

ВІДДІЛ ОСВІТИ ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ
ЖОВТОВОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ
ЦЕНТР ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ

Упорядник: Корсуновська Світлана Леонідівна ,
керівник гуртка «Рукодільня»

2017
м. Жовті Води

Упорядник: Корсуновська С.Л.

Саморозвиток, самоактуалізація та самореалізація особистості засобами декоративно-прикладного мистецтва. /Навчально-методичний посібник / Упоряд. Корсуновська С.Л. - Жовті Води, 2017.- 61с.

....Навряд чи є насолода вища,ніж насолода творити.

М.В.Гоголь

У позашкільній діяльності дитина, не просто відтворює те, що засвоює. Завдяки своїй унікальності та неповторності, вона розвиває, доповнює знання й навички, вдосконалює їх, а разом і себе. Саме у цьому полягає закон творчості і особливість методики позашкільного педагогічного процесу, яка відбувається на обов'язковому заохоченні різнобічного творчого самовиявлення дитини, багатстві вражень, створенні оптимальних особистісних стосунків, котрі є джерелом продуктивної творчої діяльності дітей.

В навчально-методичному посібнику розкрито актуальність використання на заняттях гуртка декоративно-прикладного мистецтва техніки «квілінг» та «декупаж», що спонукає до розвитку в дітей уяви, мислення, дрібної моторики рук, формує творчий підхід до сприйняття навколишнього світу, а також відкриває таємниці застосування їх в повсякденному житті.

Матеріали, представлені в посібнику, можуть бути корисними керівникам гуртків багатопрофільних позашкільних навчальних закладів, вчителям початкових класів та обслуговуючої праці загальноосвітніх навчальних закладів для використання на уроках та в позакласній роботі.

КЗО Центр дитячої творчості, 2017

Зміст

1. Вступ. Декоративно-прикладне мистецтво як чинник творчого розвитку дитини.....

2. Основна частина. Саморозвиток, самоактуалізація та самореалізація особистості засобами мистецтва.....	декоративно-прикладного мистецтва.....
2.1. Використання нетрадиційних технік декоративно-прикладного мистецтва.....	
2.1.1. Історія та сучасність. Квілінг в Україні.....	
2.1.2. Виготовлення сувенірів та декору в техніці квілінг.....	
2.1.3. Моделі в техніці квілінгу для практичного використання.....	
2.1.4.Декупаж – мистецтво для багатих чи творчих ?.....	
2.1.5. Декоративні ефекти для декупажу.....	
2.1.6.Створення моделей на виставку.....	
Використані джерела.....	
Висновки.....	
Додатки	

Вступ

Людина – це багатогранна особистість, яка володіє певним набором різних здібностей. Творчі здібності – це індивідуальні особливості, якості людини, які визначають успішність

виконання нею творчої діяльності різного роду. Творчі здібності є сплавом багатьох якостей. І питання про компоненти творчого потенціалу людини залишається до цих пір відкритим, хоча зараз існує декілька гіпотез, що стосується цієї проблеми. Не дивлячись на відмінність підходів до їх визначення, дослідники однотайно виділяють творчу уяву і якість творчого мислення як обов'язкові компоненти творчих здібностей. Одним з найважливіших чинників творчого розвитку дітей є створення умов, сприяючих формуванню їх творчих здібностей. Виділяють наступні умови їх розвитку: ранній фізичний розвиток, створення обстановки випереджаючого розвитку, забезпечення максимальної напруги сил при виконанні творчих завдань, надання дитині свободи (у розумних межах), комфортна психологічна обстановка тощо.

Природа виникнення та розвитку дитячої творчості вже впродовж кількох десятиків років є предметом досліджень багатьох учених. Нерідко джерело творчості розглядають як результат тільки внутрішніх сил, потенцій дитини. У цьому разі становлення творчих здібностей зводиться до некерованого спонтанного процесу. Найвиваженішою вважаємо іншу точку зору: спонукальні джерела дитячої творчості існують у самому житті й на її розвиток можна активно впливати.

Відомі психологи та педагоги (Н. Ветлугіна, Л. Виготський, В. Давидов, О. Запорожець, В. Кудрявцев, О. Кульчицька, М. Поддяков, Є. Субботський та ін.) довели, що творчі здатності яскраво проявляються в дитинстві й розвиваються у процесі спеціально організованого навчання, коли діти оволодівають суспільно виробленими засобами діяльності. Л. Виготський наголошував на розвитку дитини в процесі співробітництва з дорослими через наслідування, завдяки чому виникають усі специфічно людські властивості свідомості. Учений також глибоко обґрунтував положення про те, що творчість притаманна всім людям, і більшою чи меншою мірою є постійним супутником дитячого розвитку. Л. Виготський вважав, що "в повсякденному житті творчість — умова існування. І все, що виходить за межі рутини, завдячує своїм виникненням творчій діяльності людини". Якщо так розуміти творчість, зазначав він, то неважко помітити, що творчі процеси в усій своїй повноті проявляються вже в дуже ранньому дитинстві. Гра дитини — це не проста згадка про пережите, а й творча переробка пережитих вражень, комбінування їх і розбудова з них нової дійсності, що відповідає запитам та потягам самої дитини.

Вияв творчої активності дитини, збагачення її духовного життя невід'ємні від освоєння нею мистецтва декоративно-прикладної творчості. Декоративно-прикладне мистецтво займає в реалізації такого підходу важливе місце. Воно через діяльність з папером на занятті гуртка розвиває дрібну моторику рук, почуття гармонії, образне сприймання виробу, дарує переживання радості вільного володіння моторикою власного тіла.

У процесі навчання роботи з папером відбувається насамперед розвиток творчої особистості. Це багатогранний процес, що здійснюється на основі природних задатків та умов навчання і виховання, набуття спеціальних умінь. Кожний етап розвитку характеризується новим змістом, формам, структурами, рівнем, складністю виготовлення виробів, їх сюжетів та окремих образів.

Завдяки розвитку творчих здібностей через динаміку декоративно-прикладного мистецтва відбувається творення краси в гармонії. Ця краса виражається в поведінці дитини, в її способі спілкування. У сучасних умовах навчання та виховання все більше уваги приділяється формуванню творчої особистості, яка поєднує креативні здібності з розвитком вольової, емоційної, мотиваційної сфер, з набуттям професійних знань, умінь. Здібність до творчості є в кожній дитині. Щоб це побачити, дітям треба давати можливість творити в будь-якій діяльності.

У процесі творчості дитина виявляє свої почуття, думки, росте як особистість. Теоретики естетично-художнього виховання завжди підкреслюють, що в кожній дитині є величезна творча енергія. Вона повинна знайти вихід, виявитися в діяльності. Особливо

продуктивне в цьому плані є декоративно-ужиткове мистецтво - одне з найулюбленіших занять дітей та має важливе значення у вихованні особистості дитини. Воно органічно увійшло до сучасного побуту і продовжує розвиватися. Одним з видів декоративно-ужиткового мистецтва є виготовлення виробів з використанням техніки «квілінг», декупаж, в'язання... Ні в кого сьогодні не викликає здивування або подиву запитання: «Що таке квілінг, декупаж?», а ще зовсім недавно люди з мого оточення не чули, навіть, такого слова. Вже не кажучи про те, що вони не уявляли всю красу та силу цього давнього мистецтва. За останні роки ми не тільки дізналися, що ж таке квілінг, декупаж а й захопилися ними. Цей вид творчості заповнив серця моїх вихованців та знайомих. У 2012 році в межах роботи гуртка «В'язання», розпочалася апробація «Програми гуртка рукоділля». Дана робота стала виправданою та довела правильність нашого вибору щодо розширення діяльності гуртка в рамках декоративно-прикладного мистецтва та по впровадженню нових технік в діяльність гуртка, таких як квілінг, декупаж. Адже останнім часом серед творчо налаштованих людей все більше популярним стає виготовлення різноманітних мистецьких витворів своїми руками. Зроблені своїми руками картини, подарунки, предмети декору чи іграшки цінуються набагато більше ніж ті, що придбані в магазині. Так як у виготовленні таких подарунків вкладається не тільки уміння, але й часточка душі. Для багатьох подібне хобі непомітно стало улюбленим заняттям, яке приносить вагому самореалізацію та задовольняє творчі амбіції.

На заняттях гуртка за даною програмою, діти знайомляться з видами паперу, історією виникнення мистецтва, вивчають базові форми, набувають навички виготовлення деталей і заготовок для створення композицій.

На першому році навчання вихованці вивчають більш прості елементи, створюють прості композиції і сувеніри. В подальшому роботи ускладнюються, стають досконалішими і вибагливішими. Це потребує значної праці і зусиль, але кінцевий результат порадує не лише гуртківців, а й їхніх близьких.

Ця робота надзвичайно цікава, вихованці працюють у дружньому колективі, вчать допомагати один одному, стимулюють один одного. Це творча робота, що сприяє розвитку художнього мислення, просторової уяви, естетичного смаку, фантазії і креативності,- адже мистецтво квілінг та декупаж не має меж. Це дозволяє створювати все нові й нові образи і форми.

Робота з папером корисна тим, що добре розвиває дрібну моторику рук, вчить розрізняти кольорову гамму і поєднувати кольори гармонійно. А також, квілінг та декупаж має ще й позитивний терапевтичний та заспокійливий вплив на людину. В процесі створення зображення залучається не лише дрібна моторика рук, а й розвиваються пальці, загострюється чуття. Тож робимо висновки, що декупаж та квілінг - це не лише простий вид рукоділля, який потребує мінімум затрат, а й найкращий спосіб підтримати, розвинути свої певні здібності, приємно вразити оточуючих та можливість самореалізуватися в певному виді діяльності.

Основна частина. Саморозвиток, самоактуалізація та самореалізація особистості засобами декоративно-прикладного мистецтва

Використання нетрадиційних технік декоративно-прикладного мистецтва.

Декоративно-прикладне мистецтво – це особлива галузь художньої творчості, яка підпорядкована своїм законам розвитку, має свою особливу художньо-образну мову. Основна його мета – естетичне освоєння матеріального світу, художнє оформлення довкілля. Митці своїми роботами намагаються естетично прикрасити побут людини, її життєдіяльність, сповідуючи основний принцип єдності краси і доцільності. В усі часи жінка прикрашає свою оселю виробами, які створені власними руками. В давні часи це були домоткані доріжки, килими, рушники, картини, скатертини. А сьогодні, ми бачимо сучасність, яка налічує великий вибір різних технік виконання декоративних виробів.

Одними із таких технік є декупаж та квілінг, навчання яких бере свій початок із молодшого шкільного віку і тягнеться допоки є бажання у людини створювати і примножувати красу. Водночас декоративно-прикладне мистецтво є образною основою життя, формує естетичні погляди людини, активно впливає на її емоції, думки й почуття. Користуючись платформою естетики в позашкільному закладі, дитина, реалізуючи творчий задум, відчувається вільною, вона не скута досвідом, знаннями, - не обмежена заборонами, які не дають їй змоги вільно оперувати предметами, матеріалами тощо. А вільний рух думки поза межами відомого допоможе розвивати творчі здібності кожної дитини. Стимулювати різноманітні творчі її прояви в шкільному віці, вчити самостійно творити досить складно. Для розв'язання цієї актуальної проблеми важливо насамперед з'ясувати психологічну сутність дитячої творчості, засоби її виявлення та розвитку. Одним із засобів розвитку є бажання пізнати світ квілінгу і мистецтва декупажу в декоративно-прикладному напрямку.

Історія та сучасність. Квілінг в Україні

Задля якісної та плідної праці у світі квілінгу варто згадати, що історія виникнення паперового мистецтва - квілінг досить цікава. Папероскручування (також квілінг англ. Quilling - від слова quill (пташине перо)) - мистецтво виготовлення плоских або об'ємних композицій із скручених в спіральки, довгих і вузьких, смужок паперу. З таких паперових спіралей створюють квіти та візерунки, які потім використовують зазвичай для прикраси листівок, альбомів, подарункових упаковок, рамок для фотографій та ін.

Вважається, що мистецтво виникло в середньовічній Європі (за іншими відомостями на Близькому Сході і в Стародавньому Єгипті), де монахи створювали медальйони, обрамлення для ікон та обкладинки для книжок, закручуючи на кінчик пташиного пера паперові смужки з позолоченими краями. Зблизька ці мініатюрні паперові шедеври створювали повну ілюзію того, що вони виготовлені з тоненьких золотих смужок (особливо часто такий спосіб обрамлення використовувався в бідних церквах).

У 15 столітті вважався мистецтвом, в 19- це стало дорогою розвагою для придворних дам (і чи не єдиним способом рукоділля), так як папір, особливо кольоровий і високої якості, був дуже дорогим матеріалом. На жаль, папір недовговічний матеріал і мало що збереглося від середньовічних шедеврів.

Більшу частину 20 століття квілінг був забутий. І тільки в кінці минулого століття квілінг відвоює собі заслужене визнання, перетворюючись на повноцінне мистецтво.

В наші дні техніка крученого паперу широко відома в країнах Західної Європи, особливо в Англії та Німеччині. Але, найпопулярнішим це мистецтво стало тоді, коли воно «переїхало» на Схід. Багаті традиції витонченої графіки та пластики, виготовлення паперу та роботи з ним дали квілінгу нове життя. В Південній Кореї існує ціла Асоціація любителів паперової пластики, об'єднує послідовників найрізноманітніших напрямків паперової творчості. Слід зауважити, що корейська школа квілінгу дещо відмінна від європейської. Європейські роботи, як правило, складаються з невеликої кількості деталей, вони лаконічні, нагадують мозаїку, прикрашають листівки та рамочки. А східні майстри створюють твори, що нагадують вироби ювелірного мистецтва, де навіть найтонше об'ємне "мереживо" сплітається із тисячі дрібних деталей.

В Україні мистецтво папероскручування асимілювало в різні сфери діяльності та види творчості. Вже є митці, які створюють справжні шедеври з паперу, поєднуючи різні види декору. Створюються арт-майстерні, гуртки, клуби творчого дозвілля, проводяться майстер-класи, виставки, друкується відповідна література. Все частіше зустрічаються випадки гурткової роботи з квілінгу в позашкільній освіті. Ми також намагаємося впровадити дане мистецтво у роботу гуртка «Рукоділля» Центра дитячої творчості. Після трирічного вивчення матеріалів по квілінгу та декупажу ми розробили програму гуртка та працюємо над її апробацією. Програма рукоділля розрахована на роботу гуртка за трьома

рівнями навчання: початковий рівень — два роки навчання; основний рівень — один рік навчання, творчий — один рік навчання.

На заняттях початкового рівня учні ознайомлюються з історією винаходу паперу, його властивостями, основними етапами розвитку квілінгу, декупажу. Вивчаються прості форми та моделі на їхній основі. Шляхом застосування технік діти опановують елементарні геометричні поняття, способи папероскручування, основні сюжетні лінії, основні види. Вивчаються різні техніки та види: простий, складний, комбінований, об'ємний, трьохвимірний. Матеріал подається здебільшого у формі розповідей, пояснень та бесід. Велика увага приділяється формуванню практичних умінь та навичок.

Основний рівень передбачає глибоке ознайомлення з історією квілінгу, видами паперу (гофрований папір та картон) та іншими сучасними матеріалами для квілінгу. На цьому рівні вивчаються складніші форми квілінгу з гофрованого паперу та картону. На основі базових форм складаються елементи моделей та моделі різного рівня складності. Вдосконалюються різні техніки та їх види: об'ємний, комбінований, трьохвимірний, гофрований.

Протягом занять учні третього та четвертого року навчання діти ознайомлюються з видатними майстрами квілінгу, з різних країн світу, опановують їхній досвід, залучаються до виготовлення власних моделей, усвідомлюють важливу роль квілінгу в науково-технічній, художній і соціальній сферах діяльності людини. Виготовлення виробів здійснюється в техніках з поєднанням інших технік обробки паперу: паперопластики, оригамі, аплікації, витинанки та ін.

Програма дає можливість майже на кожному занятті реалізувати навчально-виховні завдання: формування творчої особистості, дружніх стосунків, відчуття відповідальності, колективізму, взаємодопомоги, творчого використання національних традицій.

Теоретичні заняття чергуються із практичною роботою, якій надається значна перевага. Хоча у ході вивчення та засвоєння програмного матеріалу учні працюють колективно, особлива роль в оволодінні курсом відводиться самостійній та індивідуальній роботі учнів, насамперед, при виготовленні авторських моделей, конструкцій, проєктів. Темі подано в порядку зростання складності матеріалу. Окремі теми (об'ємні конструкції, авторські моделі) розглядаються на різних рівнях навчання залежно від їхньої доступності опанування учнями. Кращі роботи вихованців представлені на виставках-конкурсах різного рівня.

За структурою програма кожного рівня складається з 10- 12 розділів, змістове наповнення яких ускладнюється на кожному рівні:

Вступне заняття;

Квілінг: історія й сучасність. Інструментарій для квілінгу;

Декупаж. Історія його виникнення. Основні його види, стилі.

Класичний квілінг. Сучасні техніки квілінгу;

Виготовлення сувенірів і декору;

Декоративні ефекти для декупажу

Моделі в техніці квілінгу та декупажу для практичного використання;

Створення моделей, композицій і проєктів на різну тематику;

Підготовка виставки;

Проведення виставки;

Екскурсії, конкурси, свята, виставки різного рівня;

Підсумкове заняття

Виготовлення сувенірів та декору в техніці квілінг

Сувенір став невід'ємною частиною в нашому житті. Що ж таке сувенір? Сувенір у перекладі з французької - це спогад, пам'ять. Іншими словами сувенір - це предмет, призначений нагадувати про щось.

У наш час дуже стрімко стало розвиватися і використовуватися виготовлення сувенірів. Причому найбільшою цінністю вважаються сувеніри виготовлені власноруч. Існує безліч технік, видів мистецтва, які передбачають виготовлення сувенірів. Я пропоную дітям на занятті гуртка для виготовлення сувенірів використовувати техніку квілінг.

Найпростішим сувеніром може стати магніт на холодильник. Наприклад: квіти в різних варіантах

силуети тварин

сюжетна

картинка,

букетик

В цілому, сувенір, звичайно, несе декоративну функцію, але непогано було б додати і трохи функціональності. Якщо замість керамічної статуетки ви подаруєте скарбничку, магніт або фоторамку (залежно від звичок і захоплень людини), у такого сувеніра буде менше шансів залежатися на полиці. До функціональних сувенірів можна віднести: брелки, скарбнички, підставки для телефонів, затискачі для фотографій, а також рамки і альбоми, скриньки.

Зрозуміло, що виготовлення сувенірів у даній техніці знаходиться не на останньому місці. Хоч би яким був сувенір — дорогим чи не дуже, оригінальним чи простакуватим, головне, щоб він був зроблений з любов'ю, нагадував про щось радісне.

Декор (франц. decor, від лат. decore - прикрашаю), система прикрас спорудження (фасаду, інтер'єру) або виробу(будь якого предмета). Виступаючи в єдності з їхньою об'ємно-просторовою композицією, декор може бути простий, наприклад, одноколірне фарбування, однорідна фактурна обробка поверхні, використання окремих елементів, і складний, в якому поєднуються орнаменти, зображення, розпис, різні по фактурі і текстурі матеріали. Декор стає невід'ємною частиною виробу, предмету, інтер'єру, він акцентує виразність композиції або зоворо перетворить її, вносячи властиві самому декорові масштабні відносини, ритм, колорит. Декор - один із засобів зорового об'єднання в ансамбль окремих предметів, приміщень, будинків. Найкращий спосіб додати індивідуальності своєму житлу чи предметам, які нас оточують - прикрасити їх авторськими елементами декору.

Декорування – це завершальна стадія створення затишку і краси в будь-якому інтер'єрі чи на будь-якому предметі. Прийоми декорування досить різноманітні, до них відноситься: *оздоблення тканиною, шкірою, природними матеріалами, нитками, гудзиками; фарбування; матування; обклеювання і т.д.* Нас найбільше цікавить декорування предметів за допомогою техніки квілінгу. Цей прийом досить простий, але дієвий, особливо при декоруванні невеликих за розмірами предметів, він відкриває великі можливості прикрашання різних поверхонь.

Я пропоную наступні прийоми декорування за технікою квілінгу:
декорування предметів побуту

декорування упаковок

декорування святкових атрибутів, національної символіки, картини для інтер'єру та ін. На перший погляд, декорування легка річ та досягнення хорошого результату вимагає від декоратора гарного смаку, розуміння законів композиції, чуття та розуміння кольору. Тоді найпростіші речі з нашого оточення стають витворами мистецтва чи просто ручною роботою.

Моделі в техніці квілінгу для практичного використання

Творчість дітей - своєрідна сфера їхнього духовного життя, самовираження і самоутворення, в якому яскраво виявляється індивідуальна самобутність кожної дитини.

Для дитини весь світ ще загадковий та проблемний. За даними Д. Ельконіна, у віці близько трьох років у малюка з'являється потреба діяти, як дорослий, "зрівнятися з дорослим". Творча діяльність дітей, спрямована на присвоєння людської культури, є неодмінною умовою розширеного відтворення творчих здібностей у сучасному суспільстві.

Дитинство — період початкового фактичного утворення особистості, розвитку особистісних "механізмів" поведінки, коли встановлюються перші зв'язки та відношення, які утворюють нову єдність діяльності й водночас нову вищу єдність суб'єкта — єдність особистості. Від того, що буде закладено в молодшому віці, великою мірою залежить, чи керуватиметься дитина, сприймаючи та оцінюючи події, явища зовнішнього світу раз і назавжди заданими стереотипами й шаблонами, чи зможе виробляти власні засоби постановки і розв'язання проблем, що виникають.

Творчість — це одна з найзмістовніших форм психічної активності, яку можна розглядати як універсальну здібність, що забезпечує успіх різноманітної діяльності дітей. Будь-який творчий акт дитини — результат його активних пізнавальних, творчих дій. Навіть наслідуючи дорослих, дитина творчо видозмінює своє сприйняття відповідно до власних уявлень, а засвоюючи щось нове, пропускає його крізь особистий досвід, неповторний та унікальний.

Уже в молодшому віці творча спрямованість дитини проявляється як властивість власне людської психіки. Малий робить справжнісінькі творчі відкриття чи не на кожному кроці, оскільки вперше вивчає світ навколо себе, пізнає навколишні предмети, людей. А в деяких видах творчої діяльності вони можуть здійснювати не просто "мікро-відкриття суб'єктивного масштабу" (В. Моляко), а сягати досить високого рівня у своїх майже "дорослих" виробках мистецтвах. На думку В. Кудрявцева, "творчість для себе" стає передумовою "творчості для інших". А крім того, здійснюючи свої задуми, дитина відкриває нове про себе. Проявляється її розуміння навколишнього, власне ставлення до нього, що допомагає збагнути її єство, особливості сприйняття світу, уявлення, інтереси, здібності.

Будь-який результат творчої діяльності дитини в мистецтві квілінгу чи це картина, вітраж, вишиванка, посуд і т.п. має практичне застосування, виконує якісь практичні функції. Тому при розробці програми по квілінгу ми врахували можливість практично використовувати вироби в техніці квілінг. Мова йде не тільки про те, що кожен витвір можна десь застосувати: подарувати, прикрасити інтер'єр. В Центрі дитячої творчості ми пропонуємо виготовляти вироби, які можна не тільки представляти на виставках і конкурсах, але й використовувати навіть у побуті. Наприклад, підставки під склянки, чашки, мобільні телефони; рамки для фотографій, серветниці, скриньки, цукерниці. Кожному шедевру, який ми з дітьми творимо передують певні етапи роботи над виробом:

Етапи роботи над виробом «Жар-птиця»

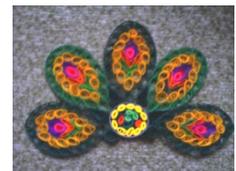
Підібрати папір та картон потрібного кольору.

Визначити з скількох деталей складається.

Нарізати смужки та скрутити потрібні форми:

1) деталі хвоста:

- 70 штук жовтого кольору (шириною 3мм)
- 50 штук світло-зеленого кольору (шириною 3мм)
- 60 штук темно-зеленого кольору (шириною 3мм)
- 12 штук яскраво-жовтого кольору (шириною 5 мм)
- 15 штук фіолетового кольору (шириною 3мм)
- 10 штук оранжевого кольору (шириною 3мм)
- 7 штук рожевого кольору (шириною 3мм)
- 6 зелених смужок для обрамлення деталей

2) деталі хвостовика:

- 20 смужок зеленого кольору (шириною 5 мм)
- 3 смужки жовтого кольору (шириною 5 мм)
- 3 смужки рожевого кольору (шириною 5 мм)
- 3 смужки світло-зеленого кольору (шириною 5 мм)

3)

деталі

хвостового опірнення:

- 4 зелених смужки (шириною 3мм)
- 4 оранжевих смужки (шириною 3мм)
- 4 рожевих (шириною 3мм)

деталі крил:

- 8 смужок світло-зеленого кольору (шириною 5мм)
- 2 смужки жовтого кольору (шириною 5 мм)
- 2 смужки рожевого кольору (шириною 5 мм)
- 2 смужки картону зеленого кольору для обрамлення крил;

4. Зібрати та склеїти всі форми в деталі:

- зібрати та склеїти деталі хвоста;
- зібрати та склеїти деталі хвостовика;
- зібрати та склеїти деталі крил;
- зібрати та склеїти деталі оперення.

5. Вирізати з пінопласту тулуб.

6. Обклеїти тулуб папером, оздобити паперовою бахромою, до голови приклеїти хохолок та дзьоб.

7. Зібрати весь хвіст.

8. За допомогою гарячого клею прикріпити хвіст до тулуба.

9. Прикріпити птачку до підставки. Підставку оформити квітами.

Декупаж - мистецтво для багатих чи творчих людей?

Передумовою творчості, прояву творчих здатностей дітей є *креативність* (Е. Торренс), потенційна здібність до різнобічного мислення, почуттів та дій. Креативність можна розглядати як основу продуктивного розвитку дитини, як потенціал, що забезпечує його зростання, властиве так чи інакше кожній дитині. А результат — дитяча творчість, тобто той рівень оволодіння соціальним досвідом, для якого характерні самостійний вибір спрямованості його діяльності, вміння виробляти новий продукт.

У процесі образотворення діти проявляють ініціативу, власне естетичне ставлення, пошукове зацікавлення, прагнуть привернути увагу до результатів своєї творчості. Це, можна сказати, творчість для себе. Відтак змінюється сама дитина, вона оперує новими засобами діяльності, знаннями та вміннями. У діяльності відображаються її творчі здібності. Учені віддають належне власній активності дитини, "спонтанності", "саморуху" (Г. Костюк), завдяки яким людина змалку сама творить свою психологічну долю. Спостерігаючи як змінюється та самоудосконалюється дитина під час занять гуртка декоративно-прикладного напрямку, хочеться продовжувати творчу діяльність. Але потрібно не забувати, що увага та посидючість дітей не стійкі. Тому потрібно постійно рухатися вперед в пошуках чогось нового і цікавого. Одною із цікавинок на заняттях гуртка стала техніка «декупаж», яка зацікавила нас з дітьми як процес перетворення «старого в нове», що носить сприятливий момент для розвитку творчих нахилів особистості, їхнього прояву у сферах пізнання та художньої діяльності.

Техніка декупажу вперше була використана в Давньому Єгипті, коли папіруси з текстами і малюнками наклеювалися на стіни і зверху затирилися прозорою смолою щоб уникнути псування і стирання паперу. Далі історія виникнення декупажу поринає до Східного Сибіру, де кочівники прикрашали могили своїх предків. І саме вони потім передали це мистецтво в Китай, де в 12 столітті створили яскравий кольоровий папір—cutout, яким прикрашали вікна, ширми і знамениті паперові ліхтарі. Після відкриття морських і сухопутних торгових шляхів в Китай, декупаж з'явився і в Європі.

І тут вже можна знайти перші письмові згадки про декупажі як виді мистецтва. Вирізнаними картинками почали прикрашати меблі в Німеччині з 15 століття. У 17 столітті у Венеції виникла мода на східні товари, але, так як оригінальні вироби були по кишені далеко не кожному, то меткі меблеві майстри імітували дорогу східну інкрустацію, створюючи ілюзію ексклюзивного антикваріату. Вони спеціально наймали на роботу людей, які переносили сюжети картин знаменитих художників за допомогою кольорових фарб на папір, після чого наклеювали ці картинки на поверхню меблів і покривали кількома шарами лаку. Виходила красиві меблі, схожа на речі, виконані майстрами Японії та Китаю. Вироби, виконані таким чином, стали називатися *lacca contrafatta* (*lacca* - лак, *contrafatta* ; підроблення). Дуже популярною в той час був художній розпис стін, стель, меблів, але робота запрошених художників дуже дорого коштувала, тому скоро народилася ідея брати картини маловідомих художників, вирізати необхідні фрагменти, які наклеювалися на стіни та інші поверхні і покривалися лаком. Том ув той час декупаж називався мистецтвом будинків. Але з часом стало зрозуміло, що запросити до себе

додому Леонардо Да Вінчі для розпису каміна не під силу навіть королям, так як деякі картини такі генії малювали багато років, тому декупаж швидко став відомий і серед дуже багатих і творчих особистостей. Відомо, що у Франції Марія Антуанетта ввела в моду декорування прикрас та інтер'єру саме таким способом. Біографи Пікассо також відзначали його захопленість цим видом мистецтва, причому декорувати абсолютно все, починаючи від болванок для перук, закінчуючи стінами і каретами. Англія є основоположницею сучасного поняття "декупаж" як хобі. Неможливо говорити про історію декупажу без згадки імені художниці Мері Делані (1700 - 1788 рр.). Мері створювала реалістичні і дуже детальні зображення різних видів рослин за допомогою вирізаних шматочків паперу. Чудові роботи Мері Делані, які вона називала "паперової мозаїкою", можна і в наш час побачити в Британському музеї. У середині 19 століття в Англії почалося повальне захоплення цим мистецтвом, і тоді були випущені так звані збірники картинок на великих аркушах (сучасні декупажні карти). У часи Першої світової війни декупаж опинився за океаном, в Америці, де він тут же отримав розвиток і придбав неймовірну популярність. Саме там цей вид мистецтва став обов'язковою складовою всіх дизайнерських рішень будинках навіть найбагатших і вибагливих людей. Однак, після Другої світової війни інтерес до декупажу практично зник, і тільки відносно недавно знову придбав масову популярність, і, сподіваюся, ми тільки сприяєм розвитку цього чудового виду творчості. Нині ця стара техніка знову стала модною і широко використовується в нашій країні для створення ексклюзивних предметів інтер'єру, оформлення одягу і взуття, виготовлення модних аксесуарів і доповнень до одягу. Покритий лаком предмет з декупажем виглядає наче розписаний фарбами.

Декоративні ефекти для декупажу

Дитина — аж ніяк не пасивна істота, жодний вплив іншої людини вона не може сприйняти без власної реальної діяльності. Вона засвоює людські надбання, докладаючи власних

зусиль, міркуючи, уявляючи. Елемент творчості присутній у всіх специфічно дитячих видах діяльності, збагачує розвиток дитини. Творчість і дослідницька поведінка тісно пов'язані між собою і мають спільну природу. Тому стикаючись із новим видом діяльності в декоративно-прикладному мистецтві дитина відчуває себе дослідником, яка намагається засвоїти нову техніку і розкрити її основні види, стилі та предмет можливого втілення в життя. Техніка декупажа не є виключенням, а на першому

етапі є предметом пізнання, а в майбутньому творчим досягненням дитини в світі самореалізації.

ОСНОВНІ ВИДИ

ДЕКУПАЖА

ДЕКУПАЖ З
ПРЯМИЙ ДЕКУПАЖ
ВИКОРИСТАН
НЯМ ФОТО ←

ПЕРЕНЕСЕНН
Я МАЛЮНКУ З
ПАПЕРУ НА
ПОВЕРХНЮ →

ДЕКУПАЖ З
ВИКОРИСТАНН
ЯМ
СПЕЦІАЛЬНОГО

ЗВОРОТНИЙ ДЕКУПАЖ

ОБ'ЄМНИЙ ДЕКУПАЖ

ХУДОЖНІЙ ДЕКУПАЖ

ДЕКОПАТЧ

У процесі оформлення виробу в техніці декупаж може виникнути чимало складнощів і питань. Головний з них пов'язаний з вибором стилю, стилістично, який можна розділити на *прованс*, *етнічний*, *вікторіанський*, *Шеббі-шик*, *Симпли-сими* і *printroom*. Але це лише мала загальновідома частина, адже буквально кожен день народжуються нові напрямки в даному виді мистецтва. Незважаючи на велику кількість стилів та високу популярність сучасних технологічних рішень простору, все-таки залишаються на вимогу теплі і по-домашньому затишні сільські мотиви. До них відноситься стиль *прованс*. Він передбачає використання натуральних матеріалів, світлих тонів, постарених фактур, квіткового і рослинного декору. Зазвичай для оформлення аксесуарів в стилі прованс використовуються характерні мотиви мальовничій французької провінції. Це ароматні лавандові поля, квіткові сади, вузькі вулички, піщані пляжі і виноградні плантації. Виготовлення предметів своїми руками в стилі прованс - це не тільки захоплюючий і позитивний процес для дітей, а й створення легкого, затишного, гостинного інтер'єру в кабінеті для занять, своїй кімнаті. Справитися з декоруванням може кожна дитина. Тут достатньо обмежитися великим бажанням творити, прислухатися до порад керівника гуртка, щоб мати навик роботи, а також підготувати заздалегідь необхідні матеріали та інструменти. Для декору предметів в техніці «декупаж» можна використовувати серветки із зображенням милих сільських будиночків, пейзажів з лавандовими полями і

виноградниками. Кольори повинні бути нейтральними або ніжними пастельними: бузковий, бежевий, молочний, кремовий, жовтий, оливковий. Як акцентів використовуються синій, зелений або фіолетовий відтінки.

Для створення гармонійного інтер'єру в прованському стилі слід використовувати тільки натуральні матеріали: дерево, кераміку, льон, бавовна, камінь, ротанг, метал. Щоб надати виробам ефект старовини, можна застосовувати для цього спеціальні засоби і прийоми, наприклад, обробити вже готову поверхню з малюнком наждачним папером. Предметом для декорування може стати що завгодно-шкатулка, стілець, підставка і т.д. Насамперед слід підготувати все для подальшої роботи: клей, кисть, акрилова фарба, ножиці. Також слід підібрати серветки, газети або інші зображення, надруковані на папері. Головне, щоб малюнок або візерунок картинки відповідав стилістиці Провансу. Природно, в декупажі існує безліч спеціальних і досить хитрих способів приклеювання серветок та інших малюнків для створення неймовірно красивих робіт, але, щоб надати роботі закінчений вигляд і уподібнити предмету високого мистецтва, майстри повсюдно використовують різні декоративні ефекти для декупажу та їх комбінації. Розглянемо найпоширеніші з них.

Состаріваніє роботи - Тут застосовується кракелюр, потертість та патинування. *Кракеле* - Створення штучного розтріскування поверхні шляхом застосування спеціальних лаків.

Потертість - Найчастіше застосовується в стилі Шеббі-шик. Необхідні місця затираються воском перед нанесенням фарби необхідного кольору, потім зачищаються наждачним папером.

Патинування - Це техніка, також спрямована на візуальне состаріваніє виробу, яке походить від частого контакту з руками. Зазвичай затирають кути і грані.

Відтінювання - Головним чином застосовується при необхідності стирання кордонів, створюючи плавні переходи між малюнком і фоном.

Тонування - Це створення колірних акцентів на необхідних місцях. Можуть бути використані яскраві фарби і блискітки.

Поталь - використання золотих або срібних фарб і листів, схожих на сусальне золото, що дозволяють добитися ефекту дорогоцінної інкрустації.

Щоб розпочати свою роботу, насамперед, слід підготувати поверхню виробу. Ретельно промити з милом, протерти, а, потім, знову як слід помити і дати висохнути. Далі, необхідно виконати ґрунтовку поверхні і просушити. Малюнок на серветці слід вирізати і відокремити верхній шар паперу від інших. На суху поверхню меблів потрібно нанести клей ПВА і приклеїти підготовлений малюнок лицьовою стороною вгору. Пензликом ретельно розгладити його і стежити, щоб не з'явилися складки або бульбашки. Після того як малюнок приклеївся, необхідно пофарбувати меблі акрилом, обраного кольору. Для цього знадобиться широка плоска кисть, а наносити фарбу слід в одному напрямку і видаляти її надлишки серветкою, щоб не було потьоків і нерівностей.

Ефект пилу в тріщинах і відколах меблів можна отримати за допомогою бітумного лаку, просто завдавши його пензликом в потрібні місця. Зайвий лак забирається серветкою, змоченою в уайт спирит.

За бажанням, можна створити ефект старіння за допомогою шкурки, але поверхня перед цим повинна бути ретельно просушена. Для роботи необхідно: *деревна дошка, спеціальна серветка для деку пажу із зображенням прованських мотивів, акриловий ґрунт білого кольору, лак, губка і акрилові фарби.*

Для старіння поверхні в даній техніці необхідно використовувати спеціальний кракелюрний лак. Він наноситься на вже оброблену акриловою фарбою поверхню. Після висихання лаку необхідно знову пофарбувати предмет тим же кольором в один шар. Під впливом фарби лак почне тріскатися, проявляючи нижній пофарбований шар. Щоб виділити ці тріщини, можна втерти в них темний пігмент губкою. Готову поверхню необхідно просушити і покрити акриловим лаком. Цікаво виглядають пляшки, оформлені

в техніці *кракелюр* золотистою або срібною фарбою. Є ще можливість використання техніки забризування. Перш ніж приступити до роботи, слід підготувати фарбу темних відтінків і стару зубну щітку або кисть з жорсткою щетиною. Обраний виріб спершу потрібно залакувати. Щітку або кисть з фарбою необхідно піднести до поверхні виробу і різко провести пальцями по щетині на себе. Таким простим способом можна домогтися приголомшливого ефекту старіння. В якості предметів для декорування використовуються скляні пляшки підноси, тарілки та інші вироби. Отже, знаючи все це, ми можемо створювати справжні декупажні шедеври, які по праву можуть називатися творами мистецтва.

Створення моделей на виставку

Творча діяльність, на думку вчених (В. Дружинін, Н.Хазратова), має певні етапи

розвитку. *Перший етап — становлення "первинної креативності"* як загальної творчої здібності — настає у віці 3-5 років. У цей час пряме наслідування значущого дорослого як креативного взірця є основним механізмом формування в дитини креативності. Потрапляючи у нову ситуацію, вона репродукує готовий спосіб дії, повторює його за дорослим задля досягнення бажаного результату.

Другий етап — творче наслідування: внесення елементів новизни, прояв самодіяльності

без внесення істотних змін у пропоновані іншими схему дій, зразок, ідею. Ось вона і є — перша заявка про себе, своє бажання самовияву. Саме на цій стадії дитина ознайомлюється з різними варіантами інноваційної діяльності, визначає свої переваги відповідно до власних нахилів та вмінь.

Третій етап — репродуктивна творчість: уміння взяти за основу пропоновану схему (ідею), але істотно переробити її, внести зміни. Тут дитина переробляє інновації на свій погляд, перевіряє їхню відповідність вимогам ситуації, додає щось нове, своєрідне.

Четвертий етап — справжня творчість, створення нового.

Саме на четвертому етапі творчого рівня навчання в гуртку можна спостерігати справжню творчу гаму, де дитина проявляє не тільки свої здібності, але демонструє в поєднанні практичні вміння, навички і талант. Діти роблять власні відкриття й створюють цікавий, часом оригінальний, продукт у вигляді декоративного виробу, конструкції, тощо (Н. Ветлугіна, М. Поддяков, К. Чуковський та ін.). *Суб'єктивність новизни відкриттів та продукту — перша важлива особливість дитячої творчості.*

Малюючи, вирізуючи та конструюючи, дитина створює для себе суб'єктивно цінне, нове. При цьому першорядне значення для неї має сам процес створення продукту. *Діяльності дитини притаманні емоційність, прагнення шукати й багато разів апробувати різні рішення та отримувати від цього особливу втіху, але не більшу, ніж від досягнення кінцевого результату.* Кінцевий результат-це продукт дитячої діяльності, який мав довгий шлях до олімпу творіння. Адже підготовка до виставок різних тематик та рівнів досить клопіткий та затратний по часу та матеріалах процес. Кожна виставка проводиться за певними умовами та вимогами, а також має мету та завдання:

- розвиток творчих здібностей учнів;
- формування кмітливості учнів;
- формування стійкого інтересу в учнів до креативності та пошукової діяльності;
- виявлення в роботі недоліків та перспектив;
- популяризація кращих робіт, ідей вихованців.

Підготовку до виставки умовно можна визначити таким алгоритмом:

- висунення ідеї;
- обговорення ідеї;
- розробка технічних карт, схем, етапів роботи;
- підбір матеріалів;
- виготовлення окремих деталей;
- складання деталей у виріб;
- оздоблення, декорування виробу.

Для дорослого початок розв'язування проблеми (її усвідомлення, пошук підходів) — процес важкий і болючий. Дитина ж не відчуває таких труднощів (якщо, звичайно, педагог не висуває жорстких вимог). Вона легко й передусім практично починає діяти орієнтовно, почасти навіть не зовсім осмислено, і ця діяльність, поступово набуваючи більшої спрямованості, захоплює її пошуком та дає позитивний результат (Л. Парамонова, М. Поддяков, Г. Урадовських). *Це і є третя особливість дитячої творчості, пов'язана з першими двома, а надто з другою.* (Додаток презентація робіт)

Використані джерела:

1. Богатеєва З. Чудесные поделки из бумаги / З.Богатеєва – М.: Просвещение, 1991.
 2. Волобуєва Т. Розвиток творчої компетентності школярів/ Т.Волобуєва – Харків: Вид. група "Основа", 2005.
 3. Веремійчик І. Граючись, вчимося/ І.Веремійчик – Тернопіль: Мальва, 2002
- Заброцький М. Основи вікової психології/ М.Заброцький – Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2006.
- Уолтер Х. Популярный квиллинг. Цветы. Птицы. Животные из бумажных лент /Х.Уолтер. – М.: Ниола - Пресс, 2008.

Джерела інтернета:

<http://stranamasterov.ru>

Висновки.

У педагогічній роботі з школярами чимало важить формування у них загального творчого ставлення до явищ навколишньої дійсності як щодо сприйняття і пізнання цих явищ, так і щодо практичного їх перетворення. Формуванню творчості сприяють, зокрема, створення дорослими доступних дітям проблемних ситуацій, пропонування творчих завдань. Це забезпечує становлення такої загальної евристичної структури особистості, яка стимулює самостійний пошук та розв'язання життєвих проблемних ситуацій і завдань.

Спонукаючи дитину до тієї форми діяльності, в якій можуть реалізуватися його природні задатки, педагог сприяє виявленню й становленню його творчого начала. У цьому контексті велике значення для розвитку творчого мислення має розв'язання навчально-трудових завдань, що потребує розумових та практичних дій. Найповніше цій вимозі відповідає проблемно-діалогічний метод навчання, який забезпечує високу пізнавальну мотивацію дітей і потребує постійної творчості педагога. Своїми запитаннями він, власне, сприяє народженню нового знання у своїх вихованців.

Ефективними формами реалізації творчого виховання дітей є: *По-перше*, варто систематично пропонувати дітям різноманітні творчі завдання, спрямовуючи їхні зусилля на досягнення оригінальних результатів у своїй діяльності, віднаходження якнайбільшої

кількості варіантів розв'язання кожного нового завдання, порівнювання їх між собою та вибір за конкретними критеріями найкращого рішення. Варто також прагнути, щоб творчою була, по можливості, будь-яка діяльність дитини. Подеколи варто використати і спеціальні прийоми творчого тренінгу.

По-друге, бажано максимально естетизувати всі форми життєдіяльності вихованців, сприяти ознайомленню їх з національними художніми надбаннями, народним мистецтвом, творами світової культури. При цьому йдеться не про поверховий потяг дитини до краси, а про всебічне зростання культури її особистості. Усе це має реалізовуватися через відповідні навчально-виховні програми, в яких передбачатиметься проведення як обов'язкових, так і додаткових занять.

По-третє, бажана й доцільна постійна участь позашкільника у колективній діяльності. Як важливому соціально-психологічному чиннику розвитку творчої особистості.

Отже, творчий потенціал дитини має визначатися, розкриватися й розвиватися у процесі спеціально організованого навчання та виховання дитини в позашкільному закладі, коли вона набуває та використовує власний досвід творчої роботи, залучається до реальних творчих справ. Завдяки цьому дитина навчається правильно орієнтуватись у довкіллі, нарощує свої творчі здібності в різних видах діяльності (ігровій, конструкторській, образотворчій, мовленнєвій, художньо-естетичній тощо). Тож украй важливо, щоб педагоги, які його виховують, розуміли сутність психічного феномена дитячої творчості й знали умови її розвитку. Однією із умов за спостереженням можемо виділити наявність бажання дитини працювати на площині декоративно-прикладного мистецтва, де нетрадиційні техніки такі як деку паж та квілінг дозволяють абсолютно під іншим кутом дивитися на здавалося б, абсолютно звичайний папір. Роботи в даних техніках несуть вагомий заряд сонячної енергії, яким всіх нас пробуджують до активного життя, творчості. Кожен гуртківець може долучитися до створення маленьких шедеврів з бумагою. До того ж це дуже гарний та доступний вид рукоділля, що не вимагає великих фінансових витрат.

Квілінг та декупаж потребують акуратності та старанності. А його особлива привабливість в тому, що навіть маленькі діти з перших занять можуть виконувати прекрасні роботи, хоча й не дуже складні. Для складніших робіт необхідна практика, кмітливість та хороша просторова уява і мислення. Пізнавальні мотиви, які підтримує й спрямовує педагог, зумовлюють потребу в нових враженнях та соціальних контактах, прагнення активно експериментувати, перетворювати. Реалізація дослідницької активності забезпечує дитині відкриття світу, перетворення невідомого у відоме, породжує творчі образи. З розвитком пізнавальної мотивації не просто активізується та підтримується творчий процес, а й створюється основа для формування життєвого досвіду. А чим багатший цей досвід, тим яскравіше він проявляється у різних видах творчої діяльності дитини.

Для заохочення дітей до пізнавальної активності, творчої діяльності варто використовувати різноманітні розвивальні завдання; правильно оцінювати досягнення дітей, не переривати творчий процес; утримуватися від негативних оцінок, приймати твердження вихованців, не зловживаючи критичними зауваженнями; створювати ситуації вільного спілкування, обміну думками. Стійка позитивна атмосфера та емоційна привабливість занять спонукає дітей сміливо подавати власні ідеї, проявляти емоції, що сприяє формуванню творчості.

Творча дитина, творча особистість — це результат усього способу життя дитини, результат спілкування та спільної діяльності з педагогом, результат його власної активності. У нього поступово формується складний суперечливий внутрішній світ, який надає усій його діяльності творчого характеру. А чим багатший, оригінальніший

внутрішній світ дитини, тим радикальніші й неочікуваніші творчі перетворення набутих нею знань.

Додаток 11

Розробка заняття гуртка «Початково-технічне моделювання»

Керівник : Корсуновська Г.Ю.

Тема заняття: Проведення дослідів і спостережень вивчення властивостей паперу.

Мета заняття :

- навчальна : сформувати вміння досліджувати предмети, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, узагальнювати та робити висновки ;
- розвивальна : розвивати пізнавальну активність, інтерес в процесі дослідницької діяльності, дрібну моторику рук, увагу, уяву;
- виховна : виховувати допитливість, дисциплінованість, охайність, самостійність, дружні стосунки та вміння працювати в колективі.

Міжпредметні зв'язки : фізика.

Тип заняття: інтерактивне заняття (метод «Мозаїка» адаптований для проведення заняття гуртка з дітьми молодшого шкільного віку).

Форма заняття: групова.

Обладнання: різноманітний папір (картон, папір кольоровий та папір офісний, калька, газетний папір), зразки з різного паперу для проведення дослідів, ємності з водою, серветки, ножиці, технологічні карти (для кожної експертної групи та узагальнююча) проведення дослідів і спостережень вивчення властивостей паперу, правила для роботи вихованців, прописані на великому аркуші паперу.

Хід заняття

Перед початком інтерактивного заняття за методом «Мозаїка» необхідно правильно організувати дітей та навчальне приміщення. Дітям обов'язково наголосити на виконанні правил (бажано, щоб правила були прописані на великому аркуші паперу та знаходилися в полі зору вихованців):

- ✓ **Кожна думка важлива!**
- ✓ **Не бійся висловлюватися!**
- ✓ **Ми – всі партнери!**
- ✓ **Важлива кожна роль!**

- ✓ *Обдумав, сформулював, висловив!*
- ✓ *Говори чітко, ясно, красиво!*
- ✓ *Вислухав, висловився, вислухав!*
- ✓ *Тільки обґрунтовані докази!*
- ✓ *Вмій погодитися і не погодитися!*
- ✓ *Обговорюємо сказане, а не людину!*

Поділити дітей на групи (за допомогою комплектів номерків від 1 до 6 трьох різних кольорів) і пояснити, що спочатку діти працюватимуть в трьох експертних групах об'єднані за кольорами по 6 дітей, потім в трьох основних робочих групах об'єднані по номерам 1-2, 3-4, 5-6 теж по 6 дітей в кожній. На трьох столах, де працюватимуть діти, поставити таблички трьох різних кольорів з написами 1-2, 3-4, 5-6 (наприклад, на першому столі табличка жовтого кольору з написом 1-2, на другому червоного кольору з написом 3-4 тощо) та розкласти матеріали для проведення дослідів.

I. Вступна частина

-Мотивація навчальної діяльності, оголошення теми та очікуваних результатів.

Сьогодні на занятті ми з вами будемо справжніми дослідниками! Щоб дізнатися, про предмет дослідження, відгадайте загадку:

*Він буває документом,
Серветкою, фантиком, конвертом,
Листом, шпалерами, білетом!
В кишенях може бути грошима,
А у портфелі як альбом чи книга! (ПАПІР)*

Як ви гадаєте, про що мова? А як ви здогадалися, що це папір? (Вислухати всі варіанти відповідей). Отже, досліджувати ми сьогодні будемо саме папір, оскільки на наших заняттях він є одним з найважливіших матеріалів. Більшу кількість виробів ми будемо виготовляти з різного паперу. На минулому занятті ми дізналися про історію виникнення та процес виготовлення паперу. А от сьогодні настав час дізнатися про властивості цього матеріалу, щоб вироби з нього були гарними та якісними, проведемо досліді та наприкінці заняття заповнемо узагальнюючу технологічну картку і зробимо висновки, як справжні дослідники.

II. Основна частина

Інтерактивна вправа . Метод «Мозайка».

Робота експертних груп (працюють по 6 дітей об'єднані в експертні групи за кольорами).
Кожна експертна група проводить досліді та вивчає властивості паперу за певним

напрямом та заповнює технологічну карту проведення досліду і спостережень вивчення властивостей паперу. (Додатки 1-3)

1 група – вода та папір.

Дослід «Квітки лотосу»

Матеріал: Квадрати 6 на 6 см з серветок та офісного кольорового паперу, миска з водою.

Хід досліду:

- Скласти квадрати конвертиком – кутиками до центру.
- Опустити складені квадрати «квітки лотоса» на поверхню води.

Спостереження: паперові «квітки лотоса» починають розпускатися якщо залишити у воді (розгортаються кутики – папір поступово вбирає воду), квітки з серветок вбирають воду швидше, « не розкриваються». Серветки одразу розмокли та рвуться в руках. Папір розмокає з часом.

Висновок: Папір «боїться» води. Всі паперові предмети та вироби псуються водою. Папір – матеріал не міцний.

2 група – властивості паперу від напрямку волокон.

Дослід «Вздовж та впоперек»

Матеріал: Прямокутники 4 на 8 см з офісного кольорового паперу з намальованою кольоровою стрілкою посередені, що вказує повздовжній або поперечний напрямок волокон в папері, миска з водою.

Хід досліду:

- Прямокутники з паперу покласти на воду.
- Прямокутники з паперу розірвати навпіл спочатку вздовж потім впоперек волокон.

Спостереження: На воді прямокутники згортаються вздовж напрямку волокон. Вздовж волокон папір рветься легше, ніж впоперек.

Висновок: Папір легше рветься та змінює форму вздовж напрямку волокон.

3 група – порівняння міцності паперу.

Дослід «Що міцніше»

Матеріал: Прямокутники 4 на 8 см з різноманітного паперу, картону, ножиці.

Хід досліду:

- Прямокутники з паперу, картону розривати на частини.
- Прямокутники з паперу, картону розрізати на частини.

Спостереження: Прямокутники з паперу рвуться та ріжуться легше, ніж прямокутники з картону.

Висновок: Картон цупкіший та міцніший за папір.

Робота основних груп (діти міняються робочими місцями, працюють по 6 дітей об'єднані в основні групи за номерами 1-2, 3-4, 5-6). Представники експертних груп проводять досліди та роблять висновки в основних групах, по черзі навчають та навчаються у вихованців - представників інших експертних груп.

III. Заключна частина.

1. Підсумок заняття. Заповнення узагальнюючої технологічної картки проведення дослідів і спостережень вивчення властивостей паперу (вчитель заповнює картку за відповідями вихованців, або заповнюють діти - представники робочих груп по черзі).

Висновки досліджень:

1. Папір буває тонким та цупким.
2. Тонкий папір рвати та різати легше, ніж цупкий.
3. Будь-який папір «боїться» води.
4. Папір можна розрізати, можна розірвати.
5. З паперу можна виготовляти іграшки, аплікації, листівки тощо, враховуючи його властивості.

- Вправа «Відкритий мікрофон»:

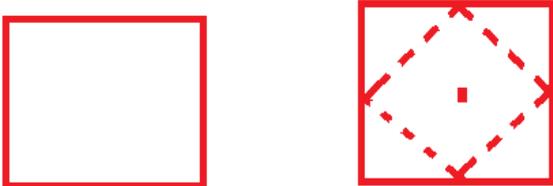
-Для чого ми проводили досліди? Що сподобалося вам найбільше?

-Хто на вашу думку був старанним дослідником? Чи вдалося вам дотримуватися правил, визначених на початку заняття?

2. *Домашнє завдання:* підготувати повідомлення про історію виникнення техніки виготовлення виробів з паперу «Орігамі».

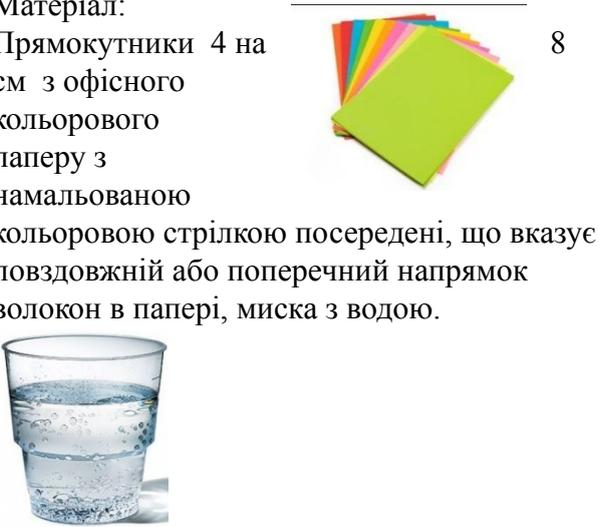
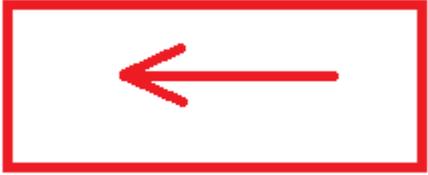
Технологічна картка експертної групи 1. Вода та папір.

***Графи «Спостереження» та «Висновки» заповнюють вихованці самостійно під час проведення дослідів.

<p>Дослід «Квітки лотосу»</p> <p>Матеріал: Квадрати 6 на 6 см з серветок та офісного кольорового паперу, миска з водою.</p> 	<p>Хід досліду:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Скласти квадрати конвертиком – кутиками до центру. 2.Опустити складені квадрати «квітки лотоса» на поверхню води.
 <p>*** Спостереження: паперові «квітки лотоса» починають розпускатися якщо залишити у воді (розгортаються кутики – папір поступово вбирає воду), квітки з серветок вбирають воду швидше, « не розкриваються». Серветки одразу розмокли та рвуться в руках. Папір розмокає з часом.</p>	 <p>*** Висновок: Папір «боїться» води. Всі паперові предмети та вироби псуються водою. Папір – матеріал не міцний.</p>

*Технологічна картка експертної групи 2.
Властивості паперу від напрямку волокон.*

***Графи «Спостереження» та «Висновки» заповнюють вихованці самостійно під час проведення дослідів.

<p>Дослід «Вздовж та впоперек»</p> <p>Матеріал: Прямокутники 4 на 8 см з офісного кольорового паперу з намальованою кольоровою стрілкою посередені, що вказує повздовжній або поперечний напрямок волокон в папері, миска з водою.</p> 	<p>Хід досліду:</p> <p>1. Прямокутники з паперу покласти на воду. 2. Прямокутники з паперу розірвати навпіл спочатку вздовж потім впоперек волокон.</p>
 <p>*** Спостереження: На воді прямокутники згортаються вздовж напрямку волокон. Вздовж волокон папір рветься легше, ніж впоперек.</p>	 <p>*** Висновок: Папір легше рветься, завертається та змінює форму вздовж напрямку волокон.</p>

*Технологічна картка експертної групи 3.
Порівняння міцності паперу.*

***Графи «Спостереження» та «Висновки» заповнюють вихованці самостійно під час проведення дослідів.

<p><i>Дослід «Що міцніше»</i></p> <p>Матеріал: Прямокутники 4 на 8 см з різноманітного паперу, картону, ножиці.</p> 	<p><i>Хід досліду:</i></p> <ol style="list-style-type: none">1. Прямокутники з паперу, картону розривати на частини.2. Прямокутники з паперу, картону розрізати на частини.
--	--

*** **Спостереження:** Прямокутники з паперу рвуться та ріжуться легше, ніж прямокутники з картону.

*** **Висновок:** Картон цупкіший та міцніший за папір.

Додаток 12

Компетентнісний підхід до освітнього процесу як вимога сучасності

Освіта, яка не вчить жити успішно в сучасному світі, не має ніякої цінності. Кожен із нас приходить у життя із природженою здатністю жити щасливо і успішно. А ми повинні збагатити цю здатність знаннями і навичками, які б допомогли нам реалізувати її якомога ефективніше.
Р. Т. Кіосакі

Мета: вироблення позитивної мотивації діяль впровадження технологій компетентнісно реалізації компетентнісного підходу.

Завдання:

- окреслити поняття «компетентність», «компетенція», «життєва компетентність», «ключові компетентності»;
- визначення поняття компетентності як педагогічного явища;
- розгляд актуальності проблеми компетентності в освітньому середовищі;
- розширити інформаційне поле педагогів з проблеми;
- складання проекту програми «Крок за кроком до життєвої компетентності».

Категорія учасників: члени педагогічного колективу, заступники директорів з НВП міста

Тривалість - 2 години.

Обладнання: стільці та столи, виставлені у формі півкола, стіл для педагогів-тренерів; інформаційні матеріали – додатки, витяги із законодавства, маркери, скотч, ножиці, кольорові стікери, клей.

Сценарний план семінару-тренінгу

Відкриття семінару –тренінгу (3 хв)

(Ісак Г.В., заступник директора з НВП)

Педагог-тренер вітає учасників, презентує програму заняття, мету та завдання. Ознайомлює учасників із регламентом роботи.

Відколи існує освіта, існує одвічна проблема: чому вчити і як вчити?

У різні часи існували різні підходи до цього питання.

Для сучасного світу характерні стрімкі зміни, бурхливий розвиток інформаційного простору, що ставить нові вимоги перед педагогом. Вже крилатими стали слова: «Дитина повинна мати не добре наповнену, а добре впорядковану голову».

Чому вчити і як вчити сучасних дітей?

Ми запрошуємо вас до розмови про один із сучасних підходів до освітньої діяльності: компетентнісний підхід. Запрошуємо вас до участі в семінарі- тренінгу, тема якого – **«Компетентнісний підхід до освітнього процесу як вимога сучасності»**.

Гаслом нашого заняття є слова відомого педагога Р. Кіосакі : «Освіта, яка не вчить жити успішно в сучасному світі, не має ніякої цінності. Кожен із нас приходить у життя із природженою здатністю жити щасливо і успішно. А ми повинні збагатити цю здатність знаннями і навичками, які б допомогли нам реалізувати її якомога ефективніше».

Ознайомтеся з програмою, метою, завданнями семінару.

Вправа на знайомство «Криголам» (Само презентація) (5 хв)

(Борилюк В.А., директор)

Успішність будь-якого навчального заняття, подальше психоемоційне самопочуття кожного з учасників навчального процесу, як і успішність нашої роботи залежить від того, як нас зустрінуть (з усмішкою чи недобррозичливо), від атмосфери в аудиторії. Тому організатор навчання має докласти максимум зусиль, щоб створити теплу, приязну атмосферу на занятті гуртка. Для цього використовуємо метод під назвою «криголам». Є різні види ламання криги. Ми ж вам пропонуємо «самопрезентацію».

Мета: познайомити учасників, створити умови для ефективної праці.

Учасникам пропонують:

назвати своє ім'я;

- одним реченням презентувати свою фахову діяльність., починаючи словами «Я не люблю хвалитися, але я ...

Починаю з себе: «Я – Валентина Анатоліївна. Я не люблю хвалитися, але я веде гурток ДЮП і навчаю дітей логічно мислити»

Визначення групових правил роботи. Вправа «Правила»

(Ісак Г.В.)

Мета: узгодження правил для продуктивної взаємодії під час семінару-тренінгу.

Обладнання: плакат фліп-чарта із малюнком сувою і написом «Правила нашої співпраці».

Учасники об'єднуються в групи .

Педагог-тренер пропонує групам познайомитись із правилами, які можуть сприяти ефективній і комфортній роботі кожного на тренінгу. Пропозиції обговорюють, узгоджують, доповнюють.

(Орієнтовні правила:

Вільний обмін думками.

Поважати всі висловлені ідеї.

Не обговорювати і не критикувати висловлювання інших.

Бути доброзичливими.

Визначення очікувань учасників. Вправа «Золота рибка»

(Кух В. І)

Мета: визначити сподівання та очікування учасників від роботи семінару-тренінгу.

Обладнання: плакат фліп-чарта із малюнком золотої рибки, стікери, фломастери.

Хід вправи: педагог-тренер нагадує, що в казках золота рибка завжди виконує бажання, і пропонує кожному учаснику написати свої бажання на час семінару на стікері (не більше трьох). Далі тренер пропонує кожному учаснику прикріпити стікери із написами в лужки на малюнку і озвучити коментарі до них.

(Можливі очікування: отримати нову і цікаву інформацію, обмінятися досвідом, перебувати у дружній атмосфері ...)

Вправа «Мозкова атака»

(Ісак Г.В.)

В освіті, як і в будь-якій іншій галузі людської діяльності, час від часу з'являються «модні слова», які означають її найактуальніші проблеми: інновації, технології, незалежне тестування, профільне навчання, компетентність. Їх починають вживати часто, не завжди коректно стосовно справжнього змісту. Це природний процес пошуку, коли нове спочатку осмислюється порівняно з уже відомим.

Сучасне поняття «компетентність» дитини, випускника закладу запозичено із зарубіжної освіти. На сьогодні в науковій педагогічній та психологічній літературі існують різні тлумачення цього поняття. В його трактуванні мають місце ще й труднощі перекладу.

Нам необхідно з'ясувати, що вам уже відомо про компетентності. Для цього ми застосуємо вправу інтерактивного навчання під назвою «Мозкова атака».

Слухайте уважно інструкцію:

Записати на аркушах паперу три слова, з якими у вас асоціюється поняття компетентність.

Вибрати ті слова, які збіглися в більшості учасників групи.

На основі вибраних слів дати означення поняття..

Керівник має презентувати знання групи щодо визначеного поняття.

(Можливі варіанти відповідей:

Компетентність - це певна сума знань у особи, які дозволяють судити їй про що небудь, висловлювати переконливу, авторитетну думку.)

Ми виробили узагальнений погляд на компетентність. Синонімічним до поняття компетентність є поняття компетенція, яке розглядається як сукупність взаємозв'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), заданих стосовно певного кола предметів і процесів і необхідних для якісної продуктивної діяльності стосовно них. Тоді компетентність розуміється як володіння людиною відповідною компетенцією, зокрема її особистісне ставлення до неї та предмета діяльності.

Згідно з визначенням Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення й освіти, поняття компетентності визначається як спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу. При цьому дане поняття містить набір знань, навичок та відношень, що дають змогу особистості здійснювати діяльність або виконувати певні функції, що підлягають досягненню певних стандартів у галузі професії чи виду діяльності.

Компетентність в перекладі з латинської означає належний, здібний.

Під поняттям компетентнісний підхід розуміється спрямованість освітнього простору на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей. Словом «компетенізація» (компетентність – компетенція + зація) називатимемо процес фокусування освіти на впровадженні компетентнісного підходу. Компетентнісний підхід вважається ключовою інноваційною ідеєю сучасної освіти.

6. Теоретичний блок.

Компетентнісно орієнтований підхід до освітнього процесу

Світ, у якому ми живемо, щороку стає дедалі складнішим, динамічнішим, тому інтеграція в сучасне суспільство і знаходження свого місця в житті вимагають дедалі більших зусиль

від кожної людини. Потрібно не просто багато знати, але й уміти постійно розширювати і оновлювати свої знання, відкидаючи ті, що не витримали перевірки досвідом і часом. Доводиться постійно розв'язувати численні проблеми на роботі і в особистому житті, прогнозувати свої плани і методи їх здійснення. Отже, сьогодні тільки та людина може повноцінно діяти у сучасному світі, яка здатна прийняти самостійне рішення.

Головна зміна в суспільстві, яка впливає на ситуацію в освіті, - прискорення темпів розвитку суспільства. Тому освіта повинна готувати своїх учнів до життя згідно з його стрімким розвитком. Яким буде світ у середині XXI ст., важко собі уявити не тільки педагогам. Отже ми повинні готувати своїх учнів до змін, розвивати в них такі якості, як мобільність, динамізм, конструктивність.

Входження молодих поколінь у глобалізований динамічний світ, у відкрите суспільство актуалізує роль життєвої компетентності вихованців. Щоб мати можливість знайти своє місце в житті, учень сучасного навчального закладу мусить володіти певними якостями, уміннями:

- швидко адаптуватись у мінливих життєвих ситуаціях;
- критично мислити;
- використовувати набуті знання й вміння в навколишній дійсності;
- бути здатним генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення, творчо мислити;
- бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, уміти працювати в команді;
- уміти уникати конфліктів та виходити з будь-яких конфліктних ситуацій;
- цілеспрямовано використовувати свій потенціал як для самореалізації в професійному й особистому плані, так і в інтересах суспільства, держави;
- уміти добувати, переробляти інформацію, одержану з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку й самовдосконалення;
- бережливо ставитися до свого здоров'я й здоров'я інших як найвищої цінності;
- бути здатним до вибору альтернатив, що пропонує сучасне життя;
- уміти планувати стратегію особистого життя, орієнтуватись у системі найрізноманітніших суперечливих і неоднозначних цінностей, визначати своє кредо і свій стиль.

Всі ці обставини зумовлюють потребу в оволодінні сучасними компетентностями, які дають особистості можливість реалізувати в житті свій пізнавальний, творчий, діяльнісний потенціал.

Поняття «компетентність» знаходиться зараз в епіцентрі світової педагогічної думки, оскільки воно розкриває якісно нові перспективи розуміння місії школи, результатів освітньої діяльності. І.Г. Тараненко в статті «Розвиток життєвої компетентності та соціальної інтеграції: досвід європейських країн» відзначає, що в основі концепції компетентності лежить ідея становлення компетентної особистості, яка не лише має необхідні знання, професіоналізм, високі моральні та громадянські якості, а й уміє діяти адекватно у відповідних ситуаціях, застосовуючи ці знання і беручи на себе відповідальність за певну діяльність.

Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) проголошує освіту XXI століття освітою для людини. Перед суспільством, освітянами постало завдання формування у молодих українців таких якостей, як:

- прагнення до навчання впродовж усього життя;
- постійний пошук найкращих шляхів розв'язування життєвих проблем;
- готовність своєю навчальною, а потім і фаховою працею закласти підмурівок власного соціального успіху і зробити внесок у громадську, державну справу.

Виходячи з цих концептуальних положень, загальна середня освіта має забезпечити умови для морального, інтелектуального, фізичного, художньо-естетичного розвитку учнів,

виховання громадянина демократичного суспільства. Реалізація цієї мети вимагає осучаснення змісту освіти таким чином, щоб випускники 12-річної школи могли швидко адаптуватись у самостійному житті, цілеспрямовано використати свій потенціал для самореалізації в професійному та особистому плані, в інтересах суспільства і держави. Інакше говорячи, завдання освіти полягає насамперед у формуванні життєвих компетентностей школярів.

Принциповим в оновленні змісту загальної середньої освіти є визнання того, що в сучасному світі знання стають доступнішими для тих, хто хоче оволодіти ними, тому переосмислюється самоцінність знань. Натомість зростає роль умінь добувати, переробляти інформацію, одержану з різних джерел. Це зумовлює зменшення питомої ваги готової інформації, зміну співвідношення між структурними елементами змісту на користь засвоєння учнями способів пізнання, набуття особистого досвіду творчої діяльності,

Компетентнісний підхід передбачає окреслення чіткого кола компетенцій, тобто необхідного комплексу знань, навичок, ставлень та досвіду, що дає змогу ефективно виконувати певну діяльність або певну функцію. Перелік та зміст компетенцій визначається державою. В Україні вони представлені в Державному стандарті та Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа). Відповідно до того, наскільки здатен учень виконувати певну діяльність, і визначається рівень його компетентності.

Місія компетентісно спрямованої освіти полягає в тому, щоб сприяти становленню людини як суб'єкта і проектувальника життя. Навчальна діяльність має будуватися на суб'єктно-суб'єктних основах, де учень і учитель виступають як повноправні партнери. Компетентісно зорієнтована освіта має мати ще одну дуже вагомий рису: вона має бути особистісно зорієнтована. Люди народжуються різними, з різними здібностями і здатностями, тому освіта, школа мають забезпечити кожній дитині можливість вибору своєї подальшої життєвої і професійної діяльності. Вводячи систему профільного навчання в старших класах 12-річної школи, наша держава і визначила освіту не лише компетентісно, а й особисто зорієнтованою.

Науково-методичний посібник «Життєва компетентність особистості» дає таке визначення:

«Життєва компетентність особистості - це знання, уміння, життєвий досвід особистості, її життєтворчі здатності, необхідні для розв'язування життєвих завдань і продуктивного здійснення життя як індивідуального життєвого проекту». Життєва компетентність передбачає свідоме і відповідальне ставлення до виконання особистістю її життєвих і соціальних ролей. Спробуємо визначити основні складові життєвої компетентності:

- вміння орієнтуватись у соціальних ситуаціях;
- здатність обирати адекватні та ефективні способи розв'язання життєвих проблем;
- знання своїх особистих якостей, своїх позитивних і негативних рис;
- здатність до самовдосконалення;
- здатність розуміти та вірно оцінювати інших людей, встановлювати з ними адекватні способи спілкування, проявляти толерантність у стосунках;
- вміння керувати собою і обставинами свого життя.

На наш погляд, життєва компетентність є основою, фундаментом для високоякісної самореалізації особистості в суспільстві та в особистому житті. Вона є тим результатом, в який вкладають зусилля сім'я, освіта, соціум, сама людина. Життєва компетентність формується на основі стрижневих компетентностей, які ще називають ключовими. У різних країнах по-різному визначають їх обсяг та складові, тому будемо притримуватись тієї класифікації компетентностей, яку подає Рада Європи:

- політична і соціальна (здатність і бажання брати на себе відповідальність, брати участь у прийнятті рішень в групі, розв'язанні конфліктів мирними способами, бажання сприяти розвитку демократії);
- полікультурні (здатність жити в полі культурно му суспільстві, запобігати відродженню расизму, ксенофобії, брати на себе відповідальність; повага до інших, вміння мирно жити поряд з людьми інших культур, мов або релігій);
- комунікативні;
- інформаційні (володіння сучасними технологіями, здатність їх використовувати, здатність до критичного мислення);
- здатність навчатися впродовж усього життя.

Сучасна шкільна освіта в Україні спрямована на надання учневі необхідних знань, вироблення вмінь і навичок. За період навчання він має засвоїти багато фактичного матеріалу. Натомість школа сьогодні недостатньо навчає школярів приймати рішення, використовувати інформаційні та комунікативні технології, критично мислити, вирішувати конфлікти, орієнтуватися на ринок праці, тощо. Прагнення відповісти на поклики сучасності призвело до збільшення обсягу часто розрізнених відомостей з різних наукових і ненаукових дисциплін, введення до навчальних планів предметів, характерних до професійної освіти.

Ситуація, що склалася на ринку праці, вимагає від особистості певних якостей. Система освіти має формувати професійний універсалізм – здатність змінювати сфери і способи діяльності. Соціальне замовлення часу можна визначити такою формулою: від хорошого фахівця – до хорошого співробітника. Поняття «хороший співробітник», окрім фахової, професійної підготовки, включає ще й інші якості та вміння. Хороший співробітник – це людина, яка вміє працювати в команді, бути комунікабельною, може самостійно вирішувати, творчо мислити, людина ініціативна, здатна генерувати нові ідеї. Вона вміє уникати будь-яких конфліктних ситуацій та виходити з них. Отже, набуття школярами необхідних життєвих (ключових) компетентностей протягом усього процесу навчання в школі набуває великого значення.

Компетентнісний підхід допомагає досягнути розумного балансу між академічними знаннями і прагматичними вміннями. Знання як самоціль має поступитися знанням як інструментові життя, що забезпечує молодій людині можливість жити в гармонії зі своєю природою та довкіллям, суспільством, окремими людьми, можливість оволодівати новими технологіями.

Компетентнісний підхід відповідає не тільки об'єктивним потребам учнів, а й напрямам творчих пошуків вчителів. Ці пошуки пов'язані з реалізацією ідеї розвивального навчання, педагогіки співробітництва, особистісно орієнтованого навчання. Всі ці ідеї відображають намагання вирішити проблему мотивації навчальної діяльності школярів, створити модель «навчання із захопленням» Компетентнісний підхід допомагає уникнути конфліктів між учнями та педагогами, неминучих у навчанні з примушуванням.

Одна з головних проблем традиційних підходів до середньої освіти полягає в тому, що спрямована ними традиційна школа вчить не життю, а знанням.

Але школа та заклад позашкільної освіти мають може допомогти дитині зрозуміти, як потрібно і як не потрібно розв'язувати цю проблему, яку ми називаємо «життя».

Згадаємо епізод з відомого голлівудського фільму «Один вдома».

Вся родина збирається в подорож. Головний герой, восьмирічний хлопчик Кевін, намагається звернутися до старшого брата – безрезультатно, підходить до сестри: «Допоможи мені скласти валізу». Дівчинка дивиться на нього зверхньо і дуже в'їдливо та зневажливо відзначає: «Кевіне, ти той, про кого французи говорять «non competent».

І нам відразу стає зрозумілим, яке це серйозне звинувачення в очах цієї дівчини, який це суттєвий недолік.

Сучасний заклад як соціально-педагогічна система покликана забезпечити досягнення таких освітніх результатів, які б відповідали б цілям розвитку особистості й сучасним вимогам суспільства. Щоб гідно жити в сучасному суспільстві, особистість повинна бути компетентною в різних сферах діяльності. Педагог має допомогти учням в оволодінні технологіями життєтворчості, створити умови для розкриття потенціалу самопізнання, самооцінки, самопрограмування, самоактуалізації, саморегуляції, самореалізації, самоконтролю, інтеграції до соціокультурного простору. Метою освіти є формування рівня соціальної зрілості учнів, достатнього для забезпечення його автономності, самостійності в різних сферах життя. Компетентнісний підхід покликаний подолати прірву між освітою і життям.

У шкільній освіті перехід до компетентнісного підходу означає переорієнтацію на результат освіти в діяльнісному вимірі, розгляд цього результату з погляду потреби в суспільстві, забезпечення спроможності випускника школи відповідати новим запитам ринку, мати відповідний потенціал для практичного розв'язання життєвих проблем, пошуку свого «Я» у професії, суспільстві.

Компетентнісний підхід полягає в акцентуванні на накопиченні нормативно визначених знань, умінь і навичок до формування й розвитку в учнів здатності практично діяти, застосовуванні індивідуальної техніки та досвіду успішних дій у ситуаціях професійної діяльності й соціальної практики.

Перспективність компетентнісного підходу полягає в тому, що він передбачає високу готовність випускника школи до успішної діяльності в різних сферах суспільного життя.

На думку сучасних педагогів, саме набуття життєво важливих компетентностей може дати людині можливість орієнтуватися у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвитку ринку праці, подальшому здобутті освіти. Компетентнісно орієнтований підхід до формування змісту освіти став новим концептуальним орієнтиром шкіл зарубіжжя і породжує безліч дискусій як на міжнародному, так і на національному рівнях різних країн.

Науковці європейських країн вважають, що набуття молоддю знань, умінь і навичок спрямоване на вдосконалення їхньої компетентності, сприяє інтелектуальному й культурному розвитку особистості, формуванню в неї здатності швидко реагувати на запити часу. Саме тому важливим є усвідомлення самого поняття компетентності, розуміння, які саме компетентності і як необхідно формувати, що має бути результатом навчання.

Слід відзначити, що акцентування сучасної освіти на розвитку життєвих компетентностей є однією із освітніх вимог впливових міжнародних організацій, а саме: Ради Європи, Організації економічного співробітництва та розвитку тощо.

Аналіз наукових праць дозволив зробити висновок щодо системи компетентностей. Цю систему можна розглянути з позиції таких складових:

Ключові компетентності – надпредметні (міжпредметні) компетентності, які визначають здатність людини здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культуродоцільні види діяльності, ефективно розв'язувати відповідні проблеми;

Загально-галузеві – їх набувають упродовж засвоєння змісту тієї чи іншої освітньої галузі у загальноосвітній школі;

Предметні компетентності – вони набуваються упродовж вивчення того чи іншого предмета, курсу, дисципліни.

Європейські експерти пропонують таку внутрішню структуру компетентності:

знання;

пізнавальні навички;

практичні навички;

відношення;

емоції;
цінності та етика;
мотивація.

До ключових компетентностей випускника школи відносимо:

Пізнавальну компетентність:

навчальні досягнення, інтелектуальні завдання, уміння навчатися та оперувати знаннями.

Особистісну компетентність:

розвиток індивідуальних здібностей і талантів;

обізнаність у власних сильних та слабких сторонах;

здатність до рефлексії;

динамічні знання.

Самоосвітню компетентність:

здатність до самонавчання, організація власних прийомів самоосвіти;

відповідальність за рівень власної самоосвітньої діяльності;

гнучкість застосування знань, умінь, навичок в умовах швидких змін;

постійний самоаналіз, самоконтроль за власною діяльністю.

Соціальну компетентність:

співпраця, робота в команді, комунікативні навички;

здатність приймати свої рішення і прагнути до розуміння власних потреб і вимог;

соціальне єднання, вміння визначити особисті ролі в суспільстві;

ціннісні орієнтації;

розвиток особистісних якостей, саморегуляції;

культура міжособистісних відносин.

Здоров'я особистості:

соматичне здоров'я;

клінічне здоров'я;

фізичне здоров'я;

психічне здоров'я;

· рівень валеологічних знань.

Творча компетентність:

здатність до виявлення і постановки проблем;

здатність до висловлювання великого числа ідей;

гнучкість - здатність до висловлювання різноманітних ідей;

здатність удосконалити об'єкт, долаючи деталі;

оригінальність - здатність відповідати на подразники нестандартно;

здатність вирішувати проблеми, тобто до аналізу і синтезу.

До ключових компетентностей, визначених українськими педагогами, відносять:

-уміння вчитися;

-загальнокультурну;

- громадянську;

- підприємницьку;

- соціальну.

Останнім часом в Україні створені необхідні умови для підготовки навчальних програм, спрямованих саме на результат навчання. Це:

- закріплення нової філософії освіти в стратегічних і концептуальних документах;

- поступове сприйняття широким учительським загалом необхідності організації навчального процесу на особистісно-орієнтованих засадах;

- прийняття державних стандартів загальної середньої освіти;

- послідовне впровадження компетентнісного підходу, починаючи від рекомендацій щодо змін характеру цілевизначення в планах-конспектах навчальних занять і завершуючи критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів.

Перехід школи до дванадцятирічної освіти об'єктивно потребує переведення освітнього процесу на технологічний рівень: вибір індивідуальних маршрутів навчання. Особливо продуктивні серед них особистісно зорієнтовані педагогічні технології. Їхня ефективність залежить від того, якою мірою реалізує свій життєвий потенціал учень, як враховано його вікові та індивідуальні психологічні особливості. Звідси – пріоритет суб'єктивно осмисленого навчання порівняно з інформаційним навчанням, спрямованість на розвиток в учнів множинності суб'єктивних картин світу, на протидію однозначним «програмним» уявленням, діагностика особистісного розвитку, ситуаційне проектування, введення навчальних завдань у контексті життєвих проблем.

Інноваційний освітній простір ХХІ ст. визначатимуть особистісно зорієнтоване навчання, технології дистанційного навчання.

Безумовно, забезпечуючи високий рівень знань, треба перетворювати ці знання на компетентність. Високий рівень викладання базових предметів, участь у різних пізнавальних конкурсах і турнірах, олімпіадах, науково-дослідницьких проектах, інтерактивна методика допомагають учневі використовувати отримані знання, зробити їх значущими, сприймати як безумовну цінність.

Сьогодні немає сумніву в тому, що компетентнісний підхід – не лише один із тих чинників, що сприяють модернізації змісту освіти. Слід зазначити, що він лише доповнює ту низку освітніх інновацій і класичних підходів, що допомагають освітянам гармонійно поєднувати позитивний досвід для реалізації сучасних освітніх ідей.

Компетентнісний підхід як теоретико- методологічна основа моделі випускника школи

(Короп Н.І., завідувач відділу)

Кожний новий етап існування держави автоматично спричиняє зміну соціального замовлення на освіту. Це не дивно, бо тенденції розвитку освіти зумовлюються соціальним, політичним, економічним становищем у країні. Задля якої і навчаються діти. З огляду на те, що сучасний освітній заклад має забезпечити розумне поєднання здобуття академічних знань та прагматичної підготовки (що даватиме учневі можливість зайняти привілейовану позицію на ринку робочої сили, досягти життєвого успіху), в нашій школі розроблена соціалізована модель випускника з метою визначення тих найважливіших чинників, які необхідно в нього розвинути в процесі навчання і виховання. (Додаток 1).

Ми переконані, що теоретико-методологічною основою вироблення моделі випускника має стати компетентнісний підхід. Це зумовлено:

Широким визнанням компетентнісного підходу у країнах Європи, Євросоюзу. Компетентнісний підхід відповідає баченню європейської освіти ХХІ століття, яке висловлено Єврокомісією, активно схвалюється представниками європейських працедавців. Цей підхід перебуває в руслі Болонського процесу (на що необхідно звернути особливу увагу, адже сьогоднішні учні – це завтрашні студенти та майбутні фахівці).

Принциповою спроможністю компетентнісного підходу відобразити та врахувати вимоги до життєдіяльності особистості, яке висуває ХХІ століття. У моделі компетентного випускника можна врахувати й адекватно відобразити вимоги ХХІ століття до особистості, її життєвої компетентності (життєстійкості, життєздатності, життєтворчості), життєвих компетенцій. Компетентнісний підхід зорієнтовано на розкриття, розвиток і реалізацію життєвих навичок, необхідних особистості у ХХІ столітті.

Розвиток життєвої компетентності особистості має комплексний характер. Формуванню й становленню особистості як успішної людини сприяє розвивальна взаємодія ключових компетентностей, які визначають такі головні напрями життєвої підготовки особистості.

Пізнавальна сфера

Це сфера розвитку знань, умінь і навичок учня, які забезпечують йому можливості подальшої успішної діяльності. Її визначають не лише базові знання та вміння, а й здатність до розвитку свого творчого потенціалу, вміння добувати, переробляти інформацію, отриману з різних джерел, та застосовувати її для індивідуального розвитку та самовдосконалення.

Передбачає формування інформаційної та креативної компетенцій.

Валеологічна сфера

Ця сфера передбачає підтримання оптимального рівня фізичного розвитку школярів, набуття ними досвіду і життєвих установок на здоровий спосіб життя та безпечну поведінку, формування ціннісних орієнтацій, вміння правильно поводитись у критичних життєвих ситуаціях і надавати необхідну допомогу собі та іншим.

Передбачає валеологічну компетенцію.

Соціальна сфера

Це сфера взаємин у соціумі, в межах якої вихованець має освоїти норми соціальної взаємодії та поведінки, вміє поєднувати свої права та обов'язки, виробляти стратегію особистого життя на засадах демократизму, толерантності, плюралізму, гуманізму, громадянськості.

Соціальний аспект передбачає формування таких компетенцій: комунікативної, правової, економічної, екологічної.

Професійний універсалізм

Ця сфера життєдіяльності передбачає здатність особистості змінювати способи діяльності, уміти працювати в команді, бути здатним генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення, творчо мислити, бути спроможним до вибору альтернатив, які пропонує сучасний ринок праці.

Реалізується через професійно-трудова компетенцію.

Сфера особистого життя

Передбачає формування життєвого оптимізму, відповідальності кожної конкретної особистості за своє майбутнє, за здатність досягати особистого щастя завдяки своїм потенціальним можливостям.

Реалізується через формування сімейно-побутової компетенції.

Етична сфера

Передбачає етичне, естетичне становлення особистості, високу духовність, приєднання до системи загальнолюдських, моральних цінностей, формування бачення, розуміння, створення краси і гармонії в праці, пізнанні, ставленні до людей, до себе, до природи.

Реалізується через естетико-духовну компетенцію.

Отже пріоритетний напрям розвитку особистості, здатної до самоактуалізації, творчого сприйняття світу та соціально значущої самореалізації, лежить у площині вирішення проблем формування та розвитку життєвої компетентності особистості учня та вчителя, технологізації цього процесу.

Таким чином, володіння необхідним потенціалом, що є складовою особистості випускника, дає можливість формування компетенцій, які є основою сфер самореалізації і сформованості рис зрілої особистості.

Побудова прогностичної моделі випускника школи створила ґрунт для наукового обґрунтування всіх компонентів педагогічної системи, яку реалізує школа в повсякденній навчально-виховній діяльності. Існування такої моделі створює умови для відбору і коригування змісту освіти, підбору методів, засобів та організаційних форм навчання системи освіти, в центрі якої стоїть учень.

Формування компетентностей саморозвитку і самоосвіти в умовах освітнього процесу

(Заворітна Я.О., методист)

Нові умови життя потребують нового мислення, нової культури діяльності, тобто якісно нової іншої освіти, здатної до постійного оновлення, як зазначено у Концепції 12-річної середньої загальноосвітньої школи. На формування у підростаючого покоління сучасного світогляду, розвитку творчості й навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості вказує Національна доктрина розвитку освіти.

Справді, сучасний випускник не завжди відповідає вимогам життя (не завжди може самостійно діяти в критичних ситуаціях). Тільки готуючи особистість, здатну до самоосвіти, ми можемо реалізувати модель випускника, здатного до самостійного вирішення особистих і глобальних проблем, здатного до творчості, саморозвитку і самореалізації. Відсутність деяких практичних навичок, невміння використовувати різноманітні прийоми самостійної навчальної роботи ускладнюють самоосвітню діяльність учнів.

Нагальною потребою сучасної школи виступає створення умов, за яких учень міг би навчатися самостійно, отримувати необхідну інформацію, використовувати її для особистого розвитку, самореалізації, вирішення існуючих проблем.

Самоосвіта – складна складова систематичної пізнавальної діяльності, під час якої особистість сама ставить перед собою пізнавальні цілі і завдання, окреслює шляхи їх реалізації, контролює хід самостійної роботи з набуття знань і сама оцінює та покращує їх результат.

У традиційній технології самоосвіта – вторинний процес, і тільки з переходом людини до самостійного життя вона стає основним засобом її духовного розвитку та збагачення. Сьогодні ми розглядаємо освіту та самоосвіту, навчання та самонавчання як єдиний цілісний процес, що дає змогу учням розвиватися адекватно своїм можливостям, знаходити необхідні джерела інформації та використовувати їх для задоволення своїх пізнавальних потреб. Отже, саме в школі необхідно закласти ті основи самостійної роботи, що дають можливість самостійно набувати знання.

Зміст самоосвіти школярів частіше за все пов'язаний із поглибленим вивченням окремих навчальних предметів, задоволенням пізнавальних інтересів у позакласній та позашкільній діяльності. Практика показує, що в процесі самоосвіти учні мають труднощі, які помітно знижують інтенсивність самоосвітньої діяльності. Ці труднощі пов'язані з відсутністю у школярів умінь і навичок самостійної розумової роботи, невмінням систематизувати отриману інформацію та співвідносити її зі своїми прогалинами з основ наук. Тому досить активна результативність самоосвіти практично неможлива без уміння навчати себе. Загальною потребою сучасної школи є створення умов, за яких кожен учень мав би змогу навчатися самостійно здобувати необхідну інформацію, використовуючи її для власного розвитку самореалізації, для розв'язання існуючих проблем.

Для того, щоб уникнути згасання інтересу до самоосвіти, необхідно заздалегідь підготувати учня до його діяльності: дати йому певний обсяг знань, які стануть основою, а часто і методом його самоосвітньої пізнавальної діяльності; сформувані у дитини такі особисті мотиви, що спонукати муть її до безперервної самоосвіти; формуватимуть уміння та навички самостійної розумової діяльності, самоорганізації, самостійного оволодіння знаннями та пізнавальними уміньми при використанні різноманітних джерел і в різних формах самоосвіти (читання, слухання, спостереження, експерименту тощо). Природно, що навчання школярів методам і прийомам самоосвіти на кожному етапі їх освіти різне: починаючи з основ у початковій школі й закінчуючи формуванням навичок дослідницької діяльності у старших класах. Але для кожного етапу існують загальні положення. Необхідно сформувані у школярів наступні уміння та навички. По_перше,

навчити планувати свою діяльність: намічати цілі, визначати завдання, шляхи і терміни їх виконання. Розвивати уміння самоорганізації: раціонально організувати режим і систематичність діяльності, розподіл часу на виконання того чи іншого завдання, місце для роботи, підбір і знаходження необхідних джерел інформації. По-друге, навчити працювати з книгою та іншими джерелами інформації (радіо-, кіно-, телепрограмами; різноманітними видами практичної діяльності: дослідженнями, експериментами, моделюванням, відвідуванням виставок, музеїв).

Оскільки книга дотепер є одним із основних джерел інформації, необхідно навчити школярів організувати коло свого читання, детально ознайомити з системою роботи бібліотек і їх довідково-бібліографічним апаратом, навчити дитину правильно робити записи при читанні. Безумовно, одним із параметрів самоосвітньої діяльності учня має стати оволодіння ним культурою усного та писемного мовлення. Необхідно сформуванню у дитини вміння користуватися монологічними (коротке повідомлення, розповідь, опис, характеристика тощо) і діалогічними (оволодіння такими функціональними типами діалогу: діалог характеру етикету, діалог-інтерв'ю, діалог-домовленість, діалог-обмін думками) формами мовлення, складати розгорнуту характеристику на основі одного або кількох джерел знань, висловлювати свою точку зору і відстоювати її, вміти вести дискусію, сприймати на слух незнайомий текст, розуміти після одного прослуховування фактичний його зміст, причинно-наслідкові зв'язки, основну думку висловлювання. В той же час потрібно навчити школярів практично використовувати свої знання та висловлювати свої думки письмово, аргументовано доводити їх.

Процес навчання школярів відбувається з різним застосуванням сил, пізнавальної активності та самостійності учнів. В одних випадках він має репродуктивний, відображальний характер, в інших – пошуковий чи творчий. Саме характер навчального процесу впливає на кінцевий його результат – рівень набутих знань, умінь, навичок, досвіду. Опановуючи все більш складні інтелектуальні вміння, учень починає виявляти інтерес до активного смислового орієнтування, що дозволяє йому навчитись самостійно розв'язувати проблему самоосвіти. Учень не лише опановує навички самостійної творчої діяльності, самоорганізації, але й набуває звичок систематично займатися самоосвітою. При цьому учень усвідомлює, що самоосвітня діяльність відрізняється від навчальної вже тим, що вона є пошуковою, а її результат – це розв'язання проблемних ситуацій.

Позиція учня в самоосвітній діяльності – це позиція суб'єкта, що усвідомлює значимість цього процесу саме для нього. У ході самоосвіти відбувається збагачення власного досвіду особистості, яка не лише засвоює інформацію, а й перетворює її, наповнюючи особистісно значущим смислом. Учні набувають досвіду спілкування з оточуючим світом, який розширює їх можливості щодо активної творчої участі в житті суспільства. Набутий досвід стимулює подальше вдосконалення.

Формування умінь здійснення процесу самоосвіти відбувається за певних умов. Спочатку учні опановують методiku роботи з різноманітними джерелами інформації, елементами пізнавальної діяльності (такими, як уміння аналізувати прочитане, робити свої висновки, вміти відстоювати свою власну точку зору, складати конспекти, тези, тощо). Далі в самостійній навчально-пізнавальній діяльності з'являються елементи творчості. Це досягається шляхом створення відповідних психологічних та педагогічних умов, які стимулюють виникнення та розвиток в учнів власне потреби в самоосвіті, прагнення до самореалізації, активності, самостійності.

Слід додати, що ще одним необхідним компонентом самоосвіти є енергетичний, який включає як вольову, так і емоційну сторони діяльності. Самоосвіта завжди здійснюється при високому рівні активності, напруженості пізнавальних, вольових та емоційних сил. Самоосвіта пов'язана з наявністю позитивних емоцій.

Самоосвітня компетентність учнів складається з таких компонентів, як:

уміння розв'язувати проблеми на основі самостійно отриманих знань;
організація власних прийомів самонавчання;
критичне ставлення до будь-якої отриманої інформації, вироблення власної позиції при набутті певних знань;
використання для отриманої інформації різноманітних баз даних, джерел інформації;
уміння співпрацювати з оточуючими людьми, здобувати знання шляхом колективної діяльності;
уміння використовувати нові технології інформації та комунікації;
гнучкість застосування знань, умінь, навичок в умовах швидких змін; постійний самоаналіз та самоконтроль за самоосвітньою діяльністю.

Завдання учителя – створити умови, за яких усі складові самоосвітньої діяльності могли б адекватно розвиватися. Для вирішення цієї проблеми вчитель повинен знати теорію самоосвітньої діяльності, вміти діагностувати можливості й інтереси учнів, постійно відслідковувати результати роботи, тобто вести моніторинг взаємодії з учнями.

Оцінювання реальних можливостей учнів, рівень їх підготовки до самоосвіти допомагає здійснити індивідуальний підхід до управління цією діяльністю.

Самоосвіта розпочинається тоді, коли учень на основі знань і вмінь, отриманих в процесі навчання, усвідомлює нестачу існуючих знань для вирішення конкретної проблеми. Необхідно створювати саме такі ситуації, котрі сприяють самостійному пошуку знань, розвивають ініціативу, звернення до додаткових джерел інформації, формують самостійність.

Приміром, щоб зацікавити учнів вивченням мови, необхідно пропонувати творчі завдання різного ступеня складності, підвищуючи рівень самостійності й творчості від завдання до завдання, від уроку до уроку. Вивчаючи байки І. Крилова, зручно працювати групами.

Розбиваючи клас на групи, даємо завдання:

підготувати виразне читання байки;

проілюструвати байку;

скласти вікторину;

виписати афоризми;

проінсценізувати байку (під творчості)

Шляхи формування компетентності саморозвитку і самоосвіти

Формування загальнонавчальних умінь учнів як основи самоосвітньої діяльності.

Стимулювання пізнавального інтересу учнів.

Практикування диференційованих домашніх завдань та прийомів випереджального навчання.

Залучення дітей до виконання творчих завдань та участі в інтелектуальних заходах.

Складання та реалізація програми самоосвітньої діяльності учня

Таким чином, проблема формування готовності до самоосвіти зводиться до виховання в особистості прагнення до постійного вдосконалення своїх знань, умінь самостійно здійснювати пізнання та його організувати. Проблема підготовки учнів до самоосвіти, її розв'язання на сучасному рівні – це розв'язання проблеми оволодіння всіма компонентами самоосвітньої діяльності.

Інтерактивне навчання як засіб формування компетентності

(Степаненко С.К., керівник гуртка «Ракетомодельювання»)

Ні для кого не секрет, що стосунки між учнем і вчителем не ті, що були 10, а тим більше 20 років тому. Сьогодні авторитет педагога не може будуватися на сліпій повазі або

примушуванні. Школа перестала бути єдиним джерелом інформації та освіти. Тому головне завдання ЦДЮТ полягає не в тому, щоб дати дітям певний обсяг інформації, а в тому, щоб навчити їх набувати потрібні знання – навчити вчитися.

У досягненні цієї мети допомагають інтерактивні технології. Суть їх в тому, що вчитель частіше виступає в ролі консультанта, спрямовує учнів на активну діяльність.

Отже, інтерактивне навчання – це, насамперед, діалогове навчання, у ході якого формуються ключові компетентності.

Ми живемо в суспільстві змін, тому об'єкт навчання завжди буде змінним, а от спосіб оволодіння цими об'єктами слід закласти в шкільні роки – це вміння працювати з текстом, володіння різними способами обробки інформації, вміння шукати цю інформацію, робити вимір.

Багатьом відома така притча.

Звернувся до монаха бідняк:

Дай мені риби! Я голодний.

Монах мовчки віддав йому вудку.

Повчальний характер притчі зрозумілий: треба давати не стільки їжу, скільки засіб її добування.

Цей висновок стосується цілей та завдань, що постали перед сучасною освітою в інформаційному суспільстві.

Поступово традиційні методи змінюються інноваційними, які спрямовані на інтелектуальний розвиток учнів за рахунок зменшення частки репродуктивної діяльності.

Тому важливо створити те поле взаємин, яке б спонукало дитину виявити правові, моральні якості.

За результатами досліджень серед інших технологій основною технологією формування ключових компетентностей учнів названо технологію розвитку критичного мислення, яка представлена як система методичних прийомів, спрямованих на вміння висловлювати власні думки усно та письмово; вміння формувати власну точку зору, вміння розв'язувати проблеми, вміння працювати в групі, здатність будувати конструктивні відносини з іншими дітьми.

Дебати як освітні технології спрямовані на досягнення таких результатів, як:

уміння використовувати різні способи інтегрування інформації;

уміння ставити запитання,;

критично осмислювати отриману інформацію;

аргументувати власну точку зору та презентувати її;

враховувати точку зору інших людей, толерантно ставитись до їх думок;

уміння працювати в команді, здатність до участі у спільному прийнятті рішень;

здатність брати на себе відповідальність та приймати рішення, тощо.

Але ці корисні технології, про які йдеться, тільки невеличка частинка, тільки вершина айсберга педагогічної мудрості, педагогічної майстерності, спільного педагогічного досвіду багатьох поколінь. Але згадати їх ще раз не було зайвим, тому що вони як технології продуктивного навчання формують та розвивають групи ключових компетентностей учнів.

Метод проектів у формуванні життєвої компетентності особистості

(Моря Л.І., методист)

На сучасному етапі розвитку суспільства особливої актуальності набуває проблема формування суспільно активної, творчої компетентної особистості, яка, на відміну від людини-виконавця, самостійно генерує нові ідеї, приймає нестандартні рішення. Для успішного майбутнього учнівській молоді необхідно:

- розвинути здатність долати життєві труднощі;
- навчитися самостійно приймати рішення;
- стати архітектором свого розвитку як особистості:
 - робити вибір і контролювати особисте й соціальне життя як індивідуум і член суспільства;
- брати на себе відповідальність за свої дії, зобов'язання завершувати все, на себе взяте;
- захищати себе і свої життєві цінності, а також діяти відповідно до своїх цінностей.

Розвиваючись таким чином, молода людина збагачує свій потенціал як особистість і як член суспільства.

Реалії сьогодення свідчать, що така особистість зможе успішно самореалізуватися в соціум і як громадянин, сім'янин, професіонал, носій культури. У цьому контексті метод проектів надзвичайно ефективний. Участь у проектній діяльності сприяє формуванню ключових компетентностей: комунікативної, соціальної, правової, психологічної, інформаційної. Під час проектної діяльності вирішується ціла низка завдань:

- розвиваються пізнавальні навички учнів, формуються вміння самостійно контролювати свої знання;
- активно розвивається критичне мислення;
- учні опановують ефективні техніки переконання й презентації своїх аргументів;
- навчаються ефективного спілкування, ведення переговорів, ненасильницького методу розв'язування проблем і конфліктів;
- учні розвивають вміння працювати в команді, відчуваючи себе членом команди; брати відповідальність на себе; розділяти відповідальність з іншими; аналізувати результати діяльності;
- виробляються навички роботи з джерелами інформації, ведення дискусії, рефлексії, обстоювання особистої думки.

Проектна діяльність сприяє розвитку ініціативи, самостійності, організаторських здібностей, стимулює процес саморозвитку.

Кажучи про саморозвиток як складний психолого-педагогічний процес не можна не зупинитися на його передумовах - самоусвідомленні, самовизначенні, самоствердженні.

Так, самоусвідомлення охоплює кілька важливих моментів: усвідомлення своєї totoжності з оточенням; усвідомлення свого «Я», привернення уваги до свого внутрішнього світу, до потреб своєї душі. Процес самопізнання допомагає усвідомити свої внутрішні потреби. Дитина через переживання моральних почуттів сама відкриває в собі раніше невідомі їй можливості, завдяки чому вдосконалюється її внутрішній світ, формуються нові взаємини, дитина здійснює моральні дії. Проектна діяльність сприяє тому, що процес самопізнання невинно розширюється, доповнюється, вдосконалюючи «Я» учня.

Самовизначення в проектній діяльності містить у своїй структурі утвердження особистісно значущої й соціально ціннісної позиції.

Самоствердження як вищий рівень соціального становлення особистості учня передбачає: прагнення вирізнитися з оточення, реалізацію активності в ряді значущих сфер життєдіяльності, здатність зазирнути в майбутнє, самостійно обирати подальшу перспективу життя.

Проектна діяльність сприяє не лише розкриттю можливостей і здібностей учня, а й усвідомленню, оцінці особистісних ресурсів, визначенню особистісно значущих і соціально ціннісних перспектив.

Актуалізація внутрішніх сил здійснюється самою особистістю.

Учень намагається оволодіти необхідною інформацією, знаннями, актуалізує ті чи інші здібності, природні задатки і відкидає ті, які заважають йому в досягненні конкретної мети.

Проектна діяльність «змушує» учня по-новому подивитися на свої вміння, на характер взаємодії з довкіллям. З'являються нові проблеми, які треба нестандартно розв'язати,

виявити значні вольові та емоційні зусилля й досить високий рівень самореалізації. Як результат, мають місце якісні зміни в психологічній структурі особистості, що зумовлює оволодіння навичками спілкування, вироблення вміння ставити адекватні, особистісно значущі й соціально важливі життєві перспективи, розвиток потреби та пошукової активності щодо реалізації цих перспектив.

Використання методу проектів створює соціально-педагогічні умови, сприятливі для позитивних змін у знаннях, навичках і вчинках вихованців, їхньому ставленні до соціальних явищ.

Узагальненим наслідком цього процесу стає усвідомлення та прийняття особистих життєвих перспектив, можливого місця й ролі в житті суспільства, визначення своїх покликань, формування життєвого проекту.

Роль виховного потенціалу гуртків у формуванні компетентної особистості (Корон Н.І., завідувач відділу)

У Національній доктрині розвитку освіти наголошено: «Мета державної політики щодо розвитку освіти полягає у створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя». ЦДЮТ покликаний виховати людину – перспективну, ділову, яка вміє поєднати знання, багатий духовний світ, практику та знайти собі гідне місце в житті.

Виховний аспект навчального процесу значною мірою визначає успіхи учнів не лише школі, а й в житті.

Під час впровадження особистісно орієнтованого навчання особливо значущими стають ті виховні функції, що розвивають індивідуальність учня, створюють усі необхідні умови для його саморозвитку і самовираження.

Відповідно до сучасних освітніх концепцій, навчально-виховний процес з математики я будує на таких принципах:

демократичність, гуманізація, диференціація, індивідуалізація навчання та виховання ;
апробація та розробка нових форм, методів, технологій навчання та виховання, спрямованих на різнобічний розвиток особистості дитини на основі виявлення її задатків і здібностей, формування ціннісних орієнтацій;

становлення в учнів **загальнонаукової, інформаційної, креативної, валеологічної, комунікативної, соціальної, технологічної, естетико-духовної компетентностей** на основі засвоєння системи знань, умінь та навичок.

Загальнонаукова, інформаційна та креативна компетенції - це сфера розвитку знань, умінь і навичок учня, які забезпечують йому можливості подальшої успішної діяльності. Її визначають не лише базові знання та вміння, а й здатність до розвитку творчого потенціалу, вміння добувати, переробляти інформацію, отриману з різних джерел, та застосовувати її для індивідуального розвитку та самовдосконалення.

Соціальна компетентність - це сфера взаємин у соціумі, в межах якої вихованець має освоїти норми соціальної взаємодії та поведінки.

Валеологічна компетентність передбачає підтримання оптимального рівня фізичного розвитку школярів, набуття ними досвіду і життєвих установок на здоровий спосіб життя та безпечну поведінку, формування ціннісних орієнтацій.

Професійний універсалізм передбачає здатність особистості змінювати способи діяльності, генерувати нові ідеї, спроможність до вибору альтернатив, які пропонує сучасний ринок праці.

Естетико-духовна компетентність передбачає високу духовність, приєднання до системи загальнолюдських, моральних цінностей, розуміння, творення краси і гармонії в праці, пізнанні, ставленні до людей, до себе, до природи.

Становлення наукового світогляду неможливе без ознайомлення зі специфікою математичних методів пізнання, формування уявлень про математичне моделювання, розуміння зв'язку математики із дійсністю. Завдання вчителя полягає в тому, щоб розкрити учням емоційний, філософський зміст математики, її роль в житті кожної людини. Як цього домогтися? Красивими, цікавими заняттями. Гуртки, які пробуджують думку, цікавість і захоплення. Такими часто стають уроки, характерною рисою яких є інформаційно--розвиваюча система навчання - коли учні не лише оволодівають новими знаннями, уміннями і навичками, а й пізнають себе і прагнуть виховувати в собі кращі риси особистості.

Нині важливу роль в розвитку особистісних якостей учнів відіграють **інтерактивні технології навчання та інтерактивне заняття**. Інтерактивне навчання - ефективна форма організації пізнавальної діяльності, мета якої - створити комфортні умови, за яких кожен учень відчуває свою спроможність самовдосконалення. Досягається це за умови постійної активної взаємодії вчителя та учнів.

Інтерактивна взаємодія дає змогу набути навичок спілкування та співпраці. Під час інтерактивного навчання учні вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення.

З метою підвищення ефективності заняття гуртка як основної форми навчання проводжу уроки-лекції, на яких співдоповідачами виступають учні, практичні заняття, уроки - консультації, прес-конференції, бізнес-уроки, уроки-ігри, інтегровані уроки, використовуючи різні сучасні технології: «акваріум», «мозковий штурм», «коло ідей», «мікрофон», та ін.

Для забезпечення швидкого та ефективного включення учнів в інтерактивну діяльність, чіткої організації навчально-виховного процесу, використовую **опорні конспекти заняття**, які містять план, очікувані результати, інструктивну картку до основних етапів, завдання для індивідуальної роботи, картку оцінювання навчальних досягнень та ін. в залежності від мети заняття. Роль опорного конспекту - в сприянні самоорганізованості та самодисципліні учнів, їх цілеспрямованої діяльності, в забезпеченні принципу рівних умов навчання для всіх типів учнів. Чи не ігнорування цього принципу приводить до розриву у знаннях дітей? На уроці не можна дозволяти швидко думаючій частині учнів виставляти свої переваги перед тими, хто мислить трохи повільніше. Традиційна методика створює в ході навчальної роботи величезну кількість ситуацій, коли, порушуючи цей принцип, ми вільно або невільно сприяємо розвитку в наших вихованців ряду негативних якостей - від недооцінки власних можливостей і пасивності в навчанні до зарозумілості, хвалькуватості та цинізму. Заняття будує так, щоб дітям було цікаво і практично.

Це, по-перше, додає впевненості всім учням, звільняє їх від непотрібних хвилювань і дає можливість концентрації уваги, зокрема на відповідях інших, по-друге, робить відповідь значно послідовнішою і рівною, учні позбуваються слів-паразитів, якими заповнюють проміжки обдумування, а, по-третє, це економить дорогі хвилини уроку. Послідовність опитування учнів на кожному новому уроці визначаю по-новому.

В бесідах, при взаємоперевірках та рецензіях учнівських робіт намагаюсь відмітити об'єктивність самооцінки, доброзичливість, вимогливість і справедливість, готовність учнів до взаємодопомоги. Розвиваючи вище перераховані якості у своїх вихованців, я створюю відповідні ситуації, можливості для цілеспрямованої самостійної роботи учнів над самовдосконаленням. Зрозуміло, що вчитель повинен бути сам зразком поведінки.

Використовуючи сучасні освітні технології (проблемне навчання, групові та ігрові технології, дискусію, метод проєктів) враховую ті виховні функції, які вони здатні здійснювати (Додаток 1)

Навчання математики в середній школі має бути розвиваючим, тобто забезпечувати розвиток інтелекту, алгоритмічної культури та математичної інтуїції школярів.

Певною мірою такі вміння формуються в процесі вивчення теоретичного матеріалу та розв'язування алгоритмічних (стандартних) задач. Дієвим засобом є розв'язування задач підвищеної складності. Дбаючи про розвиток інтуїції не лише здібних до математики школярів, а й усіх учнів класу, приділяю більше уваги усним і напівусним вправам, виконання яких не потребує багато часу. На своїх заняттях спонукаю учнів самостійно формулювати означення, висновки, правила з наступним колективним аналізом та виправленням недоліків і помилок. Тут триває колективний процес пізнання - від неправильного до правильного, від неточного до точного, від незнання до знань. Навчальний процес має виховувати гнучкість мислення.

Одне з головних завдань сучасного заняття гуртка - навчити дітей самостійно працювати, оскільки темпи надходження наукової інформації надзвичайно зросли і практично кожній людині, яка хоче мати роботу та продуктивно працювати, необхідно увесь час оновлювати свої знання, а то й перенавчатися, а це можливо лише за наявності в неї умінь і навичок самостійної роботи.

Необхідно готувати фахівців, спроможних оперативно оволодівати досягненнями науки і техніки, пов'язаними з розрахунками. Учні на уроках математики повинні вчитися встановлювати асоціативні зв'язки, формулювати словесні умови задач із різних сфер діяльності людини мовою рівнянь і записувати їх алгебраїчними символами для того, щоб навчитися користуватися «мовою природи», розуміти її, володіти методами розкриття таємниць світу.

Формування творчого мислення учнів є завданням усіх шкільних дисциплін, проте математика посідає в цьому чільне місце. Справді, чітка логічна схема міркувань, точність, лаконічність мови, систематична послідовна аргументація, - усе це властиве процесу навчання математики і сприяє вихованню розумової культури учнів..

Сформуванню соціально активну, духовно багату особистість неможливо без оволодіння нею комунікативною компетентністю. У зв'язку з цим особливо вагомим є проблема взаємозв'язку математичної освіти і мовленнєвого розвитку учнів.

Методика розвитку зв'язного мовлення базується на нерозривній єдності мови і мислення. В учнів у процесі творення усних чи письмових висловлювань має активно працювати думка. Вони повинні навчитися глибоко усвідомлювати математичні факти, аналізувати їх, доводити правильність своїх суджень, думок. А в цьому реалізується зв'язок мовлення з мисленням, бо в процесі мовлення учня розвивається й культура його мислення.

Велику виховну силу несуть крилаті вислови, що час від часу приходять на занятті у формі девізу, передмови до вправи, підсумку вивченого, іноді просто так - для розрядки. Часто використовую такі цитати на уроках валеологічного спрямування, які проводжу з метою формування валеологічної компетентності школярів.

Зміцненню здоров'я школярів сприяє правильна, чітка організація навчально-виховного

процесу, навчання без перевантажень, використання інформації валеологічного спрямування, фізкультхвилинки, релаксаційні паузи, сугестивні методи.

Ми повинні навчитися засобами компетентності формувати у вихованців здатність до саморозвитку, що допоможе вийти їм на той рівень, про який психологи гуманістичного напрямку говорять як про рівень самоактуалізації особистості.

Функції освітніх технологій навчання

Проблемне навчання

Активізація самостійної діяльності
Готовність до самоосвіти
Потреба та вміння працювати з різними джерелами знань

Групові(колективні) технології навчання

Внутрішня мотивація до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації
Толерантність
Формування комунікативних рис учнів
Уміння працювати в групі
Почуття колективізму
Корпоративна культура
Повага до рішення більшості

Ігрові технології навчання

Взаємосприйняття
Творча активність
Мобільність
Ініціативність
Організаційна культура

Дискусія

Культура поведінки
Висока моральність
Впевненість у собі
Дисципліна
Повага до свободи і відкритість думки
Громадянська активність
Прийняття різних форм плюралізму
Вміння цивілізовано доводити своє

Метод проектів

переконання
Критичне мислення
Здатність самостійно планувати свою діяльність
Уміння самостійно приймати рішення і нести відповідальність за результати своєї діяльності
Здатність до життєвого і професійного вибору
Культ праці і гордість за її якісне виконання

7. Вправа «Правильно - не правильно»

Мета: висвітлення проблем упровадження компетентнісного підходу.

Педагог-тренер пропонує осмислити та заперечити або підтвердити твердження (правильно—не правильно):

- Державні стандарти початкової, базової та повної загальної середньої освіти підкреслюють пріоритетність формування компетентностей (правильно);
- у змісті освітніх галузей компетентнісна ідея презентована системно та рівномірно (неправильно);
- освітня галузь «Мова та література» мету навчання пов'язує з досягненнями учнями рівня комунікативної компетенції, адекватної для спілкування, й виокремлює цілу низку спеціальних компетенцій (правильно);
- освітня галузь «Естетична культура» декларує формування «естетичних умінь і компетентностей», не конкретизуючи їх (правильно);
 - освітня галузь «Математика» не акцентується на досягненні учнями компетентностей, а обмежується лише оволодінням знаннями, вміннями й навичками, достатніми для успішного оволодіння освітніми галузями, та забезпечення неперервної освіти (правильно);
- широко презентована в нормативних документах компетентнісна ідея набула адекватного втілення у змісті підручників (неправильно);
- вистачає підручників нового покоління, зокрема інтерактивних (неправильно);
- досягнення життєвих компетентностей закладено до системи оцінювання навчальних досягнень школярів (неправильно, за чинними критеріями учитель, як і раніше, оцінює знання, навички або нечітко прописані навчальні досягнення);
- сучасний зміст освіти української школи достатньо орієнтований на потреби сучасного суспільства, ринку праці (неправильно);
- традиційними педагогічними технологіями, розробленими для знаннєвого підходу, неможливо продуктивно формувати компетентності учнів (правильно).

Вправа «Я - хороший»

Мета: зняття емоційної напруги, створити добрий настрій, закріпити позитивне самопочуття учасників.

Хід вправи. Учасники по черзі промовляють фразу: «Я – хороший». Вони можуть говорити тихо, голосно або дуже голосно, так, як їм зручно це робити. Можна провести вправу у два або навіть у три прийоми, щоб учасники поекспериментували з гучністю. Наприкінці всі разом промовляють цю фразу, кожен зі своєю інтонацією і своєю гучністю.

Вправа «Вільне крісло»

З різних форм роботи та теоретичного матеріалу ви отримали знання про компетентнісне навчання. А щоб з'ясувати ваше ставлення до компетентнісного підходу, пропонуємо вам такий вид роботи як «Вільне крісло».

Хід вправи: на стільцях лежать аркуші паперу, на яких записано різні думки щодо однієї проблеми, зокрема компетентнісного навчання:

К-підхід - «мода на компетентність».

К –підхід – одна з основ оновлення освіти.

Вам необхідно обрати думку, яка відповідає вашим поглядам.

Станьте біля обраних вами карток.

У крісла сідають представники кожної групи.

Починають дискусію, аргументуючи свою думку.

В порожнє крісло може сісти кожен (1 раз по 1 хв), хто хоче підтримати свого представника.

Право голосу мають лише ті, хто сидить у кріслі.

(Орієнтовний виступ учасників, які підтримують думку 1.

- Я вважаю, що терміни «компетенції» і «компетентність» є даниною європейській моді, без яких можна обійтися, використовуючи інші класичні прототипи – «рівень підготовленості випускника», «навчальні вміння», тощо. Поняття компетенції можна визначити через поняття здібності або здатності. Наприклад : комунікативна компетентність – здатність вступати в комунікацію з метою бути зрозумілим. Немає необхідності вводити нову термінологію. Ідея формування творчої особистості, орієнтації освіти на комплексні способи навчальної діяльності вже було описано в роботах вітчизняних педагогів М. Скаткіна, Г. Лернера, В. Раєвського, її коріння сягає в глибини національної культурно-освітньої та педагогічної думки (Григорій Сковорода, Софія Русова, Василь Сухомлинський та ін). Але, на жаль, втрати пострадянської освіти призвели до спрощення розроблених концепцій і вони втратили своє глибоке значення.

Ведуча роль в розвитку особистості належить змісту освіти, системі наукових знань, якими володіють учні. Пропонуючи учням те чи інше завдання, ми перш за все враховуємо наявність знань з даного питання, так як знаємо, що «порожня голова не думає». Відомі педагоги стверджували, що учень, який не вміє самостійно застосовувати свої знання, «схожий на фаршировану рибу, яка не вміє плавати».

Орієнтовний виступ учасників, які підтримують думку 2.

Я вважаю, що нові терміни «компетентність», «компетенція» означають напрям модернізації освіти, і що ця новизна допоможе актуалізувати освіту (освіченість) школяра. Адже поняття «компетенція» і «компетентність» уже широко використовують для опису життєдіяльності людини і вони означають високу якість її діяльності. Тим самим значенням ці поняття наділяє й педагогіка для опису якості підготовки учнів. Компетенції – складні, інтегративні уміння. Компетенції й компетентність описують складну структуру діяльності школярів і не зводяться ні до знань, ні до вмінь. Буває, що учень 11 років гарячково заповнював посудини своєї пам'яті різноманітною інформацією, а самостійно застосовувати знання не вміє. Часто можна зустріти людей, котрі володіють широкими знаннями, але вони не вміють мобілізувати їх відповідним чином у потрібний момент, коли є така можливість. Тому бути компетентним не означає бути вченим або освіченим. Компетенція не може бути ізольована від конкретних умов її реалізації.

Небажання вчитись, яке останнім часом набуло розмаху і характеру епідемії, на мою думку, можна пояснити декількома причинами.

Перша - недосконалість шкільних програм, за якими не лише нецікаво, а й неможливо вчитись. Адже той величезний обсяг інформації, який отримує учень щоденно з кожного предмета, не в змозі втримати в пам'яті навіть найздібніший учень. Та чи й варто? А його ж потрібно опрацювати, осмислити, запам'ятати і, головне, вміти застосувати в повсякденному житті. Адже не секрет; що значна кількість знань, отриманих ціною великих зусиль і важкої щоденної праці (до речі, чи підраховував хтось тривалість робочого дня сумлінного учня?!), так і залишається лежати на полицях міцної дитячої пам'яті. І друга причина, яка, швидше за все, є соціальною і навіть економічною, а тоді вже педагогічною. Скажіть, чи завжди займають гідне місце у житті діти, які ціною справді титанічної праці рік у рік на «відмінно» засвоюють програми з усіх предметів шкільного курсу, виборюють призові місця на Олімпіадах різного рівня, до того ж

завичай тягнуть на собі всю громадську роботу, встигаючи при цьому займатися танцями, музикою чи певним видом спорту, бо прагнення до всебічного і гармонійного розвитку є для них природним, звичайним?

Ситуація має змінитись, і обов'язково на краще. Людина, яка бачить перед собою чітко визначену мету, можливість реального застосування своїх знань, умінь, здібностей і гідної їх винагороди, не може бути незацікавленою в можливості отримати ці знання, розвивати свої здібності. За таких умов учень сам намагатиметься взяти максимум із того, що можна взяти зі шкільного курсу.

8. Практична робота. Робота в групах. Складання проекту програми «Крок за кроком до життєвої компетентності»

Мета: складання проекту шкільної програми .

Хід вправи. Групам пропонують скласти проект програми «Крок за кроком до життєвої компетентності». Мета програми – формування і розвиток свідомої компетентної особистості, готової до конкретного вибору свого місця в житті, здатної змінити на краще своє життя і життя своєї країни. Завдання програми – створення організаційно-функціональної структури процесу формування та розвитку життєвої компетентності особистості; розробка, апробація та впровадження в навчально-виховний процес технологій розвитку в учнівської молоді життєвої компетентності.

Групи планують заходи за розділами:

організаційні заходи;

науково-методичні заходи;

управлінський аспект.

(Організаційні заходи:

Провести організаційні методичні наради з проблеми впровадження компетентнісного підходу до навчально-виховного процесу. (Директор, заступник директора з НВР, вересень)

Створити інформаційну базу забезпечення самоосвіти педкадрів. . (Заступник директора з НВР, вересень)

Вивчити зарубіжний досвід з проблеми розробки та запровадження ключових компетентностей.

Провести діагностичне оцінювання рівня підготовки педкадрів до реалізації проблеми. (Заступник директора з НВР, вересень)

Науково- методичні заходи:

Планування підвищення кваліфікації педагогічних кадрів до процесу формування життєвих компетентностей. (Заступник директора з НВР, вересень)

Розробка планів самоосвіти педагогічних працівників. (Учителі, вересень)

Організація роботи творчої групи з формування життєвих компетентностей. (Заступник директора з НВР, вересень - жовтень)

Розгляд питань формування життєвих компетентностей на засіданнях методичних об'єднань. (Керівники МО)

Організація виставки «Педагогічна творчість -2008» (Заступник директора з НВР, вересень - жовтень)

Проведення науково-практичної конференції за участю батьків та представників громадськості. (Методична рада, травень)

Засвоєння інноваційних технологій продуктивного, інтерактивного, проектного навчання. (Учителі, протягом року)

Розробка дидактичних матеріалів з питань формування життєвих компетентностей. (Учителі, протягом року)

Управлінський аспект:

Підготовка педагогічних кадрів до впровадження компетентнісного підходу. (Директор, заступник директора з НВР, протягом року)

Здійснення внутрішнього контролю стану впровадження та набуття ключових компетентностей. (Директор, заступник директора з НВР, протягом року)

Вивчення й узагальнення досвіду вчителів, які мають позитивні наробки щодо визначеної проблеми. (Заступник директора з НВР, протягом року)

Наш семінар добігає до кінця. Проте підбивати підсумок обговоренню проблеми «компетентності» мабуть, дчасно. Суть поняття «компетентність», характерні особливості, специфічна відмінність, залишається на інтуїтивному рівні розуміння. Питання про наповнення компетентності як дидактичної конструкції конкретним змістом залишається відкритим для обговорення й чекає свого дослідження.

Ми хочемо з'ясувати, наскільки виправдані очікування учасників семінару.

9. Підсумки роботи. Вправа «Телеграма»

Мета: отримати коротку інформацію від груп про враження від проведеного тренінгу.

Хід вправи: тренер звертається до груп з пропозицією скласти йому телеграму з 11 слів, яка б містила відповіді на такі питання:

- 1) Що ви думаєте про проведений семінар-тренінг?
- 3) Що вам сподобалося?
- 5) Що було для вас важливим?

Телеграми зачитують перед групою, далі педагог-тренер запитує дозволу і збирає телеграми та прикріплює їх на плакат «Телеграма» до дзюбів голубів.

Заключне слово. Не претендуючи на повне вирішення поставленої на семінарі проблеми, ми намагалися сьогодні за допомогою теоретичного матеріалу ознайомитись з актуальністю, ідеєю та проблемами компетентнісного навчання.

Так, формування компетентності учнів, тобто їх здатності мобілізувати знання у реальній життєвій ситуації – найактуальніша проблема сучасної школи.

Тому нам треба зосередити зусилля на переосмисленні концептуальних засад дванадцятирічної школи, посиленні її компетентнісної спрямованості, суть якої полягає в переорієнтації від загальноосвітньої спрямованості до освоєння способів швидкої адекватної інтеграції в українське суспільство.

Але розвиток та формування компетенцій – це результат тривалої та кропіткої роботи школи та самого учня (саморозвиток, самоосвіта, самоконтроль тощо)

Корисними можуть бути всі форми роботи (різні організаційні форми навчання, факультативні курси, позашкільна освіта, проекти та ін). Але жодна школа не зможе насильно зробити людину щасливою. Вона не зможе викроїти та зшити життя таким, яким воно має бути.

І хочеться ще раз наголосити, що школа все таки може допомогти дитині розвинути життєву компетентність.

І тоді випускник сам, власними зусиллями, розбудує своє життя так, щоб бути успішним і щасливим.

Бо щаслива людина тоді, коли вона живе так, як того заслуговує, може і хоче.

10. Вправа на завершення «Тепло наших рук»

Мета: дати колегам можливість висловити власні побажання.

Хід вправи: педагог-тренер пропонує учасникам потиснути колегам руки і стисло висловити власні побажання, які починаються з вислову: «Я вірю...»

Короп Н.І.

Комунальний заклад позашкільної освіти
центр дитячої та юнацької творчості
Жовтководської міської ради
Завідувач відділу

Особливості використання гурткової діяльності у популяризації STEM-професій

Анотація

У публікації розкрито сутність формування інноваційної особистості на площині освітньої діяльності закладу позашкільної освіти як вектора розвитку науково-технічної творчості, розглянуто роль керівника гуртка у формуванні успішної особистості, яка здатна до творчої самореалізації та розвитку допрофесійних навичок засобами гурткової діяльності.

**«Як добре, коли у людини є можливість
вибрати собі професію не за потребою,
а погодившись з душевними схильностями.»**

А.Аншероні

Творчість та інновації йдуть пліч-о-пліч. “Креатив” та «душевні схильності» можуть вдихнути нове життя у будь-який науковий і технологічний проект, показати його ще не розкриті можливості. Більш того, ті, хто здатний поєднати технічні навички із внутрішнім проектуванням і мислити нестандартно, можуть винаходити щось абсолютно нове в багатьох областях життєдіяльності людини.

Природа виникнення та розвитку дитячої творчості вже впродовж кількох десятиріч років є предметом досліджень багатьох учених. Відомі психологи та педагоги (Н. Ветлугіна, Л. Виготський, В.Давидов, О. Запорожець, В.Кудрявцев, О. Кульчицька, М. Поддяков, Є. Субботський та ін.) довели, що творчі здібності яскраво проявляються в дитинстві й розвиваються у процесі спеціально організованого навчання, коли діти оволодівають суспільно виробленими засобами діяльності [2, с.4]

Проблема розвитку обдарованої дитини сьогодні переживає новий пік актуальності. Відповідно головним завданням системи освіти є створення не лише належних умов для формування інноваційної особистості, а забезпечення оптимальної життєтворчої атмосфери в науці, де творча особистість, спроможна створювати, управляти, пропонувати нові теорії, технології, напрямки розвитку, знаходити шляхи виходу зі складних нестандартних життєвих ситуацій.

Відомо, що саме у позашкільній діяльності особливо яскраво розкриваються природні потреби школярів, де у дитини є змога виступати в нових соціальних ампулах,

займати ролі, які відрізняються від ролі учня, тобто це особлива сфера, де школярі можуть задовольняти особистісні потреби в самоперевірці, самооцінюванні власного “Я”. Це, так би мовити, зона активного спілкування, в якій задовольняються потреби в контактах. Кожна людина – відбиття свого душевного світу. Як вона мислить, так і діє у житті. Всі люди цікаві своєю неповторністю, в кожного існує «родзинка». Однією із родзинок м. Жовті Води є Центр дитячої та юнацької творчості, який спрямовує свої зусилля на формування та розвиток інноваційної особистості, її здібностей і талантів. Одним із векторів розвитку освітньої діяльності Центру дитячої та юнацької творчості є науково-технічна площина, яка являється ефективним засобом виховання, цілеспрямованим процесом навчання і розвитку творчих здібностей дітей у результаті створення матеріальних технічних об'єктів з ознаками життєдіяльності і новизни. Сьогодні частинкою технічного прогресу нашого закладу є 597 вихованців, які об'єднують 9 гуртків технічного розділу. Особлива увага приділяється розвитку в дітей основ конструкторських умінь і здібностей, елементів технічного мислення, формуванню загально трудових умінь, навичок роботи з найпростішими знаряддями праці. Успіх передбачуваної суб'єктивної новизни викликає потужний емоційний підйом. Він «окрилює», викликаючи радість пізнання. Емоційний підйом може бути настільки великий, що будь-яка «чорнова» робота, котра перешкоджає здійсненню творчої ідеї, долається легко і навіть з натхненням та інтересом. Тому у формуванні майбутніх техніків, конструкторів, інженерів велике значення сьогодні мають *гуртки науково-технічного напрямку*, які в Центрі дитячої та юнацької творчості несуть вектори інженерії, технічного моделювання, конструювання моделей автомобілів, ракет та робототехніки і об'єднані пріоритетними напрямками роботи:

- ✓ технічна та спортивно технічна творчість-пропаганда-розвиток;
- ✓ мережа гуртків технічного напрямку-збереження-розширення.

Виходячи із основного завдання нашого закладу – зберегти, розвинути мережу технічних гуртків, залучивши якомога більше дітей до технічної творчості, адміністрація та керівники гуртків особливу увагу приділяють спадкоємності, поступовості і наступності в освітньому процесі ЦДЮТ : *гуртки початково-технічного моделювання гуртки інженерного спрямування гуртки авто-ракетомоделювання гуртки ІТ-технологій та робототехніки.*

Від початкового моделювання до технічної творчості

свідомого професійного вибору

ПТМ – початково-технічне моделювання являється, так би мовити, колицкою для цілої мережі технічних та спортивно-технічних гуртків. Саме у гуртках “ПТМ” діти вивчають “ази” технічної творчості, знайомляться з матеріалами, інструментами, приладами, за допомогою яких потім створюють перші найпростіші моделі: автомоделі, перші рухливі іграшки та предмети побуту. Метою керівника гуртка початкового технічного моделювання є розвиток творчих здібностей, пізнавальної та розумової активності дитини через залучення її до технічної творчості. У позашкільній освіті, а саме у початковій технічній творчості, важливо зацікавити дитину, навчити елементарних вмінь, навичок роботи з різноманітними матеріалами та інструментами, розвинути просторове та логічне мислення, уяву, фантазію, здатність проявити творчу ініціативу та вміння застосовувати отримані знання на практиці. Тільки тут руки, до того «невмілі і невпевнені», створюють кожного разу маленьке «диво». Чи то проста іграшка, чи модель автомобіля, електрифікованої гри – все створюється юними майстрами. Корсуновська Г.Ю., керівник гуртка «ПТМ» бере до уваги три фази процесу формування умінь та навичок:

- 1- усвідомлення завдання та способів його виконання;
- 2- вправність стає досконалістю, майстерністю;

3- дії стають завченими, що дає можливість удосконалювати їх, досягати певного рівня майстерності і прагнути до вищого- інженерії;

Діти приходять у наш заклад з різним рівнем підготовки і різними завданнями та бажанням на майбутнє. Я помітила, що запорукою успішної організації освітнього процесу є дидактична основа роботи кожного педагога: нові форми і методи навчання, індивідуальний підхід та організація конкурсів, змагань, виставок, де діти мають змогу не тільки творчо працювати, але й продемонструвати свої конструкторські здібності. Після навчання у гуртку “Початково-технічне моделювання” у нашому закладі для дітей створена ціла мережа технічних та спортивно-технічних гуртків другого та третього рівнів, де вони мають можливість підвищити рівень майстерності та спрямувати своє професійне майбутнє у правильне русло. Умовно освітній процес у цих гуртках розділити можна на три рівні:

- робота за зразком керівника гуртка;

-використання набутих знань, умінь за креслярськими схемами за підтримки педагога;

- самостійна робота над інженерними проектами, обираючи модель та шляхи вирішення завдань, де керівник гуртка є порадником.

Дуже важливий I рівень навчання, базою, якого є гурток “ПТМ” для подальшого навчання у гуртках технічного та спортивно-технічного напрямків на II та III рівнів. Далі дитину приваблює нова й цікава робота, більш складніші моделі й азарт змагання, а якщо керівник гуртка ще й зміг передати свою захопленість та любов до технічного моделювання, то це та ціль, яку було поставлено перед початковою ланкою навчання у Центрі. В цьому процесі важливу роль відіграє керівник гуртка, який аналізує, оцінює отриманні гуртківцем уміння, помічає нахили кожної окремої дитини і вчасно надає пораду в щодо подальшого розвитку в ЗПО.

Формування в дітей графічних навичок, вміння працювати з креслярським інструментом

Мова графічних зображень не знає кордонів, адже вона однаково зрозуміла всім. То ж незалежно від того, якою мовою розмовляє дитина, двері графічної мови в нашому закладі для неї відкриті завжди. Все або майже все, що дитина творила своїми руками на гуртку ПТМ має продовження на гуртку «Технічне креслення». Знання основних правил креслення, вміння читати креслення і виконувати нескладні графічні роботи є неодмінними умовами високої загальної та технічної культури та необхідні кожній людині, яка вирішила присвятити своє майбутнє галузі інженерії. Адже, креслення є найважливішим засобом, що сприяє технічному прогресу.

Надія Василівна зацікавлює своїх вихованців кресленням, щоб збудити інтерес до занять, поповнювати лекції життєвим матеріалом із суміжних галузей знань, показує прямий зв'язок між заняттями і майбутньою практичною діяльністю. Для цього педагог постійно проводить практичні воркшопи, тижні креслення, її вихованці беруть участь місячнику науки і техніки, міських змагань та наукових пікніках. Випускники Надії Василівни є фаховими спеціалістами в галузі інженерії не тільки в межах країни, але за кордоном. Одним із захоплюючих видів занять для дітей є екскурсія. Саме в цеху діти бачать не лише ручну обробку деревини і металу або найпростіші верстати, а й найсучасніше і найрізноманітніше за своїм призначенням устаткування. Заключним етапом екскурсії є підбивання підсумків. Діти обробляють зібраний матеріал і готують письмовий звіт, у якому дають відповіді на запитання, заздалегідь запропоновані їм керівником гуртка. Потім па одному із занять педагог підбиває підсумки екскурсії, аналізуючи звіти, задає запитання, щоб з'ясувати, наскільки правильно сприйнято учнями окремі теми. Виробнича екскурсія сприяє технічному розвитку вихованця гуртка, розвиває його технічне мислення, ознайомлює з елементами STEM-професії.

Автотрасове моделювання як майданчик юного конструктора та винахідника

Мріяти, уявляти, а потім створити своїми руками задуманий об'єкт, це дійсно насолода, не тільки для творця, але для оточуючих людей. Таку насолоду можна відчутти під час керування автомобілем на трасовому майданчику на заняттях гуртка «Автотрасове моделювання». Цей масовий і захоплюючий вид спортивно-технічної творчості, спрямований на створення моделей автомобілів для перегонів став одним із найпопулярніших серед школярів нашого міста. Вихованці під керівництвом педагога своїми руками відремонтували трасу для перегонів автомоделей, яка відповідає сучасним технічним вимогам. Під час занять діти мають можливість ознайомитись з історією автомобілебудування, конструкцією автомобілів і технологіями виготовлення моделей. Вони практично засвоюють технологічні прийоми, уміння і навички в проектуванні, виготовленні навичок роботи з різним інструментом, формуванням навичок роботи на верстатному обладнанні. Серед багатьох різноманітних видів моделювання автомобілів найскладніший та є трудомістким виготовлення моделі-копії у масштабі. Для того щоб розпочати будувати модель-копію потрібні навички конструювання і роботи на металоріжучих верстатах, уміння користуватися різними інструментами і приладами, необхідне знання складу і властивостей матеріалів (притому найсучасніших), методів їх обробки. Досягненню високих результатів в змаганнях сприяє розуміння і виконання законів аеродинаміки. Кожен вихованець самостійно виготовляє модель автомобіля, знайомлячись попередньо з його характеристикою та призначення вузлів і агрегатів. Усі моделі виготовляються за ескізами й кресленнями, що сприяє розвитку просторової уяви. Широко використовуються стандартні та уніфіковані деталі (електродвигуни, колеса, гайки, гвинти, шарики підшипники тощо), а також напівфабрикати з різних деталей. У практичній роботі гуртка велике пізнавальне значення мають ходові випробування й тренувальні запуски моделей. Проводяться ігри та змагання спортивного характеру на майданчику нашого закладу, а згодом щорічно на обласних у лютому місяці, де молода команда автотрасового моделювання має перші досягнення-призові місця.

Вихованці гуртка на належному рівні засвоюють програмовий матеріал, вміло застосовуючи набуті знання в процесі виготовлення моделей, про що свідчать перші кроки STEM-навчання-«від створення до теорії». Талант формується при досягненні своєї мети - це отримання створення інженерного проекту в своє майбутнє, формування конструкторських навичок, розвиток свідомого вибору професії. Автотрасове моделювання – перша сходинка оволодіння автомобілем. Другою сходинкою є гурток «Багі», де дитина вчиться самостійно керувати міні-автомобілем. Актуальність програми гуртка заключається в тому, що автомобільний транспорт і знання про його створення та будову необхідні в повсякденному житті. Професія водія, механіка в майбутньому може бути відкрита для будь-якого гуртківця «Багі». Адже перший етап допрофесійної підготовки теоретичних та практичних навичок отримує дитина на змаганнях Чемпіонатів України серед юніорів на автомобілях Багі, де вихованці гуртка впродовж багатьох років є призерами Чемпіонату.

Центр дитячої та юнацької творчості є освітнім майданчиком організованого здобуття і поширення знань для вихованців в галузі дослідно-експериментальної, конструкторської, винахідницької діяльності, що забезпечує формування в учнівської молоді компетентностей при виборі професії технічного напрямку, де педагог-позашкільник працює на випередження, на майбутнє дитини, міста, країни. Перспективи подальших досліджень ЦДЮТ полягають у розробці концептуальних засад формування творчої активності вихованців через системну інтеграцію різних дидактичних технологій, зокрема проблемно-модульних, інформаційних, технологій, побудованих на теорії розв'язування експериментальних та винахідницьких задач тощо.

Список використаних джерел

1. Берека В. Роль позашкільних закладів у формуванні творчої особистості//Педагогічний вісник. – 1997. - №2. – С. 6-7.

2. Демянюк Т. Нові технології позашкільної освіти і виховання/ Т.Демянюк, І. Первушевська. К., 2000.
3. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики: Науково- методичний посібник /За ред. І.Г.Єрмакова – Запоріжжя: Центріон,2005. – 640 с
4. Ковбасенко Л.І. Організаційно-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного навчального закладу // Шкільний світ. – 2003. - № 22-24. – С. 2-6.

Додаток 14

ВІДДІЛ ОСВІТИ ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ
ЖОВТОВОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ
ЦЕНТР ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ

Розвиток творчого потенціалу вихованців на заняттях гуртка

м. ЖОВТІ ВОДИ

2017

Схвалено науково-методичною радою
методичного кабінету відділу освіти
виконкому Жовтоводської міської ради
Протокол від 12.11.2017 № 5

Упорядник: Заворітна Яна Олегівна, керівник гуртка «Театр естрадних мініатюр «СТРІМ»

Розвиток творчого потенціалу вихованців на заняттях гуртка .
/Навчально-методичний посібник / Упоряд. Заворітна Я.О. - Жовті Води,
2017. - 85 с.

Творчість – це норма дитячого розвитку, притаманна дитині з раннього віку, це сфера її свободи і розкритості як індивідуальності. Дитяча творчість має свої особливості, тож кожному педагогу необхідно уміти виявити творчі нахили дитини та розвивати їх.

У навчально-методичному посібнику подано площину успішної діяльності керівника гуртка та вектори формування у дітей та підлітків творчих здібностей на заняттях гуртка театру естрадних мініатюр.

Рекомендовано керівникам гуртків закладів позашкільної та загальної середньої освіти.

Зміст

I. ВСТУП. Творчий простір як площина для розвитку особистості.....	4
II. ОСНОВНА ЧАСТИНА. Розвиток творчого потенціалу вихованців на занятті гуртка.....	5
2.1. Роль позашкільної діяльності у розвитку дитини	5
2.2. Особливості розвитку творчих здібностей вихованців на занятті гуртка «ТЕМ «СТРИМ».....	9
2.2.1. Розвиток творчих здібностей дітей через акторську майстерність	14
2.2.2. Формування художньо-естетичних інтересів у вихованців гуртка засобами вокального мистецтва.....	20
2.2.3. Хореографічна культура як соціокультурний чинник творчої діяльності і розвитку особистості.....	23

2.3.Інноваційні технології як вектор розвитку творчих здібностей на занятті театру естрадних мініатюр «СТРІМ».....	28
2.3.1. Дослідження-це технологія освітнього процесу.....	29
2.3.2.Проектні технології як компонент інноваційної діяльності гуртка	30
2.3.3. Гра як провідний вид діяльності гуртка	31
2.3.4. Використання технології кооперативного навчання.....	33
2.3.5.Інформаційні технології навчання і виховання.....	34
2.4.Значення професійної компетентності педагога для розвитку творчої особистості.....	36
III.	ВИКОРИСТАНІ
ДЖЕРЕЛА.....	41
IV. ВИСНОВКИ. Гурток - це найуспішніший творчий майданчик для саморозвитку, самовдосконалення і самореалізації дітей та молоді.....	42
VI.	
ДОДАТКИ.....	44
<i>Додаток 1.</i> Навчальна програма гуртка «ТЕМ «СТРІМ».....	44
<i>Додаток 2.</i> Поради для проведення сучасного гурткового заняття.....	57
<i>Додаток 3.</i> Педагогічні прийоми, що сприяють підвищенню якості гурткових занять	64
<i>Додаток 4.</i> Анкети для педагогів, дітей і батьків	66
<i>Додаток 5.</i> Плани-конспекти занять гуртка ТЕМ «СТРІМ»	72
<i>Додаток 6.</i> Опис вправ	82

I.Вступ. Творчий простір як площина для розвитку особистості.

**Де немає простору для прояву
здібностей,
там немає і здібностей.
Л. Фейєрбах**

Творчий розвиток особистості за всіх часів розглядався як один з пріоритетних напрямів освіти. XXI століття – ера принципово нових знань і способів пізнання. Здатність до творчості стає умовою орієнтації людини у швидкозмінних і швидкоплинних світових процесах, умовою не тільки адаптації до них, а й власної життєтворчості. У цивілізованому світі, де майбутнє не може бути чітко прогнозовано, а теперішнє має

декілька потенційних ліній розвитку, людина знаходиться в ситуації постійного вибору, пошуку оптимального рішення відповідно до умов життя і праці. На всіх рівнях неперервної освіти повинні створюватися умови для розвитку інтелекту і творчих якостей особистості, підготовки її до життя у відкритому суспільстві, самостійної взаємодії з динамічним світом професійної праці. Позашкільна діяльність сьогодні розглядається як одна з головних ланок безперервної освіти в системі виховання всебічно розвиненої особистості, найповнішого розкриття її задатків і нахилів, створення умов для розвитку й підтримання талантів та обдарувань у галузі науки, техніки, мистецтва тощо. Забезпечення при цьому можливостей щодо вибору діяльності, до якої дитина проявляє зацікавленість, створює необхідні передумови для прояву її природних здібностей.

Природа виникнення та розвитку дитячої творчості вже впродовж кількох десятиків років є предметом досліджень багатьох учених. Нерідко джерело творчості розглядають як результат тільки внутрішніх сил, потенцій дитини. У цьому разі становлення творчих здібностей зводиться до некерованого спонтанного процесу. Найвиваженішою вважаємо іншу точку зору: спонукальні джерела дитячої творчості існують у самому житті й на її розвиток можна активно впливати.

Відомі психологи та педагоги (Н. Ветлугіна, Л. Виготський, В. Давидов, О. Запорожець, В. Кудрявцев, О. Кульчицька, М. Поддяков, Є. Субботський та ін.) довели, що творчі здатності яскраво проявляються в дитинстві й розвиваються у процесі спеціально організованого навчання, коли діти оволодівають суспільно виробленими засобами діяльності. Л. Виготський наголошував на розвитку дитини в процесі співробітництва з дорослими через наслідування, завдяки чому виникають усі специфічно-людські властивості свідомості. Учений також глибоко обґрунтував положення про те, що творчість притаманна всім людям, і більшою чи меншою мірою є постійним супутником дитячого розвитку.

Актуальність проблеми творчого розвитку особистості молоді людини сьогодні чітко усвідомлюється, тому це питання нині є актуальними і на державному рівні. Адже лише творча особистість, спроможна створювати, управляти, пропонувати нові теорії, нові технології, нові напрямки розвитку, знаходити шляхи виходу зі складних нестандартних ситуацій. Відомо, що саме у позашкільній діяльності особливо яскраво розкриваються природні потреби школярів, зокрема, в активній діяльності та самостверженні. Театр естрадних мініатюр і є таким гуртком, діяльність якого дає змогу дітям виступати в нових соціальних амплуа, займати ролі, які відрізняються від ролі учня,

тобто це особлива сфера, де вихованці можуть задовольняти особистісні потреби в самоперевірці, самоствердженні, самооцінюванні власного “Я”. Гурток ТЕМ «СТРІМ», так би мовити, і є та зона активного спілкування, в якій задовольняються потреби в контактах, розширюється світогляд дітей для самостійного творчого пошуку в будь-якій галузі, для поглиблення емоційного сприйняття сучасного життя.

II. Розвиток творчого потенціалу вихованців на заняттях гуртка

2.1. Роль позашкільної діяльності у творчому розвитку дитини.

На занятті гуртка дитина не просто відтворює те, що засвоює, завдяки своїй унікальності і неповторності, вона розвиває, доповнює знання та навички, вдосконалює їх. Саме в цьому полягає закон творчої поведінки і поведінка методики позашкільного педагогічного процесу, яка будується на обов’язковому заохоченні різнобічного творчого самовиявлення гуртківця, багатстві вражень, створенні оптимальних особистісних стосунків, котрі є джерелом продуктивної творчої діяльності дитячої спільності. Тому принципове значення має розгляд позашкільного педагогічного процесу як цілісної системи безперервної освіти, формування її у специфічних умовах життєдіяльності – у сфері дозвілля.

Найхарактернішими особливостями цієї сфери є невимушене, неформальне спілкування і самовираження, вільний вибір форм і засобів діяльності, використання їх на свій розсуд, керуючись внутрішніми мотивами.

Крім того, сама організація дітей, їхньої діяльності у позашкільному закладі досить різноманітна. Уся позашкільна робота спрямована на розвиток творчої особистості, її ініціативи з урахуванням потреб і здібностей. Внаслідок саме такої організації діяльності дітей у позашкільних закладах виникає можливість зацікавити їх творчістю, спонукати їхнє прагнення щодо набуття необхідних прийомів та засобів, які визначають нестандартність, оригінальність.

Система позашкільного виховання покликана забезпечити кожній дитині можливість у вільний час всебічно розвинути власні творчі здібності. Позашкільна установа має яскраво виражену специфіку впливу на особистість дитини. Передусім, це добровільність і право вибору занять, різноманітність і альтернативність спілкування як з однолітками, так і з педагогами, керівниками гуртків, диференційованість за інтересами та захопленнями, унікальні можливості щодо інтелектуального та творчого становлення особистості. Дитина має право самостійно обирати той гурток, де відчуває себе комфортно і має свої вподобання та інтерес до справи.

У ряді досліджень доведено, що у позашкільному закладі створені найбільш сприятливі умови щодо розвитку творчого потенціалу особистості, її задатків та здібностей. Зокрема, як зазначає Т. Сущенко, виховний потенціал позашкільного закладу зумовлений такими факторами і обставинами:

- особливі відносини, які найкращим чином залучають кожну дитину до активної перетворюючої діяльності;
- гарантія і забезпечення можливості практичного здійснення розвитку творчих інтересів і здібностей;
- вільний вибір будь-якого виду діяльності;
- наявність технологій виховання всебічно розвиненої гармонійної особистості, створення такого типу відносин, за якими сама особистість прагне максимальної реалізації сил і здібностей.

При цьому головною метою позашкільного закладу є забезпечення потреб у творчій самореалізації, здобуття додаткових знань, умінь та навичок за інтересами та вибором, а до основних видів позашкільної діяльності відносять роботу в предметних гуртках, технічну творчість і виховання.

Таким чином, творчі здібності гуртківців розглядається як сукупність властивостей і якостей особистості, які дозволяють здійснювати пошук, використовуючи при цьому нестандартні засоби, здогадку розв'язувати інтелектуальні проблеми з установкою на відкриття нового, невідомого для себе. У процесі творчості дитина виявляє свої почуття, думки, росте як особистість. Теоретики естетично-художнього виховання завжди підкреслюють, що в кожній дитині є величезна творча енергія. Вона повинна знайти вихід, виявитися в діяльності. Особливо продуктивне в цьому плані є театральнo-естраднe мистецтво - одне з найулюбленіших занять дітей та має важливе значення у вихованні особистості дитини. Воно органічно увійшло до нашої культури і продовжує розвиватися. Ефективність роботи Театру естрадних мініатюр Центру дитячої творчості щодо розвитку в гуртківцях творчих здібностей залежить від дотримання ряду умов. По-перше, сьогодні у векторі STEM- освіти завдання, які я пропоную вихованцям, спрямовані не на відпрацювання правила або алгоритму, а містять такі компоненти, які

вимагають здогадки, нестандартного підходу, творчого мислення, дослідження тощо. Так проходить і перша наша зустріч в кабінеті 314 «ТЕМ

СТРИМ», наприклад, «покажи ким ти представляєш себе сьогодні «Сонцем, мишкою чи ведмедем?» Дане завдання дає зрозуміти дитині, що вона вільно може реалізувати свої здібності, а мені, як педагогу дає змогу на перших порах знайомства визначити настрій і темперамент дитини. Подібні завдання пропоную щодня, міняючи мету кінцевого результату. Виконуючи такі вправи, дитина мого гуртка має можливість переконалися, що їх розв'язання може мати кілька варіантів. Отже, виконання такого роду завдань дозволить розвинути творчий підхід, самостійно приймати рішення в використанні того або іншого прийому чи засобу, тобто у вихованців поступово виробляється творчий стиль діяльності, здійснюється розвиток уяви, проявляється допитливість, здатність втілювати свої задуми в реальність. Я, як керівник в даному процесі є лише помічником, а вихованець виступає в ролі дослідника.

Навчально-виховний процес впродовж усіх рівнів навчання насичую такою творчою діяльністю, яка б сприяла повному задоволенню і розвитку пізнавальних можливостей гуртківців, надавала їм максимальну свободу для творчого просування, спонукала до прагнення цікаво провести дозвілля, де передбачається органічне поєднання моєї професійної діяльності з творчими намірами і діями дітей в єдиному пізнавально-творчому процесі. Переживання успіху, в той же час, викликає позитивне ставлення до творчої діяльності, сприяє набуттю певного життєвого досвіду, навичок самостійної діяльності і поведінки, більш чіткого усвідомлення загальної і часткової цілі. Внаслідок цього з'являється свідоме прагнення до самоосвіти, самовдосконалення, самоаналізу, набуття відповідних вмій та навичок щодо творчого розв'язання проблем, не зупинятися на півдорозі, тобто поступово здійснюється становлення тих властивостей і якостей, які є складовими творчих здібностей особистості.

Основними критеріями при визначенні дієвості інтересу саме до творчої діяльності в гуртку театру естрадних мініатюр є:

- усвідомлення предмету інтересу, яке детермінує поведінку індивіда;
- чітко виражена потреба в занятті саме даною діяльністю;
- емоційна зацікавленість у процесі творчого пошуку розв'язання різних проблем.

Коли передімною дитина, яка має такі основні критерії та бажання творити прекрасне, ми спільно намічаємо проекти своєї творчої діяльності.

Іншою важливою складовою, яка сприяє розвитку творчої особистості, є наявність мотивації щодо досягнення успіху у процесі творчого розв'язання будь-яких проблем. Ця складова проявляється у кожній дитині по-різному: на першому році навчання, а

можливо і на третьому. Все залежить не тільки від мене, але й від бажання дитини рухатися вперед, творчо рости, брати участь у концертах, фестивалях. Таким чином, при підготовці вихованців до творчої діяльності, значну увагу слід зосередити на розвитку усвідомленого спонування їх помислів та дій до творчості, потягів та бажань оволодіти вміннями та знаннями, котрі визначають творчий пошук, нестандартне мислення, оригінальність. Адже ці складові є поштовхом до формування творчої особистості, яка поєднує креативні здібності з розвитком вольової, емоційної, мотиваційної сфер, де здобуваються знання і вміння для самореалізації, професійного визначення дитини в залежності від вибору гуртка.

2.2. Особливості розвитку творчих здібностей вихованців на заняттях гуртка «Театр естрадних мініатюр «СТРІМ»

добрим,

*Лише те навчання та виховання є
яке передує розвитку дитини,
тобто спонукає дитину до життя,
пробуджує та приводить у дію низку
внутрішніх процесів розвитку*

В.Виготський.

Позашкільна діяльність спрямована на виховання вільної особистості. Ця діяльність заснована на законах творчості, які передбачають залучення дітей до реальної співтворчості, інтелектуального діалогу, гармонізацію спілкування, успіх, можливість почуватися вільно. Саме таке почуття свободи і креативності відчуєш, коли наближаєшся до відкритих дверей театру естрадних мініатюр «СТРІМ» Центру дитячої творчості, чия діяльність сприяє розвитку незалежного мислення, розробці прийомів співтворчості й інтелектуальної напруги, передбачає експериментування, ігри, гнучке й гармонійне поєднання індивідуальної, групової та колективної діяльності, самостійної та педагогічно скерованої. *Театр естрадних мініатюр* – це творчий колектив, у центрі інтересів якого лежить єдина, спільна для всіх потреба – реалізація свого творчого потенціалу, залучення до цінностей, закладених у таких видах мистецтва, як театр, музика, хореографія. Цей вид творчості гріє серця дітей міста з 2009 року.

Головною метою ставлю перед собою - виховання в дітей гуманістичних, загальнолюдських цінностей засобами креативного мистецтва, а також, виховання громадянина України, поваги до Конституції, вивчення обрядів та традицій українського народу.

Театр естрадних мініатюр представляє собою поєднання 5 компонентів творчого мистецтва. Модифікована навчальна програма, за якою я працюю вже 8 років, передбачає об'єднаний комплекс, який дає можливість розв'язувати ряд творчих завдань: виховання художньої уяви, творчої ініціативи, емоційної гнучкості, культури мови, хореографічної дисципліни та музичного забарвлення. В колективі впродовж років навчання передбачається вивчення наступних навчальних дисциплін:

Актуальність програми зумовлена сучасною дійсністю, пов'язаною з духовною кризою підростаючого покоління, несформованістю життєвої компетентності. Дана програма орієнтована на розвиток особистості дитини, її неповторної індивідуальності, спрямованна на гуманізацію навчально-виховної роботи з дітьми, побудована з урахуванням психологічних особливостей розвитку вихованців. Вона має практичне спрямування. Її зміст націлений на реалізацію вихованцями їхніх творчих здібностей, виявлення й реалізацію акторських, хореографічних, вокальних даних дітей, формування комунікативних навичок.

«Родзинка» програми полягає в тому, що програма комплексна і спрямована на виховання дитини як артиста, митця, виконавця з позиції театральної "школи переживання", що враховує особистісний досвід дитини і рівень її психо-фізичного розвитку; кожний блок має свої цілепокладання та індивідуальний підбір форм роботи. Програма містить заняття зі сценічного мовлення, акторської майстерності, хореографії, вокального

мистецтва, пропонуються рольові ігри, етюди для роботи з дітьми. Запропоновані вправи допомагають вихованцям знайти правильне творче самопочуття, розвинути і вдосконалити акторський „апарат” – його творчу увагу, уяву і фантазію.

Ця програма розрахована на III рівні навчання: початковий, основний, творчий.

Метою занять I рівня – початкового – є вивчення та опанування елементів акторської майстерності, хореографії, сценічної мови та сценічної культури. Наприкінці початкового рівня навчання гуртківці мають такі вміння та навички:

- слухати та розрізняти ритм, який задає музика, вміти рухатися в заданому ритмі;
- виконувати комплекс загальнозміцнюючих вправ та самостійно проводити розминку;
- володіти трьома рівнями уваги, вміти швидко зібратися та зосередитися;
- виконувати голосову розминку, вміти вірно вимовляти скоромовки;
- працювати у запропонованих обставинах. *Мета і завдання II рівня – основного – закріпити та розширити завдання та навички з основних дисциплін. Підсумками цього рівня є:*
- вміння самостійно працювати з текстом (логічні паузи, виділення головного слова в реченні);
- опанування технікою мови (чітке вимовляння слів);
- подолання м'язових затискувань;
- здатність бачити сценічний простір;
- вміння співати «в один голос»;
- участь у концертах, конкурсах.

На III рівні – творчому – гуртківці оволодівають:

- основами акторської майстерності;
- вмінням будувати мізансцени, втілювати акторське завдання в дію;
- вмінням працювати в акторському ансамблі;
- чіткою дикцією, вмінням інтонувати;
- основами міміки;
- Вмінням співати «в два голоси» з партнером.

Орієнтовна структура заняття з театру естрадних мініатюр «СТРІМ»:

- артикуляційна гімнастика, дихальна гімнастика;
- голосові та вокальні вправи;
- сценічний рух;

- акторський тренінг, етюди;
- робота з мовним матеріалом;
- робота над сценарієм агітбригади, шоу-програми.

Одна з особливостей інтегрованої гурткової діяльності «СТРІМ» як освітнього процесу полягає в тому, що дитина не боїться отримати незадовільну оцінку, будь-яка діяльність буде позитивно оцінена мною та дітьми. Комплекс умінь та навичок різних видів мистецтва вихованець набуває в гуртку впродовж всього його перебування. Освітній процес на занятті гуртка сприяє виявленню та формуванню у дітей почуття власної винятковості під час пошуків і створення творчих ідей. Діяльність педагога в цьому процесі органічно пов'язана з діяльністю дітей, їх, настроєм і внутрішнім станом. В результаті ефективність освітнього процесу визначають появою таких новоутворень, як:

Народження сценічного образу – процес складний. Зіграти роль, це значить не тільки мати спектр нестандартного мислення, творчої активності, це означає створити на сцені живий і яскравий характер людини через її вчинки, думки, почуття. Уся суть практичних порад зводиться до того, як потрібно проводити заняття, щоб було усім цікаво, щоб опанувати всіма елементами сценічної дії, щоб вихованець цим жив, дихав. Я маю можливість постійно спостерігати, як у процесі навчальної діяльності відбувається захоплення дитини гуртком. На початковому етапі їм не все вдається, але вони розуміють, що не все так

просто, що не буде результату без наполегливої праці, без тренінгів, без роботи над голосом, над тілом, образом. Але, коли дитина відвідує гурток більше року, бере участь у міських, обласних заходах(конкурси, фестивалі ДЮП, ЮІР, Сузір'я талантів та ін.) її очі горять і прагнуть більшого-перемоги на сцені, що є одним із результатів роботи педагога та дитини, де кінцевим результатом може стати вибір професії театрального мицця, хореографа та ін.

Дана навчальна програма допомагає в роботі керівника гуртка виявити та розвивати творчі здібностей дітей та підлітків. А гурток театру естрадних мініатюр благотворно впливає на дітей, на їх духовне збагачення. Поєднання та використання декількох видів мистецтва на гурку формує артистичні здібності, фантазію, рішучість, активну громадянську позицію сучасної особистості.

2.2.1. Розвиток творчих здібностей дітей через акторську майстерність

**Воістину, мистецтво укладено в природі;
хто вмiє виявити його, той
володiє ним.**

А.Дюрер

На сучасному етапі все більше уваги приділяється пошуку перспективних підходів до вирішення проблеми гуманізації процесу виховання, стимулювання пізнавальної активності вихованців, накопиченню досвіду їх творчої діяльності. В реалізації цього складного процесу важлива роль належить мистецтву, що допомагає дітям глибше пізнати себе, свій внутрішній світ, спонукає до самовдосконалення.

Театр – це світ мистецтва, який духовно збагачує людину, допомагає глибше пізнати красу навколишнього світу. Привернути дітей до театрального мистецтва, виховати й зберегти природну сутність особистості дитини, її індивідуальність, вплинути на розвиток її духовно-естетичних якостей – одне із завдань гуртка «ТЕМ «СТРІМ»».

З самого початку заняття я намагаюся привчати вихованців гуртка уважно слідкувати за тим, як їх друзі виконують своє завдання. Це розвиває увагу, а головне допомагає краще

зрозуміти мої вимоги та чітко усвідомити до чого слід прагнути. Тобто, кожен вчиться на помилках інших. Перед собою ставлю завдання навчити вихованців бути зацікавленими співучасниками та співтворцями заняття, в них бажання до творчого зростання та здобуття нових знань. Тут

багато залежить від індивідуальних особливостей дітей. Намагаюся скеровувати увагу вихованців і вчити їх спостерігати так, щоб допомогти їм бачити і відкривати в добре знайомих предметах і явищах дещо нове, те, чого раніше вони не брали до уваги. Велике значення на перших заняттях має особистий приклад, моє вміння помітити непомітну, але характерну деталь, в тому чи іншому предметі, явищі і звернути на неї увагу дітей, цікаво розповісти про особисті спостереження, які розкривають звичне і добре відоме з невідомого боку. На таких заняттях я намагаюся постійно аналізувати дії кожного з дітей і непомітно допомагати їм засвоювати елементи сценічної грамоти. Працюючи над дієвим словом, важливо приділити увагу й тому, щоб мовлення було не тільки зрозумілим, але й яскраво образним, емоційно насиченим - цьому сприяють заняття сценічного мовлення .

Сценічне мовлення допоможе:

- навчитися логічно й правильно висловлювати свої думки;
- збагатити словниковий запас;
- позбутися мовленнєвих дефектів.

Кого може схвилювати чи переконати монотонне, байдуже (до теми і слухача) мовлення? Саме «живе, як життя» мовлення є справжнім виявом культури. Культури мовлення потрібно не стільки вчити, як підводити дитину до розуміння слова, збуджувати інтерес, любов до слова.

До технічних показників виразного мовлення і виразного читання належать: дихання, голос, дикція, інтонація, темп, жест і міміка. Лише добре оволодіння кожною складовою техніки виразності мовлення може гарантувати його високу якість.

Дихання – один із головних життєдіяльних актів людського організму, але воно є й основою виголошеного мовлення. Голос «мовлення» починається з вдихання повітря в легені. Правильне дихання забезпечує чистоту, красу, різноманітність відтінків голосу.

Умови правильного дихання:

1. Вдихати повітря через ніс слід вільно, безшумно.
2. Починати говорити можна тільки тоді, коли в легені взято незначний надлишок повітря, необхідного для виголошення структурно-логічної частини тексту.
3. Не допускати, щоб повітря було витрачене повністю. Витрачати повітря слід економно й рівномірно.

Слід скористатися кожною природною зупинкою в мовленні для дозбирування запасу повітря в легені. Поповнювати запас треба непомітно.

4. Пам'ятати, що від глибини вдиху залежить сила видиху, отже – сила звучання голосу.

5. Вдихати і видихати слід безшумно, непомітно для слухача, адже якісний звук утворюється спокійним струменем повітря, що виходить під час рівномірного вдиху і видиху [2, с. 166-167].

Вправи для вироблення правильного дихання і вміння керувати ним, які використовую на заняттях гуртка:

Вправа 1. Зробити вдих на рахунок 1, 2, 3, 4, на 5, 6 – затримати дихання, на рахунок 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 – видих.

Вправа 2. Зробити короткий вдих, трохи затримати дихання, при видиху почати рахувати: 1, 2, 3, 4 і т.д. Темп рахунку не прискорювати..

Вправа 3. Сісти вільно, ноги поставити перпендикулярно до сидіння, спину тримати рівно. Вимовити кілька разів поспіль проривні приголосні «к-г, к-г...г-к, г-к...». повторити 5-6 разів.

Вправа 4. Вимовити скоромовку-лічилку, зробивши вдих в місці, вказаному, і продовжити на видиху, наскільки вистачить повітря.

«Як на горі, на пагорбі стоять тридцять три Єгорки: раз – Єгорка, два – Єгорка, три – Єгорка і так далі».

Велика роль у формуванні художніх здібностей гуртківців приділяю проведенню в системі на кожному занятті акторських тренінгових вправ, будь-якого етапу навчання з урахуванням вікових особливостей вихованців. Завдання тренінгу – пробудити творчу фантазію й мимоволі пристосовуватися до сценічних умовностей. Тренінг сприяє розвитку пластики, культури й техніки мови, розкріпаченню, зняттю агресії. Акторський тренінг припускає широке використання елементів гри. Саме гра здатна знімати зажатість, скутість, розвивати зорову й слухову увагу, пам'ять, спостережливість. Жвава і захоплююча форма проведення занять, заснованих на театральних тренінгах, пластичних імпровізаціях та грі допомагають дитині розкритися й проявити себе у спілкуванні, а потім і у творчості. Особливу увагу приділяю технології формування виконавської майстерності, яка безпосередньо зорієнтована на особистість вихованця.

Вправи на розвиток психофізичної свободи

Вправи для розвитку зосередження та уваги

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Технологія спрямована на формування психофізичної свободи вихованців, розвиток уваги, уяви, фантазії, а також уміння діяти. Вона дає змогу кожному члену колективу спробувати себе, подолати свою сором'язливість, невміння, незнання, труднощі та зламати “бар’єр комплексів”.

Методи, прийоми, вправи цієї технології спонукають юних акторів гуртка до творчої роботи, розвивають їх емоційне сприйняття, здатність, «спалахувати» від звичайних, на перший погляд, завдань педагога. Для поглибленого розуміння специфіки проведення занять театрі естрадних мініатюр пропоную дітям дидактичний комплекс «Система акторських тренінгових вправ».

Однією з найбільш суттєвих проблем для сьогоденного театру є проблема створення яскравих і правдивих сценічних образів. Вирішити цю проблему без наявності емоційної пам’яті, прийомів нестандартного мислення, набутих навичок зовнішньої виразності, вміння уявити запропоновану ситуацію майже неможливо.

Педагог І. Лернер довів, що практично всіх дітей можна навчити творчо мислити. Він визначив прийоми нестандартного мислення, в яких водночас я вбачаю риси творчої особистості :

Навчитися уявляти запропоновану або життєву ситуацію, а потім чітко, зрозуміло і яскраво розповісти про неї – одна з головних особливостей акторської майстерності. В той же час, потрібно пам'ятати, що розрізненість думки, хаотичні стрибки з одного предмета на інший, відсутність логіки під час розповіді є свідченням того, що оповідач не бачить в уяві об'єкта розповіді. «Вправи-розповіді», як завдання на емоційну пам'ять і спостережливість за явищами навколишнього середовища, дають змогу гуртківцям побачити та відстежити в буденному перебігу життєвих колізій виявлення суті тієї чи іншої частини життя людей, птахів, тварин і відношення до них.

Вправа «Дім, в якому я народився». Протягом 2-3 хвилин відтворити в пам'яті та розповісти про рідний дім. Бажано, щоб розповідь була змістовною, конкретною і в той же час лаконічною, щоб змогла викликати у слухачів зорове бачення цього дому.

Вправа «Розмальований трамвай нагадує мені...» Згадати такий трамвай. Побачити кольорові плями на його боках і розповісти, які асоціації він викликає, коли стоїть і коли іде.

Вправа «Сніжинка біла, тому що...». Нафантазувати обставини, уявити і розказати, чому краплі вологи (води), які падають на землю, перетворюються на білі сніжинки. Звичайно мова йде не про наукове, а про поетичне пояснення.

Вправа «Цей олівець нещодавно був...». Розказати історію життя олівця від початку, тобто з того часу, коли він ще був деревом і до моменту, коли він став олівцем.

Всі показники дають змогу побачити здібність гуртківця до творчої роботи на сцені. Однак, починаючи працювати над етюдами, діти одразу ж намагаються їх показати і, як правило, етюди грішать приблизністю та лише позначенням змісту. Це зрозуміло, оскільки, отримавши завдання, гуртківці перш за все вмикають емоційну можливість своєї пам'яті, тобто йде спонтанний процес, що аж ніяк не тотожний суті поставленого завдання, де уява та фантазія перебувають на другому, а інколи і на третьому плані. В результаті гуртківці показують не повноцінний етюд, а напівфабрикат. Під час виконання вправ-етюдів пояснюють дітям, що не слід користуватися натуральними предметами, тільки уявними, які б розміри вони не мали. По-перше, це виховує здатність бачити предмет в

цілому, виводячи його з площини уяви в реальний план. По-друге, привчає вірно визначити і використовувати запропоновані обставини, в яких відбувається дія.

Вправа-етюд 1. Замінити воду у вазі з квітами.

Вправа-етюд 2. На галявині ростуть різноманітні квіти. Вибрати найкращі. Із найкращих квітів скласти букет.

Вправа-етюд 3. Перед вами звичайний стілець. Сядьте на нього, враховуючи запропоновані обставини: *Це не стілець, а трон. Це не стілець, а трон, а ви раб. Це не стілець, а трон, а ви цар. Це не трон, а стілець, а ви цар. Це не стілець, а кінь. Це не стілець, а тепла піч. Це не стілець, а холодна крига.*

Досвід доводить, що гуртківці будь-якого віку з задоволенням займаються сценічною грамотою протягом довгого часу. Вони спілкуються з товаришами, беруть участь у вправах і етюдах, що дає можливість порухатися, проявити свою ініціативу, уяву. Захоплення змістом занять, творчість, що виявляється у виконанні тренінгових акторських вправ, товариські стосунки на основі колективної співтворчості - все це є важливими компонентами для формування високих духовних запитів кожного гуртківця. А це має виняткове значення для виховання особистості.

Саме за таких умов і формується якість творчої особистості. Орієнтація в якостях творчої особистості дає змогу своєчасно виявити творчі здібності, зосередити увагу на їх розвитку, застерегти їх від згасання.

2.2.2. Формування художньо-естетичних інтересів вихованців засобами вокального мистецтва

***Ми народжені для того,
щоб відкрити свої
можливості.***

А.де Мелко

Творчість – це обов'язкова умова всебічного розвитку людини. Вона збагачує життя дитини, вчить фантазувати, мріяти, створювати щось нове, невідоме. Презентація нескладних власних проєктів розвивають кмітливість, моторику, смак, художні здібності

та уяву. У процесі творчості вихованці гуртка розвиваються інтелектуально, емоційно, вивчають своє ставлення до життя та місце в ньому. У художньо-естетичному вихованні важливу роль має вокальне мистецтво.

Спів сприяє фізичному розвитку дитини і несе в собі великий виховний потенціал. Не завжди до гуртка театру естрадних мініатюр приходять діти, які мають досвід занять цим видом мистецтва. Тому моїм завданням першочерговим є показати дітям особливу роль музичного оформлення, а потім займатися підбором репертуару відповідно до технічних, артистичних і вікових можливостей виконавців, а також пов'язаний з їх участю у різних заходах. Навчальна програма гуртка «Театр естрадних мініатюр» передбачає використання музичного репертуару, то з першого заняття ознайомлюю дітей з поняттям «гігієни голосу», що є складовою загальної гігієни людини, тому дуже важливо дотримуватися режиму дня, загартовувати і зміцнювати свій організм, правильно харчуватись. Другим не менш важливим фактором є правильного положення корпусу та дихання у процесі співу, бо їх роль є визначальною. Правильно організоване дихання є запорукою розвитку вокальних можливостей виконавця. Розповідаючи про дихання обов'язково розповідаю про його роль взагалі в житті людини і, зокрема, важливість правильно організованого дихання у співі, що впливає на вокальну техніку співака та якість виконання вокальних творів. Голова під час співу повинна бути злегка піднятою, таке положення голови буде сприяти кращому положенню горлянки. Рот треба відкривати вільно, нижня щелепа повинна теж вільно опускатися вниз, бо від правильного положення голосового апарату залежить якість звуку. На початковому етапі навчання співу зустрічається ряд недоліків, які полягають у неправильній роботі артикуляційного апарату. Артикуляцією зветься робота органів мови: губ, язика, м'якого піднебіння, голосових зв'язок.

Отже, самим найпоширенішим недостатком у співі є скована нижня щелепа. При такому положенні рот дуже мало відкритий, звук повітрям вільно не виштовхується, голос звучить неприродно, а також виникає різниця між голосними звуками. Ліквідувати такий недолік можна під час співу різноманітних нотних прикладів, вправ на різноманітні склади.

Наприклад, ай-ай; ля-ля; дай-дай; та-та.

ля, ля, ля, ля, ля, ля, ля, ля, ля, ля.

Така вправа сприяє звільненню нижньої щелепи і правильному положенню роту.

Другим недоліком є всяля пасивна опущена щелепа, при цьому обличчя співака не виразне, безтурботне. Щоб усунути такий недолік ми співаємо вправи на склади: ду-ду; ту-ту; му-му; мо-мо.

ду-ду-ду, ду-ду-ді; мо-мо-мо, мо-мо-мо;

ту-ту-ту, ту-ту-ту; му-му-му, му-му-му.

Подолати сипле звучання голосу допомагають спеціальні вправи: *наслідування дзвіночка, сопілки, скрипки, балалайки*. Такі вправи діти сприймають як цікаву гру і це дає позитивні наслідки. Так я пропонує дітям пригадати як дзвенить дзвіночок, спочатку діти тренуються на одній висоті, потім співають звукоряд квінти вверх і вниз і, нарешті, арпедисто на склад "дінь", якщо є така можливість у дітей.

Оскільки, діти під час виступу на сцені одночасно співають, танцюють і грають сценічний образ, то акцентую особливу увагу під час занять вокалом на єдність темпу при виконанні колективного співу. Щоб виробити однакове звучання голосних співаємо вправи на одній висоті, на склади:

Ді, де, да, до, ду;

Мі, ме, ма, мо, му;

Грі, гре, гра, гро, гру;

Е, лі, о, но, фа.

Впродовж занять вокалом у формі ігрової діяльності нагадую, що шкідливі звички мають негативний вплив на весь організм, в тому числі й на голосовий апарат. Дуже важливо правильно харчуватись, не вживати гострих страв, надмірно холодну і гарячу їжу та не зловживати їжею. І коли, ми підготували художній номер в цілому, звертаю увагу дітей на ще один компонент, який доповнює наш виступ- сценічний одяг та і його відповідності твору, який виконується. Ідеальним є варіант, який гармонійно доповнює образ твору і сприяє розкриттю його змісту. Заняття гуртка в розділі «Вокальне мистецтво» дають уявлення про дійсні цінності музичних творів, можливість розширити музичний світогляд дітей і спрямовує розвиток у вихованців голосу, слуху, творчого мислення, артистизму.

2.2.3. Хореографічна культура як соціокультурний чинник творчої діяльності і розвитку особистості.

Вияв творчої активності дитини, збагачення її духовного життя невід'ємні від освоєння нею мистецтва. Сприймання художніх творів сприяє розвитку дитини, формує у неї сенсорну культуру, дає нову специфічну інформацію, пробуджує естетичне почуття краси. Концепція навчальної програми театру естрадних мініатюр «СТРИМ» через мистецтво не обмежується ознайомленням дітей з його вокальним світом, театральними творами, їх сприйманням, а передусім пропагує активне включення дітей у художню діяльність. Хореографічне мистецтво займає в реалізації такого підходу щільне місце. Воно через

хореографічні вправи, дії розвиває пластику рухів, чуття гармонії,

образне сприймання музики, дарує переживання радості вільного володіння моторикою власного тіла. У поєднанні із сучасною музикою танець розвиває психомоторні здібності дітей: почуття часу, м'язове чуття і ритму. Ритмічність спостерігається і при завчених повторюваних рухах, наприклад, під час ходьби, бігу, гри на сцені. Для розвитку ритму на початковому рівні проводжу ігри та підготовчі рухи до танцю. Можна розбити музику на такти і виконувати відповідно до рахунку вправи:

- ✓ хитання головою на “раз” вліво, на “два” — вправо;
- ✓ притупування ногами: “раз” — лівою, “два” — правою;
- ✓ плескання в долоні: “раз”, “два”, “три”, “чотири”;
- ✓ удари рукою по столу;
- ✓ виставляння ноги на каблук вправо і вліво.

Коли діти звикнуть до ритму у вказаних вправах, слід ускладнити завдання, акцентуючи різні долі такту (“раз” або “чотири”). Здійснюючи зазначені рухи спочатку повільно, дитина ловить ритм, намагається вгадати характер музики. Для того, щоб навчитися танцювати, недостатньо знати рухи і мати почуття ритму. Необхідно навчити дитину впевнено триматися, чітко виконувати рухи ногами і красиво тримати голову.

ХОДЬБА

Перш ніж навчити дитину танцювати, я вчу її правильно ходити. Некрасивою може бути хода з таких причин:

- напруга в колінах,
 - недостатня м'язова сила,
 - погана координація рухів рук і ніг,
 - неправильна постанова стоп ніг,
 - погана рівновага,
- зігнута спина.

Для того, щоб навчити дитину правильно ходити, треба виконувати вправи для формування ходи. Ці вправи навчать дитину тримати корпус.

1. Стати на всю ступню, перенести всю вагу тіла на пальці, тіло спрямувати вперед, потягнутися вгору.
2. Ходити по дошці або по прямій лінії.
3. Ходити з натискуванням на стопу корпусом.
4. Вправи для шиї: опускати і піднімати голову вперед-назад, вліво-вправ.

5. Вправи для гнучкості корпусу: коливання вліво-вправо.

6. Вправи на рівновагу: стояти на високих напівпальцях, на правій або лівій нозі.

7. Стояти біля стінки, вирівняти спину і відійти на крок-два, зберігаючи рівне положення.

ПОЛОЖЕННЯ РУК І НІГ

Головне завдання-стежити, щоб діти, виконуючи вправи, не напружувалися, не знічувалися.

Під час виконання позицій рук обов'язково звертати увагу на уявний образ (м'яч, куля), слідкувати, щоб діти тримали округлу лінію рук, не піднімали плечі і не згинали спину. Після показу і пояснення треба підходити до кожної дитини і виправляти постановку корпусу і

рук.

Під час показу позицій ніг звернути увагу на ті, що використовуються в бальному танці:

перша позиція: п'яти разом, носки нарізно;

друга позиція — п'яти на відстані, носки нарізно;

третья позиція: п'ята правої ноги посередині стопи лівої або п'ята лівої ноги посередині стопи правої;

шоста позиція: п'яти і носки разом.

ВПРАВИ ДЛЯ РУК

Підготовча позиція: руки тримають коло внизу.

1-а позиція рук: руки тримають коло перед грудьми, на рівні діафрагми.

2-а позиція: руки в сторони, долоні повернуті вперед.

3-я позиція: руки піднімаються над головою, тримають коло.

Ці вправи діти виконують повільно під музику вальсу, міняючи позиції на кожний такт. М'язи рук у дітей ще недостатньо розвинені, вони швидко втомлюються, провисають.

Діти допомагають руці плечима, піднімаючи та напружуючи їх. Разом з плечима напружується шия, піднімаються лопатки. М'язове чуття в руках, як і в ногах, розвивається поступово і досягається шляхом тренувань.

ВПРАВИ ДЛЯ НІГ

1. *Батман тандю, ноги по 3-й позиції:*

права нога вперед, приставити — 4 такти,

права нога в сторону — приставити,

права нога назад — приставити.

2. *Батман тандю з лівої ноги.*

3. *Пліє, ноги по 1-й позиції.*

4. *Стрибки (соте) в різній позиції ніг.*

Слід зауважити, що діти дуже швидко запам'ятовують хореографічні терміни. Спочатку руки тримають на поясі, щоб увага не відверталася на рухи ніг, а потім можна дати завдання тримати руки по 2-й позиції.

ПОЛОЖЕННЯ ГОЛОВИ

Від постановки голови і шиї, які продовжують лінію хребта, залежить виразність і закінченість усіх танцювальних рухів, загальна гармонія танцю. Крім того, повороти голови сприяють мозковому кровообігові, знімають втому.

Діти, у яких розвинені різноманітні м'язові рухи, стають спритними, витривалими, наполегливими. Вони більш здатні до гармонійного розвитку. Завдяки пошуку варіантів руху у танці, способів його виконання удосконалюється мислення, пам'ять, увага, воля. У ході відтворення руху через активізацію психомоторних процесів іде побудова сценічного образу. З дітьми варто обговорювати зміст образних танців. Захоплені творчістю, вони самостійно можуть придумувати сюжети танців, використовуючи метод дослідження від сценічного, через вокальний, хореографічний до образу триєдиного. Танцювальне мистецтво — дієвий фактор формування гармонійно розвиненої, духовно багатой особистості, танець передає багатогранність характеру людини, її емоційний стан. А танець органічно пов'язаний із музикою, яка є важливим компонентом в художньому вихованні учнів. Але її не можна розглядати, як звичайний ритмічний супровід, що

полегшує виконання рухів. Добирати музику слід так, щоб вона цілком відповідала характерові і темі єдиного образу. Саме на цьому етапі починають розвиватися спеціальні здібності в комплексі: музичні, літературні, організаторські, здібності до художньо-театральної діяльності. Розвиток творчих здібностей є ефективним, якщо в організації творчої діяльності враховується сукупність взаємопов'язаних між собою кутів мистецтва:

Прагнучи досягти максимально позитивного ефекту, великого значення приділяю використанню на практиці методів стимулювання навчальної діяльності: морального та матеріального заохочення (похвала, подяка, нагородження призами), створення ситуації успіху, зацікавлення в результаті роботи. Стимулювання викликає позитивне ставлення до творчої діяльності, надихає дітей на «творчі подвиги», сприяє набуттю певного життєвого досвіду, навичок самостійної діяльності і поведінки, тобто поступово здійснюється становлення тих властивостей і якостей, які є складовими творчої особистості, в результаті їх здібності і таланти розкриваються як пелюстки квіточки під сонцем.

Таким чином, театр естрадних мініатюр «СТРІМ» представляє собою платформу театрального, вокального та хореграфічного мистецтва для розвитку творчих здібностей, уміння уявляти, фантазувати, самостверджуватися, розкриття внутрішнього світу дитини

2.3. Інноваційні технології як вектор розвитку здібностей на заняттях гуртка.

Творчість та інновації йдуть пліч-о-пліч. «Креатив» може вдихнути нове життя у будь-який науковий і технологічний проект, показати його ще не розкриті можливості. Більш того, ті, хто здатний вийти за межі технічних навичок і мислити нестандартно, можуть винаходити щось абсолютно нове в багатьох інших областях життєдіяльності людини.

Вивчення предметної сфери STEM – це спосіб допомогти сьогоднішнім дітям завтра стати новаторами, цілеспрямованими, творчими і надійними ланками команди, суспільства, країни. Така система освіти вчить жити в реальному швидкозмінному світі, вміння реагувати на зміни, критично мислити, бути творчою особистістю. Тому одна із основних задач керівника гуртка не тільки технічної творчості, але і художньо-естетичного напрямку - показати дитині «родзинку», а дитина має самостійно дослідити її і зробити висновки про даний мистецький об'єкт дослідження.

Наприклад:

- «Дзеркало».

Двоє гравців стають одне навпроти одного. Один гравець – «людина перед дзеркалом», другий – його «віддзеркалення».

Завдання: рухи мають бути синхронними, щоб відображення повністю відповідало відтвореному руху.

Дитина має самостійно поміркувати як правильно оволодіти своїм тілом, щоб стати відзеркаллям свого партнера. Це просте сценічне дослідження має право на життя.

Кожне гурткове заняття – це окрема вистава, де режисером є саме керівник гуртків, а гуртківці – актори, які творять у міру можливості це дійство, де є можливість не просто вільно висловлювати свої думки, адже знайдеться багато однодумців, які підтримають даний напрямок, і обов'язково знайдуться опоненти, які висувають результати свого дослідження. Це допомагає формуванню навичок дослідницької діяльності, але, звичайно, у формі доступній для певного віку, психічного і ментального розвитку; закладення основ обізнаності зі STEM-галузями і професіями. На заняттях гуртка ТЕМ «СТРІМ» найпоширенішими нестандартними формами проведення заняття є заняття фантазії і мислення, заняття-гра, заняття-конкурс, заняття-концерт, тренінг, свято, фестиваль, де вагоме місце мають методи дослідження, ігрової, проектною та кооперативною технології

2.3.1. Дослідження як технологія навчання і виховання

Мета технології полягає в набутті вихованцями досвіду дослідної роботи, стимулюванні розвитку інтелектуальних здібностей умінь і творчого потенціалу. Як свідчить практика, найефективніший метод залучення дітей до занять з художньо-естетичного мистецтва – це проведення практичних досліджень, експериментів в галузі сценічного мовлення, театральних постановок, хореографії, організація роботи гуртківців із об'єктами творчості. Наприклад, в ході ігрової діяльності проходить дослідження:

- «Творимо»

Дітям пропонуються гімнастичні палки, м'ячі, обручі.

Завдання: з цих предметів створити «ліс» (зимовий, літній, весняний), «берег річки», «телевізор».

Педагог виступає в ролі спостерігача, дитина самостійно згадує інформацію, що із себе представляє ліс, який вигляд влітку, восени, взимку. Чим відрізняється в різні пори року. Хто мешкає і коли і т.д.

- «В касі»

Діти самостійно розподіляють між собою професії, посади, намічають характери, обговорюють обставини, час, місце дії і т.ін. Коженучасник гри сам собі придумує причину, чому він прийшов до каси і має саме такий характер.

Діють:

Касир – жартівник, балакучий.

Службовець в I віконечку – догідливий, уважний.

Службовець в II вікні – придирливий, бюрократ, впертий.

Прибиральниця – кокетка.

I відвідувач – сором'язливий.

II відвідувач – щасливий (виграв по облігації).

III відвідувач – надоїдливий.

IV відвідувач – неуважний.

V відвідувач – роздратований.

Саме проведення дослідів, експериментів сприяє формуванню практичних умінь і навичок дітей, розвиває допитливість, ініціативність, цікавість до нового, творчості, завдяки чому діти краще засвоюють теоретичний матеріал і впевнено тримаються на сцені.

Якщо спостереження дає змогу вихованцям переважно описувати техніки, види та форми театрального мистецтва, то постановка і проведення простих практичних вправ дає можливість елементарно пояснити основну суть, наприклад, спробувати себе в ролі казкового героя, який вміє не тільки читати виразно текст, але виконувати вокальний репертуар в хореографічному русі. Виконуючи власні експерименти, застосовуючи власний набутий досвід, діти стають дослідниками, шукають відповіді на поставленні запитання, а це, у свою чергу, активізує пізнавальне значення навчально-виховного експерименту. Така діяльність пробуджує інтерес вихованців до гуртків

художньо-естетичного напрямку, стимулює реалізувати власні ідеї, активізує пізнавальну діяльність, формує вміння правильно пояснювати особливості різноманітних видів естетичного мистецтва, виділяти головне, робити правильні висновки та вчитися на власних помилках.

2.3.2. Проектні технології як компонент інноваційної діяльності

Метод проектів – це організація навчання, за якою діти набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань. Використання проектів – це технологія, яка передбачає застосування різних методів та форм організації навчального процесу. Проектна технологія дає змогу індивідуалізувати навчальний процес, дає можливість вихованцям проявити самостійність і творчість під час планування, організації та контролю своєї діяльності. Це поєднання теорії та практики, постановка певного творчого завдання і практичне його виконання. Метод проекту привертає увагу мою тому, що він дає можливість ефективно забезпечити розвиток творчої ініціативи й самостійності учнів і сприятиме здійсненню безпосереднього зв'язку між набуттям учнями знань і вмінь та застосуванням їх у розв'язанні практичних завдань в комплексі усіх видів мистецтва. Наявність реального кінцевого результату роботи над проектом позитивно відрізняє метод проектів від інших освітніх технологій. При цьому кожен учасник проектної діяльності, незалежно від свого базового рівня та індивідуальних здібностей, вносить свій особистісний вклад до створення кінцевого освітнього продукту, індивідуально планує свою участь в проекті, створює свою особистісну освітню траєкторію. Проектом на гуртку ТЕМ «СТРИМ» є сценарій концерту, свято, фестиваль, де вихованці гуртка бачать значимість своєї ролі в цілому. Їх здібність і таланти оцінюю не тільки я, як педагог, але й батьки, педагоги, суспільство. Перед дітьми ставиться мета, завдання і вимальовується кінцевий результат, які надихають вихованців на творчу працю і досягнення перемог у конкурсах, фестивалях різного рівня.

2.3.3. Гра як технологія освітнього процесу

На заняттях гуртка керівниками гуртків використовуються ігрові елементи як інтерактивний метод навчання. Як відомо, бавитися любляють усі діти незалежно від віку, тому під час гри можна зацікавити предметом навіть найбільш байдужого й пасивного учня.

Активізація пізнавальної активності та розвиток творчого мислення – це ті питання, які вирішуються в процесі гри, в радісній атмосфері, в стані емоційного піднесення. Перевірка знань на занятті, яка відбувається у форму гри, має ненав'язливий характер, не

викликає неприємних відчуттів та напруженості. Проте гра теж висуває щодо вихованців певні моральні вимоги, виховує почуття справедливості, чесності, відповідальності перед командою, формує доброзичливе ставлення один до одного.

Ігри можна використовувати на різних етапах заняття. Тривалість гри може бути різною – це залежить від мети. На перших заняттях гуртка ігри вдало використовувати

для згуртування колективу, наприклад, «Ми такі всі різні» або веселі ігри «Говоримо по черзі», «Пародисти», «Ідемо в гості» можна використовувати під час колективної роботи. Взаємна підтримка вихованців, допомога та взаєморозуміння – ключовий етап формування цілісної та гармонійно розвинутою особистості.

Гра «Пародисти»

Пародистам треба вміти не лише помітити характерні риси людини, а ще й передати їх весело й необразливо. Спочатку обирається ведучий. Решта учасників – «пародисти». Ведучий показує будь-які рухи, а «пародисти» по черзі повторюють їх. Зробити це слід так, щоб іншим було смішно, але при цьому не образити ведучого.

Гра «Ідемо в гості»

Діти об'єднуються в групи: одна група – «господарі», інша – «гості». «Господарі» повинні зустріти «гостей», використовуючи «чарівні» слова. «Гості» відповідають тим же.

Гра «Екскурсія»

Обирається «екскурсовод», інші – «туристи». Наприклад, «туристи» цікавляться містом, в якому мешкає «екскурсовод», і той повинен їм показати місто й розповісти про найцікавіші місця

Гра «Відгадай, хто я». Дитина демонструє жестами і мімікою загаданий об'єкт, а діти вгадують хто він.

РОЗІГРУВАННЯ ситуації за ролями (прогривання сценки)

Мета: розігрування ситуації за ролями — визначити ставлення до конкретної ситуації або проблеми, набути досвіду шляхом гри.

Рольова гра імітує реальність призначення ролей, які вам дісталися, та дає змогу діяти «як насправді». Ви можете розігравати свої ситуації, в яких ви вже побували. Вона допомагає

навчитися через досвід та почуття.

В ході рольової гри учасники «розігрують у ролях» певну проблему або ситуацію, де діти реагують на конкретну проблему в рамках заданої програми. Хоча ці два підходи мають різноманітні характеристики, вони доповнюють один одного і мають на меті: подальший розвиток уяви і навиків критичного мислення; сприяння висловленню суджень та думок; виховання в учнів спроможності знаходити і розглядати альтернативні можливості дій; виховання співчуття до інших людей.

2.3.4. Технології кооперативного навчання

На заняттях гуртка в позашкільному навчальному закладі можна використовувати різні форми групової навчальної діяльності, а саме роботу в парах, роботу в малих групах. Роботу в малих груп можна використовувати під час проведення практичних робіт, коли всі діти виконують однакові завдання чи сценічного, чи хореографічного характеру. Під час роботи в парах можна покластись на фантазію та ініціативність вихованців. Це може бути одна тема, яку діти можуть представити по різному. *Наприклад*, заняття на тему «Весела галявина». Діти розбивають на пари і починають обдумувати ідею своєї ролі, сюжет. Або замість певної теми керівник гуртка може прочитати уривок із казки або історії, який гуртківці мають творчо представити і відобразити на сцені. Робота в групах дає змогу учням набути навичок, необхідних для спілкування та співпраці. Вона стимулює роботу в команді. Ідеї, вироблені в групі, допомагають учасникам бути корисним один одному. Висловлювання думок допомагає їм відчутти особисті можливості та зміцнити їх.

Ситуація. У напіввідчинені двері дівчинка викликає з читального залу подругу, щоб разом з нею піти в кіно. Увійти в зал неможливо – вона в пальто, зняти його не може – у гардеробі черга, а до початку сеансу залишається дуже мало часу. Граючи цей етюд, треба шукати очима подругу, знайти спосіб привернути її увагу, потім знаками дати їй зрозуміти, щоб вона скоріш здала книжки і виходила із залу. Але подруга, що сидить в залі, нікого не чекає.

Практика доводить, що граючись, діти із задоволенням вчаться, легко запам'ятовують нову інформацію, не відчують труднощів при ознайомленні зі складними абстрактними поняттями, розвивають мислення, мову, комунікативність і творчі здібності.

2.3.5. Інформаційні технології навчання та виховання.

Нові технології навчання та виховання на основі інформаційних і комунікаційних дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння

та глибину засвоєння величезних масивів знань.

Використання на заняттях з художньо-естетичного мистецтва мультимедійних презентацій дає змогу побудувати навчально-виховний процес на основі психологічно коректних режимів функціонування уваги, пам'яті, мисленнєвої діяльності, гуманізації змісту навчання й педагогічних взаємодій. Застосування мультимедійних презентацій є доцільним на будь-якому етапі заняття: перед вивченням навчального матеріалу (як вступ до теми), або під час вивчення нової теми в поєднанні з розповіддю чи бесідою, закріпленні вивченого матеріалу. Використання кольорових малюнків, фото та слайд-шоу дають змогу розширити ілюстративний ряд, наблизити його до реального життя, надати йому більшої ілюстративності та емоційності.

Діти спочатку з моєю допомогою, а згодом самостійно підбираємо відеоряд до сценічного виступу, який має відповідати сюжету, посилити драматичний чи комічний образ, вималювати глядачеві яскраву і реальну картину виступу. Велику роль під час сценічної діяльності грає освітлення та музичний супровід, які ми також вчимося підбирати на заняттях гуртка.

Практичне застосування інформаційних технологій сприяє формуванню творчої особистості гуртківців, створює позитивний робочий настрій та психологічно-комфортну атмосферу для досягання спільних цілей, забезпечує можливість прикрасити сценічний образ. Дитина самостійно має змогу підібрати супроводжуючий матеріал до своєї театральної ролі.

Отже, за допомогою практичного використання вищезазначених технологій у роботі гуртка ми формуємо у вихованців естетичні смаки, підвищуємо зацікавленість до культури, надаємо можливість розвинути спеціальні художні уміння та навички, які є складовими естетичного виховання особистості, а естетичне виховання, у свою чергу, є необхідним у формуванні національно-культурної свідомості.

Головне завдання театру естрадних мініатюр полягає в тому, щоб засобами мистецтва прищепити гуртківцям високі норми і принципи моралі, прагнення до творчої діяльності, яка є засобом реалізації творчих потреб. Розвиваючи культуру почуттів, поведінки, особистих інтересів, творчу працю, активну громадську діяльність, формуємо всебічно досконалу і розвинену особистість.

Застосування охарактеризованих технологій дає змогу ефективно здійснювати індивідуальний вплив на кожного вихованця, розвивати його зацікавленість до гурткової діяльності, поглибити і розширити знання дитини, виховувати спостережливість, естетичний смак, професійну направленість.

2.4. Роль професійної компетентності педагога у формування інноваційної особистості.

Виховання — справа важка, і поліпшення його умов — одна з священних обов'язків кожної людини, бо немає нічого важливішого, як освіта самого себе і своїх ближніх.
Сократ

Освітня технологія – це модель спільної роботи педагога і гуртківця з планування, організації і проведення навчально-виховного процесу за умови забезпечення комфортності для всіх суб'єктів освітньої діяльності. Найновітніша технологія не принесе бажаних результатів до тих пір, поки вона не стане особистим надбанням педагога – позашкільника, об'єктом його методичної роботи. І дійсно, саме він, її професійний реалізатор, запланує і опрацює технологію з огляду на можливості гуртка, передбачить нормативний зміст і форми діяльності, сформує спільно з дітьми потрібні прийоми і спроби виконання дій, підбере необхідні засоби навчання, а найчастіше сам виготовить дидактичний матеріал і нестиме відповідальність за досягнуті результати.

Виходячи з вищезазначеного, можна сказати, що предметом роботи ПЗО має бути - формування потрібного професійного забезпечення, новий зміст технологічного потенціалу педагога, прогнозування змісту, форм і способів організації та проведення педагогічного процесу, характер діяльності педагогів, особливості

пізнавального спілкування, особистісні характеристики. Адже, провідним суб'єктом освітнього процесу є педагог з притаманними йому педагогічними вимогами і впливами, особливостями фахової самореалізації. Розвиток творчого потенціалу педагога вимагає формування у нього мотивів пошукової діяльності через усвідомлення власної та єдиної науково-методичної проблеми закладу, стимулювання розвитку тих потреб, які сприяють його самореалізації через інноваційну та самоосвітню діяльність.

Основна мета сучасної освіти — відповідність актуальним і перспективним потребам суспільства, підготовка різнобічно розвиненої особистості, здатної до соціальної адаптації в суспільстві і самовдосконалення. Саме тому сьогодні зростає попит на кваліфікованого, творчого, конкурентноспроможного керівника гуртка, здатного виховувати особистість у сучасному, динамічно-мінливому світі.

У сучасних умовах розвитку позашкільної освіти важливими і необхідними є розробка і впровадження нових підходів, що сприяють підвищенню її якості і забезпечення доступності. Серед них важлива роль належить компетентнісному підходу.

Компетентнісний підхід в позашкільній освіті – це підхід, що базується на застосуванні в меті, завданнях, змісті, формах та методах позашкільної освіти компетентностей особистості. Важливу роль в роботі позашкільного закладу та результативності відіграє і професійна компетентність його керівника. Компетентнісний підхід підкреслює поєднання і практичну реалізацію знань, умінь, навичок, досвіду, культури.

Бути компетентним - значить вміти реалізовувати знання, застосувавши досвід, волю і емоційний стан для вирішення проблем у конкретних обставинах. Компетентність не зводиться до знань і вмінь в кількісному відношенні. Але без знань і особистого досвіду діяльність набуття компетентностей неможливе. Поняття компетентності ширше за поняття знання, або уміння, або навички. Воно вимагає як інтелектуальну, так і діяльну сферу. Це сукупність професійних і особистісних якостей, необхідних для успішної педагогічної діяльності.

Професійно- компетентним можна назвати керівника гуртка, що і сягає стабільно високих результатів у навчанні й вихованні учнів. Адже розвиток професійної компетентності — це розвиток творчої індивідуальності, формування сприйнятливості до педагогічних інновацій, здібностей адаптуватися в мінливому педагогічному середовищі. Від професійного рівня педагога безпосередньо залежить соціально-економічний і духовний розвиток суспільства. Основними напрямками діяльності керівника гуртка по підвищенню професійної компетентності є дослідницька діяльність, активна участь у педагогічних конкурсах і фестивалях, різні форми педагогічної підтримки.

Тільки у взаємодії з колективом педагогічних працівників, вихованців можна добитись високої результативності в навчально-виховному процесі. Компетентність завжди проявляється в діяльності.

Основними шляхами розвитку професійної компетентності педагога є: робота в методичних об'єднаннях, творчих групах, інноваційній діяльності, освоєння нових педагогічних технологій, трансляція (передача) власного педагогічного досвіду. Жоден з перерахованих шляхів не буде ефективним, якщо педагог не усвідомлює необхідності підвищення професійної компетентності. А використання іновачій є важливою складовою роботи керівника гуртка. Необхідно використовувати всі можливості цифрових та

комунікативних технологій, постійно цікавитись новим та опановувати нове. Зрештою, педагог, що володіє сучасним інструментом, що йде в ногу з часом та відкритий для нестандартних рішень, тим самим робить привабливим свій гурток

Педагогічна майстерність педагога

Педагогічна майстерність – це високе мистецтво навчання і виховання, що постійно удосконалюється, доступне кожному педагогу, в основі якого лежать професійні знання, уміння і здібності. А.С. Макаренко

Одним з першочергових завдань сучасного керівника гуртка є ліквідація відчуження між педагогом та учнем. Це завдання я розв'язую шляхом реалізації особистого підходу, Наприклад при знайомстві з вихованцем, не тільки він отримує роль, я також вітаю його в нашому колективі цікавим способом, щоб вихованець відчував, що він цікавий як особистість і ми раді його бачити в колективі.

Творче мислення, творчі здібності формуються через творчу активність. Взагалі, бути педагогом – значить бути творчою особистістю, бути талановитим. "Творчість, - писав В.О. Сухомлинський, починається там, де інтелектуальні й естетичні багатства, засвоєні, здобуті раніше, стають засобом пізнання, освоєння, перетворення світу. При

цьому людська особистість немов би зливається із своїм духовним надбанням”. Саме компонент знань, умінь, глобального мислення, виховних технологій у даній системі роботи з дітьми є фундаментом, на якому я намагаюся будувати храм життєвої творчості, а кожна цеглина в ньому це людські цінності, креативність, бажання самоудосконалюватися. Керівник гуртка, на мою думку, має бути не просто другом, професійно – компетентним другом, адже від нього залежить правильність укладки цеглин, щоб будинок був міцним і гармонійним, а творча особистість почувала себе щасливою в ньому.

Використані джерела:

1. Анджейчак А. Психолого-педагогічні умови формування творчої особистості дитини в освітньо-виховних закладах // Обдарована дитина. - 2000. - №5. - С.8-13.
2. Балл Г.О. Про визначальні характеристики здібностей і принципи їх врахування у навчально-виховній роботі // Психологія. - К.: Дніпро, 1992. - Вип.32.
3. Баранов А.А. Развитие творческих способностей у младших школьников в изобразительной и игровой деятельности.// Развитие творческих способностей студентов и школьников на занятиях изобразительным искусством.: Межвузовский сборник научных трудов - Ростов-на-Дону, 1986. – С.115-123.
4. Барко В., Панок В., Лазаревський С. Психолого-педагогічна діагностика творчого потенціалу особистості учня в навчально-виховному процесі: Методичні рекомендації. - Тернопіль, 2000. - 85 с.
5. Барко В., Тютюнников А. Як визначити творчі здібності дитини? - К., 1991. - С.79.
6. Берека В. Роль позашкільних закладів у формуванні творчої особистості//Педагогічний вісник. – 1997. - №2. – С. 6-7.
7. Бех І.Д. Виховання особистості. У 2 к. Кн. 2.– К.: Либідь, 2003.– 342 с.
8. Вільга І. Врахування сталих індивідуальних рис особистості як аспект гуманізації навчання і виховання // Педагогіка і психологія, 1998.– № 2.– С. 61-67.
9. Волобуєва Т.Б. Розвиток творчої компетентності школярів//Управління школою. - Харків, 2005. - 110 с.
- 10.Демянюк Т. Нові технології позашкільної освіти і виховання/ Т.Демянюк, І. Первушевська. К., 2000.

11. Закон України «Про позашкільну освіту»
12. Закон України «Про інноваційну діяльність»: [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/shon/140-150>.
13. Соснова М. Л. Мистецтво актора / М. Л. Соснова. – М., 2008. – 243 с.
14. Шевченко Г. Зміст сучасної позашкільної освіти// Позашкілля, 2017.-№11- С. 44-46
15. <http://lady.tochka.net/ua/11227-akterskoe-masterstvo-zalog-uspekha-rebenka/>

Висновки

Сфера позашкільної освіти перебуває на важливому етапі свого розвитку. Позашкільний заклад дає змогу дітям задовольняти потреби в додатковій освіті в змістовному дозвіллі, у самореалізації, професійному самовизначенні та розвивати творчий потенціал у сфері культури, мистецтва і ефективної інтеграції особистості в соціальне середовище. У позашкільній діяльності дитина не просто відтворює те, що засвоює, завдяки своїй унікальності і неповторності, вона розвиває, доповнює знання та навички, вдосконалює їх. Саме в цьому полягає закон творчої поведінки і поведінка методики позашкільного педагогічного процесу, яка будується на обов'язковому заохоченні різнобічного творчого самовиявлення вихованців гуртка, багатстві вражень, створенні оптимальних особистісних стосунків, котрі є джерелом продуктивної творчої діяльності дитячої спільноти. Тому принципове значення має розгляд позашкільного педагогічного процесу як цілісної системи безперервної освіти, формування її у специфічних умовах життєдіяльності – у сфері дозвілля.

Основними критеріями при визначенні дієвості інтересу саме до творчої діяльності є: усвідомлення предмету інтересу, яке детермінує поведінку індивіда; чітко виражена потреба в занятті саме даною діяльністю; емоційна зацікавленість у процесі творчого пошуку розв'язання різних проблем.

Позашкільна діяльність сьогодні розглядається як важливий фактор найповнішого розкриття здібностей школярів та розв'язання різноманітних освітніх проблем, створення цілісної системи пошуку та виховання творчо обдарованої особистості. Тобто, саме гурткова діяльність найдієвіше впливає на безперервне і свідоме духовне вдосконалення і самовизначення дітей. Заняття в гуртках, будучи необов'язковими, природно «добудовують» незаповнені проміжки соціального становлення особистості. Свобода і можливість вибору улюблених занять у позашкільному закладі благотворно впливає на школярів. При цьому організація діяльності дітей у формі дозвілля сприяє вільному спілкуванню у середовищі ровесників, з якими дитина вважає себе найтісніше пов'язаною

і авторитет яких для неї безперечний. У той же час, переживання успіху викликає позитивне ставлення до творчої діяльності, сприяє набуттю певного життєвого досвіду, навичок самостійної діяльності і поведінки, тобто поступово здійснюється становлення тих властивостей і якостей, які є складовими творчої особистості.

Еталон, ідеальна модель педагога-майстра включає в себе й загальнокультурну, професійно-предметну, методичну, психолого-педагогічну підготовленість, захопленість своєю роботою й почуття романтизму, повагу й довіру до особистості дитини. А використання керівником гуртка інноваційно - освітніх технологій приносять суттєві зміни до результату освітнього процесу і розглядаються як багатокомпонентна модель, що включає в себе навчальну та виховну інноваційні технології, які підвищують загальний рівень розумового розвитку дитини, допомагають розвивати креативну особистість, здатну до продуктивної діяльності. Вправи, запропоновані в методичній розробці, можна доповнювати, удосконалювати, розвивати, але завжди домагатися певного результату.

Керівник гуртка має бути своєрідним провідником у світ фантазії та творчості. Розкривати потенціал дитини, стимулювати саме креативні ідеї та рішення, навчати цікаво – задача – мінімум сучасного педагога. Розвиваючи творчі здібності дитини, педагоги та батьки виконують суспільний запит щодо формування особистості, здатної самостійно мислити, приймати сміливі й нестандартні рішення, творчо ставитись до праці. Саме такі творчі особистості мають високий рівень національної самосвідомості, що виявляє причетність їх до споконвічних духовних цінностей українського народу.

Вплив керівника гуртка на розвиток творчого потенціалу особистості обумовлений всією організацією освітнього процесу, внаслідок якого формуються творчі здібності, виховується творче мислення, розвивається креативний потенціал в комплексі хореографічного, театрального та вокального мистецтва. Таким чином гурток «ТЕМ «СТРИМ» художньо-естетичного напрямку – це успішніший творчий майданчик для саморозвитку, самовдосконалення і самореалізації дітей та молоді.

Додаток

1

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ГУРТКА «ТЕМ «СТРИМ» ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Театр естрадних мініатюр – це творчий колектив, у центрі інтересів якого лежить єдина, спільна для всіх потреба – реалізація свого творчого потенціалу, залучення до цінностей, закладених у таких видах мистецтва, як театр, музика, хореографія.

Мета: виховання в дітей гуманістичних, загальнолюдських цінностей засобами театрального мистецтва, а також, виховання громадянина України, повага до Конституції, вивчення обрядів та традицій українського народу.

Театр естрадних мініатюр – це об'єднання дітей духовно близьких, для яких мистецтво театру є органічним проявом їхніх творчих здібностей. Заняття в колективі відкривають перед дітьми великі можливості для їх всебічного розвитку.

Займатися в ТЕМ можуть всі бажаючих віком від 6 до 21, та все ж важливу роль в успішній роботі колективу відіграє природжена обдарованість дітей (особистість, особливі індивідуальні риси характеру, зовнішні дані, сценічність).

Організація роботи в ТЕМ повинна допомогти дітям усвідомити, що заняття мистецтвом – це не тільки задоволення, але і праця, праця творча, яка потребує наполегливості, готовності постійно розширювати свій кругозір та вдосконалювати уміння.

Програма передбачає цілий комплекс дисциплін, які розв'язують ряд творчих завдань: виховання художньої уяви, творчої ініціативи, емоційної гнучкості, культури мови. Ця програма розрахована на III рівні навчання: початковий, основний, творчий.

Початковий рівень – передбачає виявлення творчих здібностей гуртківців, підготовку їх до різноманітної діяльності. Всього на цей рівень відводиться 144 години на рік, 4 години на тиждень.

Завданням основного рівня є формування практичних акторських навичок гуртківців. Для цього рівня відводиться 216 годин на рік, 6 годин на тиждень.

Основним завданням творчого рівня є практичне закріплення вмій та навичок з театрального мистецтва. На цей рівень відводиться 288 годин на рік, 8 годин на тиждень.

Заняття з цілим колективом – основна форма роботи, але для більш ефективної роботи необхідно обов'язково проводити групові та індивідуальні заняття.

В колективі передбачається вивчення навчальних дисциплін: акторської майстерності, сценічного мовлення, пластики, вокалу, РОФАМ (розвитку фантазії та асоціативного мислення).

Завдання:

1) вокальне виховання:

- оволодіння голосом;
- підвищення музичної культури гуртківця;
- розвиток співочих даних дитини (слух, чуття ритму, музичну пам'ять).

2) пластика:

- сприяти вдосконаленню психофізичного апарата актора;
- зв'язати рівень його пластичного розвитку з рівнем акторської сценічної виразності;
- розвивати моторну пам'ять, ритмічність, пластичність, вміння розкривати образ за допомогою пластичного руху.

3) РОФАМ (розвиток фантазії та асоціативного мислення)

- сприяти розвитку художнього смаку, творчої фантазії, поглибленому сприйманню світу та реалізації цього сприймання у кольорі ліній та форм;

- сприяти збагаченню асоціативного мислення.

Програма розрахована на III рівні навчання. Метою занять I рівня – початкового – є вивчення та опанування елементів акторської майстерності, хореографії, сценічної мови та сценічної культури. Наприкінці початкового рівня навчання гуртківці матимуть такі вміння та навички:

- слухати та розрізняти ритм, який задає музика, вміти рухатися в заданому ритмі;
- виконувати комплекс загальнозміцнюючих вправ та самостійно проводити розминку;
- володіти трьома рівнями уваги, вміти швидко зібратися та зосередитися;
- виконувати голосову розминку, вміти вірно вимовляти скоромовки;
- працювати у запропонованих обставинах.

Мета і завдання II рівня – основного – закріпити та розширити завдання та навички з основних дисциплін. Підсумками цього рівня мають стати:

- вміння самостійно працювати з текстом (логічні паузи, виділення головного слова в реченні);
- опанування технікою мови (чітке вимовляння слів);
- подолання м'язових затискувань;
- здатність бачити сценічний простір;
- вміння співати «в один голос»;
- участь у концертах, конкурсах.

На III рівні – творчому – гуртківці мусять оволодіти:

- основами акторської майстерності;
- вмінням будувати мізансцени, втілювати акторське завдання в дію;
- вміння працювати в акторському ансамблі;
- чіткою дикцією, вмінням інтонувати;
- основами міміки;
- Вмінням співати «в два голоси» з партнером.

Початковий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Розділ 1. Вступ. Задачі і особливості занять в ТЕМ			
1.1. Бесіда «Культура поведінки в театрі, кінотеатрі, концертному залі».	1	-	1
1.2. Вивчення театральних термінів	3	-	3
Розділ 2. Заняття з акторської майстерності			

1.1.	Органічна сценічна увага. групові та парні етюди на спілкування.	-	12	12
1.2.	Розвиток запам'ятовування фізичних дій. Практичні вправи на дію з уявними предметами. Тренаж фізичного самопочуття.	-	6	6
1.3.	Тренаж фізичного самопочуття.	-	6	6
1.4.	Подолання обставин. Індивідуальні та групові етюди на розвиток фантазії	-	6	6
1.5.	Робота над мініатюрами	5	25	30
1.6.	Робота по підтримуванию діючого репертуару	-	20	20
1.7.	Відвідування вистав, концертів	-	4	4
1.8.	Виступи на концертах, фестивалях.	-	8	8
Розділ 3. Заняття сценічної мови				
1.1.	Артикуляційна гімнастика	1	6	7
1.2.	Розвиток дихання	1	4	5

1.3.	Розвиток вільного звучання	1	5	6
1.4.	Розвиток голосу	1	5	6
1.5.	Робота над дикцією	2	10	12
1.6.	Орфоепія	3	5	8
1.7.	Робота над віршованим твором	1	3	4
Разом		19	125	144

Зміст програми

Теоретичні заняття – 19 год., практичні 125 год. Всього 144 год.

1. **Вступне заняття.**
 - 1.1. Знайомство з гуртківцями, перевірка акторських здібностей.
 - 1.2. Бесіда про культуру поведінки в театрі, кінотеатрі, концертному залі.

- 1.3. Вивчення театральних термінів.
2. **Акторська майстерність**
- 1.1. Органічна сценічна увага
- Вправи на загальну увагу
 - Розвиток зорового сприйняття – вправи «Дзеркало», «Сповільнений рух», «Тінь».
 - Зміна місцезнаходження предметів, меблів в кімнаті.
 - Розвиток творчих слухових сприймань – вправи «Трансформатор», «Буре» та ін.
 - Індивідуальні й групові етюди.
- 1.2. Розвиток запам'ятовування фізичних дій
- Вправи та етюди на дію з уявними предметами.
 - Тренажер фізичного самопочуття.
 - Етюд на запам'ятовування фізичного самопочуття: «Вітер», «Холодно», «Жарко», «Хочеться спати», «Болить голова» та інше.
- 1.3. Подолання обставин
- Дія за обставин «Якщо б...».
 - виправдання поз.
 - виправдання місця дії.
 - виправдання рухів.
 - Індивідуальні та групові етюди на розвиток фантазії та уяви.
- 1.4. Робота над мініатюрами, сценками
- Читання та обговорення мініатюр, сценок
 - Розподіл та пересування ролей.
 - Читання по ролях.
 - Визначення основних подій, наскрізної дії, надзавдання.
 - Визначення акторського завдання в події.
 - Визначення запропонованих обставин.
 - Робота над фонограмою.
 - Репетиції на сцені.
 - Технічні прогони, прогони в костюмах.
 - Генеральні прогони, колективне обговорення.
- 1.5. Робота по підтриманню діючого репертуару
- Лагодження костюмів і реквізиту
 - Прогонні репетиції
- 1.6. Відвідування вистав для дітей
- Відвідування вистав за участю професійних та самодіяльних акторів.
 - Зустріч з акторами, співбесіди.
- 1.7. Виступи на концертах, оглядах худ. Самодіяльності
- Участь у виступах, концертах, використовуючи вміння та навички, набуті під час занять.

Сценічне мовлення

- 1.1. Артикуляційна гімнастика мовного апарату

- Тренування нижньої щелепи.
- Тренування губних м'язів.
- Тренування м'язів язика.

- 1.2. Розвиток дихання
- Розвиток фонаційного руху. Вправи «Хочеться спати», «Свічка», «М'яч», «Лісоруб».
- 1.3. Розвиток вільного звучання
- Вправи «Стогін», «Конючення»
- 1.4. Розвиток голосу
- Вправи на «зібраність» звуку: «Гудок», «Рупор», «Відлуння».
- 1.5. Робота над дикцією
- Вправи на тренування голосних звуків І-Е-А-О-У-И.
 - Робота над йотованими Я-ЙО-Ю-Є.
 - Вправи на тренування звуків Б-П, В-Ф, Д-Т, Дь-ТЬ, З-С, З-Ц, Ж-Ш, К-Г, Г-Х, М-Н, Р-Рь, Л-Ль, Ч-Щ.
- 1.6. Орфоепія
- Норми літературної вимови.
- 1.7. Робота над віршованим твором
- Вибір та підготовка віршів.

**Основний рівень, другий рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Розділ 1. Вступ. Задачі і особливості занять в ТЕМ			
1.1. Бесіда . «Дім театральних професій»	2	-	2
Розділ 2. Заняття з акторської майстерності			
1.1. Зміна ставлення до предмета, місця дії, факту	-	4	4
1.2. Сценічне спілкування. Етюди на спілкування з імпровізацією тексту.	-	10	10
1.3. Вивчення темпоритму дії	-	6	6
1.4. Мізансцена. Групові, масові мізансцени	-	8	8
1.5. Робота по створенню сценаріїв, програм	10	-	10

1.6.	Робота над агітпрограмами, композиціями	10	90	100
1.7.	Робота по підтриманню діючого репертуару	-	24	24
1.8.	Відвідування вистав, концертів, конкурсів	-	2	2
1.9.	Виступи на концертах, міських, обласних, Всеукраїнських конкурсах	-	10	10
Розділ 3. Заняття сценічної мови				
1.1.	Артикуляційна гімнастика	1	4	5
1.2.	Розвиток голосу	1	5	6
1.3.	Робота над дикцією	2	5	7
1.4.	Орфоепія	2	4	6
1.5.	Логіка мови	2	4	6
1.6.	Темпоритм мови	-	2	2
1.7.	Робота над прозовим твором	2	6	8
	Разом	32	184	216

Зміст програми

Теоретичні заняття – 32 год., практичні 184 год. Всього – 216 год.

1. Вступне заняття

- 1.1. Знайомство з гуртківцями.
- 1.2. Перевірка акторських здібностей.
- 1.3. Організаційні збори, визначення завдань на наступний рік.
- 1.4. Бесіди «Дім театральних професій», «Про акторську етику».

2. Акторська майстерність

- 1.1. Зміна ставлення до предмета, місця дії, факту, партнера.
 - Індивідуальні та групові етюди.
- 1.2. Сценічне спілкування.
 - Взаємодія з партнером.
 - Етюди на органічне мовчання: «Вибери партнери», «Звуконепроникне скло», «Птахолови».
 - Етюди на спілкування з імпровізацією тексту.
- 1.3. Вивчення темпоритму дії.
 - Розвиток чуття темпоритму.
 - Від темпоритму до почуття.
 - Від почуття до темпоритму.
- 1.4. Мізансцена – мова вистави.
 - Індивідуальна мізансцена.
 - Групові мізансцени, масові мізансцени.
- 1.5. Робота по створенню сценаріїв програм, привітань, композицій.

- Підбір матеріалів, робота над текстом.
- 1.6. Робота над програмами, композиціями.
- Визначення надзавдання та наскрізної дії.
 - Уточнення запропонованих обставин та відносин з іншими дійовими особами.
 - Послідовний розвиток подій та вчинків, логіка поведінки дійової особи.
 - Пошук мовних характеристик образів.

3. Сценічне мовлення

1.1. Артикуляційна гімнастика мовного апарату

- Тренування нижньої щелепи.
- Тренування губних м'язів.
- Тренування м'язів язика.
- Тренування м'язів обличчя.

1.2. Логіка мови.

- Логічна пауза та логічний наголос.
- Виділення логічним наголосом протиставлених понять.
- Логічний наголос на прикметниках.
- Закон виділення логічним наголосом однорідних членів речення.
- Закон виділення нового поняття.
- Логічний наголос у реченнях з порівнянням.
- Логічний наголос у запитальних реченнях.
- Логічне читання складних періодів.
- Логічна перспектива складного тексту.

1.3. Робота з текстом

- Розбір тексту по законам сценічної мови.

Творчий рівень, третій рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Розділ 1. Вступ. Задачі і особливості занять в ТЕМ			
1.1. Бесіда. «Засоби комічного»	2	-	2
Розділ 2. Заняття з акторської майстерності			
1.1. Робота по створенню сценаріїв програм-привітань, музично-літературних композицій.	20	-	20

1.2.	Робота над програмами-привітання, музично-літературними композиціями.	20	150	170
1.3.	Робота по підтриманню діючого репертуару	-	50	50
1.4.	Відвідування вистав, конкурсів, концертів	-	2	2
1.5.	Виступи на концертах, міських, обласних конкурсах і фестивалях	-	20	20
Розділ 3. Заняття зі сценічної мови				
1.1.	Артикуляційна гімнастика мовного апарату	1	4	5
1.2.	Логіка мови	1	8	9
1.3.	Робота з текстом прозового твору	1	9	10
Разом		45	243	288

Зміст програми

Теоретичні заняття – 45 год., практичні – 243 год. Всього – 288 год.

1. Вступне заняття .

- 1.1. Організаційні збори.
- 1.2. Визначення завдань на навчальний рік.
- 1.3. Бесіда «Засоби комічного».

2. Акторська майстерність

- 1.1. Робота по створенню програм-привітань, музично-літературних композицій.
 - Підбір матеріалів.
 - Написання текстів.
 - Вибір музики.
- 1.2. Робота над програмами-привітаннями, музично-літературними композиціями.
 - Робота за столом: перепис ролей, звірка тексту, визначення надзавдань та наскрізної дії.
 - Уточнення запропонованих обставин та відносин з іншими дійовими особами.
 - Послідовний розвиток подій та вчинків, логіка поведінки.
 - Пошук мовних характеристик образів.
 - Робота у ви городках: мізансценічне планування, закріплення малюнку відпрацювання окремих епізодів.

- Технічні прогони.
 - Генеральні репетиції, колективне обговорення.
- 1.3. Робота по підтриманню діючого матеріалу.
- Лагодження костюмів, реквізиту.
 - Прогонні репетиції.
- 1.4. Відвідування вистав, концертів, конкурсів.
- Відвідування вистав, концертів, за участю професійних та самодіяльних акторів.
 - Колективне обговорення.
- 1.5. Виступи на концертах, конкурсах, фестивалях.
- Участь у концертах, конкурсах, фестивалях, використовуючи вміння та навички набуті під час занять.

3. Сценічне мовлення

- 1.1. Артикуляційна гімнастика мовного апарату.
- Тренування нижньої щелепи.
 - Тренування губних м'язів.
 - Тренування м'язів язика.
 - Тренування м'язів обличчя.
- 1.2. Розвиток голосу.
- Розвиток голосового діапазону. Вправи «Маляр», «Поверхи», «Літак», «Стрибок у воду», «Дзвони», «Регістри».
 - Розвиток сили звуку. Вправи «Поверни квіти», «Незвичайний ринок», «Тиша».
- 1.3. Робота над дикцією.
- Тренування сирних голосних. Вправи «Відповідай мені», «Мімоси».
 - Тренування голосних. Вправи «Гра з дитиною», «Стрибуни».
 - Тренування приголосних. Вправи «Підриваю», «Потяг», «Бадмінтон», «Барабанщик», «Сопілка».
- 1.4. Орфоепія
- Правила вимови голосних звуків.
 - Вимова приголосних.
 - Правильний наголос у словах.
- 1.5. Логіка мови
- Інтонування розділових знаків. Вправи «Доб'юся відповіді», «Земля» .
- 1.6. Темпоритм мови
- Відчуття темпоритм. Вправи «Словник», «Глобус», «Спринтер».
- 1.7. Робота над прозовим твором
- Розбір тексту по законам сценічного мовлення

Прогнозований результат

Протягом першого року навчання гуртківці повинні ознайомитися з особливостями та вимогами занять у гуртку, набути навичок творчої роботи в колективі; виявити стійкий інтерес до театрального мистецтва; здолати почуття невпевненості,

психофізичного тиску, що є необхідним для подальшої роботи в театрі естрадних мініатюр; здобути початкові теоретичні і практичні знання з основних дисциплін, розширити власний світогляд, розвинути ритмічність і координацію, проявити здібності до навчання.

Протягом основного рівня навчання гуртківці повинні удосконалити навички акторської майстерності, сценічного мовлення, сценічного руху, вокальної майстерності, хореографії; розвинути пластику тіла, гнучкість, акторську сміливість, а також звільнитися від психологічних блокувань.

Вихованці творчого рівня навчання мають повністю розкрити свою творчу індивідуальність; органічно існувати в будь-яких сценічних обставинах; мати стале відчуття творчого ансамблю; відчуття партнерства; відчуття темпоритму як сцени, так і концертної програми; удосконалювати вміння аналізувати свою сценічну роботу і роботу колег; брати участь у концертній діяльності, приймати участь у міських, обласних та Всеукраїнських фестивалях.

Гуртківці повинні добре орієнтуватися на різних сценічних площадках; втілюватися в різножанрові образи; використовувати набуті знання, вміння та навички у своїх виступах.

В результаті курсу знань в театрі естрадних мініатюр учень **має орієнтовно знати:**

1. Норми сценічної культури (норми поведінки на майданчику, за лаштунками, в глядацькому залі тощо);
2. Принципи акторського аналізу твору;
3. Принципи роботи над роллю;
4. «Ази» акторської майстерності;
5. Термінологічне поле театрального мистецтва.

В результаті занять в гуртку учень **має вміти:**

1. Практично використовувати пам'ять фізичних дій;
2. Практично використовувати емоційну пам'ять;
3. Практично використовувати активну увагу;
4. Практично використовувати активну уяву;
5. Долати внутрішній конфлікт «артист-глядач»;
6. Практично використовувати навички ансамблевості, синхронност

Бібліографія:

1. Дубина Л. Викладання мистецьких дисциплін з елементами театральної педагогіки. // Мистецтво і освіта. — 2001. — № 4.
2. Єлісовенко Ю. Розвиток діапазону голосу з досвіду театральної педагогіки. // Мистецтво і освіта. - 2000. - № 2.
3. Єршова О., Букатов В. Режисура уроку // Завуч (Перше вересня). – 1999. - №5. – С.3-10.
4. Жилутова С В. Українське довкілля. — К.: Музична Україна, 1993.
5. Загвязинский В.А. Педагогическое творчество учителя. – М., 1987. – а. 37 с.
6. Загорский В. Сыграем на «бис»? : О режиссуре урока и актерском
7. мастерстве преподавателя // Педагогическая техника. – 2004. - №6. –

8. С.72-78.
7. Заєць С.Г. Реалізація ідеї відродження української мови через драматизацію як прийом навчання // Початкова школа. — 1993. — № 3.
9. Кан-Калик В.А., Никандров А. С. Педагогическое творчество.- Москва: Педагогика, 1993.
10. Караманенко Г.М. Караманенко Ю.Г. Ляльковий театр дітям. — К.: Рад. школа, 1986.
11. Кашник Т.І. Методи творчого самовираження і арттерапія в психокорекційній роботі. — Одеса, ПТУ, 1999.
12. Коджаспирова Г.М., Коджаспиров А.Ю. Педагогический словарь. — М., 2000.
13. Лимаренко Л.І. Майстерність актора в педагогічній технології вчителя // Проблеми сучасної педагогічної освіти. — Сер.: Педагогіка і психологія: Збірник статей. — К.: Пед. преса. — 2002. — Випуск 4. — С.141-145.
14. Лимаренко Л.І. Формування і розвиток творчого начала у студентів засобами сценічного мовлення // Збірник наукових праць. — Педагогічні науки. — Херсон: Херсонський державний педагогічний університет. — 2000. — Випуск XII. — С.42-47.
15. Майборода В.К. Творча особистість учителя у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського // Рідна школа. — 1993.- №9.- С.33-34.
16. Майдеман Рудольф. Мова тіла вчителя на уроці // Шкільний світ, №22, 1998.
17. Рогозіна В. Особливості методики розвитку творчих здібностей молодших школярів. // Мистецтво і освіта. — 1997. — № 2.
18. Савостьянов А.И. Основы театральной педагогики в мастерстве учителя // Методист. — 2005. - №5. — С.33-37.
19. Соромна О. У пошуках навчання ретельного і привабливого: режисура уроків читання (із царини театральної педагогіки). // Початкова школа. — 2001. -№4.

Додаток 2

ПОРАДИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ СУЧАСНОГО ГУРТКОВОГО ЗАНЯТТЯ.

Заняття — основна форма навчання, як в загальноосвітньому, так і в позашкільному навчальному закладі. Через нього проходять усі діти. І треба, щоб він обов'язково був сучасним, методично грамотним, цікавим.

Освітній процес у позашкільних закладах відрізняється від шкільного: метою, змістом, формами, використанням нестандартних методів і прийомів роботи, атмосферою доброзичливості і можливістю самостійного вибору дитиною напрямів діяльності.

Заняття в гуртку - та навчальна ситуація, той «сценічний» майданчик», де не тільки викладаються знання, а й розкриваються, формуються та реалізуються особистісні особливості вихованців.

Враховуючи специфіку роботи в гуртках кожен керівник вишукує, випробує власні знахідки, що відповідають його напрямку роботи, його вихованцям.

Однак, є загальні вимоги до організації і проведення занять, яких потрібно дотримуватися.

В Центрі дитячої творчості на педагогічних коучингах багато уваги приділяється питанням підготовки та проведення заняття в гуртках. Безумовно, є позитивні результати,

багато педагогів використали рекомендований матеріал при проведенні взаємовідвідування , воркшопів, майстер-класів.

Основні вимоги до якісного сучасного заняття:

- науковість - використання новітніх досягнень науки, передової педагогічної практики;
- системність - побудова заняття на основі закономірностей навчально-виховного процесу; зв'язок з раніше отриманими знаннями та вміннями, опора на вже досягнутий рівень розвитку вихованців;
- оптимальність - реалізація на занятті в оптимальному співвідношенні всіх дидактичних принципів та правил; забезпечення належних умов для продуктивної пізнавальної діяльності вихованців з урахуванням їх інтересів, нахилів, потреб;
- ефективність - ефективне використання педагогічних засобів; зв'язок з життям, особистим досвідом дітей; формування практично-необхідних знань, умінь, навичок, раціональних прийомів мислення та діяльності; формування уміння вчитися;
- можливість відтворення.

ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНІ

- 1.Пріоритет особистості учня в організації освітнього процесу.
2. Врахування вікових та індивідуальних наукових особливостей учнів.
- 3.Орієнтація на процес навчання.
- 4.Орієнтація на особистісні досягнення гуртківців
- 5.Створення емоційно-актуального фону заняття.
- 6.Педагогічний такт і культура мови.
- 7.Пізнавальна самостійність учнів

ГІГІЄНИЧНІ

- 1.Чітке визначення освітніх, виховних і розвивальних завдань заняття
- 2.Температурний режим в кабінеті
- 3.Первинний поступ.
- 4.Норми освітлення.
- 5.Провітрювання
- 6.Відповідність нормативам шкільних меблів.
- 7.Чергування видів навчальної роботи і різноманітність методів.

**ВИМОГИ
ДО СУЧАСНОГО
ЗАНЯТТЯ**

ДИДАКТИЧНІ

- 1.Раціональне використання кожної хвилини заняття.
- 2.Раціональна єдність словесних, і практичних методів навчання.
- 3.Використання активних методів навчання.
- 4.Зв'язок з раніше вивченим досвідом, набутиим учнем.
5. Формування вмінь учнів самостійно здобувати знання і застосовувати їх на практиці.
- 6.Індивідуалізація, диференціація та

ПСИХОЛОГІЧНІ

- 7.Інтенсифікація навчального процесу.
- 8.Використання сценарних варіантів занять
- 9.Врахування психологічних особливостей кожного гуртківця.
- 10.Забезпечуються різноманітними носіями інформації.
- 11.Забезпечуються умови для заохочення прагнень учнів знаходити свій спосіб роботи з навчальним матеріалом заняття.
- 12.Педагогічна етика і психологічний такт.
- 13.Організоване закінчення заняття

**Яким повинно бути заняття,
щоб вихованці сказали: «Я біжу на заняття гуртка!»**

Безумовно - цікавим, таким, що пробуджує розум та уяву, розширює світогляд. Тому доречно використовувати в роботі інтерактивні методи навчання, ігрову діяльність, адже вони мають багато переваг:

- у роботі задіяні всі діти;
- вихованці вчаться працювати у групах (командах);
- формується доброзичливе ставлення до опонента;
- кожна дитина має можливість пропонувати свою думку;
- створюється «ситуація успіху»;

за короткий час опановується більше матеріалу;

- формуються навички толерантного спілкування; уміння аргументувати свою точку зору, знаходити рішення проблеми.

1. Допомогайте вихованцям ставити перед собою реалістичні завдання.

* Заохочуйте дітей, що ставлять перед собою досяжні завдання, щоб ускладнювати їх згодом.

* Коли вихованці ставлять перед собою нереально високі завдання, пропонуйте їм альтернативу.

Як найчастіше ставте вихованців у ситуацію вибору.

2. Допомогайте вихованцям бути відповідальними за успіхи та прорахунки.

* Після виконання завдань попросіть їх розповісти, що було особливо важко, як вони з цим справилися.

* Обговорюйте причини не тільки успіхів, але і невдач.

3. Зробіть ситуацію успіху досяжною для кожного вихованця.

* Вибирайте такі завдання, при виконанні яких вихованці частіше домагаються успіхів, ніж невдач.

* Якщо у вихованців виникають проблеми, розподіліть матеріал на дрібні частини.

4. Робіть аудиторію та заняття більш привабливими та цікавими.

5. Пов'язуйте інформацію з життєвим досвідом вихованців.

Намагайтеся оцінювати подачу будь-якого навчального матеріалу з позиції дитини, тоді народжуються заняття, на яких дітям працювати легко, бо всі структурні компоненти підпорядковуються віковим особливостям: фізична спроможність, емоційне сприйняття навколишнього світу, мовленнєвий розвиток, прагнення отримувати нові знання.

Життя висунуло суспільний запит на виховання творчої особистості, здатної самостійно мислити та приймати нестандартні рішення, висувати оригінальні ідеї. Тому пропонуйте вихованцям різноманітні завдання, що стимулюють розвиток їх творчих здібностей. Дітям подобаються такі види діяльності, які дають матеріал для роздумів, фантазування, можливість проявляти ініціативу й самостійність, спілкуватися, спільно приймати рішення, робити вибір і відповідати за нього.

Сучасне заняття в позашкільному навчальному закладі повинне бути здоров'язберігаючим, тобто мають бути створені належні умови для його проведення. Ці умови полягають у:

- використанні елементарної діагностики втомлюваності вихованців на занятті;
- зменшенні втоми в дітей;

- створенні необхідного психологічного клімату;
- здійсненні індивідуального та диференційованого підходу в процесі навчання;
- дотриманні санітарно-гігієнічних умов реалізації навчально-виховного процесу.

Використання елементарної діагностики втомлюваності вихованців на занятті – це порівняльний аналіз виразу облич дітей, використання методу кольорової діагностики, оцінка часу виконання вихованцями певного виду завдань тощо.

Зменшення втоми дітей – використання дидактичних ігор, інтерактивної діяльності (робота в групах, парах, трійках); включення в заняття динамічних пауз, фізкультхвилинок; використання творчих завдань; введення мистецького матеріалу, застосування якого благотворно впливає на емоційну сферу; емоційна подача навчального матеріалу; використання наочності, гумору тощо.

Створення психологічного клімату – доброзичливе відношення до вихованців; включення в навчальний процес життєвого досвіду дітей; створення «ситуації успіху» тощо.

Важливим фактором успішного навчання є емоційний стан дитини. Треба знати те, чим живе дитяча душа. Плануйте різноманітні види роботи на занятті. Допомагайте дитині розкритись.

Наприклад, педагог будь-якого гуртка може запропонувати вихованцям намалювати щастя й горе, важку працю й веселе свято, любов і розлуку, а потім мотивувати свої бачення цих понять, поділитися враженнями та мріями. Малюнки й пояснення їхніх авторів розповідають багато. Педагогу треба проаналізувати ці роботи, зробити висновки, аби дитині було комфортніше в сім'ї, на заняттях в гуртку, допомогти позбутись комплексів, підтримати політ фантазії.

Здійснення індивідуального та диференційованого підходу в процесі навчання – це використання відповідних педагогічних технологій, форм, методів; обов'язковість диференційованих завдань тощо.

Дотримання санітарно-гігієнічних умов реалізації навчально-виховного процесу – це виконання норм освітлення, вологості, температури повітря; організація динамічних, ігрових, танцювальних перерв тощо.

«Як розвивати творчі здібності обдарованих дітей»

1. Підхоплюй думки учнів і оцінюй їх зразу, підкреслюючи їх оригінальність, важливість тощо.
2. Підкреслюй інтерес дітей до нового.
3. Заохочуй оперування предметами, матеріалами, ідеями. Дитина практично вирішує дослідницькі завдання.
4. Вчи дітей систематичній самооцінці кожної думки. Ніколи не відкидай її.
5. Виробляй у дітей терпиме ставлення до нових понять, думок.
6. Не вимагай запам'ятовування схем, таблиць, формул, одностороннього рішення, де є багатоманітні способи.
7. Культивуй творчу атмосферу - учні повинні знати, що творчі пропозиції, думки клас зустрічає з визнанням, приймає їх, використовує.

8. Вчи дітей цінувати власні та чужі думки. Важливо фіксувати їх в блокноті.
9. Іноді ровесники ставляться до здібних дітей агресивно, це необхідно попередити. Найкращим засобом є пояснення здібному, що це характерно, і розвивати у нього терпимість і впевненість.
10. Пропонуй цікаві факти, випадки, технічні та наукові ідеї.
11. Розсіюй страх у талановитих дітей.
12. Стимулуй і підтримуй ініціативу учнів, самостійність. Підкидай проекти, які можуть захоплювати.
13. Створюй проблемні ситуації, що вимагають альтернативи, прогнозування, уяви.
14. Створюй в школі періоди творчої активності, адже багатого геніальних рішень з'являється в такий момент.
15. Допмагай оволодівати технічними засобами для записів.
16. Розвивай критичне сприйняття дійсності.
17. Вчи доводити починання до логічного завершення.
18. Впливай особистим прикладом.
19. Під час занять чітко контролюй досягнуті результати та давай завдання підвищеної складності, створюй ситуації самоаналізу, самооцінки, самопізнання.
20. Залучай до роботи з розробки та впровадження власних творчих задумів та ініціатив, створюй ситуації вільного вибору і відповідальності за обране рішення.
21. Використовуй творчу діяльність вихованців при проведенні різних видів масових заходів, відкритих та семінарських занять, свят.
22. Під час опрацювання програмового матеріалу залучай до творчої пошукової роботи з використанням випереджувальних завдань, створюй розвиваючі ситуації.
23. Активно залучай до участі в районних, обласних, Всеукраїнських конкурсах, змаганнях, виставках.
24. Відзначавай досягнення вихованців, підтримуй та стимулуй активність, ініціативу, пошук.
25. Пам'ятай, що учень "...це не посудина, яку потрібно наповнити, а факел, який треба запалити" (К.Д.Ушинський).

Якості, якими має володіти педагог для роботи з обдарованими дітьми

1. Бути доброзичливим і чуйним.
2. Розбиратися в особливостях психології обдарованих дітей, відчувати їхні потреби та інтереси.
3. Мати високий рівень інтелектуального розвитку.
4. Мати широке коло інтересів.
5. Бути готовим до виконання різноманітних обов'язків, пов'язаних із навчанням обдарованих дітей.
6. Мати педагогічну і спеціальну освіту.
7. Володіти почуттям гумору.
8. Мати живий та активний характер.
9. Виявляти гнучкість, бути готовим до перегляду своїх поглядів і до постійного самовдосконалення.
10. Мати творчий, можливо, нетрадиційний особистий світогляд.

11. Бути цілеспрямованим і наполегливим.
12. Володіти емоційною стабільністю.
13. Уміти переконувати.
14. Мати схильність до самоаналізу.

Усвідомте!

Сприяють успіху заняття:

- добре знання педагогом матеріалу;
- продуманий план заняття;
- почуття «фізичної» розкнутості, свободи;
- правильний вибір методів та прийомів навчання; їх різноманітність; цікавість викладу;
- емоційне ставлення педагога до матеріалу, що викладається; багатство інтонацій, виразна міміка, образна жестикуляція;
- виражена зацікавленість педагога в успіхах своїх вихованців.

ПРАВИЛА ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ГУРТКУ

Усе, що можна зробити без допомоги педагога, необхідно робити самостійно.

Ніхто з членів колективу не повинний застосовувати прямі вказівки, сковувати ініціативу інших.

Всім необхідно створювати та підтримувати доброзичливий стиль спілкування в колективі. Відбирай творчі завдання так, щоб ти міг справитися з їх вирішенням самостійно або з невеликою допомогою педагога.

Не нав'язуй свою допомогу іншому, дай йому зробити своє відкриття.

Уникай докорів та зауважень, використовуй тільки доброзичливий і конструктивний аналіз помилок та недоліків.

Якомога більше поваги до людини, якомога більше вимогливості до неї.

Кожний член колективу має право вибору й висловлювати свою думку.

Кожний може допустити помилку, друзі повинні підтримати його, допомогти йому повірити у власні сили.

Вирішення творчих завдань через співробітництво і взаємодопомогу.

Організація взаємонавчання, взаємоперевірки, взаєморецензування результатів індивідуальних занять.

Урахування психологічної сумісності та взаємоадаптованості при розподілі на команди, групи.

Готуючись до доповіді, повідомлення, участі у конкурсі, відбирай основне, намагайся створити систему.

Основа знань – теоретичні поняття, закони, категорії.

Основа умінь – постійні систематичні тренування.

Вивчаючи тему, розподіляй матеріал на блоки, пов'язуй з попереднім і наступним матеріалом, використовуй таблиці, схеми.

ПЕДАГОГІЧНІ ПРИЙОМИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ПІДВИЩЕННЮ ЯКІСТІ ГУРТКОВИХ ЗАНЯТЬ.

Враховуючи власний педагогічний досвід, існуючі літературні джерела [1, 3-4, 6, 16, 19-20] з проблем підвищення якості гурткових занять здійснено узагальнення найбільш дієвих педагогічних прийомів.

Лови помилку - пояснюючи матеріал, керівник навмисно допускає помилку. Учні задалегідь попереджені про це. Навчіть їх реагувати на помилку, заохочуйте їх увагу! Керівник має прагнення, щоб діти не тільки помітили помилку, зрозуміли „помилконебезпечне" місце, але й знали правильну відповідь. Гуртківці уважно слідкують за виконанням завдання і коментують, які помилки зроблені, чому, і як треба робити правильно.

Відстрочена відгадка - на початку заняття керівник дає загадку (дивовижний факт), відгадку до якого, ключ до розуміння буде надано в процесі заняття. Інший варіант - загадку дають в кінці заняття, щоб гуртківці мали нагоду обміркувати її вдома і на початку наступного заняття вислухати висновки і дати вірну відповідь, вірне тлумачення дивовижного факту.

Фантастичне припущення - керівник доповнює реальну ситуацію фантастикою. Цей прийом дає можливість подивитися на звичні речі з незвичної точки зору.

Щедра оцінка - заохочувальний прийом для невпевнених в собі дітей. Оцінюєм словом, інтонацією, жестом, Використання цього прийому підбадьорює гуртківців, створює позитивний емоційний настрій, стимулює процес навчання. На цьому найменші успіхи дитини помічаються, авансуються майбутні успіхи, підтримується інтерес дитини до занять. Але для учня із завищеною самооцінкою „щедру оцінку" слід застосовувати обережно і помірковано.

Дитяче журі - керівник дає можливість гуртківцям не тільки оцінити роботу товаришів, але й розвивати вміння дітей аналізувати, відбирати вагомні критерії оцінки, обґрунтовувати свої висновки. Цей прийом широко використовується у гуртках декоративно-прикладного напрямку, коли в колективі обговорюють, які роботи надати на виставку.

Здивуй - цей прийом перегукується з прийомом „Фантастичне припущення" - керівник знаходить таку точку зору, при якій буденне стає дивовижним. Цей прийом збуджує увагу дітей не тільки на заняття, але й може мати „пролонговану" дію впродовж

тривалого часу після заняття, чим більш частіше і різноманітніше застосовується саме цей прийом.

Ідеальна оцінка - учням пропонується самим поставити собі оцінки за виконану роботу, за підсумки одного заняття. Це показовий прийом з точки зору оцінки вимогливості керівника до гуртківців, як правило, критерії оцінювання учнів орієнтовані на рівень вимог керівника і це може стати приводом до роздумів керівника щодо корекції своєї роботи. Рейтинг - завершуючи роботу, гуртківець сам ставить собі оцінку. За ту саму роботу оцінку ставить і керівник. Цей прийом зорієнтовує дітей на правильні критерії оцінювання роботи (right - від англ. - правильно) і привчає до регулярного оцінювання своєї праці.

Приваблива мета - перед гуртківцем ставиться проста, розумна і приваблива для них мета, досягаючи якої вони опановують навчальні завдання, що запланував педагог. Цей прийом тісно пов'язаний з мотивацією навчання і є надзвичайно важливим саме в позашкільному закладі, де відвідання занять добровільне. При відвіданні школи присутній елемент обов'язковості. В позашкільній мотивація занять тільки одна - інтерес. „Приваблива мета" може бути розрахована на одне заняття, на певну частину заняття, на один вид роботи, але це обов'язковий елемент навчально-виховного процесу в позашкільлі.

Навчи іншого - кожен гуртківець має змогу виступити в привабливій для себе ролі вчителя, наставника. Це активізує гуртківців, заохочує їх до сумлінного виконання навчальних завдань. Іноді пояснення товариша сприймаються більш прийнятно, ніж пояснення керівника.

Хто краще - момент змагання, як засіб активізації уваги, навчальної активності завжди був дієвим. Форма проведення змагання віддається на розсуд керівника. Змагання „Хто краще" може бути присутнім в роботі гуртка як окремий момент заняття, а може стати формою проведення всього заняття, як підбиття підсумків, вивчення цілої теми.

Роби, як я - з першого погляду виконання будь-яких дій чітко за керівником або призначеним керівником гуртківцем не несе в собі елементу творчості - механічно обіграти ситуацію повторення дій, рухів стане для учнів цікавим. (Наприклад: уявити, що ви перед дзеркалом, а в якості „дзеркала" виступає керівник або гуртківець, або обіграти ситуацію з кінозйомкою - всі дії фіксуються в уповільненому темпі.).

Розширення поля оцінок - для позашкільного закладу, де відсутні оцінки, використання цього прийому дає широкий простір керівникові для урізноманітнення і емоційного оцінювання роботи гуртківців. Враховуючи віковий склад гуртківців, ступінь довірливості взаємовідносин, стиль взаємовідносин, рейтинг керівника в колективі, кожен педагог може розширювати поле оцінок в тій мірі, в якій вважає за доцільне. (Шкала оцінювання може бути складена керівником і з долею гумору - „дуже, дуже гарно", „дуже, дуже старався", „дуже, дуже поспішав", „дуже, дуже стомився").

Кредит довіри - оцінювання роботи в „кредит". Враховуючи те, що позашкільний заклад не маніпулює оцінками, головною мотивацією навчання є виключно інтерес. Відлякати гуртківця негативною оцінкою дуже просто, а заохотити, помітити найменшу вдачу („ти ще трошки попрацюєш, і я впевнений, що робота стане кращою"; „я відчуваю, що ти зможеш..."), створити позитивний настрій, вселити впевненість в свої сили керівник і може, і зобов'язаний.

Точка зору - привчає гуртківців аналізувати, оцінювати, аргументувати свої думки. прийом стає в нагоді при обговоренні закінчених робіт, при оформленні виставок. Іноді можна застосовувати цей прийом, поділивши групу на два табори опонентів, які по черзі висловлюють свою думку. Застосування цього прийому сприяє розвитку комунікативних навичок у дітей, вчить логічно вибудовувати аргументи, культурі спілкування.

Додаток 4

АНКЕТИ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ, ДІТЕЙ І БАТЬКІВ

Тест – анкета „Здібна ? Обдарована ? Талановита ?”

Пропонований батькам тест – анкету складено за розробками та узагальненнями американських фахівців Ф. Татла і Л. Бекера. Перелік запитань відбиває відгуки й характеристики їхнім педагогами. Ясна річ, він не претендує на абсолютно повний, вичерпно можливий варіант, однак містить у собі найбільш поширені й відомі нам прояви потенційних здібностей та обдарованості у дитячому віці. Швидше за все цей тест – анкета дає головні орієнтири щодо як добре виражених, так і прихованих особистісних даних, поведінки і характеру дитини. У процесі роботи з ним треба враховувати і вносити відповідні корективи, беручи до уваги індивідуальні особливості конкретної дівчинки, хлопчика. На кожне запитання дається відповідь „так” чи „ні” .

Більш достовірну і об’єктивну картину можна отримати при анкетуванні обох батьків – незалежно один від одного, з інтервалом не менше 3-4 тижнів або водночас за умови обов’язкової відсутності взаємоспілкування.

1. Моя (ця) дитина ініціативна, жвава, рухлива.
2. Її інтереси і захоплення досить постійні.
3. Її зацікавленість урівноважена.
4. Порівняно з однолітками виявляє інтерес і потяг (активно виражений) до мистецтва, літератури, спорту, природи, моделювання, техніки. (Підкреслити або дописати).
5. Має не більше двох друзів (постійних), причому старших від себе.
6. Її цікавить усе загадкове, таємниче і навіть незрозуміле.
7. Любить багато запитувати, наполеглива в одержанні вичерпних відповідей.
8. Її мова розвинена, дитина має великий запас слів, добре розуміє і вміло використовує його.
9. Переважно намагається знайти самостійне рішення в тих або інших ситуаціях, обставинах.
10. Не задовольняється поверховим поясненням і такими ж відповідями на свої численні запитання.
11. Переважно намагається дотримуватись власного погляду на ті або інші події, явища, незважаючи ні на які обставини та обіцянки.
12. Обов’язково (завжди) реагує на все нове.
13. Розпочату справу практично завжди намагається довести до кінця.
14. У суперечках відстоює власну думку, не хоче визнавати загальноприйняті погляди.

15. У непередбачених і складних ситуаціях бере на себе роль лідера або ватажка.
16. Має помітну схильність до якогось виду діяльності або до предмета (групи предметів: іграшок, книжок тощо).
17. Настирлива, уперта, рішуча у досягненні бажаної мети.
18. Виявляє неприховану потребу в підтримці дорослих.
19. Легко знаходить і завжди має досить багато друзів.
20. Ставить багато запитань, переважно з кола своїх захоплень та інтересів.
21. На багатьох справляє враження не за віком старшої.
22. Нерідко виявляє риси егоїзму або навіть безпричинної агресії.
23. Знає собі ціну і своє покликання.
24. Легко і часто відволікається і залишає почату справу (заняття, гру тощо).
25. Майже однаковою мірою цікавиться гуманітарними і технічними питаннями.

Тепер підсумуємо. Якщо на запитання 1, 6, 12, 18 і 24 ви відповіли „так”, ваша дитина загалом здібна. За умови негативних відповідей на запитання 18, 24 запишіть відповіді на запитання 2, 3, 7, 10, 11, 13, 16, 17, 19, 20, 22. Якщо всюди буде „так”, є серйозні підстави гадати, що дитина по-справжньому обдарована. Коли на останні запитання – 4, 5, 8, 9, 14, 15, 21, 23, 25 – відповіді позитивні, це може свідчити про ознаки яскравої обдарованості, навіть таланту. Але, повторюємо, результати анкети відбивають тільки перші припущення, а для більш глибокого і точного визначення здібностей та обдаровань дитини потрібне додаткове обстеження.

Анкета «Твій творчий потенціал»

Чи вірно, що деякі твої ідеї принесли б значний прогрес у сфері твоєї діяльності:

- а) так;
 - б) так, при сприятливих умовах;
 - в) певно так.
2. Чи вважаєш ти, що в майбутньому зможеш відігравати значну роль, що зможеш докорінно щось змінити:
- а) так, зможу;
 - б) малоймовірно;
 - в) можливо.
3. Чи впевнений ти, що зможеш успішно завершити розпочату справу:
- а) так;
 - б) часто бере сумнів;
 - в) ні;
4. Тобі доводиться займатися незнайомою справою:
- а) так, невідоме мене цікавить;
 - б) невідоме мені не подобається;
 - в) усе залежить від характеру справи.
5. Чи виникає в тебе бажання досягти досконалості в незнайомій справі:

- ___ а) так;
 ___ б) мене задовольнить рівень досягнутого;
 ___ в) так, якщо мені це подобається.
6. Якщо незнайома справа подобається, чи виникає в тебе бажання знати про неї все:
 ___ а) так;
 ___ б) ні, та хочеш навчитися лише основному;
 ___ в) ні, ти лише хочеш задовольнити свою цікавість.
7. Коли ти потерпаєш невдачу, то:
 ___ а) деякий час наполягаєш на своєму з надією на краще;
 ___ б) кидаєш справу, лише відчуєш її нереальність;
 ___ в) продовжуєш справу, не звертаючи ні на що уваги.
8. На твій погляд, професію слід обирати виходячи з:
 ___ а) своїх можливостей, подальших перспектив для себе;
 ___ б) стабільного продовження професії, актуальності;
 ___ в) переваг, що вона надає.
9. Коли ідея захоплює тебе, то ти будеш думати про неї:
 ___ а) незалежно від того, де і з ким ти знаходишся;
 ___ б) ти можеш робити це наодинці;
 ___ в) тільки там, де не буде занадто багато шумів.
10. Коли ти відстоюєш якусь ідею:
 ___ а) зможеш відмовитися від неї, якщо вислухаєш вагомі аргументи опонентів;
 ___ б) будеш відстоювати свою думку, не зважаючи ні на чий аргументи;
 ___ в) зміниш свою думку, якщо відчуєш великий тиск.

Анкета для педагогів

«Розвиток творчих здібностей дітей молодшого віку».

1. Ваші погляди на розвиток творчих здібностей дітей в позашкільному закладі.
2. Які, на вашу думку, передумови досягнення оптимального рівня розвитку здібностей.
3. Які форми роботи з батьками можна використати для організації спільної діяльності з розвитку творчих здібностей дітей.
4. Назвіть пріоритетні види діяльності дітей для розвитку творчих здібностей.
5. Перелічіть, які форми і методи використовуєте в роботі щодо виявлення й розвитку здібностей дітей. назвіть найбільш ефективні.
6. Обґрунтуйте доцільність, необхідність психологічного діагностування, обстеження дітей.
7. Які труднощі ви відчуваєте в цій роботі? Що необхідно для їх подолання ?

Анкета для батьків

«Створення умов для розвитку здібностей дітей»

1. Розвитку яких видів здібностей віддасте перевагу в молодшому віці віці:
 - а) комунікативних,
 - б) інтелектуальних (пізнавальних)

- в) художніх (творчих)?
2. Які умови, на вашу думку, забезпечують їх оптимальний розвиток ?
 3. Чи вважаєте доцільною гурткову роботу в позашкільному закладі задля розвитку здібностей дитини? З яких напрямків діяльності ?

Інтереси. Схильність дитини. (1 рік навчання)

Вивчаючи інтереси дитини, ми використали метод спостереження та бесіди. В ігровій формі, використовуючи іграшкові персонажі, організували телевізійне інтерв'ю. Пантера – журналіст запитує Дракончика, за якого відповідає дитина:

1. Скажіть, будь ласка, шановний Дракончику, які у вас вдома є іграшки ?
2. А з якою ви спите ?
3. Що, крім машинок (ляльок), більш нічого не любите ?
4. Розкажіть телеглядачам, що ви малюєте ?
5. Дозвольте розглянути ваші малюнки.
6. Коли всі ваші іграшки стануть для вас нецікавими, що ви з ними робитимете ?

Залежно від інтересів, які виявлялися у дитини, задалегідь продумувалися питання і гра будувалася таким чином, щоб дитина у невимушеній формі виявляла свою спрямованість на ту чи іншу діяльність, виявляла захопленість чимось. Потім було запропоновано дитині навчити нової гри когось із друзів. Ми спостерігали за ходом гри. Дитина – журналіст у своїх запитаннях виявляла свою захопленість.

Щоб глибше зрозуміти схильність дитини, використовувати таку вправу: „Завершення речень”. Також в невимушеній обстановці, тобто в грі, де залучені іграшкові тварини, дитині запропонували закінчити речення. Попередили, що всі відповіді правильні, головне, щоб дитина їх придумувала якомога швидше. Під час гри дитину не квапимо, тільки фіксуємо, які речення становили для дитини труднощі, а які вона завершувала легко і швидко. Саме вони вказують на інтереси та схильності дошкільника.

Приклад незакінчених речень:

1. Коли я виросту, я буду...
2. Не люблю, коли...
3. Найцікавіше це - ...
4. Мій найкращий друг...
5. Дорослі не люблять, коли...
6. Мама сердиться, коли...
7. Коли я приходжу до ЦДТ, то ми...
8. Узимку найкраще...
9. Моя найулюбленіша справа – це...
10. Тато мене завжди хвалить за...

В плануванні своєї повсякденної роботи з вихованцями необхідно намагатися врахувати їх інтереси, та схильності. Кожного дня на гуртку звучить музика, оскільки це дітям подобається. Не байдужі вони до ігор – драматизацій, поетичного слова. Взимку розпочинається робота по підготовці музично – літературного вечора „Ми – родина театральна”. В перспективі – „Маска” (гра-драматизація).

Здібності і знання взаємопов'язані. Чим вищий рівень здібностей дитини, тим легше вона засвоює знання, витрачаючи на це менше часу та зусиль. Як судити про здібності дітей, спостерігаючи їх у повсякденній діяльності ? За легкістю та швидкістю набуття

навичок, за ставленням до нового завдання. Є інтерес, завдання не потребує тривалих роз'яснень та викликає труднощі, - отже є й здібності.

Вся розвиваюча робота має бути спрямована на підтримку, розвиток, закріплення позитивних рис особливостей дітей, спирається на врахування здібностей, інтересів, нахилів дітей, індивідуальних відмінностей.

Анкета « Прагнення до творчої діяльності»

(Дати відповідь на питання «так»чи «ні»)

1. Гадаю, що успіх в житті переважно залежить від особистих зусиль, а не від випадку. _____
2. Для мене в будь-якій справі найважливіше процесу є виконання; а не кінцевий результат. _____
3. Вважаю, що люди найбільше страждають від невдач на роботі, ніж від поганих відношень з близькими. _____
4. На мою думку, більшість людей живуть далекими перспективами, а не близькими. _____
5. У житті в мене було більш успіхів, ніж невдач. _____
6. Мені більше подобаються емоційні люди, ніж ділові. _____
7. У своїй педагогічній діяльності я постійно намагаюся вдосконалювати деякі її елементи. _____
8. Захопившись думкою про успіх, я можу забути про себе. _____
9. Думаю, що в моїх невдачах винні швидше обставини, ніж я сам. _____
10. Вважаю, що контроль за моєю діяльністю з боку адміністрації надмірно суворий. _____
11. Терпіння в мене більше, ніж здібностей. _____
12. Зайнятість, а не сумнів в успіху, змушує мене не рідко відмовлятися від власних добрих намірів. _____
13. Думаю, що я впевнена в собі людина. _____
14. Заради успіху я можу ризикнути. _____
15. Я не дуже старанна людина. _____
16. Коли все йде добре, моя енергія посилюється. _____
17. Якби я був журналістом, я б більше писав про оригінальні винаходи, а не про події. _____
18. Мої знайомі, як правило, не схвалюють моєї зайнятості. _____
19. Рівень моїх захоплень нижчий, ніж у моїх колег. _____
20. Мені здається, що настирливості в мені більше, ніж здібно. _____

Додаток 5

ПЛАНІ – КОНСПЕКТИ ЗАНЯТЬ ГУРТКА ТЕМ «СТРИМ».

Тема: Етюдно-імпровізаційні діяльність у запропонованих обставинах.

(група 2 рівня навчання)

Мета:

1. Навчаюча:

- навчити вихованців виконувати образні вправи, використовуючи різні засоби спіскування (мовлення, рухи, міміка)
- навчити гуртківців роботи на сцені в запропонованих обставинах («безпредметка», «тварини»)

2. Виховна:

- виховувати естетичні почуття – творче сприйняття природи, життя, мистецтва.
- виховувати уміння слухати партнера та взаємодіяти з ним.

3. Розвиваюча:

- розвиток вміння узгоджувати свої рухи з рухами партнерів по виставі;
- створити умови для розвитку особистості кожного гуртківця, розкриття його творчих здібностей у даному виді роботи;
- розвивати образне та просторове мислення, уяву, увагу;

Методи: словесні (пояснення, інструктаж), практичні (ігрові та навчальні вправи)

Обладнання: реквізит: стільці, пір'я, бісер, клаптики тканини.

Наочний матеріал для імпровізації.

Технічний матеріал: музичний центр.

Тип заняття: застосування практичних умінь та навичок.

Форма заняття: групова.

Вид заняття: закріплення вивченого матеріалу.

Хід заняття.

1. Організаційний момент:

- Привітання.
- Заповнення гурткового журналу.

2. Мотивація навчання, повідомлення теми та мети:

- Налаштування гуртківців на плідну роботу.
- Доведення до гуртківців теми та цілі заняття.

3. Робота над темою заняття.

Керівник гуртка. Вивчаючи розділ «Основи акторської майстерності», ми з вами вивчали історію театру, його типи й види. Ознайомились з термінами «пам'ять фізичних дій», «емоційна пам'ять», «активна увага та увага». Та найголовнішою є тема «Етюди», яка, як ми вже знаємо, є основою акторської майстерності. Пропоную зараз згадати:

- Що таке «Етюд»?
- Які бувають види етюдів?
- Яка мета етюдної роботи?
- На якому матеріалі будується етюд?
- Що таке «запропоновані обставини» етюдю?
- З яких компонентів складається етюд?
- Що ми повинні фіксувати і де імпровізувати, працюючи над етюдом?
- Яке місце етюдю в роботі над постановкою драматичного матеріалу?

(діти відповідають на питання)

Тож підсумуємо сказане.

Етюд – це вправа, яка служить для розвитку та вдосконалення акторської техніки і складається з різних сценічних дій, імпровізованих або заздалегідь підготовлених. Етюд може містити небагато слів, а може й зовсім не містити їх. Етюдна замальовка повинна містити певні події із життя предмета, а її зміст асоціюватися з логікою поведінки людини в різних життєвих ситуаціях.

Етюди бувають: одиночні, парні, групові.

Отже, ми з вами пригадали, що представляють собою етюди.

Щоб закріпити цю тему, на попередньому занятті ви отримали домашнє завдання: придумати одиночний етюд на теми зі списку:

- Тварина,
- Їжа,
- Погода,
- Подарунок.

Але перед тим, як ви продемонструєте нам свої етюди, пропоную трішки налаштуватися на роботу і зробити невеличку розминку.

Керівник проводить розминку для гуртківців.

Вправа №1. Вихованці стають в коло і починають рухатись за годинниковою стрілкою. Коли вони почують хлопок, то повинні різко розпочати рух в протилежну сторону, при цьому розвернутись обличчям з кола.

Вправа №2. Вихованці стають в 4 колони і виконують рухи: 4 кроки вперед, 7 назад, 3 вперед, 1 назад. Вправа виконується двічі. Другий раз темп прискорюється.

Вправа №3. Артикуляційна гімнастика. Вихованці намагаються чітко та швидко вимовити складні поєднання літер у словах (*кпті, тпкі, пткі...*)

4. Практична робота по темі.

Керівник гуртка. А зараз ми подивимось ваші етюди, які ви нам приготували.

(діти виконують своє домашнє завдання під музичний супровід)

Керівник гуртка. Ви добре впорались зі своїм завданням, а головне – розкрили теми обраних етюдів. Всі ви включили в свої роботи уяву, фантазію, кмітливість та використали ті знання, які отримали на наших заняттях.

Ми навчилися створенню етюдів за уявою, а тепер ми навчимося створенню етюдів на імпровізацію.

Акторські навички потрібні і в повсякденному житті. Володіння ними робить тебе відкритим до спілкування, переконливим, дозволяє спілкуватися з будь-ким на будь-які теми.

Щоб бути виразним – емоційно та словесно, запам'ятовуватися, достатньо розвинути свою природню артистичність, позбутися затисків внутрішніх і тілесних, а також побороти страх сказати чи зробити щось не так.

Отже, етюди на імпровізацію – це невеликий відрізок життя, створений уявою, який базується на базі спостережень та почуттів, тобто – подієвий епізод.

Головне в ньому відтворити подієвий рух. Якась подія взята окремо і зіграна стає етюдом. Це маленька історія з логічним початком і кінцем. Необхідно відзначити, що на початковому етапі всі етюди виконуються мовчки і поодиночці, і тільки пізніше з'явиться робота з партнером, партнерами, текстом.

Теми для імпровізації, які ви зараз отримаєте – це найкращий шлях розвитку ваших творчих здібностей в собі. Набуті знання допоможуть вам не тільки зіграти свою першу роль, а й почуватися впевненіше у будь-якій життєвій ситуації.

Зараз ви зіграєте етюд на імпровізацію.

(Керівник гуртка в ігровій формі дає завдання вихованцям)

1. Індивідуальний етюд «Професія моєї мрії»

2. Парний етюд «Приготування обіду»
3. Груповий етюд «Командний вид спорту»

(Етюди виконуються під музичний супровід)

5. Підсумок заняття

Керівника гуртка.

Сьогодні ви засвоїли на практиці створення етюдів на імпровізацію у запропонованих вам обставинах. Ви добре впорались зі своїми завданнями.

(Керівник вказує вихованцям на певні досягнення чи недоліки, які були на відкритому занятті)

Сподіваюсь, що нові набуті знання вам стануть в нагоді при підготовці до наших виступів у майбутньому.

6. Домашнє завдання

На наступне наше заняття, ви повинні самостійно придумати будь-який етюд на імпровізацію і показати його.

*Незнані людям задуми Творця
І неосяжність світу незбагнена.
Ми є усі акторами на сцені
Театру, що ім'я йому — «Життя».*

*В нім режисер сплітає у вінок
Непоєдане – віру та зневіру,
Життя яскраве – існування сіре,
Бездумність і шалений вир думок.*

*Сліпучий промінь тне небес блакить,
На світло дня лягає темінь ночі
І чорним круком дивиться нам в очі,
Тамуючи за снами ненасить.*

*Гірський струмок, напившись досхочу,
Зринає враз стосильно й стоголосо
І розриває плоть землі в покоси,
Задобрюючи бога від дощу.*

*І холод зим роз'ятрює вогонь
Гарячих душ, залюблених у волю,
В театрі цьому біль зціляють болем,
А самоту – теплом своїх долонь.*

*В безсиллі часто зроджується сила,
Що вісь земну спроможна відхилить.
Тамують за любов'ю ненасить
В театрі цім, усім дарують крила...*

*Незнані досі задуми Творця,
Що є в театрі цьому режисером.
Приходьте — там завжди відкриті двері!
Театр чекає нового гравця...*

План-конспект заняття з театральної майстерності.

Тема: Ознайомлення з предметом. Ознайомлення вихованців із видами театру.

Мета: познайомитись із вихованцями; формувати уявлення про театр, інтерес до театральної діяльності; ознайомити вихованців із видами театру, із завданнями роботи гуртка. Виховувати культуру спілкування.

Методи: інформаційні, словесні, наочні.

Тип заняття: вивчення нового матеріалу

Форма роботи: колективна, групова.

Обладнання: мультимедійний проектор, ПК.

Хід заняття.

I. Підготовча частина.

1.1. Організаційний момент.

1.2. Знайомство із вихованцями.

- Здрастуйте, діти! (Здрастуйте!)

- Яке чарівне слово! А що воно позначає? («Будьте здорові»)

- правильно. Давайте зараз пограємо!

(діти виконують рухи за педагогом)

Здрастуйте, ручки!

(Хлопок в долоні на кожен склад)

- Здрастуйте ніжки! (Марш на місці на кожен склад)

- Здрастуйте щічки! (Поворот голови на кожен склад)

- Здрастуйте губки (повітряні поцілунки один одному)

- Діти, мене звати Марина Володимирівна, я керівник театального гуртка «Подих Мельпомени», ви з сьогоднішнього дня – вихованці цього гуртка.

1.3. Повідомлення теми та мети заняття.

Театр – це гра, в якій приймають участь актори.

На заняттях нашого гуртка ми будемо вчитися стати акторами, акторської майстерності, правильної вимови. Ми з вами будемо працювати над постановкою казок, сценок, будемо працювати над віршами, щоб потім показати все це глядачам, насамперед, вашим батькам! - Сьогодні у нас буде незвичайне заняття, ми не будемо сьогодні відкривати підручники, не будемо виходити до дошки. Мета нашого сьогоднішнього заняття відкрити для себе чарівний світ театру! Ми дізнаємось які театри бувають, хто працює в театрі, а також спробуємо увійти у роль актора.

II. Основна частина.

2.1. Вивчення нового матеріалу.

а) Розповідь керівника гуртка.

Театр – це диво, яке живе поряд з нами. До нього не можна доторкнутись руками та почути.

Театр здатен заставити нас сміятися та плакати; це місце, в якому багато таємничих та надзвичайних перевтілень.

Театр – це поєднання музики, малювання, фотографії і навіть кіно.

Основні працівники театру: актори – люди які грають ролі у виставах, режисер – він ставить ці вистави, гримери – люди, які перетворюють актора в образ, художники – вони малюють декорації для вистав, працівники сцени.

Нас найбільше цікавлять актори, адже ми з вами будемо вчитися ними бути. Актори грають різноманітні ролі. Вони на сцені можуть перетворюватися будь у кого. можуть грати глупого короля або капризну принцесу. Можуть перетворитися в маленьку собачку чи зайчика.

Театр існував у древніх греків. Їм першим прийшла ідея представляти свої сказання про своїх богів і героях в живих обличчях. Вони зрозуміли, як прекрасно, повчально та цікаво може бути театральна вистава, де замість розповідача виступали ті самі люди, про яких розповідається в легендах, казках. Адже людина краще вірить в те. Що відбувається в неї на очах. В давнину актори грали на відкритому повітрі. Майже все населення міста було присутнє на виставі. Від грецького театру ми запозичили назву для нашого, сучасного театру. (демонстрація картинок театрів).

Різновиди театру: театр ляльок, дитячий театр, вуличний театр, драматичний театр, балет, театр тіней, театр світу, музичний театр (демонстрація картинок театрів).

Давайте зараз заглянемо у світ театру та переглянемо фрагмент вистави (перегляд фрагменту вистави)

- Актори грали виставу на сцені, а глядачі спостерігали за дією вистави в залі.

Але перед тим, як показати глядачеві виставу, актори дуже багато працювали. Режисер театру розподілив спочатку акторам ролі, актори спочатку працювали над виразним читанням, потім вчили слова напам'ять, після цього проходили багато репетицій, де режисер керував акторами: де і як стати їм, як правильно сказати тощо. А художники –декоратори намалювали та виготовили декорації.

В нашому театральному гуртку «Подих Мельпомени» - ви актори, а я режисер. Я буду вам допомагати правильно увійти в образ, та як найкраще донести глядачеві ідею вистави.

2.2. Робота над інсценуванням казок.

- Зараз ми з вами перенесемось у чарівний світ театру та спробуємо себе в ролі справжніх акторів. Ви всі знаєте такі казки як «Ріпка», «Колобок». А давайте спробуємо їх поставити на уявній сцені. Але спочатку давайте з вами пригадаємо ці казки та перекажемо їх. (переказ казок ланцюжком, керівник гуртка демонструє картинки до казок).

- А тепер давайте з вами розподілимо ролі та покажемо нашу першу виставу. (керівник гуртка розподіляє ролі та дає реквізити дітям).

- Коли прем'єра відбулась – глядачі дарять свої оплески акторам. (Оплески).

III. Заключна частина.

- Чи сподобалось вам сьогоднішнє заняття?

- Що найбільше запам'яталось?

- Чим ми будемо займатися на заняттях гуртка «подих Мельпомени»?

- Що таке театр? Які види театру ви запам'ятали? Хто працює в театрі?

- Давайте з вами зараз намалюємо театральну сцену із акторами.

План-конспект фрагменту заняття з вокального мистецтва.

Тема: МЕЛОДІЇ ВЕСНИ.

Мета:

- ознайомлення дітей з піснями весняного циклу, народними звичаями та традиціями;
- розвивати вокально-хорові навички, почуття ритму, вміння аналізувати своє та чуже виконання.
- виховувати естетичний смак через один з найпрекрасніших образів – образ весни, виховання поваги до звичаїв і традицій рідного народу.

Музичний матеріал:

- пісня « Ой, не зоря» з репертуару Н. Матвієнко.
- у.н.п. «Вийди, вийди, сонечко!»
- у.н.п. «Щебетала пташечка.»
- у.н.п. «Подоляночка.»
- веснянка «Прийди, прийди, весно красна!»
- у.н.п. «Розлилися води на три броди».

Обладнання: магнітофон, диски, комп'ютер.

Хід заняття.

1. Організаційний момент.

- Музичне вітання:

Доброго дня! Доброго дня, тобі весняна рідна земля!

Сонце нам шле привіт. Доброго дня тобі, світ!

2. Оголошення теми заняття.

Сьогодні у нас з вами незвичайне заняття. Навіть у музичному вітанні ми зверталися не до музики, а до землі, сонця, до чудової пори року – весни, яка дарує нам красу і свято. Тема нашого заняття «Мелодії весни» Але спочатку, як завжди, розспівка.

- *Розспівування:*

а) фонопедична вправа:

Пригріло весняне сонечко (усі піднімають руки вгору, ніби вітаючи сонце, і кожен виконує свій звук у фальцетному регістрі, слухають звучний кластер і співають не дуже голосно).

З пагорба побіг веселий струмочок (діти бовтають язиком, зображуючи булькіт струмочка).

До країв наповнив велику глибоку калюжу (учні на гліссандо опускаються голосом у нижній регістр).

Перелився через край (декілька учнів за знаком педагога на фоні «булькоту» інших роблять голосом «хвилю» - униз).

І побіг далі (половина дітей «булькає» на фоні звучного сонця – кластер).

Вибралися з-під кори жучки («жжж-жжж» - у низькому регістрі, «ззз-ззз» - у більш високому).

Розправили крильця («крш» - з інтонацією, що підвищується).

І полетіли хто куди («тр-тр-тр» - пошепки на різній висоті).

Раптом під купою хмизу щось зашаруділо («шур-шур»).

І виліз їжачок (діти сопуть носом, енергійно втягуючи і видуваючи повітря).

Ожив під теплим весняним сонцем і мурашник (кожен співає на стаккато «гострі», «веселі» звуки в різних регістрах).

Ліс наповнився пташиними голосами (учні одночасно імітують пташині голоси).

От і прийшла весна (кожен бере «свій» звук, як на початку вправи).

б) вокальні вправи:

1. Вправа зі співу закритим ротом заданого звуку (мі, ме, ма, мо, му) на легкість і вільність звуковибудови.

2. Спів на заданій висоті різних голосних (а, е, і, о, у) на округлення голосних.

3. Вправа для активізації роботи артикуляційного апарату.

4. Вправа для дихання, протяжного співу.

5. Інтонування мажорного тризвуку в сполученні з мажорним звукорядом у низхідному напрямку.

6. Спів мажорного тризвуку на staccato й legato.

7. Вправа на рухливість голосу.

8. Вправа на розвиток легкості й рухливості голосу.

9. Вправа-рівнялка (на одній ноті) :

Тихо, ніжно і уважно заспіваймо разом всі,

Щоб тоненько зазвучали наші юні голоси.

10. Вправа для округлення голосних:

Увага! Увага! Дивина!

Увага! Увага! Тиша!

Йде до нас, йде до нас музика!

Йде до нас, йде до нас музика!

Viva la musika! Viva la musika!

в) Робота над скоромовкою:

Росте липа біля Пилипа.

3. Вивчення нового матеріалу.

4. Закріплення матеріалу.

- *інсценізація пісня*

ОПИС ВПРАВ.

Вправи на темпоритм.

Перший етап підготовки передбачає уважний запис вимог та правил виконання у зошит для вправ та репертуару вихованця.

Другий етап – це пояснення та вивчення певних позначення:

- - - - - - ціла нота, яка передбачає 4 кроки та 1 раз вдарити долоні;
- - • - - це половинна нота, яка передбачає 4 кроки та двічі вдарити в долоні;
- • • • - це четвертна нота, яка передбачає 4 кроки та 4 рази вдарити в долоні;
- • • • • - це восьма нота, яка передбачає 4 кроки та 8 ударів в Долоні.

Третій етап передбачає вивчення цієї схеми сидячи на стільцях.

Четвертий етап – це розділення групи на чотири колонки. Кожній колонці дається по один ритму (за схемою), який вони повинні виконати, рухаючись вперед, назад, вліво, вправо.

Рівень складності завдання визначається відповідно до вікових особливостей групи.

Вправи з акторської майстерності.

Одиночні етюди

Учню пропонується повсякденна ситуація, яку він повинен відтворити своїми рухами, не використовуючи при цьому НІЯКИХ предметів.

Педагог пропонує зайти до квартири; зняти верхній одяг, взуття; зайти до ванної кімнати та вимити руки; піти на кухню на розігріті собі обід; сісти за стіл (при цьому не забувати, що кожен предмет має свій об'єм, важкість та форму) та скуштувати страву.

Емоції

Група ділиться на дві команди, кожному учаснику на папірці роздають назви емоцій (злість, страх, радість, обурення, здивування).

Для всіх учасників обирається лише одна єдина фраза, за допомогою якої учні мають передати задану їм емоцію.

Для прикладу можуть бути такі фрази:

- «Я сьогодні побачив, щось дуже дивне»
- «Мені потрібно з тобою поговорити»
- «Цікаво, що ж там за подарунок»

Кожен член команди тримає свою емоцію в таємниці. По черзі учасники демонструють певною фразою свою емоцію, а його команда повинна вгадати її.

Виграє та команда, яка вгадала найбільше емоцій своїх учасників.

Ситуації

Педагог пропонує дітям якомога виразніше та правдоподібніше відтворити ситуацію, задану їм, а також продемонструвати свою поведінку у запропонованих обставинах.

Ситуації для прикладу:

- Ви йдете в гарній білій сукні по вулиці і зненацька починається справжній ливень.
Ваші дії?
- Перед вами дуже велика калюжа, яку вам потрібно перестрибнути (обійти), але вам це не зовсім вдається. ***Ваші дії?***
- Ви прийшли додому зі школи голодні, розігріли борщ, а коли спробували, то зрозуміли, що він зіпсувався. ***Ваша емоційна реакція на смакові відчуття?***
- Ви довго очікували отримати на День народження в подарунок собаку, а вам дарують м'яку іграшку. ***Ваша емоційна реакція?***

Вправи ці сценічного мовлення.

Учням пропонуються певна кількість мовленнєвих вправ, які вони повинні вимовити в темпі скоромовки.

1. На чітку вимову літер «р» та «л» :

Рлі, рле, рла, рло, рлу, рли

та

Лрі, лре лра, лро, лру, лри.

2. На чітку вимову складних звукових поєднань у тексті:

Кпті, кпте, кпта, кпто, кпту, кпти;

Пткі, птке, птка, птко, птку, птки;

Тпкі, тпке, тпка, тпко, тпку, тпки.

Читання скоромовок

Обрати скоромовку. Записати транскрипцію; чітко, повільно за транскрипцією промовляти її. Коли вимова правильна, тоді поступово пришвидшуємо темп.

Скоромовки

- Бабин біб розцвів у дощ,
Буде бабі біб у борщ.
- Босий хлопець сіно косить,
Роса росить ноги босі.
- Був господар, був господар,
Та й розгосподарився.
- Ой збирала Маргарита
Маргаритки на горі,
Розгубила Маргаритка
Маргаритки на дворі.
- Проміняла Парася карася
На три пари чистокровних поросят.
Ой побігли поросята по росі,
Простудились поросята, та не всі.
- Прийшов Прокіп – кипів окріп,
Пішов Прокіп – кипить окріп,
Як при Прокопі кипів окріп,
Так і без Прокопа кипить окріп.
- Фараонів фаворит на сапфір зміняв нефрит.
- Галька Гальці гальки назбирала.
- Щастя щире шириться щосили.

Такі вправи діти повинні виконувати щоденно, а не лише на заняттях гуртка[13, с. 1].

Кожен учень обирає тваринку, яку демонструватиме. Мімікою, пластикою зображують тваринку, інші повинні відгадати цю тваринку

Комунальний заклад позашкільної освіти
Центр дитячої та юнацької творчості
Жовтоводської міської ради

Методичні матеріали
проведення заняття гуртка
«Паперопластика»
за темою:

**«Цікаве паперокручення.
Нетрадиційні техніки
паперокручення»**

Підготувала:
Аврахова В.В., керівник гуртка
«Паперопластика»

Жовті Води

2019

План-конспект заняття

Рівень навчання: початковий

Рік навчання: перший

Вік вихованців: 7-9 років

Тип заняття : комбінований

Форма проведення: групова

Місце проведення: навчальний кабінет 208

Тривалість заняття: 2 години

Тема: «Цікаве паперокручення. Нетрадиційні техніки паперокручення. Акваріум»

Мета та задачі:

- вдосконалювати роботу з різними видами паперу,
- виготовити рибку з використанням нетрадиційних технік паперокручення,
- удосконалювати вміння оздоблювати іграшку додатковими деталями,
- розвивати пам'ять, увагу, окомір, почуття кольору,
- формування компетентностей: соціальної, комунікативної, математичної,
- виховувати уміння планувати свої дії, працелюбність.

Матеріали та обладнання: малюнки із зображенням риб, акваріум, кружечки, зразки паперових рибок; папір 10x10 см різного кольору, кольорові смужки, паперові тарілки, паперові форми для кексів, клей, пензлі, серветки, ножиці, нитки, дрібні додаткові деталі (очі, луска); технічні засоби: DVD-програвач; носії з завантаженими мультфільмами, музикою, проектор

Міжпредметні зв'язки: природа, математика, мистецтво, фізика.

Хід заняття:

I. Організаційний момент

1. Перевірка готовності до заняття.
2. Привітання.
3. Упорядкування робочих місць.

II. Основна частина

1. Актуалізація опорних знань.

- 1.1. Властивості паперу. Бесіда. (додаток 1)
- 1.2. Властивості паперу (практична-дослідницька діяльність або демонстрація властивостей).
- 1.2. Демонстрація основних видів паперу. Відгадування: *«Як називається?» (відповіді дітей – назва форми)*
- 1.3. Геометричні фігури: нагадування (*активна фізична діяльність*): малюємо квадрат, трикутник, коло тощо пальцем, головою, лівою ногою тощо.

2. Новий матеріал

- 2.1. Оголошення теми та мети заняття.
- 2.2. Мотивація.

(На дошці – малюнки із зображенням риб).

2.2.1. Педагог пропонує дітям відгадати народні загадки.

Водою їхали пани,

На них – сріблясті жупани.

Хоч жупани – лата на латі,

Панам радують в кожній хаті.

(Риби)

У хатах прозорих всі вони живуть,

Можеш ти їх бачить, та не можеш чути.

(Риби)

Правильно - це риби.

У яких прозорих хатах живуть риби? *(В озерах, річці, морі)*

Якщо риби живуть у річці, як ми їх назвемо? *(Річкові)*

А якщо в морі? *(Морські)*

(2.2.1. Можна переглянути М\Ф «Загадки для дітей» (додаток 2))

2.2.2. Перегляд мультфільму «**Що ви знаєте про рибок**» (додаток 2)

2.2.3. Перехід до практичної роботи

Є різні риби у воді:

Товсті, тоненькі і худі,

Дрібненькі риби - малюки,

А є великі – от такі!

Є войовничі – із мечами,

Є з довжелезними хвостами.

Є рибки срібні й золоті.

Сьогодні робимо такі...

3. Практична робота

Педагог демонструє зразки та розподіляє вихованців на групи для виконання роботи (за ступенем складності, можливостями та уподобаннями вихованців)

3.1. Інструктаж керівника гуртка (технологічні картки виготовлення на дошці)

«Виготовлення рибки...» (додаток 3)

3.2. Техніка безпеки (нагадування – наочний плакат) (додаток 4)

3.3. Виготовлення рибок

3.4. Оздоблювання рибки дрібними деталями: очі, різнокольорові смужки - плавники, кружечки – луска.

Керівник надає допомогу кожній дитині.

Під час практичної роботи, за висновком педагога робимо динамічну паузу:

(Педагог читає вірш, діти роблять відповідні рухи)

В банку налили води,

Риб запустимо туди.

Будуть рибки вигравати,

Будуть плавати-пірнати,

Вправно хвостиком виляти.

3.5. Колективна творча справа *(у підготовлену педагогом картонну коробку з відповідним оформленням і кріпленнями необхідно розмістити виготовлених на заняттях рибок з паперу)*

- Де ми можемо побачити рибок?

(Діти підходять до акваріуму.)

Що за дивний дім такий?

Не простий, а водяний.

Він прозорий, хоч без вікон,

Та красивий, чистий, світлий.

А живуть в ніс молодці –
Бо чудові всі плавці

(Акваріум)

Педагог.

Що це? (Акваріум)

- Хто мешкає в акваріумі? (Рибки)
- Як називають риб, що живуть у акваріумі? (Акваріумні)
- Який у акваріумних рибок будиночок? (Круглий, світлий, гарний, затишний, з водоростями, равликами, мушлями)
- Як ви гадаєте, риби – чудові плавці? (Так)
- Як ще можна про них сказати? (Прекрасні плавці, скритні)
- Яких рибок виготовили саме ви? (паперових, гуппі, великих..)

III. Підсумок заняття.

4.1. Виставка та оцінювання робіт

1. Самоаналіз робіт

- В кого рибка вийшла краще? Чому?
- Що було зробити складніше за всього?

2. Аналіз педагога виконаної колективної творчої справи «Акваріум»

3. Рефлексія

- Чого навчилися на занятті?
- Чого б вам хотілось попросити у золотої рибки?
- А як настрої?

Закріпимо його. Впіймаємо золоту рибку і скажемо їй про наше бажання. (*Рухлива гра «Рибалка та золоті рибки» (імітаційні рухи)*)

V. Домашнє завдання.

(Мотивація до наступного заняття): разом з батьками зробити фото виготовлених паперових рибок і відправити в електронному варіанті педагогу (для створення на наступне заняття Мультифільму «Гурток «Паперкручення» презентує... Наші витвори!» в спеціальних програмах (додаток 5)

Орієнтовний хронометраж заняття (у %)

I. Організаційний момент – не більше 3%

II. Основна частина - 85% (в тому числі практична робота не більше 45%)

III. Підсумок заняття – 12 %.

Додаток 1

Властивості паперу

Вид діяльності:

Дослідницько-експериментальна (експеримент).

Обладнання та матеріали: різні види паперу: папір для друкування різної щільності, гофропапір, туалетний папір, калька, , картон, ламінований картон, паперові серветки, хустинки, газета та ін.; картки з назвами видів паперу, властивостями паперу

Хід безпосередньо діяльності.

- А що ще можна зробити з паперу? Які предмети з паперу зустрічаються в житті? (*Відповіді дітей*)
- Люди дуже багато і широко використовують папір у своєму житті. А які властивості папери ви знаєте? (*Відповіді дітей*)
- Давайте з'ясуємо, якими ж властивостями володіє папір.

Гра з літачками діти стають навколо столу, розглядають літачки.

Висновок: «Папір згинається!»

- Так, це перше властивість паперу.

(педагог показує картки зі схематичним зображенням властивості паперу).

- Ви назвали багато предметів з паперу, давайте згадаємо, а з чого роблять папір? (Відповіді дітей).
- Підійдіть, будь ласка, до столу, виберіть папір і приступайте до роботи:
- Зробіть з паперу кульки, використовуючи тільки власні долоні.
- Що ви зробили з папером, щоб вийшли кульки? (Відповіді дітей.)
- Так, папір мнеться - це друга властивість. Згадайте, яке перше властивість.
- А зараз, давайте зануримо папір у ємкість з водою і потримайте його, виньте і відіжміть його. Обирайте!
- Який ви взяли папір, чому, який він після занурення у воду?
- Назвіть властивість паперу. (Відповіді дітей.)
- Так. Ще одна властивість паперу - він розмокає у воді.
- А чи однаково папір під час наших дослідів веде себе: чи однаково легко зминається у кульки, розмокає у воді? А якщо ми віджимаємо його чи однакову кількість води повертається до ємкості? Чому?
- Так, це ще одна властивість паперу: щільність.
- А зараз згадаємо і назовемо всі властивості паперу. (Відповіді дітей та візуалізація дослідів – на екрані, за допомогою карток властивостей і прикладів)
- А який експеримент з папером вам сподобався більше?
- Молодці. За ваші труди і старання я хочу подарувати вам паперові лілії. Вдома з батьками або друзями перевірте, що станеться з квіткою, якщо його покласти в воду. А потім поділіться з нами своїми враженнями.

Додаток 2.

Джерела, де знайти та переглянути мультфільми:

Мультфільм «Акваріумні рибки». Мультипедія домашніх вихованців. Мультипедія тітоньки Сови. <https://www.youtube.com/watch?v=rrgudbhFovA>

Ютуб дітям. Море та морські мешканці (форма, колір, більше-менше, багато, мало) <https://www.youtube.com/watch?v=u-UHfQ2yra4>

Загадки для дітей українською мовою. З любов'ю до дітей. Наталя Гуркіна <https://www.youtube.com/watch?v=uFEuaGcw530> (обрати)

Ютуб дітям. Познавательные мультики дітям. А знаєте ли вы про рыбок? Развивающий мультик про рыбок. <https://www.youtube.com/watch?v=C2946KGhrAQ>

Додаток 3.

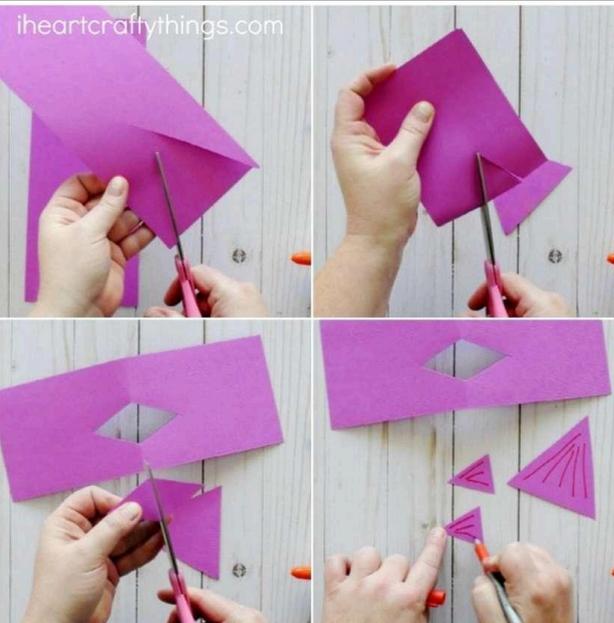
3.1. Орієнтовні варіанти виготовлення рибок у нетрадиційних техніках паперокручення

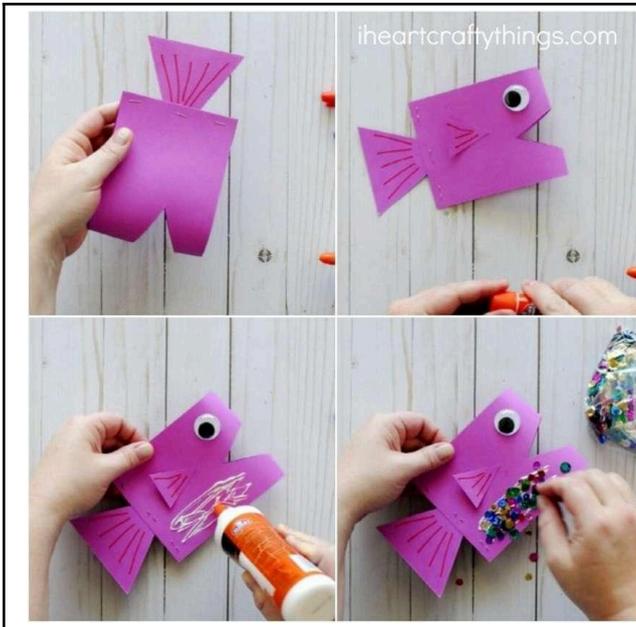
Вікова категорія	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Примітка
Молодший дошкільний вік	«Паперова рибка»	«Голодна рибка»	Рибка з паперових тарілок	

Старший дошкільний вік	«Жвава рибка»	«Веселкова рибка»	Риба з паперових тарілок з лускою з паперових форм для кексів	
Молодший шкільний вік (1-2 класи)	«Рибка-шар»	«Риба -плетена з кольорових смужок»	«Риба-гофре» (шар та прямокутник)	

3.2. Технологічні картки виготовлення рибок з паперу

3.2.1. «Паперова рибка»

	<p>Використовуємо лист кольорового паперу формату А5. Складаємо вздовж навпіл, розрізаємо. Кожен з відрізків складаємо навпіл по довшій стороні. Вирізаємо трикутник з боку одного з клаптиків та відкладаємо вбік.</p>
	<p>Інший клаптик складаємо так, щоб кінці торкалися один одного, але не робіть складки. Вирізаємо трикутник зі складеного боку, щоб отримати ромб. Розрізаємо його навпіл – отримуємо 2 трикутники. Малюємо фломастерами плавники. Згинаємо великий прямокутник знов навпіл, закріплюємо степлером.</p>

Приклеюємо оченята. Склеюємо два маленьких трикутника по боках. Злегка зігнути плавники зовні, щоб отримати двомірний вигляд. Нанесемо клей на нижню половинку рибки та засипимо її блисківками. Перевернемо рибку і зробимо те саме з іншого боку. Наші риби готові.

3.2.2. «Риба-шар»

Необхідно мати:
кольоровий папір,
клей, ножиці,
шаблон «круг».

Вирізаємо 8-10 кольорових кругів, використовуючи шаблони.

Складаємо кола навпіл. Додаємо клей на одне півколо в приклеюємо зверху до другого півкола іншої фігури. Отримуємо набір з 4 дисків.

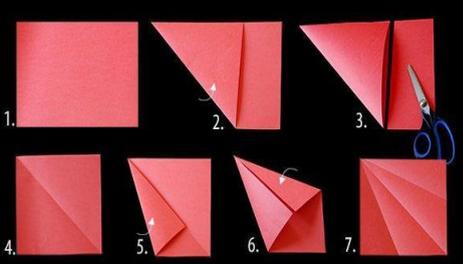
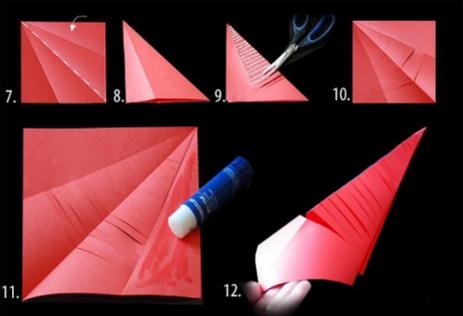
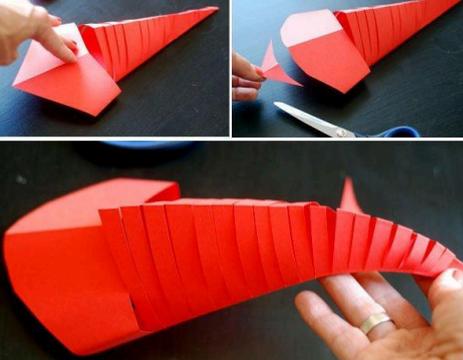
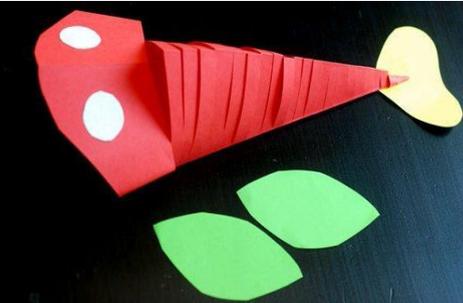
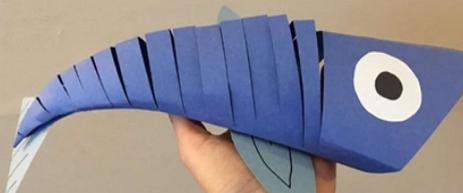
Зробимо ще один набір з 4-5 кругів, склеєних разом. Розкладаємо 1 з наборів і приклеюємо з боку окружності хвіст, плавники, рот. В середину густо намащуємо клей та вклеюємо нитку-тримач.

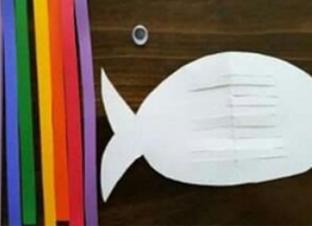
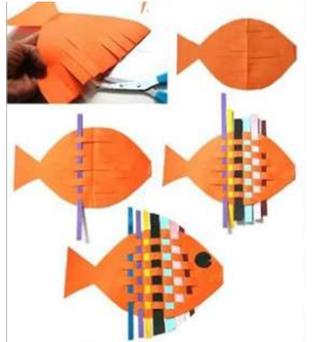
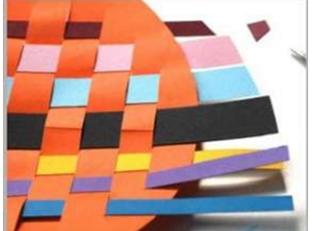
Наші рибки – готові!

█

3.2.3. «Жвава рибка»

	<p>Необхідно мати: кольоровий папір, клей, ножиці, чорний фломастер (маркер)</p>
	<p>Беремо лист кольорового паперу формату А4. Скласти навпіл по діагоналі, потім зігнути кути (як на малюнку)</p>
	<p>Зробимо надрізи та склеюємо основу майбутньої рибки</p>
	<p>Округлюємо голову рибці</p>
	<p>З паперу іншого кольору вирізаємо очі та плавники. Намалюємо зіниці чорним фломастером (можемо намалювати вії, обвести коло по контуру), намалювати рисочки на плавниках. З квадрату кольорового паперу приклеюємо нижню губу з низу голови.</p>
	<p>Жвава рибка готова!</p>

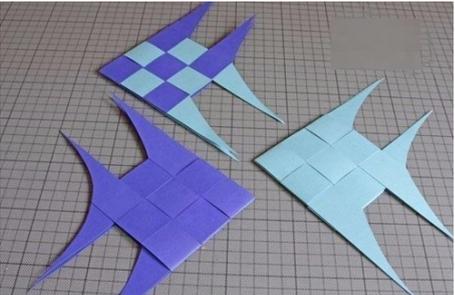
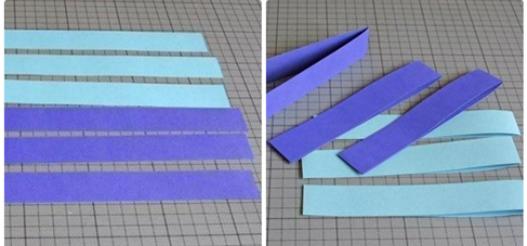
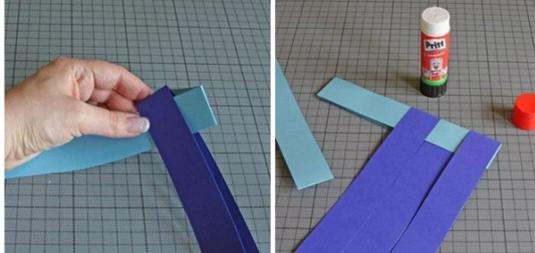
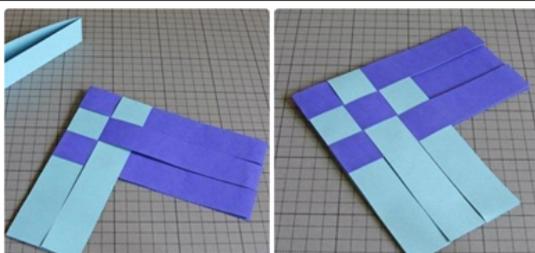
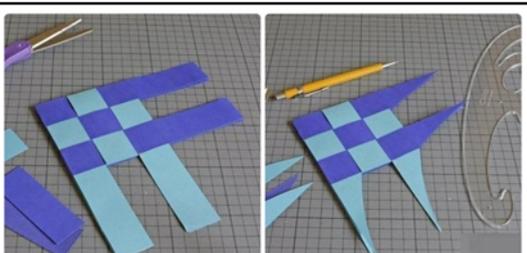
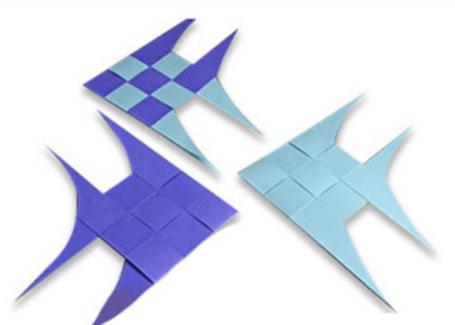
3.2.4. «Веселкова рибка»

	<p>Необхідно мати: кольоровий папір, клей, лінійка, олівець, ножиці, чорний фломастер (маркер)</p>
	<p>Основа рибки з білого паперу (можна з будь-якого кольору) вирізати за шаблоном чи приготувати готові вирізані форми). Нарізаємо кольорові смужки завширшки 1,5 см і трішечки менше, довжиною 21 см</p>
	<p>Складаємо заготовку навпіл. Робимо надрізи ножицями на однаковій відстані завширшки біля 1,5 см</p>
	<p>Оформлювати рибку будемо різнокольоровими смужками: протягуємо кольорові смужки крізь розрізи, кожного разу зміщуючи відносно одна одній. Для «Веселкової рибки» краще притримуватися кольорів в порядку розміщення кольорів у веселці: червоний, помаранчевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий (бузковий).</p>
	<p>Зверху і знизу залишаємо довгі смужки. Їх підрізаємо у вигляді плавників рибок. Робимо оченята (одно чи два. З паперу або використовуємо напівоб'ємні готові очі для дитячої творчтсі)</p>

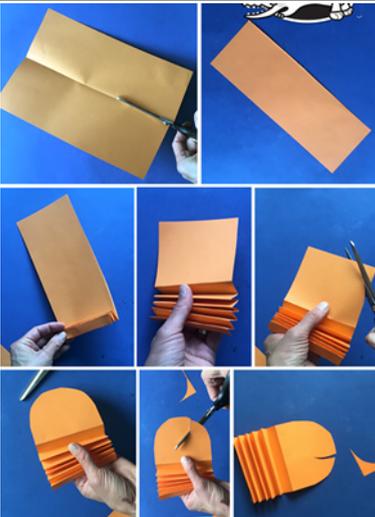
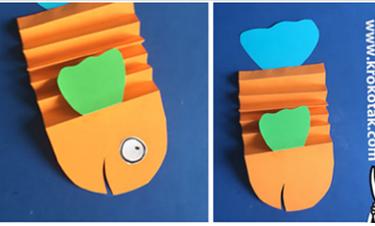

«Веселкова рибка» готова!!!

3.2.5. «Плетена рибка»

	<p>Необхідно мати: кольоровий папір, лінійка, олівець, ножиці, клей, фігурна лінійка (лекало)</p>
	<p>За допомогою лінійки та олівця розкреслюємо аркуш кольорового паперу та нарізаємо смужки розміром 35x3 см. Разом 9 смужок (по 3 трьох різних кольорів). Кожну смужку згинаємо навпіл.</p>
	<p>Вкладаємо кожну смужку одну в одну (плетемо). Фіксуємо внутрішню поверхню смужок клеєм. Переплітаємо смужки, вкладаючи одну в одну у шаховому порядку. Отримуємо різнокольоровий ромб з довгими смужками.</p>
	<p>Відрізаємо ножицями середні смужки та отримуємо довгі смужки з проміжками. Місце, від якого відрізали довгу смужку, склеюємо зсередини, щоб фігурка не розвалилася.</p>
	<p>Фігурна лінійка (лекало) допоможе зробити красиві плавні лінії плавників. Відрізаємо непотрібні частинки.</p>
	<p>Рибка готова. Можна намалювати чи приклеїти очі.</p>

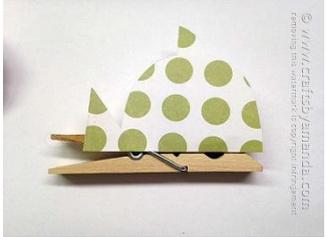
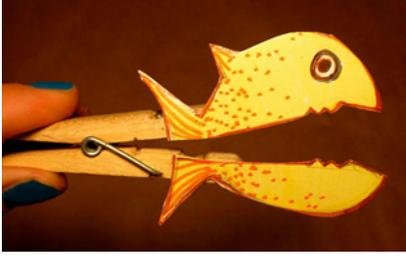
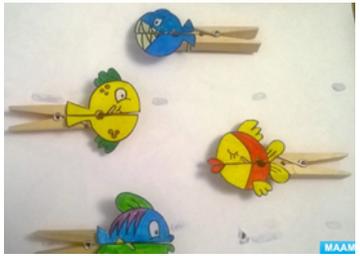
3.2.6. «Рибка-гофре»

	<p>Необхідно мати: кольоровий папір (бажано двосторонній), клей, ножиці, чорний фломастер (маркер)</p>
	<p>Від аркуша кольорового паперу відрізаємо широку смужку та складаємо з нього гофре («гармошку»), залишаючи невеликий шматочок рівного аркушу, який ножицями округлюємо та вирізаємо рот – це голова майбутньої рибки</p>
	<p>З паперу інших кольорів вирізаємо хвостик та плавники. Малюємо очі на білому папері та вирізаємо їх.</p>
	<p>Готові деталі приклеюємо до тіла рибки</p>
	<p>Можна додати інші деталі: намалювати щічки, рисочки на плавниках, прикрасити дрібними деталями (квіточками, лускою тощо). Рибка-гофре готова!</p>

3.2.6.a «Рибка-гофре» (ускладнений варіант)

	Необхідно мати: кольоровий папір (бажано двосторонній), клей, ножиці, чорний фломастер (маркер)
	Два чи три шматочки кольорового паперу склеюємо в одну смужку.
	Складаємо в гофре.
	Складаємо виготовлене гофре навпіл (як віяло китайське) Окремо, меншим шматочком з іншого кольору виготовляємо хвіст
	Вклеюємо хвіст в «Тіло» майбутньої рибки. (Таким чином можемо зробити і плавники із паперу меншого розміру чим хвіст та наклеїти зверху «тіла» рибки)
	Додаємо деталі декору: очі, луску, рот та інші дрібні деталі (за бажанням). «Рибка-гофре» готова!

3.2.7. «Голодна рибка»

	<p>Необхідно мати: кольоровий картон (можна з малюнком) клей, ножиці, прищіпка дерев'яна, очі пластикові для дитячої творчості, шаблони рибок, малюнків</p>
	<p>Вирізаємо рибку за шаблоном. Якщо картон без малюнка, малюємо за шаблоном чи власним задумом, чи робимо аплікацію з кружечків – луску.</p>
	<p>Розрізаємо рибку навпіл по горизонталі (від рта до хвоста).</p>
	<p>Кладемо прищіпку боком. Приклеюємо верхню половинку рибки на верхню частину прищіпки, нижню – на нижню..</p>
	<p>Приклейте чи намалуйте очі. Додайте дрібні деталі на власний розсуд.</p>
	<p>«Голодна рибка» готова.</p>

3.2.8. «Рибка з паперової тарілки»

 <p>easyeasyandfun.com</p>	<p>Необхідно мати: кольоровий папір, олівець, ножиці, клей, паперова тарілка шаблон кола чорний фломастер (маркер)</p>
	<p>Фарбуємо нижню сторону паперової тарілки і надаємо їй час повністю висохнути.</p>
	<p>Вирізаємо трикутник з правого боку – це буде рот риби. Та приклеюємо його з лівого боку – хвіст риби.</p>
	<p>Для луски риби вирізаємо 20-25 різнокольорових кружечків. Складаємо їх навпіл – це «луска».</p>
	<p>За бажанням можемо наклеїти на півкола блискітки, пісок та інший подібний блискучий матеріал.</p>
	<p>За вертикальною лінією приклеюємо «луску» одним боком до тарілки. Бік згину обернений до роту. «Луску» наклеюємо по 5-6 одиниць в ряду, 5-6 рядів.</p>
	<p>Декоруємо: вирізаємо плавники з кольорового паперу, очі (вирізаємо, малюємо).</p>

	<p>Наша «рибка з паперової тарілки готова!»</p>
---	---

3.2.9.«Рибка з паперової тарілки з лускою з паперових форм для кексів»

	<p>Необхідно мати: олівець, ножиці, клей, паперова тарілка фарби з пензликом, паперові форми для кексів, чорний фломастер (маркер)</p>
	<p>Ножицями надаємо тарілці форму рибки. Залишки використовуємо для плавників.</p>
	<p>Склеюємо «тіло» рибки</p>
	<p>Фарбуємо у будь-який кольорів (за вибором) фарбами акриловими чи гуашшю змішаною з клеєм ПВА. Виокремлюємо частину – голову – малюємо олівцем межу.</p>
	<p>Паперові форми для кексів різного кольору розрізаємо навпіл.</p>
	<p>Починаючи з хвоста риби, приклеюємо луску рядами, у міру просування до голови, додаємо нові ряди, перекриваючи їх наступним рядом.</p>
	<p>Виготовляємо хвіст: розрізаємо паперову форму для кексу навпіл та складаємо їх у «складочки», щоб в результаті отримати «віяло». Приклеюємо до задньої частини риби.</p>

	<p>Оформлюємо «обличчя» - приклеюємо (чи малюємо) очі, «усмішку».</p>
	<p>Наша «Рибка з паперової тарілки з лускою з паперових форм для кексів» готова!!!</p>

Приклади акваріума.

Додаток 16

Заняття гуртка «Паперопластика»

Керівник гуртка Аврахова В.В., «керівник гуртка-методист»

Тема: Оригамі. Виготовлення квітки «Лотос».

Мета: Узагальнити і систематизувати знання дітей про техніку оригамі. Продовжувати удосконалювати навички дітей робити правильні, чіткі згини, внутрішні згини, складати прямокутник по діагоналі. Закріплювати навички виконання базових форм «двері», «стріла», «книжка». Удосконалювати вміння працювати за схемами.

Розвивати: просторову уяву, пам'ять, творчі здібності, впевненість в своїх силах, конструктивне мислення, дрібну моторику рук, уміння спостерігати, описувати, будувати речення.

Виховувати: художній смак, культуру праці, прагнення робити роботу акуратно, до кінця, самостійність, допитливість.

Форма заняття: Бесіда, практична робота.

Тип заняття: Комбінований.

Обладнання: Мультимедійний проектор, ноутбук, екран, примірник готового виробу.

Матеріали для заняття: Зразки виробів, схеми виконання виробів, аркуші паперу прямокутної форми різні за кольором, ножиці, гумки для скріплення предметів, олівці.

Хід заняття:

1. Організаційний момент.

Перевірка готовності матеріалів і інструментів.

2. Повідомлення теми і мети.

Сьогодні ми будемо виготовляти квіти в техніці орігамі.

На цьому уроці ми будемо робити красиві лотоси, закріпимо виконання базових форм: книжка, стріла, двері.

Працювати будемо в парах. В кінці уроку об'єднавши ваші роботи, ми створимо "поле" лотосів.

3. Введення в нову тему.

Квітка лотоса - символ чистоти. (Слайд 2)

Що ви знаєте про лотосі?

Лотос - родич латаття і росте в Африці в водах річки Ніл. З давніх часів збереглося прислів'я: «Багато лотосів на воді, велика буде родючість». Квітки лотоса дивовижно красиві і завжди звернені до сонця. Чистота і краса - ось те, що робить його священним. Лотос щовечора закриває квітку і ховається під воду, щоб вранці з'явитися знову. Хоча лотос виростає з мулистій води, але завжди залишається сухим, випромінює чистоту і свіжість. Вода збирається в краплі і стікає, збираючи при цьому з листя все, що може його забруднити. Найцікавіше, що квітка виходячи з води залишається сухою. Причина - особлива структура його пелюсток і листя: вони можуть відштовхувати воду. Лотос символізує минуле, сьогодення і майбутнє, оскільки кожна рослина має бутони, квіти і насіння одночасно.

Лотос грає важливу роль в житті людини. У традиційній медицині Тибету, індійської, в'єтнамської, китайської, арабської медицини з частин рослини (насіння, зародків, пелюсток, тичинок, листя, коріння, маточок) виготовляють ліки.

- показ зразка;
- розглядання зразка, аналіз
- Повторення правил безпеки при роботі з інструментом.

Але перш ніж приступити до роботи, ми повинні повторити правила техніки безпеки.

Правило користування ножицями: (Слайд 8)

1. Користуйся ножицями лише із закругленими кінцями.
2. Клади ножиці так, щоб вони не виступали за край робочого стола.
3. Не працюй тупими ножицями, а також ножицями зі слабким кріпленням.
4. У процесі різання уважно слідкуй за розміткою.
5. У процесі роботи з ножицями тримай матеріал лівою рукою, щоб пальці були осторонь від леза.
6. Не розмахуй ножицями, не підходь до товариша під час різання.
7. Не залишай ножиці після роботи в розкритому вигляді.

Вам знадобляться кольоровий папір, ножиці, олівець, гумка.

Для того, щоб зробити квітку лотос, відрізуємо 8 білих і 4 зелених прямокутника розміром 13,5 на 7,5 см.

Квітка складається з 12 модулів.

Для цього нам потрібно навчитися виготовляти модуль “човник”.

4. Практична частина:

- Показ учителем процесу виготовлення модуля “човник”. (Слайди 3 - 7)

Під керуванням викладача діти виготовляють модуль.

5. Фізкультр. хвилинка

(пальникова *гімнастика*)

Наші ніжні квіточки

Розпускають пелюстки.

Вітер тихо залюбки,

Колихає пелюстки.

Розвернувшись на схід, квіти засинають

Мелодійно у ночі, головою хитають.

(Плавне розкриття пальців рук з вихідного положення - кулачки: помах ними перед собою і повільне опускання їх на парту)

6. Самостійне виготовлення дітьми квітки згідно технологічної карти. (Додаток 1)

Ознайомлення з технологічною картою.

Розподіл обов'язків дітей між собою.

Домовтеся, хто які модулі буде виготовляти.

2. Згинаємо кожен прямокутник навпіл уздовж довгої сторони.

3. Загинаємо кути до середини з одного і з іншого боку.

4. Загинаємо довгу сторону до середини з одного боку і з іншого.

5. Складаємо папір навпіл згинами назовні.

6. Для зелених модулів робимо кроки 2 - 4. Потім згинаємо папір навпіл згинами всередину.

7. Починаємо збирати модулі: надягаємо модулі (човником) один на один по три штуки (1 зелений, 2 білих), так щоб зелений знаходився знизу.

8. З'єднуємо модулі один в інший як на фото. (на один зелений одягаємо два білих)

9. Чотири отримані групи прикладаємо один до одного, з'єднуємо гумкою посередині.

10. І відгинаємо в формі зірки.

11. Починаємо вивертати по одній пелюстці лотоса. Вивертати треба дуже акуратно, починаючи з кінчика, щоб не розірвати біля основи. Наступні пелюстки вивертаємо через одну від попередньої. І так всі чотири.

12. Потім вивертаємо останні чотири верхніх білих пелюсток.

13. Слідом другий ряд вивертаємо пелюстки також, як попередній ряд.

14. І нарешті вивертаємо всі зелені пелюстки квітки лотоса.

15. Наша квітка лотос виглядає дуже гарно!

На протязі самостійної роботи дітей лунає музика. (П. І. Чайковській «Вальс квітів»).

- оформлення, обробка квітки

- аналіз роботи учня (акуратність, правильність і послідовність виконання, раціональна організація робочого часу, дотримання правил техніки безпеки, творчість, оригінальність, естетика).

7. Підведення підсумків заняття.

Організація Долини Лотосів в навчальній кімнаті.

Створення дітьми композиції, з використанням своїх готових виробів (паперові Лотоси). Лотоси закріплюють на основі двостороннім скотчем.

8. Рефлексія.

Ми сьогодні добре попрацювали.

Оцініть наше заняття і свою роботу за допомогою смайликів. Якщо вам було комфортно і легко - намалюйте на них посмішку. Якщо ви відчували труднощі - намалюйте на них риску. (Діти малюють на смайликах, відповідну оцінку).

Підніміть свої смайли вгору на рахунок три! Ми бачимо, що ви чесно оцінили вашу працю.

Молодці.

Сьогодні ми навчилися складати квітку, яку можна зробити самому, і подаруйте своїм близьким. Між пелюстками квітки можна вставити цукерки, і тоді вийде оригінальний сувенір.

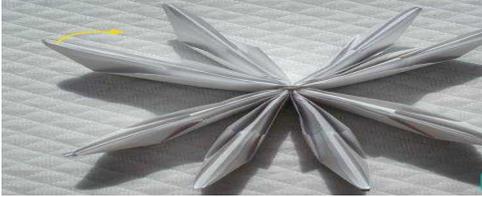
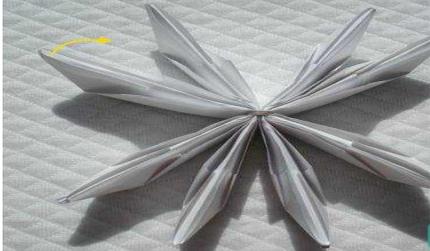
Додаток 1

Технологічна карта.

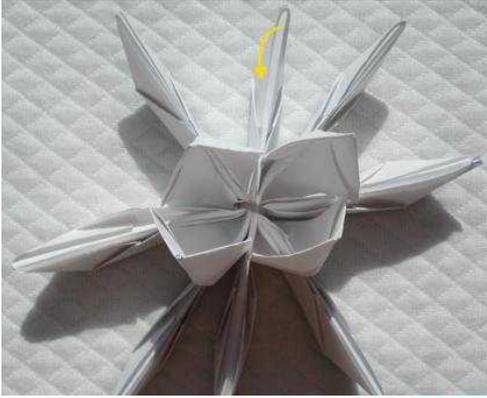
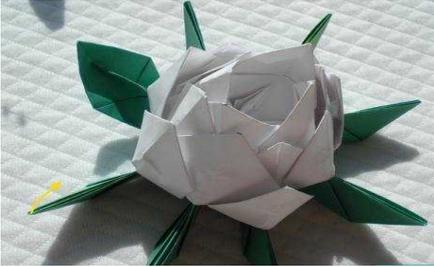
Опис створення ЛОТОСА.

№ п/п		
	Послідовність виконання роботи	Наочне зображення

1	<p>Для того, щоб зробити квітку лотос, відрізуємо 8 білих і 4 зелених прямокутника розміром 13,5 на 7,5 см. Квітка складається з 12 модулів. Для цього нам потрібно навчитися виготовляти модуль “човник”.</p>	
2	<p>Згинаємо кожен прямокутник навпіл уздовж довгої сторони.</p>	
3	<p>Загинаємо кути до середини з одного і з іншого боку.</p>	
4	<p>Загинаємо довгу сторону до середини з одного боку і з іншого.</p>	
5	<p>Складаємо папір навпіл згинами назовні.</p>	
6	<p>Зелені папірці складаємо так, як у діях: 2, 3, 4. Потім згинаємо папір навпіл згинами всередину.</p>	
7	<p>На один зелений модуль “човник” доводиться два білих.</p>	

8	З'єднуємо модулі один в інший як на фото. (на один зелений одягаємо два білих)	
9	Чотири отримані групи прикладаємо один до одного, з'єднуємо гумкою посередині.	
10	І відгинаємо в формі зірки.	
11	Починаємо вивертати по одній пелюстці лотоса. Вивертати треба дуже акуратно, починаючи з кінчика, щоб не розірвати біля основи. Наступні пелюстки вивертаємо через одну від попередньої. І так всі чотири.	

12	Потім вивертаємо останні чотири верхніх білих пелюсток.	
----	---	--

13	Слідом другий ряд вивертаємо пелюстки також, як попередній ряд.	
14	І нарешті вивертаємо всі зелені пелюстки квітки лотоса.	
15	Наша квітка лотос виглядає дуже гарно!	

Інтернет ресурси.

<https://nl.pinterest.com/pin/831547518667292278/?lp=true>

<https://1igolka.com/rukodelie/sozdanie-lotosa-iz-bumagi-origami-tsvetok-lotosa>

<http://factosvit.com.ua/lotos-nelumbo/>

<https://dovidka.biz.ua/kvitka-lotosa/>

Інтегроване заняття гуртків «Автомодельовання», «Робототехніка».

ТЕМА: ШВИДКІСТЬ.

Заняття гуртка «Автомодельовання»

Тема заняття: «Швидкість моделі. Фактори, що впливають на швидкість»

Керівник гуртка «Автотрасове модельовання» Коцупей Б.А.

1. Теоретична частина. Боротьба за швидкість. Фактори, що впливають на швидкість автомобіля-прототипа та на швидкість моделі. Мозковий штурм «Як можна збільшити швидкість моделі?»

Для визначення факторів, які мають вплив на швидкість моделі, вихованцям пропонується провести мозковий штурм.

«Мозковий штурм» - метод висування творчих ідей у процесі розв'язування наукової чи технічної проблеми, сеанси якого стимулюють творче мислення. Основна мета групи – висловити максимальну кількість ідей, на формулювання кожної окремої ідеї відводиться 2-3 хвилини. При генерації ідей критика заборонена, штурм продовжується 15-20 хвилин.

В результаті проведення мозкового штурму визначаються фактори, що впливають на швидкість моделі (як позитивно, так і негативно):

- кількість обертів двигуна;
- вага моделі в цілому та її окремих вузлів;
- передавальне число редуктора;
- діаметр коліс;
- аеродинамічні показники корпусу моделі;
- сила тертя в елементах, що рухаються;

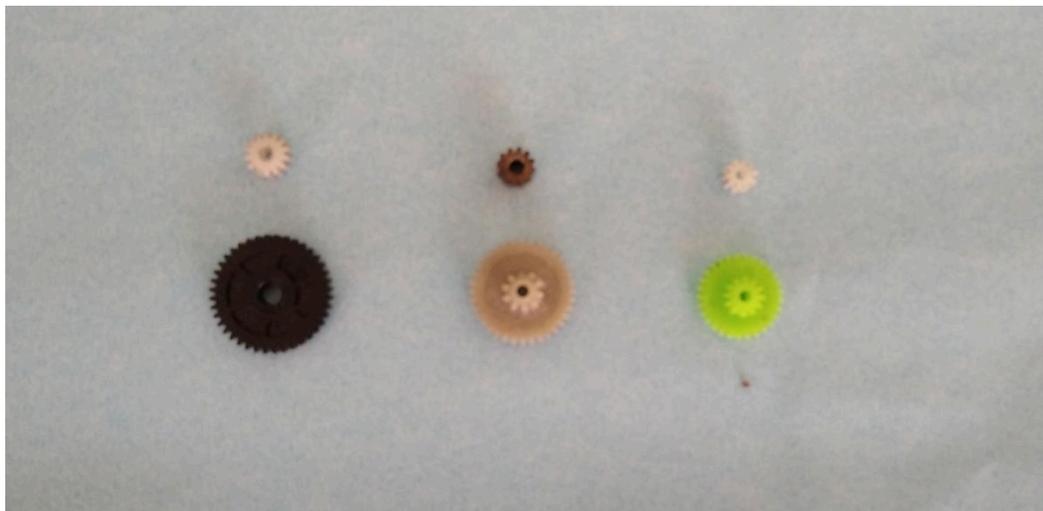
- зчеплення коліс з покриттям траси.

2. Визначення шляхів покращення характеристик моделі. Розрахунок передавального числа редуктора. Підбір шестерень.

Перед вихованцями ставиться завдання визначити комплект шестерень, з яким модель досягне найбільшої швидкості при рівних

інших умовах. Пропонується розглянути наступні комплекти шестерень: ведуча шестерня – 14 зубів, ведома – 38 зубів (№1), 12 – 35 зубів (№2) та 10 – 25 зубів (№3).

Ставиться завдання відповісти на запитання «Скільки обертів зроблять колеса, якщо двигун зробить 100 обертів?»

Проводиться розрахунок: кількість обертів двигуна ділиться на передавальне число. Ставиться питання: «Скільки обертів зробить ведуча (маленька) шестерня, якщо ведома (велика) зробить один оберт?» Саме це число й визначає передавальне число.

Передавальне число визначається як відношення кількості зубів ведомої шестерні до кількості зубів ведучої шестерні. В даному випадку передавальне число буде $38/14 = 2,7$ (для комплекта шестерень №1), $35/12 = 2,9$ (№2), $25/10 = 2,5$ (№3).

Результат розрахунку буде наступний: на першому комплекті шестерень колеса моделі зроблять 37 обертів ($100/2,7$), на другому комплекті – 34,5 обертів ($100/2,9$), на третьому комплекті – 40 обертів ($100/2,5$). В результаті розрахунку визначено, що швидшим буде

комплект шестерень №3. Крім того визначено залежність: чим менше передавальне число шестерень – тим більша швидкість моделі.

Контрольне запитання: *«Збільшиться чи зменшиться швидкість моделі, якщо встановити ведучу та ведому шестерні одного розміру, наприклад по 12 зубів кожна?»*

3. Залежність швидкості від діаметру коліс.

Ставиться завдання визначити відстань, яку проходять різні моделі за 1 оберт коліс, за 10 обертів, за 20 обертів і т.д.

Експериментально визначається, що чим більший діаметр коліс, тим більший шлях проходить модель, а отже і більша швидкість моделі.

Ставиться питання: *«Чи є формула, за допомогою якої можна визначити довжину шляху пройденого колесом?»* Відповідь: *«Так, це окружність кола»*. Тобто колесо за один оберт проходить шлях, що визначається як довжина окружності кола. Окружність кола визначається формулою:

$$C = \pi \cdot d, \text{ де } d - \text{діаметр коліс, } \pi - \text{константа, дорівнює } 3,14$$

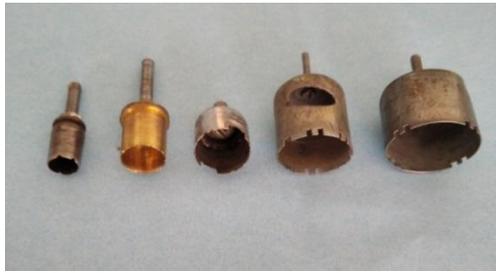
Виміряємо діаметри коліс різних моделей, розраховуємо шлях, що проходять моделі, перевіряємо розрахунки експериментально.

4. Виготовлення шин коліс різних діаметрів.

За допомогою оправок різних діаметрів вирізаємо шини коліс.

5. Перевірка швидкісних характеристик на трасі. «Несподіваний» результат.

За результатами заїздів виявлено, що залежність швидкості від діаметру коліс зменшується пропорційно із збільшенням діаметру коліс. Тобто, очікувалося, що найбільшій швидкості модель досягне з колесами найбільшого діаметру, але цього не сталося. Найменша швидкість досягається на колесах діаметром 14 мм, швидкість збільшується на колесах діаметром 18 та 24 мм, але на колесах діаметром 30 мм і більше росту швидкості не відбувається, або швидкість навіть була нижчою, ніж на колесах меншого діаметру. Таким чином, переходимо до обговорення інших факторів, що впливають на швидкість моделі. В даному випадку фактором, що набуває впливу є вага самого колеса. При збільшенні діаметру збільшується вага, тож крутильного моменту двигуна не вистачає для розвинення швидкості.

Підсумок. Результатом заняття є розуміння вихованцями процесу передачі обертового моменту від двигуна до коліс моделі та вміння визначати фактори, що впливають на швидкість моделі. Крім того, розвивається логічне мислення, розуміння причинно-наслідкових зв'язків, а також розуміння впливу на результат декількох незалежних факторів. Практична частина заняття дає можливість навчитися працювати з різного роду приспособами та інструментом, що використовувався для виготовлення шин коліс та їх кріплення.

Заняття гуртка «Робототехніка»

**Тема: створення приладів вимірювання швидкості на основі мікроконтролера
«Arduino UNO»**

Синяков Олександр Олегович

Керівник гуртка

«Робототехніка електроніка»

Центру дитячої та юнацької творчості

Цільова група: вихованці 12-14 років, основний рівень.

Тривалість: 3 45 хв.

Мета: створити пристрій на основі мікроконтролера «Arduino UNO» який буде вимірювати швидкість обертання колеса (тахометр) і написати для нього програму

Завдання:

Розглянути способи вимірювання швидкості,

Зібрати схему приладу, використовуючи мікроконтролер «Arduino UNO», датчик і дисплей.

Написати програму в якій за допомогою датчика ми будемо дізнаватися швидкість обертання і виводити ці данні на дисплей

Цілі:

Після закінчення заняття вихованець

Знає:

Як розрахувати швидкість обертання;

Що таке зовнішнє переривання

Як використовується зовнішнє переривання в програмі для Arduino;

Вміє:

Створювати програми з використанням зовнішнього переривання і інтегрувати їх у власні проекти;

Може:

реалізувати набуті навички у виконанні поставленого завдання.

Тип заняття: комбінований (формування навичок і вмінь)

Обладнання:

Ноутбуки, мікроконтролер «Arduino UNO», кабель USB; двигун; драйвер двигуна, щілинний датчик перешкоди; диск із щілинами; LCD дисплей; макетна дошка, з'єднувальні дроти

Матеріали:

Організаційний етап.

Актуалізація опорних знань.

Учням пропонується, опираючись на власний досвід та знання, відповісти на питання:

Для чого використовується тахометр?

Що таке зовнішнє переривання?

Які переваги і недоліки використання зовнішнього переривання ви можете назвати?

Мотивація навчальної діяльності.

В галузі робототехніки дуже часто виникає необхідність контролювати швидкість обертання, кількість обертів, або кут на який було повернуто вал двигуна та інших рухомих деталей роботів, це дає змогу більш точно дотримуватись траєкторії руху, швидкості пересування, позиції в просторі наших рухомих пристроїв, тому нам необхідно вміти вимірювати і коректувати всі ці параметри для отримання кращих результатів керування.

Подання нового матеріалу.

Частота обертання – це один з основних параметрів, що визначає кінематичні характеристики робочого органу машин харчової ті переробної промисловості. Одиницями вимірювання частоти обертання є секунда в мінус першому ступені (с⁻¹, s⁻¹), оберти в секунду. Також використовуються похідні згаданих величин, такі як оберт з хвилину, оберти за годину та ін. Оберти за хвилину (позначення об/хв, 1/хв, хв⁻¹, також часто використовується англійське позначення rpm [revolutions per minute]). Оберти на хвилину є одиницями вимірювання кількості повних обертів, здійснених довкола фіксованої вісі та використовується для вимірювання швидкості обертання механічних компонентів.

Слід розрізняти термін швидкість обертання яка визначається як кількість обертів за хвилину та пов'язана з частотою обертання f співвідношенням

$$f = \frac{n}{60}$$

де n – кількість обертів.

Ще однією фізичною величиною, яка пов'язана з терміном «частота обертання» є кутова швидкість, яка в системі СІ вимірюється в радіанах на секунду ($\text{рад}\cdot\text{с}^{-1}$) або виражена через наступні співвідношення:

$$1\text{об/хв} = 2\pi\text{рад}\cdot\text{хв}^{-1} = 2\pi/60\text{рад}\cdot\text{с}^{-1} \approx 1/10\text{рад}\cdot\text{с}^{-1}$$

Прилад, що вимірює частоту обертання валу (кутової швидкості), називається тахометр. Тахометри, обладнанні реєструючими приладами зветься тахографами. Прилади, які сумують кількість обертів валу зветься лічильниками. В якості лічильнику імпульсів також може застосовуватись тахометр, який використовується наприклад при підрахунку продукції на конвеєрі, витрат сировини та матеріалів, часу наробітку обладнання машин та механізмів тощо. Для вимірювання частоти обертання електричних машин при дослідженнях використовують методи прямого перетворення, порівняння та частотний.

- тахометри, в яких напруга на виході первинного перетворювача (далі за текстом «перетворювач») пропорційна вимірювальній частоті обертання та засновані на перетворенні «частота обертання – кут відхилення стрілки» (механічні та електромеханічні тахометри), дія яких заснована на механічній взаємодії валу, що обертається з приймальною частиною тахометру – тахометричним перетворювачем. Сучасні прилади цієї групи використовують цифрові технології та забезпечують вимірювання швидкостей обертання в діапазоні 10000 – 20000об/хв;

- тахометри, в яких частота вихідної напруги перетворювача пропорційна частоті обертання;

- засновані на підрахунку кількості обертів протягом визначеного інтервалу часу;

- метод порівняння частоти обертання або визначення через відому електричну величину.

- засновані на вимірюванні тривалості одного оберту, або інтервалу між суміжними імпульсами, які формуються протягом одного оберту та підрахунку зворотної величини за формулою (3)

$$F = \frac{1}{T}$$

де F – частота обертання, об/хв;

T – тривалість одного оберту, хв.

Частотний метод заснований на вимірюванні частоти електричних імпульсів, які надходять від таходатчиків. Даний метод виключає можливість внесення додаткових похибок датчиком або лінією передачі (при дистанційному вимірюванні), які пов'язані з впливом температури, тиску, вологості та інших факторів. Однією з переваг частотного методу є можливість за допомогою датчику істотно збільшити частоту імпульсів, що є особливо важливим при вимірюванні невеликих значень частоти обертання, коли прямі методи вимірювання та перетворення вносять суттєві похибки. Крім того, тахометри даного типу дозволяють отримати цифровий відлік частоти обертання.

В частотних тахометрах використовуються індукційні фотоелектричні, ємнісні, індуктивні та інші типи перетворювачів. Частина з них може також використовуватися в тахометрах першої групи.

Для вимірювання частоти обертання колінчастого валу двигуна використовують відцентрові або електричні тахометри. Значно рідше використовують прилади, які сумують кількість обертів двигуна за певний проміжок часу - лічильники обертів, тахоскопи, тощо. Лічильник обертів можна використовувати, наприклад, при вимірюванні частоти обертання вище встановленого діапазону вимірювань.

Для вимірювання частоти обертання можливе використання будь-яких фізичних явищ, в яких частота обертання пов'язана певною залежністю з якою-небудь електричною величиною. За принципом дії тахометри класифікуються:

1. Механічні тахометри – їх вимірювальна послідовність складається з механічних перетворювачів. До механічних відносяться відцентрові, годинникові, фрикційні, вібраційні і пневматичні тахометри.

2. Магнітні тахометри нарівні з механічними перетворювачами містять у складі вимірювальної послідовності магнітний індукційний перетворювач.

3. Електричні тахометри нарівні з іншими містять в вимірювальній послідовності електромеханічні перетворювачі. До числа електричних відносяться електромашинні, електроімпульсні і фотоелектричні тахометри. Цей принцип (Optical/Photo RPM Method) – заснований на підрахунку кількості відбитих імпульсів світлового потоку. Прилади цієї групи більш зручні в застосуванні, ніж прилади контактного принципу дії та дозволяють вимірювати значення швидкостей в широкому діапазоні до 1000000 об/хв.

4. Стробоскопічні тахометри засновані на застосуванні стробоскопічного перетворювача. При великому діапазоні вимірювання частоти обертання машини застосовують генераторний спосіб вимірювання. Застосовують тахогенератор в якості якого може бути використана невелика машина постійного току незалежного збудження або генератор з постійними магнітами до затискачів якого приєднується точний магнітоелектричний вольтметр. При обертанні валу генератору буде вироблятися напруга, що пропорційна до частоти обертання. Відхилення стрілки вольтметра буде пропорційним до частоти обертання машини. Даний спосіб дає достатньо точні результати вимірювання, точність методу залежатиме від точності градуювання шкали вольтметра. Проградувати такий тахометр можна декількома способами. Наприклад, побудувати довідковий графік залежності напруги від частоти обертання якорю або зробити нову шкалу вольтметра на якій замість вольт записуються оберти на хвилину.

Для вимірювання частот обертання машин використовують тахометри різних типів. Найбільш простою конструкцією відрізняються механічні тахометри. В залежності від місця монтажу тахометру та способу застосування тахометри поділяють на стаціонарні, дистанційні, ручні (рисунк 1).

Тахометри типу ІО – 10. До комплексу разом з тахометром входить набір наконечників та пристроїв для вимірювань в різних умовах. При великій частоті обертання застосовується гумовий наконечник, при малій – металічний. При відсутності центрів на валу машини використовують шків, який притискають бічною поверхнею до поверхні валу, що обертається. Частоту обертання в цьому випадку визначають за формулою

$$n = \frac{n_{\tau} D_{ш}}{D_{в}}$$

де n_{τ} – показники тахометра, об/хв;

$D_{ш}$ – діаметр шківу (для ІО – 10 він дорівнює 32мм);

$D_{в}$ – діаметр валу, мм.

Усталений режим частоти обертання можна виміряти за допомогою лічильника обертів, з'єднаного з валом машини за формулою

$$n = \frac{60N}{t}$$

де t – час обертання, с;

N – кількість обертів.

Крім того, розрізняють тахометри, що вимірюють швидкість контактним і безконтактним методом. До першої групи відносяться всі вище названі прилади за винятком фотоелектричного і стробоскопічного тахометрів, що працюють безконтактним методом. Використання безконтактних методів контролю кутових швидкостей обумовлено тими випадками, коли потужність об'єкту контролю дуже мала та приєднання навіть мало потужного споживача у вигляді тахометру, при роботі контактним методом може викликати перевантаження та невірні свідчення приладу.

Розглянемо будову і принцип дії фотоелектричних тахометрів.

Принцип дії фотоелектричних тахометрів заснований на залежності освітленості робочої поверхні фотоелектричного перетворювача (фоторезистора, фотодіода і т.д.) від числа обертів валу двигуна. Наприклад світловий потік може перериватися диском з каліброваними отворами, насадженими на вал двигуна (рис. 2). При цьому фотодіод VD1 та резистор R_H складають дільник напруги, який підключається до джерела стабілізованої напруги. При освітленні фотодіода його опір скорочується, струм через дільник збільшується і падіння напруги на опорі R_H підвищується, при затемненні робочої поверхні фотодіода спад напруги на опорі R_H зменшується. Таким чином при обертанні валу двигуна на опорі R_H формуються імпульси напруги, амплітуда та тривалість яких визначається часом освітлення фотодіода (час освітлення робочої поверхні фотодіода залежить від діаметра отвору і швидкості його переміщення). При цьому частота вихідних імпульсів f_i пропорційна частоті обертання n валу двигуна та визначається з відношення:

$$f_i = \frac{k \cdot n}{60}$$

де k – число отворів диска;

n – частота обертання вале двигуна, хв.⁻¹.

Принцип дії перетворювача фотоелектричного тахометра представлений на рисунку 6.

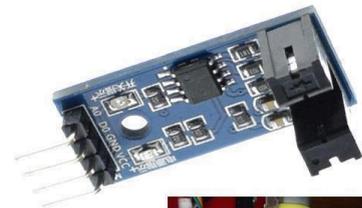
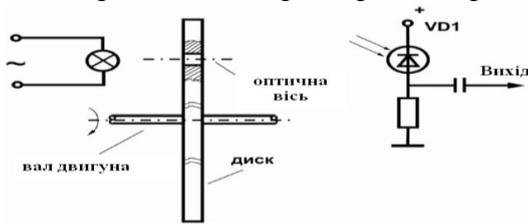
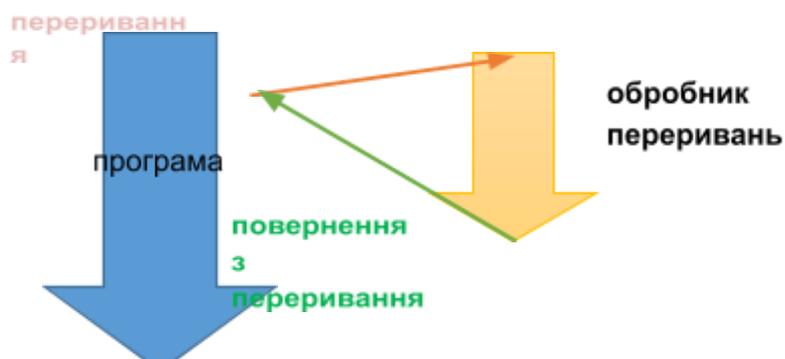

Рисунок 2 – Перетворювач фотоелектричного тахометра.

Основною перевагою фотоелектричних тахометрів являється простота конструкції, широкі можливості розширення меж вимірювання шляхом зміни числа отворів диску, мале навантаження на вал досліджуваного об'єкта. Очевидною перевагою фототахометрів при вимірюванні малих частот обертання являється можливість збільшення числа вихідних імпульсів за один оберт валу шляхом збільшення числа отворів диску.

Переривання – дуже важливий механізм Arduino, який дозволяє зовнішнім приладам взаємодіяти з контролером при виникненні різних подій. Встановивши обробник апаратних переривань в скетчі, ми зможемо реагувати на проходження променя світла крізь отвір в диску який обертається. Далі ми дізнаємося як працюють переривання на прикладі використання функції Arduino attachInterrupt().

Переривання в Arduino

Переривання – це сигнал який повідомляє процесору про настання будь-якої події, котра потребує негайної уваги. Процесор повинен відреагувати на цей сигнал, перервав виконання поточної інструкції і передав керування обробнику переривань (ISR, Interrupt Service Routine). Обробник – це звичайна функція, котру ми пишемо самі і розташовуємо там той код, який повинен відреагувати на подію.

Після обслуговування переривання ISR функція завершує свою роботу і процесор із задоволенням повертається до перерваних занять – продовжує виконувати код з того місця, в якому зупинився. Все це відбувається автоматично, тому наша задача полягає тільки в тому, щоб написати обробник переривань, нічого при цьому не пошкодивши і не змушуючи процесор занадто часто відволікатися на нас.

В Arduino представлені 4 типи апаратних переривань. Всі вони розрізняються сигналом на контакті переривання:

Контакт притягнутий до землі. Обробник переривання виконується до тих пір, поки на піні переривання буде сигнал LOW.

Зміна сигналу на контакті. В такому випадку Arduino виконує обробник переривання, коли на піні переривання відбувається зміна сигналу.

Зміна сигналу з LOW на HIGH на контакті – при зміні з низького сигналу на високий буде виконуватись обробник переривання.

Зміна сигналу з HIGH на LOW на контакті – при зміні з високого сигналу на низький буде виконуватись обробник переривання.

В нашому випадку причиною, по якій необхідно викликати переривання, являються:

Визначення зміни стану виводу;

Як реалізуються переривання в Arduino

При отриманні сигналу переривання робота в циклі loop() призупиняється. Починається виконання функції, яка оголошується на виконання при перериванні. Оголошена функція не може приймати вхідні значення і повертати значення при завершенні роботи. На сам код в основному циклі програми переривання не впливає. Для роботи з перериванням в Arduino використовується стандартна функція attachInterrupt().

Плата Arduino Uno має 2 переривання на другому і третьому піні, але якщо потрібно більше двох виходів, плата підтримує спеціальний режим «pin-change». Цей режим працює по зміненню входу для всіх пінів. Відмінністю режиму переривання по зміненню входу полягає в тому, що прерывания можуть генеруватися на будь-якому з восьми контактів. Обробка в такому випадку буде складніше і довше, так як прийдеться відслідковувати останній стан на кожному з контактів.

Для всіх плат Arduino при роботі с функцією attachInterrupt (interrupt, function, mode) аргумент Interrupt 0 пов'язаний с цифровим піном 2.

Переривання в мові Arduino

Тепер давайте перейдемо до практики й поговоримо про те, як використовувати переривання в своїх проектах.

Синтаксис attachInterrupt()

Функція attachInterrupt використовується для роботи з перериваннями. Вона слугує для з'єднання зовнішнього переривання з обробником.

Синтаксис виклику: attachInterrupt(*interrupt, function, mode*)

Аргументи функції:

interrupt – номер переривання що викликається (стандартно 0 – для 2-го пина, для плати Arduino UNO 1 – для 3-го пина),

function – назва функції що викликається при перериванні (важливо – функція не повинна ні приймати, ні повертати будь-які значення),

mode – умова спрацювання переривання.

Можливе встановлення наступних варіантів умов спрацювання:

LOW – виконується по низькому рівню сигналу, коли на контакті нульове значення. Переривання може циклічно повторюватися – наприклад, при натиснутій кнопці.
CHANGE – по фронту, переривання відбувається при зміні сигналі з високого на низький або навпаки. Виконується один раз при будь-якій зміні сигналу.
RISING – виконання переривання один раз при зміні сигналу з LOW на HIGH.
FALLING – виконання переривання один раз при зміні сигналу з HIGH на LOW.4

Пишемо програму для розрахунку

[code]

```
#include <Wire.h>
```

```
#include <LiquidCrystal_I2C.h>
```

```
LiquidCrystal_I2C lcd (0x27, 16, 2);
```

```
byte n = 3; // кількість отворів на диску
```

```
float r = 3.5; // радіус колеса В САНТИМЕТРАХ
```

```
float r_speed, rev_time;
```

```
volatile unsigned long lastflash, flash, lastshow;
```

```
unsigned int RPM;
```

```
String spaces = "  ";
```

```
void setup(){
```

```
  Serial.begin(9600); // відкриваємо послідовний порт
```

```
  attachInterrupt(0, sens, RISING); // підключить переривання на 2 пін при зміні сигналу з LOW на HIGH.
```

```
  lcd.init();
```

```
  lcd.backlight();
```

```
  lcd.setCursor(0, 0);
```

```
  lcd.print("turn: ");
```

```
  lcd.setCursor(0, 1);
```

```
  lcd.print("speed: ");
```

```
}
```

```
//-----обробка переривання-----
```

```
void sens() {
```

```
  flash = micros() - lastflash; // вираховуємо час за який диск повернувся до наступного отвору
```

```
  lastflash = micros();
```

```
}
```

```
void loop(){
```

```
  if (micros() - lastflash > 1000000) { // якщо сигналу немає більше секунди
```

```
    RPM = 0; // вважаємо, що все стоїть і не обертається
```

```
    r_speed = 0;
```

```
  } else {
```

```
    rev_time = (float) flash / 1000000 * n; // час одного оберта в секундах з урахуванням кількості отворів
```

```
    RPM = (float) 60 / rev_time; // оберти за хвилину
```

```
    r_speed = (float) 2 * 3.1415 * r / 100 / rev_time * 3.6; // швидкість точки на радіусі, км/г
```

```
  }
```

```
  if (millis() - lastshow > 300) { // кожні 300 мілісекунд
```

```
    lcd.setCursor(9, 0); // курсор 9 зліва 1 рядок
```

```
    lcd.print(spaces); // очищуємо цифри з минулого виводу
```

```

lcd.print(RPM); // виводимо RPM
lcd.setCursor(10, 1); // курсор 10 зліва 2 рядок
lcd.print(spaces); // очищуємо цифри з минулого виводу
lcd.print(r_speed); // виводим швидкість
lastshow = millis();
}
[/code]

```

Збираємо схему

Додаток 18

Фрагмент бінарного заняття гуртків «Юний інспектор руху» і «Комп'ютерний геній»

Керівник : Короп Н.І., керівник гуртка «Юний інспектор руху»

Тема: «Регулювання дорожнього руху»

Мета: познайомити дітей з видами регулювання дорожнього руху, їх призначенням і правилами дотримання, з типами перехресть, особливостями переходу та проїзду доріг в таких місцях; формувати комунікативні уміння до взаємо та самоперевірки; виховувати уважність, дисциплінованість та відповідальність до збереження життя і здоров'я людини

Обладнання : мультимедійний проектор, музичний центр, комп'ютер, роздатковий матеріал, практичний стаціонарний макет дороги

Організаційний момент.

Доброго дня дорогі діти, шановні гості!

Ми раді, що ви завітали саме до нас, де головним досвідом є дорожня безпека понад усе. Доказом того, що ми раді бачити вас буде посмішка, яку ми вам даруємо. В житті кожної людини є момент, коли вона задумується чи потрібні ПДР взагалі.

Повідомлення теми і завдань заняття.

Правила – це порядок, впевненість. Життя без правил це хаос, біда. І от щоб впевненість була у завтрашньому дні, щоб на обличчях завжди сяяли посмішки, а душа й тіло були здоровими, пропоную продовжити знайомитися із Правилами регулювання дорожнього руху, метою якого буде закріплення на практиці умінь і навичок регулювання дорожнього руху на перехресті.

Повторення вивченого матеріалу.

Перш ніж переходити до нової теми «Регулювання та нерегульовані перехрестя», пропоную згадати попередній матеріал.

Тести (на екрані)

(відповіді діти пишуть на листках)

1) Скажіть, Дорожні знаки мають перевагу перед розміткою:

Так

Ні

Інколи

2) Дорожні знаки можуть бути:

Зі змінною інформацією

Постійні і тимчасові

1 і 2

3) Чи мають перевагу тимчасові знаки:

Так

Ні

4) Сигнали регулювальника мають перевагу перед сигналами світлофорів та вимогами дорожніх знаків і є обов'язковими для виконання:

Так

Інколи

Ні

5) Назвіть види дорожньої розмітки:

Пряма

Вертикальна

Горизонтальна

Вертикальна і горизонтальна

б) Яке значення для рейкових транспортних доріг має положення регулювальника: рука піднята вгору? **рух усіх транспортних засобів заборонено.**

Поміняйтеся листочками перевірте тести свого товариша і оцініть. Правильна відповідь 1 бал (на екрані правильні відповіді: а,в,а,,а,г , рух усіх транспортних засобів заборонено)

Дякую, молодці.

Вивчення нового матеріалу

Спробуємо з вами сьогодні поринути у світ водіїв і дотримуючись ПДР безпечно проїхати перехрестя.

Тема «Проїзд перехрестя» (на екрані супроводжувачий матеріал)

Перехрестя — місце перехрещення, прилягання або розгалуження **доріг** на одному рівні, межею якого є уявні лінії між початком заокруглень країв **проїзної частини** кожної з доріг. Не вважається перехрестям місце

прилягання до дороги виїзду з прилеглої [території](#).

Перехрестя, де черговість проїзду визначається сигналами світлофора чи регулювальника, вважається регульованим. На такому перехресті знаки пріоритету не діють.

У разі вимкнення світлофора або його роботи в режимі миготіння сигналу жовтого кольору та відсутності регулювальника перехрестя вважається нерегульованим і водії повинні керуватись правилами проїзду нерегульованих перехресть та установленими на перехресті знаками пріоритету.

На регульованих і нерегульованих перехрестях водій, повертаючи праворуч або ліворуч, повинен дати дорогу пішоходам, які переходять проїзну частину, на яку він повертає, а також велосипедистам, які рухаються прямо в попутному напрямку.

У разі необхідності надання переваги в русі транспортним засобам, які рухаються по перехрещуваній дорозі, водій повинен зупинити транспортний засіб перед дорожньою розміткою 1.12 (стоп-лінією) або 1.13, світлофором так, щоб бачити його сигнали, а якщо вони відсутні - перед краєм перехрещуваної проїзної частини, не створюючи перешкод для руху пішоходів.

Забороняється виїжджати на будь-яке перехрестя, у тому числі при сигналі світлофора, що дозволяє рух, якщо утворився затор, який змусить водія зупинитися на перехресті, що створить перешкоду для руху інших транспортних засобів і пішоходів.

На регульованому і нерегульованому перехресті повинен дати дорогу:

Пішоходам

Велосипедистам, які рухаються прямо в попутному напрямку.

Зупинися перед стоп – лінією або перед краєм проїжджої частини

Регульоване перехрестя

Регульовані перехрестя. У разі подання сигналу регулювальником або ввімкнення сигналу світлофора, що дозволяє рух, водій зобов'язаний дати дорогу транспортним засобам, що завершують рух через перехрестя, а також пішоходам, які закінчують перехід.

Повертаючи ліворуч або розвертаючись при зеленому сигналі основного світлофора, водій нерейкового транспортного засобу зобов'язаний дати дорогу трамваю попутного напрямку, а також транспортним

засобам, що рухаються в зустрічному напрямку прямо або повертають праворуч.

Цим правилом повинні керуватися між собою і водії трамваїв.

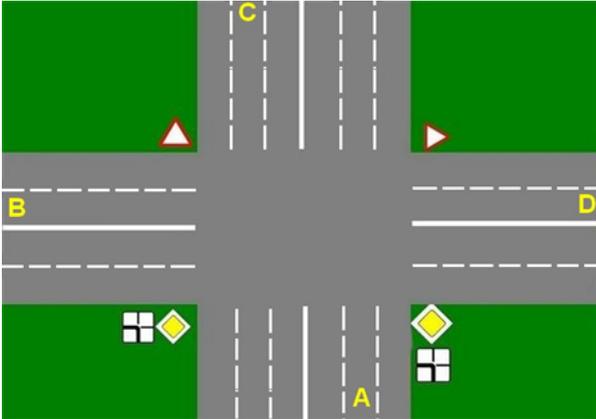
Якщо сигнал регулювальника або зелений сигнал світлофора дозволяють одночасно рух трамвая і нерейкових транспортних засобів, трамваю надається перевага незалежно від напрямку його руху.

Водій, який виїхав на перехрещення проїзних частин згідно із сигналом світлофора, що дозволяє рух, повинен виїхати у наміченому напрямку незалежно від сигналів світлофора на виїзді. Проте, якщо на перехрестях перед світлофорами на шляху руху водія є дорожня розмітка 1.12 (стоп-лінія) або дорожній знак 5.62, він повинен керуватися сигналами кожного світлофора.

Під час руху в напрямку стрілки, ввімкнутої в додатковій секції одночасно з жовтим або червоним сигналом світлофора, водій має дати дорогу транспортним засобам, що рухаються з інших напрямків.

На перехресті, де рух регулюється світлофором з додатковою секцією, водій, який перебуває на смузі, з якої робиться поворот, повинен продовжувати рух у напрямку, що вказує стрілка, ввімкнута в додатковій секції, якщо його зупинка на заборонний сигнал світлофора створить перешкоди транспортним засобам, що рухаються за ним по тій самій смузі.

Нерегульовані перехрестя

На перехресті нерівнозначних доріг водій транспортного засобу, що рухається по другорядній дорозі, повинен дати дорогу транспортним засобам, які наближаються до даного перехрещення проїзних частин по головній дорозі, незалежно від напрямку їх подальшого руху.

На перехресті рівнозначних доріг водій нерейкового транспортного засобу зобов'язаний дати дорогу транспортним засобам, що наближаються праворуч.

Цим правилом повинні керуватися між собою

і водії трамваїв.

На будь-якому нерегульованому перехресті трамвай, незалежно від напрямку його подальшого руху, має перевагу перед нерейковими транспортними засобами, що наближаються до нього по рівнозначній дорозі.

Перед поворотом ліворуч і розворотом водій нерейкового транспортного засобу зобов'язаний дати дорогу трамваю попутного напрямку, а також транспортним засобам, що рухаються по рівнозначній дорозі в зустрічному напрямку прямо чи праворуч.

Цим правилом повинні керуватися між собою і водії трамваїв.

Якщо головна дорога на перехресті змінює напрямок, водії транспортних засобів, які рухаються по ній, повинні керуватися між собою правилами проїзду перехресть рівнозначних доріг.

Цим правилом повинні керуватися між собою і водії, які рухаються по другорядних дорогах.

Якщо неможливо визначити наявність покриття на дорозі (темна пора доби, грязь, сніг тощо), а знаки пріоритету відсутні, водій повинен вважати, що перебуває на другорядній дорозі.

Закріплення матеріалу на стаціонарному макеті перехресття

Хто бажає спробувати продемонструвати на макеті правила проїзду на нерегульованому перехресті :

Творче завдання . Готують 3 дитини рішення трьох ситуацій, а всі пробують розв'язувати тести на закріплення нового матеріалу на екрані.

Демонстрація ситуацій перехресття на макеті.

Підсумок заняття .

Назвіть перехресття у нашому місті.

Назвіть нерегульовані перехресття в районі ЦДТ.

Чи є перехресття вул.Гагаріна і вул.Маяковського регульованими? Поясніть.

Чим відрізняються регульовані від нерегульованих перехресть?

Дякую всім за плідну роботу. На цьому наше заняття не закінчується, оскільки ми завжди співпрацюємо із гуртком «Комп'ютерний геній», ще ми постійно працюємо на платформі водій ua, тож сьогодні пропоную оживити наше перехрестя і власноруч створити свою ситуацію у форматі Power Point з Гориславцем Р.А. Запрошую всіх у комп'ютерний клас.

План-конспект бінарного заняття

Гориславець Р.А., керівник гуртка «Комп'ютерний геній»

27.04.17

Тема: Використання засобів анімації програми Microsoft Power Point для вирішення завдання та відтворення ситуації з переїзду перехрестя за правилами дорожнього руху.

Мета: Поєднати вивчення теорії правил дорожнього руху з практичним моделюванням та відтворенням ситуацій на комп'ютері. Відточити навички роботи в програмі Microsoft Power Point.

Тип уроку: засвоєння нових знань, умінь і навичок, вивчення нового матеріалу.

Хід уроку

1. Організаційний етап.

Ввімкнення комп'ютерів, та завантаження профілів користувачів ЮІР. Завантаження з робочого столу програми Microsoft Power Point.

2. Мотивація

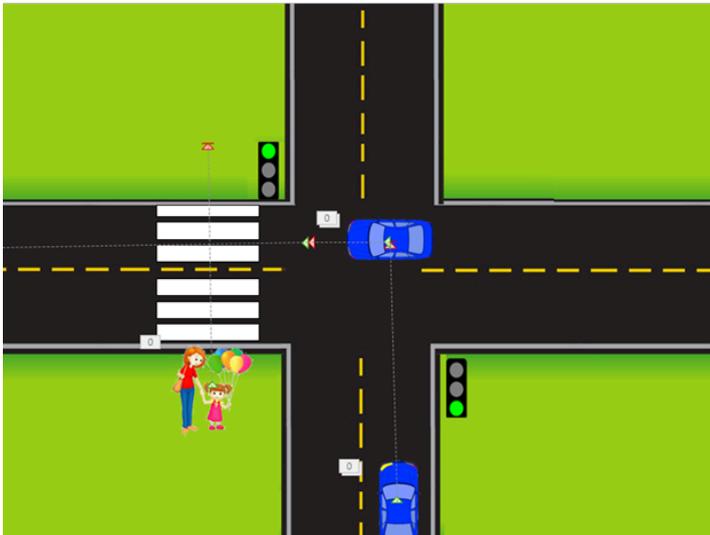
Приведення прикладів змодельованих ситуацій та демонстрація їх на проекторі. Розуміння того, як розв'язування та відтворення на ПК різноманітних ситуацій пов'язаних з правилами дорожнього руху покращує ваші навички керування авто.

3. Виклад теоретичного матеріалу:

Доброго дня шановні діти та педагоги. Сьогодні ми з вами розглянемо на практиці, як можна поєднати теорію правил дорожнього руху з моделюванням та відтворенням різноманітних ситуацій на персональному комп'ютері. Моделювання ситуацій за допомогою ПК, які можуть виникнути під час керуванням транспортним засобом, допоможуть більш швидко реагувати на обставини, які складаються на дорозі та відточити ваші знання з правил дорожнього руху. Кожному з вас буде роздана надрукована на папері одна з 3-х ситуацій, яку вам потрібно вирішити та відтворити її за допомогою анімації в програмі Microsoft Power Point. В кожного з вас вже запущена програма Power Point на вашому комп'ютері. Всі файли, які можуть знадобитися при вирішенні завдання знаходяться в папці «27» на робочому столі.

Але перед тим, як ви приступите до розв'язання та моделювання завдань, ми з вами розглянемо на прикладі, як це потрібно робити.

Розглянемо таку ситуацію: Синій автомобіль рухається знизу до перехрестя з ввімкненим лівим сигналом повороту, виїжджає на середину перехрестя та повертає ліворуч. Під'їжджає до пішохідного переходу та зупиняється щоб пропустити пішоходів. Пішоходи переходять дорогу, автомобіль продовжує рух на зелене світло.

Спочатку з папки «27» в наш документ вставляємо зображення з перехрестям, а також додаємо наші об'єкти, яким ми будемо задавати рух (анімацію), а саме: авто синього кольору та пішоходи. Розставляємо наші об'єкти в початкові точки, з яких вони почнуть рух.

Наступним кроком вибираємо наші об'єкти «Авто» та задаємо йому анімацію таким чином: «Пути перемещения» → «Вверх».

Після того. Як наше авто виїхало на середину перехрестя, нам потрібно зробити так, що воно повернуло наліво. Для цього застосовуємо анімацію «Выделение» → «Вращение» та задаємо для неї параметри «проти годинникової стрілки на 90 град».

Тепер нам потрібно, щоб наш автомобіль вимкнув свій сигнал повороту (оскільки воно вже здійснило поворот) та продовжив рухатися до пішохідного переходу і біля нього зупинився. Для цього ми робимо так, щоб наш автомобіль з ввімкненим сигналом повороту зник, для цього застосовуємо ефект «Исчезновение» та на його місце з папки «27» вставляємо зображення з автомобілем з вимкненими сигналами повороту та додаємо до нього ефект «Появление».

Після цього продовжуємо рух нашого автомобіля до пішохідного переходу застосувавши ефект «Пути перемещения» → «Влево».

Коли авто зупинилось біля пішохідного переходу, нам треба задати анімацію для наших пішоходів, щоб вони перейшли дорогу. Для цього використовуємо анімацію «Пути перемещения» → «Вверх».

І після того, як пішоходи перейшли дорогу, ми продовжуємо рух нашого авто застосувавши до нього анімацію «Пути перемещения» → «Влево» (авто).

Ось що у нас вийшло (демонстрація результату). А тепер кожному з вас будуть роздані завдання. Приступайте будь-ласка до їх вирішення та реалізації.

Завдання 1

Відтворити за допомогою програми Power Point ситуацію з проїзду перехрестя.

Ситуація: Синій автомобіль рухається знизу до перехрестя з ввімкненим лівим сигналом повороту, виїжджає на середину перехрестя та повертає ліворуч. Під'їжджає до пішохідного переходу та зупиняється щоб пропустити пішоходів. Пішоходи переходять дорогу, автомобіль продовжує рух на зелене світло.

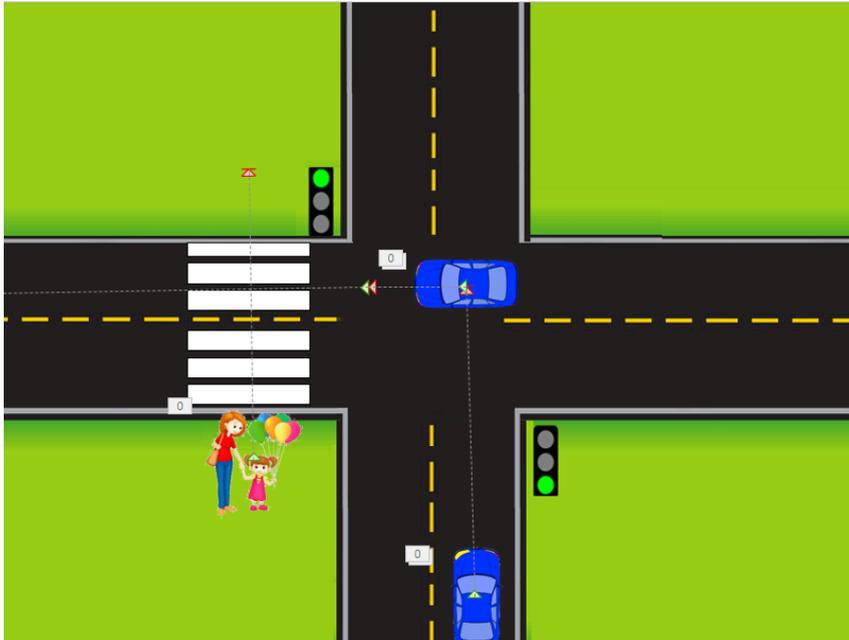
Підказка:

Потрібно використати такі ефекти:

«Пути перемещения» → «Вверх» (авто)

«Выделение» → «Вращение» (проти годинникової стрілки на 90 град.) (авто)

- «Пути перемещения» -> «Вліво" (авто)
- «Пути перемещения» -> «Вверх» (пішоходи)
- «Пути перемещения» -> Влево (авто)

Завдання 2

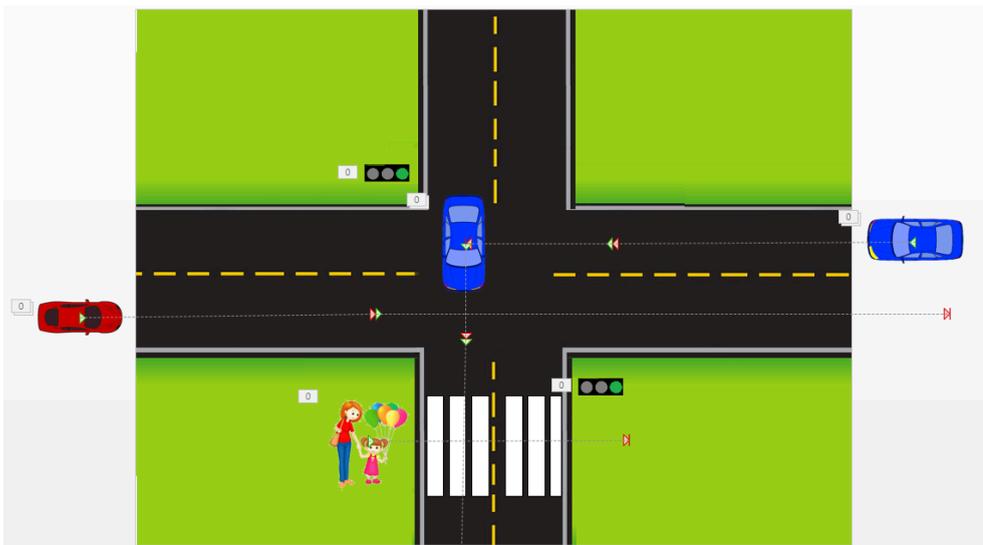
Відтворити за допомогою програми Power Point ситуацію з проїзду перехрестя.

Ситуація: Синій автомобіль рухається до перехрестя з ввімкненим лівим сигналом повороту. В той же час, на зустріч синьому рухається червоний автомобіль (жоден сигнал повороту не ввімкнений). Синій автомобіль пропускає червоний, а потім повертає наліво і під'їжджає до пішохідного переходу, де має зупинитися, щоб пропустити пішоходів. Пішоходи переходять дорогу і синій автомобіль продовжує свій рух.

Підказка:

Потрібно використати такі ефекти:

- «Пути перемещения» -> «Влево» (синій автомобіль)
- «Пути перемещения» -> «Вправо» (червоний автомобіль)
- «Выделение» -> «Вращение» (против часовой на 90 градусов) (синій автомобіль)
- «Пути перемещения» -> «Вниз" (синій автомобіль)
- «Пути перемещения» -> «Влево" (пішоходи)
- «Пути перемещения» -> «Вниз" (синій автомобіль)

Завдання 3

Відтворити за допомогою програми Power Point ситуацію з проїзду перехрестя.

Ситуація: До не регульованого перехрестя з усіх чотирьох сторін під'їжджає чотири автомобілі. Синій 1 зверху має ввімкнений правий сигнал повороту. Синій автомобіль 2 з права - їде прямо. Червоний автомобіль 1 зліва має ввімкнений лівий сигнал повороту. Червоний 2, який їде знизу має ввімкнений лівий сигнал повороту. Потрібно, щоб всі авто роз'їхалися на рівнозначному перехресті за правилом «поступитися тому, хто з права».

Підказка:

Потрібно використати такі ефекти:

1) Етап під'їзду та зупинки біля перехрестя:

- «Пути перемещения» → «Вниз» (синя машина зверху)
- «Пути перемещения» → «Влево» (синя машина з права)
- «Пути перемещения» → «Вправо» (червона машина з ліва)
- «Пути перемещения» → «Вверх» (червона машина з низу)

2) Роз'їзд на перехресті:

2.1) Синя машина зверху

- «Пути перемещения» → «Вниз» (виїзд на середину перехрестя)
- «Выделение» → «Вращение» (проти годинникової стрілки 90 град.)
- «Пути перемещения» → «Влево»

2.2) Синя машина зправа

- «Пути перемещения» → «Влево»

2.3) Червона машина з низу

- «Пути перемещения» → «Вверх» (виїзд на середину перехрестя)
- «Выделение» → «Вращение» (проти годинникової стрілки 90 град.)
- «Пути перемещения» → «Влево»

2.4) Червона машина з ліва

- «Пути перемещения» → «Вправо» (виїзд на середину перехрестя)
- «Выделение» → «Вращение» (проти годинникової стрілки 90 град.)
- «Пути перемещения» → «Вверх»

4. Закріплення: усвідомлення пройденого матеріалу. Згадування всіх кроків, які пройшов учень на даному уроці.

5. Підбиття підсумків уроку: узагальнення навчального матеріалу.

Методична карта заняття дитячої телестудії «Калейдоскоп»

Технологія процесу виробництва мультфільму в техніці перекладка.

Заняття: № 34

Рівень: початковий рівень

Дата: 15.01.2018

Місце проведення: ЦДТ

Час проведення: 15.00-17.00

Кабінет: №214

Тема заняття: Створення мультфільму «Космічні пригоди» у техніці перекладка.

Мета заняття:

Навчальна:

-дати загальне уявлення про різні види мультиплікації, навчити основам теорії руху, принципам анімації, основам режисури, сценарної майстерності, композиції кадру, обробки звуку і монтажу; познайомити з технічним процесом створення мультиплікації в техніці перекладка, розкадровкою мультфільма перед зйомкою, вчити бачити зв'язок між усіма складовими створення майбутнього фільму;

-навчити застосувати на практиці отримані знання при створенні анімаційних фільмів; навчити самостійній роботі у пошуку необхідної інформації за допомогою різних джерел: Інтернет, література, життєві спостереження і т. д., для створення анімаційних фільмів;

-вчити організовувати своє робоче місце, планувати свою діяльність;

Розвивюча:

-сформувати поняття «мультиплікація», «компоновка», «проміжна фаза», «експозиційний лист»; познайомити учнів з шедеврами світової мультиплікації;

-розвивати художній смак,;

-розвинути основні професійні навички, необхідні для створення мультфільму;

-створити умови для емоційного розвитку фантазії, пам'яті, уваги, відчуття часу і простору, творчих здібностей, дати уявлення про можливості та місце анімації в сферах сучасного мистецтва та медіа-технологіях;

-сприяти орієнтації учнів у розмаїтті сучасних професій пов'язаних із створенням анімаційного кліпу;

Виховна:

-виховувати в учнів здатність занурення в атмосферу творчості, активізацію фантазії, свободи вибору, здатність організувати робоче місце, спланувати послідовність роботи над створенням мультфільму, духовно-моральне становлення особистості в процесі навчання;

-виховувати бажання відвідувати телестудію, виховувати інтерес до занять у телестудії, впевненість у собі, самостійність, взаємодопомогу, відповідальність;

-виховувати обов'язкове дотримання правил техніки безпеки, взаємодопомогу,

Завдання заняття: формування компетентностей особистості засобами мультимедійних технологій, формування практичних умінь роботи з різним обладнанням комп'ютерних технологій, набуття досвіду власної творчої діяльності, задоволення потреби особистості у творчій самореалізації; забезпечення умов для розвитку творчих здібностей учнів, формування смаку до художньої діяльності, візуальної грамотності, вміння бачити і створювати красиве;

Методи заняття: пояснення, розповідь, бесіда, ілюстрація, демонстрація, практична робота;

Тип заняття: комбінований
Форма заняття: заняття-практикум

Науково – методичне та технічне забезпечення заняття

Наочні матеріали: ілюстрації, журнали, фотокартки, література про анімацію і мультиплікацію, мультфільми зразки

Технічне обладнання: ноутбук, ПК, відеокамера, цифровий фотоапарат, мультстанок для зйомки мультфільмів, штатив, пластилін, папір, білий картон, фарби, олівці, фломастери, ножиці, скотч.

Дидактичний матеріал: алгоритм створення мультфільму, схеми, таблиці, інструкції, додатки, статті.

Навчальна література:

1. Юровська Л.Г., Кіно і діти. Випуск 1. Збірка методичних матеріалів. Дніпропетровськ: обл. ДЮК «Веснянка»: «Інновація», 2003
2. Кучма О.І. Кіно і діти. Випуск 2. Збірка методичних матеріалів. Дніпропетровськ: обл. ДЮК «Веснянка»: «Інновація», 2006
3. А. А. Гусакова. Мультфільми своїми руками. ТЦ «Сфера», М. 2010
4. Анна Мілборн. Я малюю мультфільм - М.: Ексмо, 2006р.

План заняття

№	Етапи роботи над мультфільмом	хв.	Методичні прийоми використовувані на даному етапі заняття
1	Організаційний момент	10	Пояснювально-ілюстративні, наочні
2	Вивчення нового матеріалу	20	Пояснювально-ілюстративні, наочні Перегляд відеуроку. Алгоритм роботи.
3	Закріплення вивченого матеріалу	20	Пояснювально-ілюстративні, наочні Самостійна робота за алгоритмом
4	Заключна частина	20	Пояснювально-ілюстративні, наочні прийоми. Самостійна робота
5	Підсумок заняття	15	Коллективний аналіз
6	Завдання додому	5	Контроль засвоєння знань

Через 15-20 хвилин роботи за комп'ютером проводиться розминка для очей і кистей рук.

Хід заняття

I. Організаційний момент

1. Вступне слово керівника гуртка. Створення позитивного емоційного настрою на занятті. Дорогі діти, сьогодні ми продовжуємо знайомитися з сучасними екранними видами мистецтв такими як «Анімація» та «Мультиплікація». На занятті будемо вчитися самостійно створювати мультфільм «Космічна пригоди».

2. Актуалізація знань для вивчення нового матеріалу.

Опорні поняття:

Анімація - в перекладі з латинської «аніма» - душа, «анімація» - пожвавлення, одухотворення;

Розкадрування - це послідовність малюнків, допоміжний засіб при створенні мультфільмів; процес візуалізації анімації шляхом її розбиття на послідовність ескізів, що ілюструють ключові моменти картини.

II. Вивчення нового навчального матеріалу.

1. Пояснення нового матеріалу керівником гуртка

Загальне уявлення про види мультиплікації. Види мультфільмів.

2. Перегляд готових мультфільмів.

Ознайомлення з технологічною стороною процесу створення мультфільмів в техніці перекладка; Технічний процес створення мультиплікації. (Додаток 2)

Створення анімаційного кліпу, використовуючи техніку перекладка (Додаток відео №1 Перегляд відеоуроку №1 зі зйомки мультфільма)

3. Схема етапів роботи над мультфільмом

- 1). Ідея.
- 2). Сценарій. Розкадрування.
- 3). Створення персонажів
- 4). Створення фону
- 5). Зйомка сцен
- 6). Монтаж
- 7). Озвучення
- 8). Збереження

4. Всі знамениті мультфільми будуються і створюються за однією схемою.

*-Ідея. На цьому етапі необхідно визначити, про що буде ваш мультфільм. Можна спробувати відповісти собі на питання: «Що ви хочете сказати за допомогою мультфільму і кому? Навіщо ви робите цей мультфільм (яку реакцію очікуєте від глядачів)?». У нашому випадку ми будемо знімати «Космічні пригоди»

*-Професійні аніматори після ідеї починають працювати над сценарієм і розкадровкою.

*-Сценарій - частина роботи, в якій ви уявляєте собі хід мультфільму. Сценарій - текст з описом сцен, місць дії, характерів героїв, діалогів.

*-Розкадрування - сцени в картинках. Намалювати поетапно фрагменти нашого мультфільму. Як розвиваються події? Що роблять головні герої? Коли виникає необхідність великого плану, коли спільного? На папері олівцем намалювали хід зйомки. Наші декорації і персонажі в техніці перекладка виконуються з паперу, картону і пластиліну. Ті частини, які передбачається рухати з пластиліну виконуються окремо - руки, ноги. Виходить персонаж, як би розділений на частини. На картоні намалювати космічне небо, зорі можна виготовити з пластиліну, головних героїв, зробити їх яскравими, так як це головні герої. Пелюстки у квітки зробили окремими частинами щоб ці фрагменти рухалися.

*-При створенні фону необхідно уважно поставитися до кольору, фон не повинен переважувати увагу на себе, перш за все важливий персонаж. Простір фону повинен бути таким, щоб персонаж відчував себе там досить гармонійно. Фон малюємо на окремому аркуші. Вся дія відбувається в космосі, тому й фон №1 буде нагадувати зоряне небо, а фон №2 планету з кратерами.

*-При зйомці необхідно встановити фотоапарат на штатив так, щоб об'єктив фотоапарата був направлений вниз, паралельно столу, на якому лежить фон і персонажі. Важливо, щоб при зйомці фотоапарат на штативі не рухався. Можна приклеїти штатив скотчем. Фон необхідно також закріпити скотчем і на ньому розташувати персонажів.

Тепер потрібно фотографувати кожне положення, рух героїв, поетапно. Чим менше рух і більше кадрів при зйомці, тим плавніше і повільніше рух в результаті. Зазвичай в

мультиплікації використовується 6, 12, 24 кадрів в секунду (при 6-ти кадрах, рух буде більш різким і швидким).

*-Монтаж здійснюється у відеомонтажній програмі «Windows Movie Maker». Необхідно зібрати фотографії одна за одною і поставити їм єдину тимчасову шкалу, наприклад: 0,12 секунди (середня швидкість руху). Час може змінюватися в залежності від вашої ідеї. Наприклад, якщо ви хочете зосередити увагу на якомусь об'єкті, час можна збільшити.

Спочатку потрібно встановити швидкість зміни кадрів, для цього натискаємо кнопки «Сервіс», потім «Параметри».

Треба вибрати тривалість зображення 0,125 і тривалість переходу 0,25. Чим більше ці цифри, тим повільніше буде відбуватися дія в мультфільмі.

Далі виділяються потрібні фотографії і перетягуються курсором на доріжку «Відео»

*-Озвучення. На фотоапарат начитується за ролями голосно і виразно байка. Потім в програму імпортується озвучення, потрібна музика і перетягується на доріжку «Звук або музика». Музика відрізається до потрібної довжини

*-Збереження виконується за аналогією з технікою відео. Для цього натискаємо «Файл», потім «Опублікувати фільм».

Створення титрів. У титрах ви можете не тільки вказати прізвища педагогів і дітей - творців м/ф, але і включити відео або фото матеріали самого процесу створення м/ф.

Є деякі секрети успіху при створенні мультфільму, наведемо деякі з них:

*При зйомці передній план відкритий, нічого не загороджує персонажам;

*Статичні предмети (фон) нерухомі в кадрі, також не рекомендується рухати штатив;

*Можна міняти положення декорацій - захиталися дерева, з них впали листя і т.п. ;

*У кадр не повинні потрапляти сторонні предмети (тіні, руки аніматорів), якщо це не передбачається по режисерському задуму;

*Під час запису звуку в «студії» повинна бути абсолютна тиша;

*Ви можете використовувати різні звукові аудіоефекти - скрип дверей, гавкіт собаки, мотор автомобіля тощо.

Секрети створення мультфільму

Секрет 1. Малюнок - зображення героя розрізати по лініях так, щоб ніжки були окремо від тулуба. Далі покласти відрізані деталі разом і зробити знімок, потім перекласти відрізані деталі так, щоб вони опинилися в іншому положенні. Немов герой поміняв їх положення сам. Зробити другий знімок. І так далі, міняти положення відрізаних деталей стільки разів, скільки необхідно для демонстрації його пересування. (Додаток 3. Танцюючий восьминогіг)

Секрет 2. Можна зігнути руки героя і потім поперемінно кожен з них розгинати і згинати. (пластилінова анімація)

Секрет 3. Кілька простих порад щодо оформлення декорацій. Деякі декорації для перекладного мальованого мультфільму можна наклеїти так, щоб був проміжок між листом сцени і декорацією. Малюнок школи треба приклеїти тільки в нижній частині, щоб можна було за ним поміщати фігурки героїв і в потрібний момент витягувати з відкриваючих дверей. Ось як із дверей школи з'являється слон.

(Додаток 3. Сцена – Відкриваючі двері школи.)

Секрет 4. І ще одна порада, яка може вам знадобитися. Щоб герой з'явився в центральній частині сцени - робимо розріз в необхідному місці. З отриманого отвору в необхідний момент з'являється герой.

3. Повторення правил техніки безпеки роботи в кабінеті

Вправи для очей. Вправи для осанки. Фізкультхвилинка.

III. Закріплення вивченого матеріалу

1. Питання учням

-З чого варто почати роботу над створенням мультфільму.

Робота над зйомкою мультфільма «Космічна подорож».

-Малюємо поетапно фрагменти нашого мультфільму. Як розвиваються події? Що роблять головні герої? Коли виникає необхідність великого плану, коли спільного? На папері олівцем намалювали хід зйомки.

-Виконуємо декорації і персонажів в техніці перекладка з паперу, картону і пластиліну. Ті частини, які передбачається рухати з пластиліну викнуються окремо - руки, ноги. Виходить персонаж як би розділений на частини. На картоні намалювати космічне небо, зорі можна виготовити з пластиліну, головних героїв зробити яскравими, так як це головні герої. Пелюстки у квітки зробили окремими частинами щоб ці фрагменти рухалися. Злого героя виконуємо із темних кольорів пластиліну.

Розкадрування анімації «Космічна подорож» (Додаток 4). Плани зйомки (Додаток 5)

Учням пропонується розбити мультфільм на сюжети.

Сюжет 1	Сюжет 2	Сюжет 3	Сюжет 4	Сюжет 5	Сюжет 6	Сюжет 7	Сюжет 8	Сюжет 9	Сюжет 10
Космічний простір	Летить ракета №1, герой 1	Приземлення ракети 1 на невідомій планеті	Летить ракета №2 героїня 2	Приземлення ракети 2 на невідомій планеті	Зустріч і знайомство героїв	Злий герой	Перетворення злого героя на квітку	Дружба між героями	Кінець Титри

2.Малювання і вирізання декорацій, та ліплення героїв із пластиліну

2.Фронтальна робота. Скласти алгоритм створення кліпу з керівником гуртка.

3.Практична робота творчих груп на комп'ютері з керівником гуртка за алгоритмом (Додаток 6)

*Створення анімаційного кліпу, використовуючи техніку перекладки

*Мультфільм з фотографій можна робити в будь-якій монтажній програмі для роботи з відео. Майже у всіх на комп'ютері відразу є Windows Movie Maker. Всі інші, відео програми загалом і в цілому, працюють за аналогією.

*Першим ділом треба завантажити всі фотографії в комп'ютер і скласти в окрему папку. Потім відкрити редактор для роботи з фотографіями, який дозволяє пакетні перетворення і зробити фотографії потрібного розміру та їх перейменувати, щоб всі файли мали порядкові номери, що йдуть підряд.

*Потім відкрити монтажну програму, на відеодоріжку покласти в послідовності фотографії, встановити потрібну швидкість, на аудіодоріжку - відповідну музику, зберегти файл і гордо всім показувати.

*Фізкультхвилинка.

4.Самостійна робота учнів в групах, або у парах

5.Перевірка виконаної роботи

IV.Заключна частина

1.Пререгляд створених мультфільмів

2.Аналіз і оцінка виконаних робіт

V.Підсумки заняття

1.Підведемо підсумки заняття. Яке головне завдання сьогодні стояло перед нами? Що ми створювали своїми руками?

Ви дізналися про технологію створення мультфільмів.

Таким чином, досліджуючи творчий процес створення мультфільмів, ми дізнались, що створюються вони за допомогою складних сучасних інноваційних технологій, які безмежно розширили можливості аудіовізуальних мистецтв. Синтез мистецтва

мультиплікації і комп'ютерної графіки дозволяє реалізувати будь-які творчі фантазії. Робота над створенням мультфільму поєднує у собі всі види мистецтв: музику, образотворче мистецтво, літературу, театр, дизайн, елементи танцю. Як і кожне мистецтво спирається на художній образ: у мультфільмі відбувається відтворення життя у формах самого життя (хоча гра – лише імітація). Таким чином спостерігаємо взаємозв'язок технічної і духовної культури екранних видів мистецтв - адже вони не лише надають і передають інформацію, а й є засобом формування смаків, поглядів та переконань.

Рефлексія

Продовжіть фразу:

1. На занятті я дізнався ...
2. На занятті мені сподобалось ...
3. Отримані знання я буду використовувати...
4. На занятті було цікаво...
5. На занятті я навчився...

-Ось і підійшло до завершення заняття.

-Я вважаю, що завдяки вашій старанності і праці наше заняття вдалося і знання отримані сьогодні, ви обов'язково будете використовувати під час створення своїх власних мультфільмів.

-Всім спасибі за вміння, за роботу та наполегливість.

VI. Завдання додому

Завдання на наступне заняття

Вивчити теоретичний матеріал. Дати відповідь на питання. Виконати завдання.

1. Завдання. Скласти простий режисерський сценарій за невеличким літературним оповіданням.

2. Завдання. Підготувати сценарій для зйомки мультфільму.

Рекомендований додатковий матеріал: стаття *(Додаток 8)*:

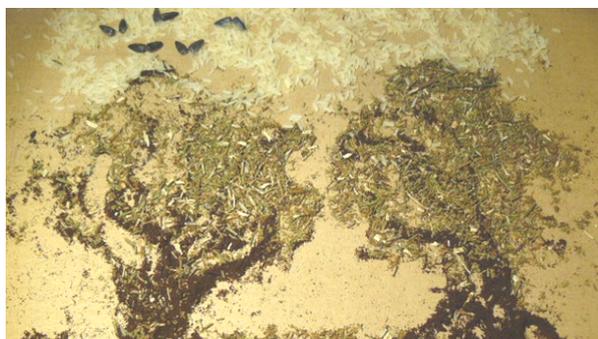
Азарин В. Від задуму до екрану - М.: В-тво МНЭПУ, 1995.

ДОДАТКИ

Додаток 1

1. Додатки до конспекту заняття в дитячій телестудії «Калейдоскоп»

Різні види мультиплікації

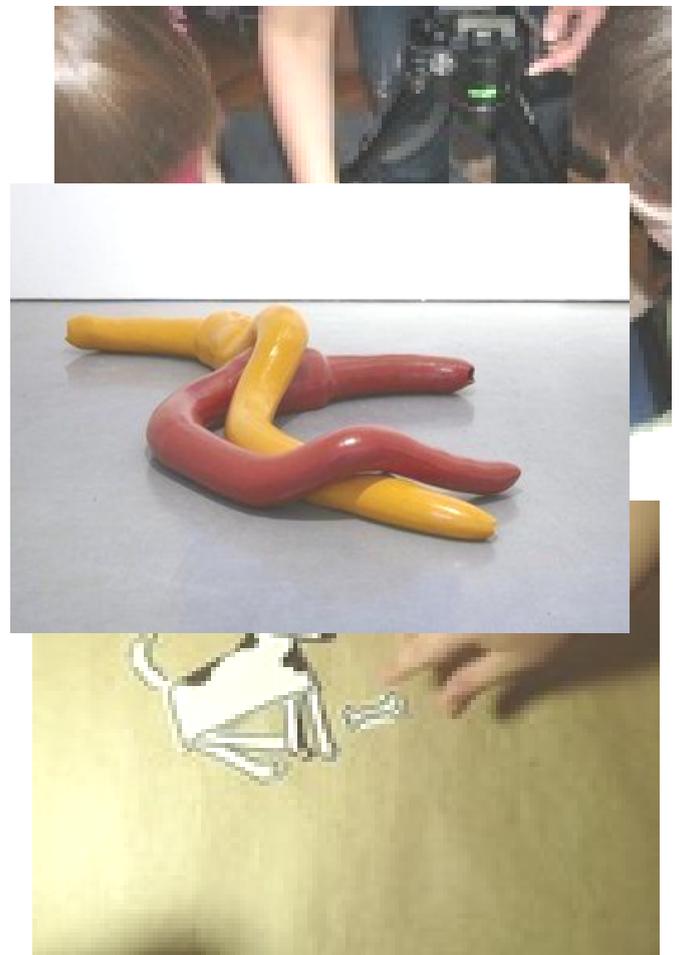

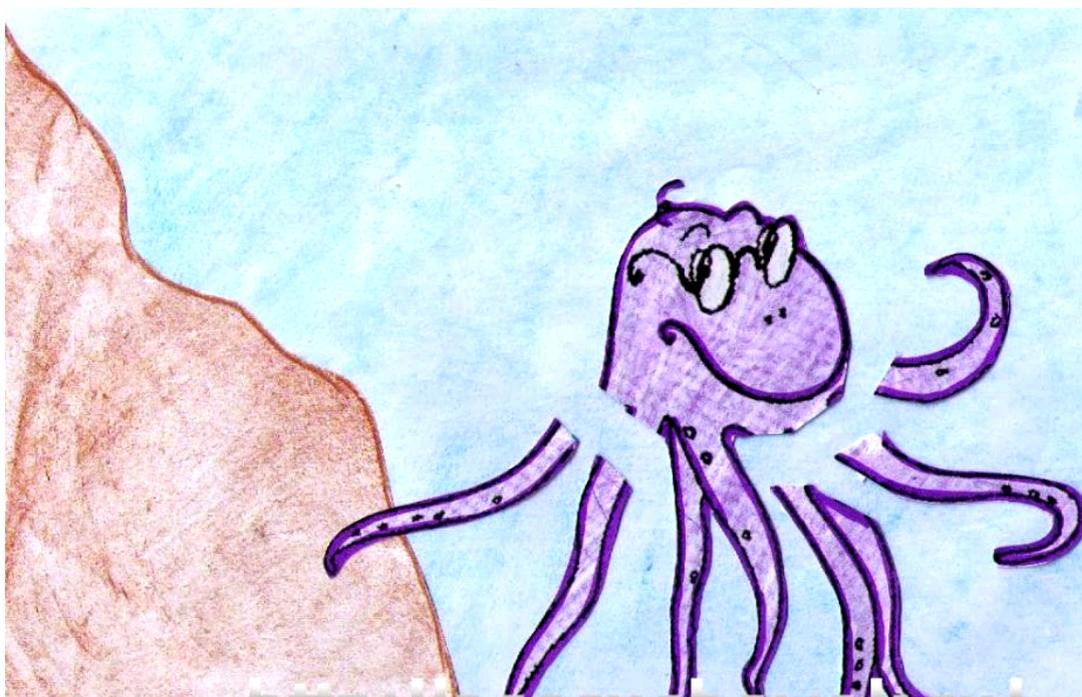
Додаток 2

Технічний процес створення

мультиплікації

Технічний процес створення декорацій
Танцюючий восьминіг

Відкриваючі двері школи

Додаток 4

Розкадрування «Космічна подорож»

Додаток 5

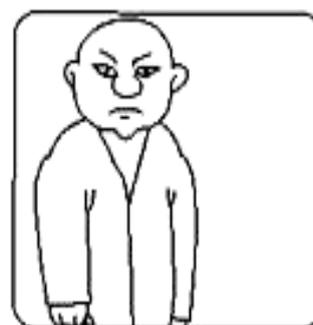
Плани зйомки

Деталь

Крупный

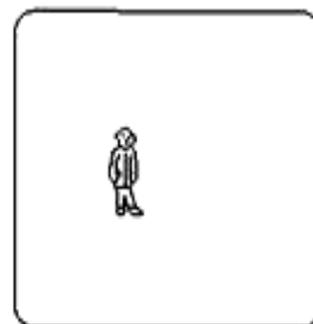
Средний укрупненный

Средний

Общий

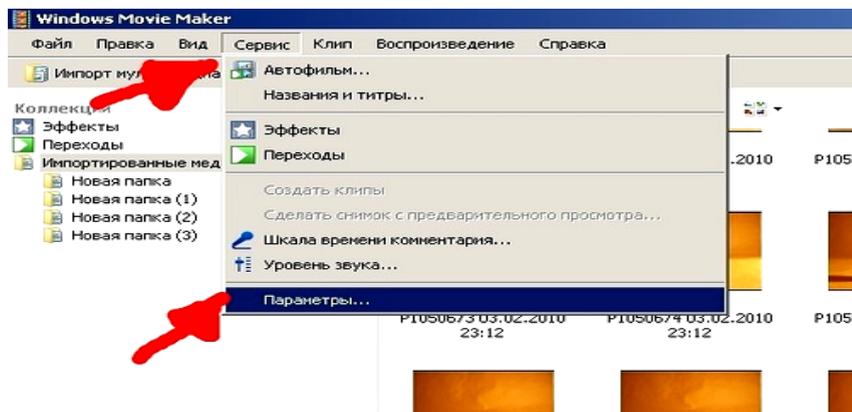

Дальний

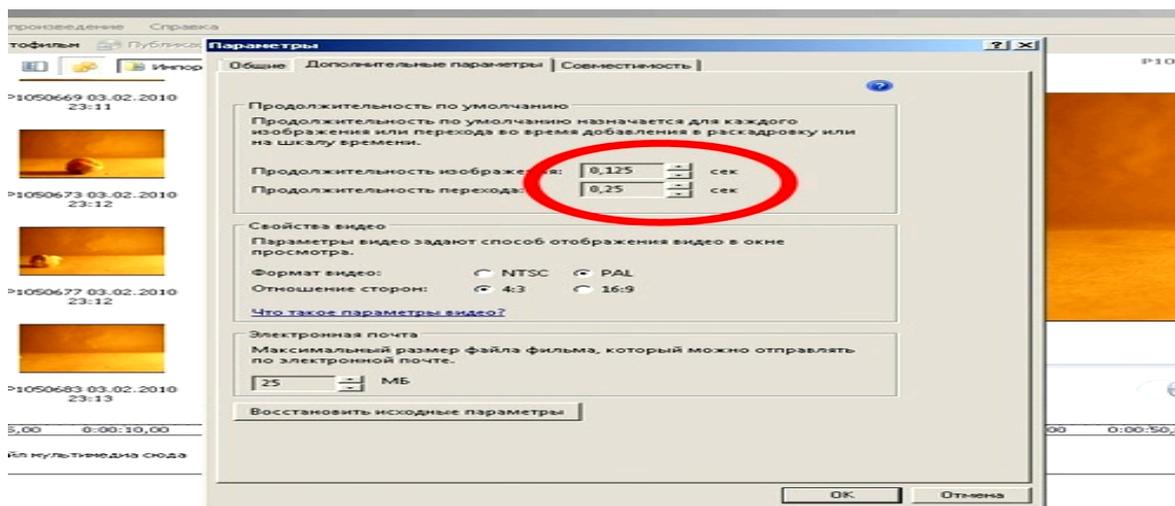
Алгоритм роботи монтування мультиплікації у відеопрограмі Windows Movie Maker

Почнемо з відкриття відеопрограми Movie Maker.

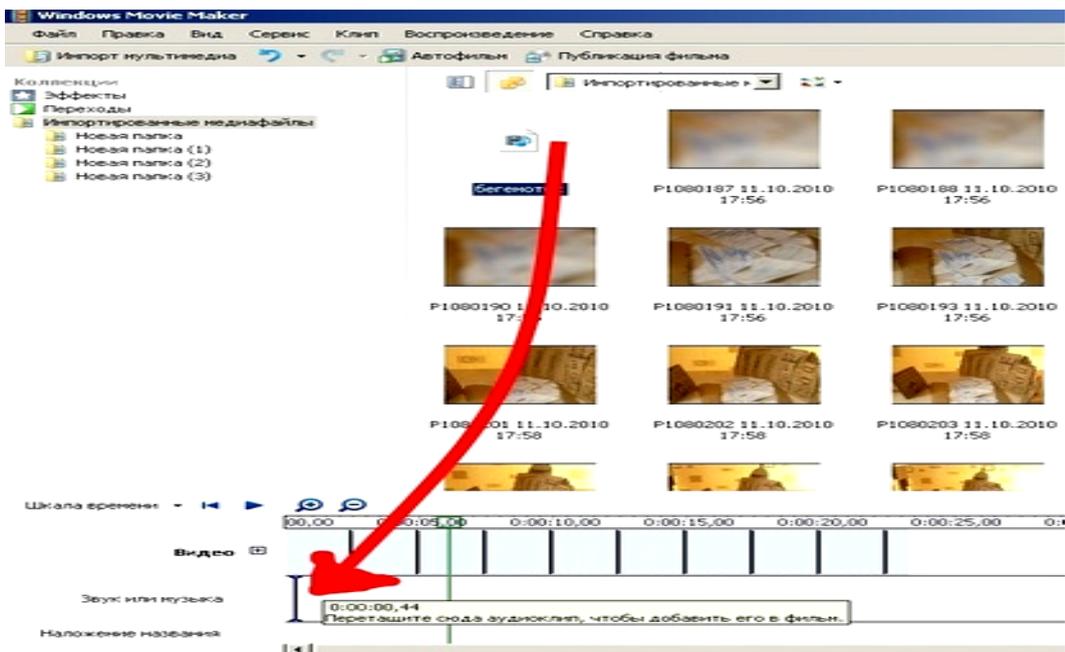
1.Імпортувати фотографії, завантажити всі фотографії в комп'ютер і скласти в окрему папку. Встановити швидкість зміни кадрів, зайти в «Сервіс» потім «Параметри».

2.Треба вибрати тривалість зображення 0,125 і тривалість переходу 0,25. Чим більше ці цифри, тим повільніше буде відбуватися дія в мультфільмі.

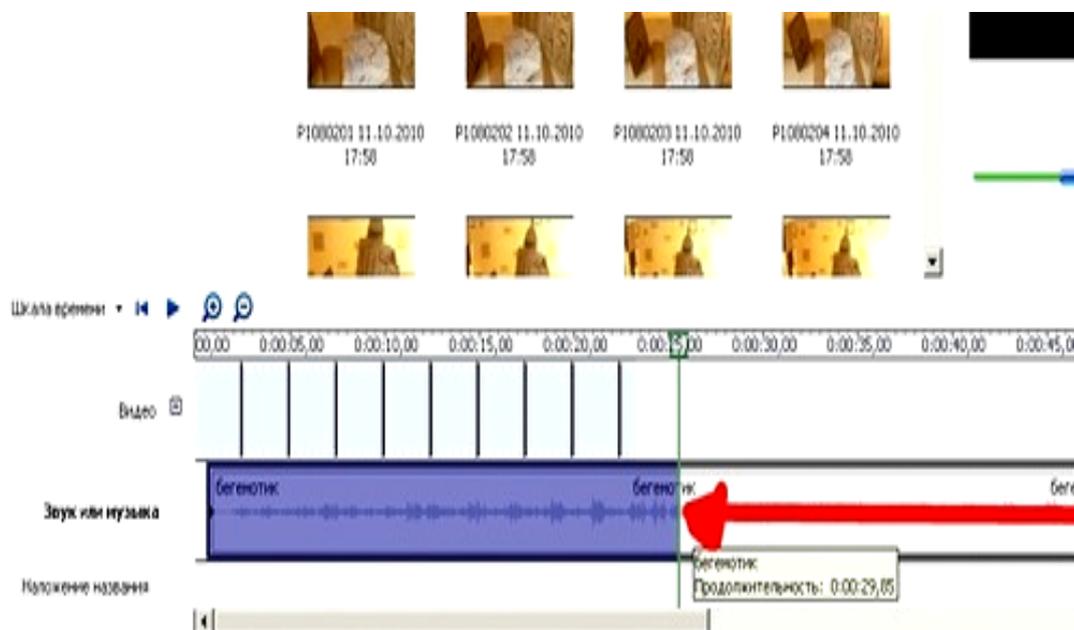

3.Далі виділяються потрібні фотографії і перетягуються курсором на доріжку «Відео»

4.Потім імпортується потрібна музика і перетягується на доріжку «Звук або музика». Музика відрізається до потрібної довжини

5.Відрізати музику до потрібної довжини.

6.Зберігається відео, для цього нажимаємо «Файл», потім «Опублікувати фільм»

7.Далі слідкуйте підказкам

8.Нажміть «ОК», потім «Зберегти», чекаємо поки файл прорахується, дивимся і насолоджуємося результатом

**«Формування життєвих навичок
через розвиток пізнавальних та творчих здібностей дітей»
Керівник гуртка «ДЮП» Борилюк В.А.**

**Освіта, яка не вчить
жити успішно в сучасному світі,
не має ніякої цінності.**

Р.Кіцосакі

В нових умовах ринкових відносин, соціальних та економічних реформ, демократизації суспільства та гуманізації освіти підвищився попит підлітків та їх батьків на додаткові освітні послуги, які можуть бути задоволені в результаті використання соціально-педагогічних можливостей позашкільної освіти та виховання. Особливість позашкільного навчально-виховного процесу полягає у проектуванні таких педагогічних методик та технологій, що могли б якнайповніше допомогти дітям зорієнтуватися і самореалізуватися у складній багатогранній соціокультурній ситуації.

Адже вибір життєвого шляху стає дуже складним, а для значної частини молоді, яка вступає в життя, закінчується зламом їх життєвої долі, що нерідко завершується вельми сумно. Ось чому мені, як і решта педагогам колективу ЦДТ, ідея життєтворчості стала близькою, а педагогіка життєтворчості такою технологією, яка цю ідею реалізує, сформувавши життєво компетентну особистість, здатну бути конкретно спроможною,

успішно само реалізуватися в соціумі як Громадянин, Сім'янин, Професіонал, Носій Культури.

Головними метою та завданнями щодо формування життєтворчих компетентностей вихованців я бачу :

- ❖ Виявлення та розвиток творчості інноваційної особистості;
- ❖ збагачення внутрішнього життєвого світу вихованців в процесі виховання, сприяння розширенню його життєвого простору та опанування власним життєвим часом;
- ❖ пізнання життя та самопізнання в процесі життєтворчості;
- ❖ стимулювання осмислення та освоєння дитиною власної життєвої перспективи, визначення можливих альтернатив власного життєвого шляху, життєвих прогнозів щодо майбутньої життєдіяльності, в тому числі професії;
- ❖ допомога в оволодінні та практичному застосуванні особистісних методик деталізації та планування життєвого вибору;
- ❖ прищеплення прагнення самовдосконалюватися, саморозвиватися та самовиховуватися, оволодівати мистецтвом життя.

На нашу думку, в позашкільному закладу сьогодні є педагог, який працює у форматі творчих пошуків, що ґрунтуються на здобутках традиційної методики й включають інноваційні елементи, мотивований не на репродукцію, а на експеримент, дослідження, новаторство.

Творчість та інновації йдуть пліч-о-пліч. “Креатив” може вдихнути нове життя у будь-який науковий і технологічний проект, показати його ще не розкриті можливості. Більш того, ті, хто здатний вийти за межі технічних навичок і мислити нестандартно, можуть винаходити щось абсолютно нове в багатьох інших областях життєдіяльності людини, а особливо що стосується професії. Адже найкращим результатом і показником діяльності закладу є компетентний, а значить обізнаний випускник. І як результат роботи-вступ вихованців до профільних навчальних закладів.

Профорієнтаційна робота повинна служити одній меті – активізувати учня, сформувати у нього прагнення до самостійного вибору професії з урахуванням отриманих знань про себе, своїх здібностях і перспективах їх розвитку. Але це в школі, а коли дитина відкрила двері позашкільного закладу і провела коротке дослідження по вибору своїх інтересів, вона потрапляє в рай, де до душі гурток, в якому вона порине у незвіданий світ професії, в нашому випадку-професії пожежного-рятувальника. Над проектною діяльністю я працюю вже більше 10 років і щоразу пізнаю і відкриваю щось нове разом із своїми вихованцями. Адже дослідницька діяльність життєвих навичок не стоїть на місці, її межі постійно розширюються і перед нами постає особистість багата не тільки теоретично, але й практично підкована, яка зуміє не тільки вижити, але завжди надати допомогу іншому. І цього всього можна доторкнутися, долучившись до проекту «Дружина юних пожежних» на гуртку ДЮП, керівником якого є я - Борилук Валентина Анатоліївна. (на екрані фото з підписом Борилук В,А). Даний проект включає в себе 6 етапів, які ми досліджуємо впродовж року, отримуємо теоретичні знання та накопичуємо життєві навички, кінцевим результатом проекту є участь в обласному та Всеукраїнському фестивалі «ДЮП» та вступ до вищих професійних закладів.

1. Етап орієнтування на місцевості.

В умовах постійних змін, які відбуваються у суспільстві, люди потребують особливих навичок, які формують здорову самооцінку, підвищують їх стресостійкість, допомагають у досягненні цілей. Саме тому, на рубежі століть з'явилося поняття «життєвих навичок», життєві навички — це здатність до адаптації, позитивної поведінки та подолання труднощів щоденного життя. Однією із труднощів щоденного життя є **орієнтування**. Що таке орієнтування на місцевості

Це дуже широке поняття. Можна орієнтуватися за компасом, картою, сонця, зірок, годинах, природним явищам і ознаками, а також різних підказок. Наприклад, якщо ви виглянете вранці у вікно і побачите, що люди йдуть з парасольками, ви зрозумієте, що на вулиці дощ. Якщо ж ви помітите сніг, то одягнутись тепліше. Це, якщо можна так висловитися, «побутове орієнтування».

Що таке орієнтування, для чого воно потрібне? Воно являє собою одне з найважливіших умов, що забезпечують людську життєдіяльність, а також необхідних для успішного вирішення поставлених завдань. Саме в орієнтуванні нам приходиться на допомогу гурток туристичний, який вже багато років плідно працює з гуртком «ДЮП». Саме інтегроване заняття дає можливість самостійно доторкнутися до істини орієнтування. Отримавши на заняті елементарні теоретичні знання про орієнтування, виходимо в дитячий парк, який поруч з нашим Центром дитячої творчості об'єднуємося в групи і починаємо дослідження щодо способів визначення місця знаходження за сонцем, сонцем і годинником, по будівлі, по тіні, по компасу і карті. Проекспериментувавши всі способи діти приходять до висновку, що дійсно інколи не достатньо знань орієнтування з компасом чи картою. Адже

Не всі знають, що якщо направити на Сонці годинну стрілку. Кут, який утворюється між цифрою 1 (13 годин) і напрямком годинникової стрілки, потрібно розділити навпіл за допомогою уявної лінії. Вона вкаже нам напрямом: ззаду – північ, попереду – південь. Потрібно пам'ятати, що ділити слід лівий кут до 13 годин і правий – у другій половині дня.

Або інше:

Опівдні тінь максимально коротка, і її напрямом вказує на північ. Щоб не чекати її появи, можна діяти наступним чином. В землю необхідно встромити палицю, довжина якої становить приблизно 1 м. Далі потрібно відзначити кінець її тіні. Потім слід почекати близько 10-15 хвилин, після чого повторити процедуру. Від першої до другої позиції тіні необхідно провести лінію, а потім продовжити її далі другої позначки приблизно на крок. Носком лівої ноги станьте навпроти 1-ї позначки, а носок правої розташуйте в кінці накресленої вами лінії. Зараз ми стоїмо в напрямку на північ. Опанувавши почерзі найбільш важливі способи орієнтування ми переходимо до дослідження « орієнтування по карті», адже за короткий час ми маємо знайти заховані КП (контрольні пункти) на фестивалі ДЮП. Як правило, результати визначаються за часом, витраченому на проходження дистанції (іноді враховується штрафний час). То ж кожна секунда може приблизити до перемоги людини в життєвій ситуації, а команди в конкурсі.

Найбільш популярний вид спортивного орієнтування - за заданим напрямком. Це коли точки КП на карті з'єднані послідовно один за одним лініями. Діти саме в такій послідовності проходять їх. Також існує спортивне орієнтування за вибором, суть якого полягає в тому, що вихованець сам обирає послідовність проходження КП, регламентується лише їх кількість - для старших груп їх (КП) більше, для молодших - менше. Існує також спортивне орієнтування на намічених дистанціях. Суть його полягає в тому, що на старті дитина отримує "чисту" карту, тобто без нанесених на ній КП та дистанції. Вихованець від старту починає рух орієнтуючись по маркерам (кольорових стрічках тощо), на шляху руху дитині зустрічаються КП, на яких засобом відмітки є маркер чи олівець, яким на карті потрібно зробити відмітку у вигляді хрестика, на тому місці карти, де на думку гуртківця-орієнтувальника знаходиться точка КП.

Незважаючи на труднощі, які виникають під час дослідження цікавість і бажання на етапі орієнтування залишаються на досить високому рівні. І цей стійкий інтерес до орієнтування насамперед обумовлюють: це романтика лісу і вічного пошуку, це заряд позитивних емоцій і рухова активність, як наслідок - гарне здоров'я.

Крім цього як педагог на даному етапі вбачаю :

По-перше, освітньо-виховні функції заняття орієнтування формують топографо-картографічні знання; елементарні знання в галузі фізіології та гігієни, методики тренувального процесу: сприяють формуванню вмінь і навичок роботи з картою і компасом, творчому відношенню до використання знань, розвитку особистісних якостей (захопленість, воля до перемоги, психологічна стійкість).

По-друге, засвоєння теоретичних і практичних навичок, до яких входять знання з визначення азимутів, топографії, умовних знаків, розвиток та підвищення рівня знань, умінь, навичок подолання природних перешкод різних форм природного рельєфу.

В ході практичного навчання гуртківці здобувають знання з топографії та теоретичних основ спортивного орієнтування, основ туризму і краєзнавства; оволодівають знаннями, вміннями та навичками з двох і більше видів спортивного орієнтування; уміють аналізувати та опрацьовувати інформацію, отриману під час подолання дистанції, а також під час навчально-тренувальних зборів та змагань.

2. Гриби та ягоди .

Навчившись орієнтуватися на місцевості, сміливо можна вирушати на пошук грибів. Елементарні поняття про гриби та ягоди діти мають з уроків біології, але щоб ближче познайомитися з характеристикою та властивостями найбільш популярних грибів та ягід є можливість саме на гуртку, де об'єднавшись у три групи діти з допомогою дослідження в інтернеті, бібліотеці та ін. джерелах самостійно формують перші практичні знання про гриби та ягоди та практичні вміння понять « їстівні та отруйні гриби». З допомогою проблемно-пошукового методу діти спочатку знаходять їх в інтернеті за даною характеристикою, далі відокремлюють їх за величиною, кольором, місцевістю їх походження та часом збирання. Кожен гриб та ягода є делікатесом і разом може виявитися отрутою. Як допомогти тим, хто по необізнаності став жертвою нещасного випадку. На всі ці питання діти впродовж занять намагаються знайти відповіді. Озброївшись знаннями, маємо нагоду йти в похід, метою якого знайшовши ягоди та гриби визначити їх користь чи шкідливість. Такі практичні заняття дають можливість дітям впевнено почувати себе ролі «найкращий знавець грибів та ягід». Кожні знання необхідно вміти передавати іншим. То ж для цього ми влаштовуємо перемовини зі школами і мандруємо на виховні години, де вихованці гуртка проводять профілактичні воркшопи для однолітків. Таким чином на завершення пошукові групи презентують з максимально точною характеристикою: їстівні гриби, їстівні ягоди, отруйні гриби та ягоди і як вони впливають на організм людини. На кінець року на нас чекає обласний фестиваль, де один член команди має самостійно витягнути 10 картинок, відкриваючи дати назву і вказати їстівна чи отруйна рослина, при цьому перемогу в даному конкурсі отримує та команда, де за найменший час і з найменшою кількістю помилок будуть названі їстівні та отруйні рослини. Даний етап інтегрованих занять викликає у дітей допитливість, активізує увагу, розвиває логічне мислення, пам'ять, формує життєві навички в питанні обізнаності корисного і шкідливого для здоров'я та життя людини, виховує екологічно-цілісну орієнтацію в плані взаємин людини і навколишнього середовища.

3. Етап пожежогасіння з брендспойт

Деякі діти здаються соціально адаптованими від народження, в той час як інші потерпають від різних випробувань соціуму; деякі є дуже товариськими і легко заводять собі друзів, інші за своєю природою сором'язливі; деякі вміють контролювати свої емоції, інші – швидко виходять з себе; деякі є природженими лідерами, а інші – завжди намагаються підлаштуватися. Немає сумніву, що діти з краще розвиненими соціальними навичками мають переваги в житті. Вони не тільки відчують вигоди від позитивних стосунків, але й мають кращу успішність у навчанні; краще самопізнання та в цілому набагато стійкіші до життєвих випробувань. Упродовж останніх років вчені все більше переконуються, що

соціальним навичкам можна і потрібно вчитись. Багато досліджень довели, що сором'язливі діти можуть стати більш відкритими і товариськими, агресивні – можуть навчитися самоконтролю, а діти, що відають перевагу усамітненню, можуть навчитися дружити. Для цього не треба примушувати дитину, вона має сама знайти себе, а ми, педагоги, лише надати руку допомоги. Такі діти на заняттях гуртка швидше адаптуються, знаходять друзів. Їм ця справа стає до душі. В решті, виростаючи вони стають професіоналами в своїй роботі. А все починалося з гуртка, де ведеться робота з допрофільної підготовки. Наступним етапом в роботі гуртка «ДЮП» є процес пожежогасіння. Ось тут дитина має вміти швидко приймати рішення, проявити спортивні вміння і включати миттєву реакцію- бо йдеться мова про життя людей. Ряд лекцій проходять з метою ознайомлення з вогнем, способами гасіння, професією пожежного. А далі переходимо до практики. Наш Центр багато років співпрацює з пожежною частиною міста. То ж вони люб'язно надають нам пожежну машину для практичних занять. **(відео біля ДК цей рік)**. Перед дітьми стоїть задача подружитися із рукавом, навчитися швидко відкривати кран, і чітко, враховуючи вагу рукава з водою, силу потужності води, яка подається з машини, відстань, природні явища, вміти сформувавши пряму ударну струменю для безпосереднього впливу на осередок займання. При цьому не забувати про час, адже йдеться мова не тільки про будівлю, але про можливе життя людей в будівлях, поряд. Маленькі, міждисциплінарні команди вимагають співробітництва, взаємодопомоги один одному і швидкого мислення, щоб досягти прогресу в кінці даного етапу.

4. Рятувальний кінець Олександрова.

Професія пожежного передбачає допомагати і рятувати людей. То ж одному із етапів ми вчимося рятувати людини, якщо вона тоне. Рятівний кінець Олександрова призначений для надання людині допомоги не провалитися під лід, допомогти не утонуту у водоймі.

Дослідження розпочинається із знайомства і конструкції шнура поліпропеленового, довжиною 30м та порожнистих поплавців (2 маленьких в діаметрі 54мм, одного великого в діаметрі 90мм) помаранчевого кольору. Що з ним робити, як правильно ним керувати?

Малюємо коло-«імітоване водойма» і кожен по-черзі на свій розсуд намагається закинути своїм способом і попасти в край кола, надаючи порятунок людині, яка опинилася у воді. При цьому не забуваємо про час. На завершення робимо висновок який спосіб кидання дає можливість влучно швидко надати допомогу.

На даному етапі діти вчать бачити проблему, вміння побачити в проблемі якомога більше можливих способів розв'язку. Оригінальність та вміння відходити від шаблону, експериментувати і відстоювати свою точку бачення, свою позицію. Саме ці властивості природи дадуть можливість дітям в майбутньому зайняти місце експериментатора, новатора і дослідника в будь-якій професії.

5. Надання домедичної допомоги.

В житті кожна людина стикається із повсякденними проблемами. Інколи вони потребують допомоги інших людей, провідних спеціалістів. Але інколи йде мова на миттєве рішення проблемної ситуації, бо за цим стоїть здоров'я або життя людини. Допомога необхідна тут і зараз. І неважливо чи рятувальник, чи педагог чи інженер перед тобою стоїть задача, вирішення якої має мати миттєве. То ж теоретичні знання і практичні навички надання домедичної допомоги нікому не завадять. Діти проявляють інтерес при

- рятуванні утопаючого: штучне дихання близькому, непрямий масаж серця;
- при отруєнні харчовому, кислотами, хімікатами, газами та ін.
- зацікавленість при наданні допомоги під час переломів, зупинки кровотечі.

А головне засвоюють, що деякі біди можна попередити, маючи знання та вміння швидко реагувати, профілактика-однин із дієвих способів попередження та надання допомоги одноліткам.

6. Театральне містечко як профлактична діяльність.

Робити кроки, можливо, не завжди вдалі, але головне не боятися, а йти вперед, ось що цікавить нас, як педагогів позашкільного закладу м.Жовті Води . Адже, **дитина не готується жити – вона живе**, а якою вона виростає – творчою, працьовитою чи ні залежить і від середовища, яке її оточує та педагога, який поруч з нею щодня. Дитині від природи дані всі творчі інтереси, і дуже важливо їх підтримати зробити так, щоб з роками вогник розпалювання усе яскравіше і яскравіше. У формуванні особистості дитини важливе значення мають різноманітні види діяльності, які ми можемо їй надати. Відкривши лише на декілька хвилин двері казкового містечка посмішок, можна зразу зануритися в атмосферу творчості, радості і пізнання.

Це останній етап нашого проекту «ДЮП», який проходить під девізом “Запобігти. Врятувати. Допомогти”.

Отримавши багаж знань та умінь на площині професії пожежного-рятувальника, вихованці гуртка в творчому польоті доносять всю інформацію до глядача. Конкурс, де діти демонструють практичні вміння свої як пожежника-рятувальника , представляючи мужню професію, яка є гордістю країни, бо веде боротьбу за безпеку людини».

Креативне, аналітичне, творче, інноваційне мислення, вміння працювати над проектами в команді, інформаційна грамотність і навички ефективного використання ІКТ – ось неповний перелік характеристик вихованців гуртка ДЮП ЦДТ м. Жовті Води.

ВИСНОВОК

Проблема вибору професії учнівської молоді була і завжди є актуальною. Центр дитячої творчості м.Жовті Води є невід’ємною ланкою загальної середньої освіти, де питання профорієнтаційної роботи та профілізація є надзвичайно важливі. Тому актуальним є розширення оптимальної профорієнтаційної системи по виявленню та врахуванню індивідуальних особливостей, інтересів і потреб гуртківців для формування орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності. А Стем та СТРИМ- освіта сьогодні хороший помічник педагогу у досягненні мети життєвої компетентності майбутнього випускника. І не важливо , як на мене, чи це буде інженерна професія, чи професія гуманітарного напрямку. Адже перед нами , педагогами, стоїть завдання максимально наблизити навчання дитини сьогодні до її життя завтра, виховувати *фахівців майбутнього, здатних креативно мислити і створювати інновації при цьому* вміти миттєво і правильно реагувати при вирішенні життєвих проблем.

Додаток 21

ВІДДІЛ ОСВІТИ ВИКОНКОМУ ЖОВТОВОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЦЕНТР ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

Методична розробка

на тему:

«Кейс-метод як спосіб формування ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДІТЕЙ»

*Автор: Земляний Анатолій Миколайович
керівник гуртка «Комп'ютерний геній»*

м. Жовті Води

2018

З М І С Т

Вступ.....	4
1. Історична довідка.....	6
2. Суть кейс-методу.....	7
3. Кейс як інструмент методу.....	10
4. Види та зміст кейсів.....	14
5. Технологія роботи з кейсом.....	17

6. Що дає використання кейс-технології?.....	21
Висновки.....	25
Список використаних джерел.....	27
Додаток А «Підходи в організації освітньої діяльності при використанні методу кейсів».....	28
Додаток Б «Конструктор задач».....	29

Вступ

Життєва компетентність – це здатність людини розв’язувати життєві проблеми. І.Г. Єрмаков: «найціннішим скарбом прогресивного суспільства в період розвитку сучасних технологій є молоде покоління». Сьогодні навчальні заклади відповідають за формування здорової особистості та розвиток життєвих компетенцій дітей на основі впровадження інноваційних педагогічних технологій. Сформовані життєві компетенції – саме ті крила, які надають можливість вільного польоту випускникові в бурхливому вирі подій життя нашої країни. Нові завдання соціально-економічної ринкової ситуації «підняли на щит» компетентнісний підхід, оцінку фахівця, що володіє вміннями реалізувати теоретичні знання в умовах ризику, невизначеності рішень, взяття відповідальності, аналізу багаторівневих причинно-наслідкових зв’язків. У всіх галузях стає затребуваним фахівець, що вміє працювати в команді, здатний генерувати ідеї і технології їх упровадження, має схильність до інновацій, що вміє критично, оперативно та аналітично працювати з величезними обсягами інформації різних видів. Викладач повинен допомогти дитині не розгубитися в нестабільному суспільстві, виробити захисні механізми, навчити самостійно вирішувати життєві проблеми. Тому всі стикалися з питанням: як зацікавити учня своїм предметом? Людина захоплюється будь-якою діяльністю, якщо ставати безпосередньо суб’єктом, а не об’єктом цієї діяльності. Так і в навчальному процесі, вихованець повинен бути суб’єктом, а не об’єктом. Навчання тільки тоді стає радісним і привабливим, коли учні самі вчать: проектують, конструюють, досліджують, відкривають, тобто пізнають світ у повному розумінні цього слова. Пізнання через напругу своїх сил, розумових, фізичних, духовних, можливо тільки у процесі самостійної навчальнопознавальної діяльності на основі сучасних технологій навчання. Висока затеоретизованість навчальних курсів, класно-урочна система з фронтальними методами, неможливість часом зв’язати набуті знання з 5 практикою реальної діяльності є тими проблемами сучасної освіти, які не дозволяють підготувати учня до успішного дорослого, в тому числі професійного, життя. Педагог перестає бути разом з вихованцем носієм «об’єктивного знання», яке він намагається передати дитині. Його головним завданням стає мотивація дитині на прояв ініціативи і самостійності. Він повинен організувати самостійну діяльність вихованців, в якій кожен міг би реалізувати свої здібності та інтереси. Фактично він створює умови, «розвиваюче середовище», в якому стає можливим вироблення кожним учнем на рівні розвитку його інтелектуальних та інших здібностей певних компетенцій, у процесі реалізації ним своїх інтересів і бажань, докладених зусиль, взяття на себе відповідальності та здійснення дій в напрямку поставлених цілей. В організації такого роду діяльності однією з перспективних технологій навчання стає так звана кейс-технологія (case-study). Ця технологія являє собою синтез проблемного навчання, інформаційнокомунікативних технологій та методу проектів. Кейс-уроки – це інноваційний підхід у навчанні, тому що саме таким чином вирішується головна проблема закладів: як поєднати теорію з практикою і знання з компетенціями. За останні роки кейси досить широко поширилися у практиці навчання. Впровадження навчальних кейсів у практику освіти в даний час є досить актуальним завданням. Головне призначення кейс-технологій – розвивати здатність опрацьовувати різні проблеми і знаходити їх рішення, іншими словами навчитися працювати з інформацією.

Історична довідка

Батьківщиною методу case – study (від англійського case study – «вивчення ситуації»), є Сполучені Штати Америки, а саме Школа бізнесу Гарвардського університету. У 1910 році декан Гарвардської школи управління бізнесом у Бостоні Дін Донхем порадив викладачам ввести в навчальний процес крім традиційних уроків додаткові, що проводяться у формі дискусії зі студентами. Перші збірники кейсів були опубліковані у 1925 році у Звітах Гарвардського університету. На сьогоднішній день співіснують дві класичні школи case-study – Гарвардська (американська) і Манчестерська (європейська). Серед закордонних вчених над теоретичними та практичними питаннями використання case-study можна відзначити Е. Монтера, М. Лідере, Дж. Ерскіна, М. Норфі. У вітчизняній освітній практиці застосування методу аналізу ситуацій - на початковому етапі. Проте, спеціалісти українського Центру інновацій та розвитку, серед яких Ю. Сурмін, А. Сидоренко, В. Лобода, А. Фурда, активно працюють над цією темою. Під редакцією Ю. Сурміна у 2002 році було видано фундаментальну працю «Ситуационный анализ, или анатомия кейс-метода». Сама назва технології походить від латинського терміна «casus», під яким розуміють нестандартну, важковирішувану ситуацію. Ще в 50-ті роки минулого століття на Заході цей метод був визнаний одним з найбільш ефективних методів бізнес-коучингу, і була поставлена задача адаптації його під інші сфери наукового знання. Метод case-study відомий у вітчизняній освіті як кейс-метод або метод ситуацій (чи навчання на конкретних прикладах). Найбільш широко кейс-метод застосовується під час вивчення економіки та бізнес-наук. Використання кейс-методу також здобуло широке поширення у педагогіці, медицині, юриспруденції, математиці, культурології та політології. Про ступінь значущості методу в сучасній освіті свідчать такі дані: у середньому розбору типових ситуацій в західних вузах присвячується 35- 40% навчального часу. У школі бізнесу Чиказького університету на частку кейсів припадає 25% часу, в бізнес-школі Колумбійського університету – 30%, а в знаменитому Уортон – 40%. Лідирує ж за кількістю годин, що відводяться заняттям за цим методом, «першовідкривач» її – Гарвард. Пересічний студент за час навчання розбирає до 700 кейсів. В Україні кейс-метод уперше представлено у 1992 р. Фахівцями Школи державного управління ім. Дж. Кеннеді Гарвардського університету в Національній академії державного управління при Президентові України.

2. Суть кейс-методу

Метод кейсів – метод навчання, який використовує опис реальних економічних, соціальних і бізнес-ситуацій. Учасники навчального процесу повинні досліджувати ситуацію, розібратися в суті проблем, запропонувати можливі рішення і вибрати найкраще з них. Кейси ґрунтуються на реальному, фактичному матеріалі або ж наближені до реальної ситуації. Суть технології полягає в тому, що в основі його використовується опис конкретних ситуацій або випадку (від англійського «case» - випадок). По-перше, бажано, щоб представлений для аналізу випадок відображав реальну життєву ситуацію. По-друге, в описі має бути присутня проблема або ряд прямих чи непрямих труднощів, протиріч, прихованих завдань для вирішення дослідником. По-третє, потрібно оволодіння попереднім комплексом теоретичних знань для використання їх у практичній площині вирішення конкретної проблеми або ряду проблем. У процесі роботи над кейсом часто потрібно додаткове інформаційне підживлення самих учасників роботи над аналізом ситуації. В кінцевому результаті учні знаходять власні висновки, рішення проблемної ситуації і нерідко як неоднозначні множинні рішення. Основними поняттями, що використовуються в кейс-технології, є поняття «ситуація» і «аналіз», а також похідне від них - «аналіз ситуації». Термін «ситуація» може розумітися як стан, подія, дія, поворотний момент для прийняття рішення, набір певних взаємопов'язаних фактів, яке містить в собі протиріччя, необхідність оцінки або способів виходу на новий рівень. Ситуація бажано повинна бути представлена в динаміці зміни (було-є-буде). Однак об'єктивні чи

суб'єктивні причини (комплекс факторів) впливають на ситуацію в її невизначеності. Виходячи з цього, необхідно на основі аналізу знайти адекватні ситуативні рішення, якщо це пов'язано з управлінським рішенням в бізнесі (на заняттях з економіки). Якщо це кейс із правовою ситуацією, то проаналізувавши злочин і всі прямі або непрямі дані й обставини, прийняти вірне юридичне рішення. Завданням цього методу є максимальне залучення кожного учня до самостійної роботи з метою вирішення порушеної проблеми або завдання. Така технологія сприяє розвитку в дитини самостійного мислення, вміння вислуховувати і враховувати альтернативну точку зору, аргументовано висловити свою. За допомогою цього методу учні мають можливість проявити і удосконалити аналітичні та оціночні навички, навчитися працювати в команді, знаходити найбільш раціональне рішення порушеної проблеми. Найважливіше те, що даний підхід виходить за межі навчального простору, сягає сфери професійних рішень проблем у цій галузі знань, формує інтерес і профільну мотивацію. Тут, як і в справжніх інноваційних технологіях, навчальні знання і навчальний процес в цілому не самоціль, а інструмент для компетентнісного навчання учня. Кейс-технологія для викладача досить проблематична. По-перше, вона змушує глибоко засвоїти не тільки зовнішні сторони кейса в його використанні на уроці, а й вникнути в особливу філософію мислення і діяльності. Тут центральне місце займатиме процес розвитку умінь у використанні, а потім і розробці проблемно-аналітичних кейсів спочатку самим педагогом, а далі і його учнями. Кейс-метод не є універсальним. Ефективність методу в тому, що він достатньо легко може бути поєднаний з іншими методами навчання. Його слід використовувати не замість, а в сукупності з класичними навчальними методиками, тобто кейс-метод дозволить доповнити арсенал методичних прийомів. Метод кейсів як інтеграція методів.

Метод кейсів як інтеграція методів

Метод, інтегрований в метод «кейс-стаді»	Характеристика його ролі в методі «кейс-стаді»
Моделювання, структуризація, декомпозиція	Побудова моделі об'єкта, взаємозв'язку його елементів, факторів, ситуації
Системний аналіз	Системне уявлення і аналіз ситуації
Уявний експеримент	Спосіб набуття знань про ситуацію за допомогою її уявного перетворення
Методи опису	Створення опису ситуації
Проблемний метод	Подання проблеми, що лежить в основі ситуації
Метод класифікації	Створення упорядкованих переліків властивостей, сторін, складових ситуацій
Ігрові методи	Подання варіантів поведінки героїв ситуації
«Мозкова атака» та інші аналогічні методи	Отримання та осмислення даних, визначення проблеми, мети, критеріїв, висунення гіпотез, визначення джерел ресурсів
Дискусія	Обмін поглядами з приводу проблеми і шляхів її вирішення

Кейс-метод вигідно відрізняється від інших активних методів навчання своєю універсальністю. Він може бути основою, яка формує весь навчальний процес, дозволяючи сформуванню не тільки окремі заняття, але й цілі навчальні блоки, курси та програми.

3. Кейс як інструмент методу

Кейс – це опис конкретної ситуації, яка мала місце бути в тій чи іншій практиці, яка містить в собі деяку проблему, що потребує вирішення. Посилаючись на Вікіпедію, кейс (від англ. Case - «обставини») – реальний випадок, на якому розбираються теоретичні ідеї. Кожен кейс містить повний комплект навчально-методичних матеріалів, розроблених на основі виробничих ситуацій, які формують в учнів навички самостійного конструювання алгоритмів вирішення виробничих завдань. Можна виділити кілька особливостей хорошого навчального кейса, які допомагають зробити навчання більш результативним і ефективним. Ось ці ознаки:

1. Проблемність. Ситуація, яка описана в кейсі, повинна бути проблемною, тобто повинна бути пов'язана з вирішенням важливого завдання, визначатися безліччю факторів, бути особисто значущою для головного героя сюжету та не повинна мати однозначного рішення, яке лежить на поверхні. Саме значимість, неоднозначність і відсутність очевидного рішення актуалізують тему, живлять нові питання стосовно певної ситуації і провакують ретельний пошук фактів і аргументів.

2. Імпліцитність. У більшості випадків текст кейса не містить на поверхні формулювання проблеми, опис причин і факторів ситуації, що склалася, мотивів, інтересів і способу мислення дійових осіб. Хороший кейс дозволяє учням самостійно розібратися в ситуації, зробити відповідні висновки, ґрунтуючись на констатації фактів і описі деяких подій та їх наслідків. Імпліцитність тексту створює основу для складної аналітики, яка наближає роботу над кейсом до розуміння і вирішення реальних професійних завдань.

3. Незавершеність. Ситуація кейса повинна допускати подальший розвиток, якість і результат якого можуть залежати від пропонованих учнями рішень. Незавершеність кейса підігріває оптимізм тих, хто працює над ним, віру в те, що можна ще щось запропонувати або виправити. Текст кейса повинен бути відкритим, що спонукає до діалогу, в якому останнє слово залишається за учнем.

4. Надмірність інформації. У якісному навчальному кейсі багато всього зайвого: факти, події, довідкові відомості, цифри тощо. Вони можуть знадобитися для пошуку відповіді й аргументів на одне з поставлених питань, а можуть і не знадобитися зовсім. Проте, ця «зайва» інформація вкрай важлива в кейс-методі. Відокремити істотне від несуттєвого, корисне від зайвого – дуже важливе аналітичне вміння, від якого залежить процес і результат прийняття рішень. Надмірність інформації в кейсі допомагає тренувати та розвивати це вміння.

5. Персоналізація. Основними дійовими особами кейса є люди. Присутність реальних (або реалістичних) персонажів, що мають складний характер, здійснюють неоднозначні і суперечливі дії, які прагнуть і переживають, вкрай необхідні для правильного навчального кейса. Завдяки цьому формується первинна емоційна залученість учнів у ситуації, полегшується їх самоідентифікація з головним героєм, долучаються та активізуються їх соціальні досвід та інтелект. Це дозволяє сприймати події кейса не як абстрактні статистичні відомості, а як особистісний досвід, певна життєва ситуація, до якої вони причетні. В результаті аналіз кейса стає більш різнобічним, підвищується ймовірність зміни оціночних установок і готовності учня до дій.

6. Нейтральність. Стилiстично і семантично автор кейса не повинен проявляти себе. Оповідання кейса має зберігати оціночну нейтральність. Об'єктивність викладу подій і фактів дозволяє учням самостійно сформулювати власну неспотворену думку, яку вони згодом повинні будуть перевірити та підкріпити аргументами.

7. Типовість. Ситуація, проблема та рішення, які представлені в кейсі, мають бути в цілому типовими для професійної практики. Цінність навчального кейса як освітнього засобу визначається, головним чином, можливістю узагальнити зроблені на його матеріалі висновки і перенести їх на клас подібних ситуацій і об'єктів. Співвіднесення результатів роботи над кейсом з іншими реальними ситуаціями формують в учнів необхідні асоціативні зв'язки, закріплюють установки і, таким чином, завершують цикл формування

індивідуального знання. Не всім кейсам, на жаль, притаманний повний набір цих ознак. Структура кейса Немає єдиної, універсальної й обов'язкової структури навчальних кейсів. Кожен кейс має свої особливості, логіку і послідовність викладу матеріалу. Проте, у класичних кейсах можна простежити певну послідовність частин, що має освітній зміст.

Більшість кейсів починається з одного-двох абзаців вступу. Ця перша частина кейса є ключовою для його цілісного розуміння і подальшої успішної роботи. Вступ знайомить учня з головним героєм, позначає час і місце дії, коротко дає загальну характеристику ситуації, намічає її значимість і проблемність. Вступ має зорієнтувати учня, надати сенс питань, що становлять завдання до кейсу, частково допомогти сформуванню перші гіпотези щодо відповідей на них. За введенням часто розміщений детальний опис передісторії. У цій частині докладно викладаються історія організації, взаємин головних дійових осіб і ланцюг подій, що призвели до поточної ситуації. Передісторія вкрай необхідна для формування адекватного уявлення про значущі фактори, успішному і невдалому досвіді, а також для розуміння динаміки розвитку і системних взаємозв'язках між компонентами і аспектами ситуації. Нерідко це найбільша частина кейса. Далі відбувається розвиток подій. Герої кейса розмірковують, приймають рішення і здійснюють певні дії. Ця частина описує зміну ситуації, реалізацію однієї з обраних ліній поведінки. Вона вкрай важлива для розуміння причин, мотивів й інтересів осіб, які приймають рішення, а також для аналізу та виявлення моделей професійної поведінки і їх альтернатив. Завершальні абзаци тексту описують підсумкову ситуацію. Тут розкриваються результати виконаних дій, їх найближчі і віддалені наслідки. Ця частина необхідна для формування оцінних суджень і розвитку уявлень про причинно-наслідкові зв'язки між моделями професійної поведінки та змінами, що виникають в результаті. Важливо відзначити, що підсумкова ситуація не пропонує остаточного рішення, а, навпаки, ще більше актуалізує проблему і провокує учня на пошук її вирішення. На цьому закінчується основний текст кейса. Він часто доповнюється безліччю додатків. Додатки часто містять детальну кількісну інформацію про ситуацію (наприклад, основні фінансові показники або обсяги виробництва), які деталізують якісні відомості (фотографії продукції компанії, карту території тощо), фрагменти реальних документів (звіт про прибутки і збитки, листи, інструкції тощо), а також відомості, що характеризують контекст (зміна попиту на товар, опис значущих чинників тощо). Головне, що повинен містити в собі кейс:

- проблему, яка передбачає кілька варіантів її вирішення;
- допоміжну інформацію;
- завдання.

Як інтелектуальний продукт кейс має свої джерела. Теза про те, що життя є джерелом кейсів, навряд чи у кого викликає сумнів. Поряд з цим, іншими джерелами є:

- художня та публіцистична література;
- твори мистецтва - музика, образотворче мистецтво, кіно;
- статистичні данні;
- наукові статті, монографії;
- інтернет - відрізняється безмежною масштабністю, гнучкістю й оперативністю.

Створення кейса - це захоплюючий, але трудомісткий процес. Технологічна схема створення кейса:

1. Визначення того розділу курсу, якому присвячена ситуація, що описує проблему.
2. Формування навчальної мети і завдань, що вирішуються у процесі роботи над кейсом.
3. Визначення проблеми ситуації та створення узагальненої моделі.
4. Пошук аналога узагальненої моделі ситуації в реальному житті, освіті або науці.
5. Визначення джерел та методів збору інформації.
6. Вибір технік роботи з кейсом.
7. Визначення бажаного результату у процесі роботи учнів з наданим кейсом.
8. Створення даної моделі.

9. Апробація у процесі навчання. Привабливість кейса складається з (або як зробити кейс привабливим):

- Зрозумілість і точність мови викладу.
- Чіткість розподілу на параграфи.
- Використання цікавої зав'язки.
- Наявність необхідних прикладів і живих ілюстрацій

4. Види та зміст кейсів

У своєї книзі «Ситуаційний аналіз, или анатомія кейс-метода» доктор соціологічних наук, професор Ю.П. Сурміна виділяє такі види кейсів:

1. Навчальні кейси. Основним завданням їх є навчання. Однак, ступінь реальності більш зводиться до типових навчальних ситуацій, в яких відпрацьовується автоматизм навичок і способів пошуку рішень. У цих процесах важливе відпрацювання навичок синтезу, об'єднання окремих випадків у типові, закономірні з виділенням загальних ознакових елементів, причин і факторів, можливих наслідків.

2. Практичні кейси. Дані кейси якомога реальніше повинні відображати ситуацію або випадок, які вводяться. Це історичне джерело, реальний документ, статистика в динаміці даних, навіть матеріальний артефакт або комплекс наведених джерел-компонентів кейса. Це кейс моделювання реальної події в історії, екологічного стану локальної території, або кейс моделювання техніко-технологічної проблеми, яку треба вирішити. Метою даного кейса є опрацювання навичок переміщення навчальних, предметних знань та вмій у постанавчальний, професійно-діяльнісний простір реального життя.

3. Науково-дослідні кейси орієнтовані на включення учня в дослідну діяльність. Наприклад, на основі вивчення всієї доступної інформації і робіт ряду авторів реконструкція події, ситуації в комплексі, розробка тематичного проекту локального, регіонального типу тощо. European Case Clearing House (Європейський кліринговий центр) пропонує таку типологію кейсів:

1. Кейси-випадки. Це дуже короткі кейси, що описують один випадок. Кейси цього типу можуть використовуватися під час лекції або уроку для демонстрації того чи іншого поняття або як тема для обговорення. Їх можна швидко прочитати, і звичайно вони не вимагають від учнів спеціальної підготовки до початку занять. Кейси-випадки корисні при знайомстві з методом кейсів.

2. Допоміжні кейси. Основна мета такого кейса – передати інформацію. Це цікавіше, ніж традиційне читання або вивчення роздаткового матеріалу. Учні набагато краще сприймають інформацію, представлену у вигляді кейса, ніж якби вона була у звичайному документі. Типовий 15 допоміжний кейс може бути використаний як основа, на базі якої обговорюються інші кейси.

3. Кейси-вправи. Такі кейси дають учню можливість застосувати певні прийоми і широко використовувати матеріал кейсів, коли необхідний кількісний аналіз. Маніпулювати цифрами в контексті реальної ситуації набагато цікавіше, ніж робити прості вправи.

4. Кейси-прикладні. При згадуванні слова «кейс» звичайно на розум приходить саме цей тип кейсів. Учні необхідно проаналізувати інформацію з кейса і виявити найважливіші зв'язки між різними складовими. Звичайно тут постає питання: чому все відбулося неправильно, і як цього можна було уникнути?

5. Комплексні кейси. Такі кейси описують ситуації, де значущі аспекти заховані у великій кількості інформації, частина якої неістотна. Завдання учня – відділити важливі аспекти від малозначущих і не звертати на них уваги. Складність може полягати в тому, що виділені аспекти можуть бути взаємопов'язані.

6. Кейси-рішення. Дітям необхідно вирішити, що вони будуть робити в обставинах, що склалися, і сформулювати план дій. Для цього учню необхідно розробити ряд

обґрунтованих підходів і потренуватися у виборі підходу, який більш всього націлений на успіх.

Залежно від часу, виділеного для вивчення кейса, і від рівня складності змісту, можна розрізнити 4 види кейсів:

- Структурований кейс (highly structures) містить мінімум додаткової інформації, ознайомившись з якою, учень повинен застосувати певну модель або формулу, причому мається на увазі, що існує оптимальне рішення, і «політ фантазії» не цілком доречний.
- «Маленькі начерки» (short vignettes) містить від 1 до 10 сторінок короткого опису деякої ситуації, плюс 1-2 сторінки додатків. Кейс містить тільки ключову інформацію і поняття, працюючи з якими, учень спирається ще й на власні знання.
- Класичні кейси – це невеликі за обсягом і дуже прості ситуації, які можна використовувати виключно на початку курсу.
- Великі неструктуровані кейси (до 50 сторінок) використовуються для самостійних творчих завдань.

Також розрізняють кейси за способом подання матеріалу:

- *Друкований кейс* (може містити графіки, таблиці, діаграми, ілюстрації, що робить його більш наочним).
- *Мультимедіа кейс* (найбільш популярний останнім часом, але залежить від технічного оснащення закладу).
- *Відеокейс* (може містити фільм, аудіо- та відеоматеріали). Його мінусом є обмежена можливість багаторазового перегляду, а значить можливі спотворення інформації і помилки. Форми подання кейса можна комбінувати. Вміле поєднання кількох форм (структурований текст, добірка документів, аудіо, відео та особистий досвід) може збагатити навчальний матеріал і розширити горизонт вирішуваних освітніх завдань.

5. Технологія роботи з кейсом

Технологія роботи з кейсом у навчальному процесі порівняно проста і включає в себе такі етапи:

- індивідуальна самостійна роботи учнів з матеріалами кейса (ідентифікація проблеми, формулювання ключових альтернатив, пропозиція рішення або рекомендованої дії);
- робота в малих групах за погодженням бачення ключової проблеми та її рішень;
- презентація та експертиза результатів малих груп на загальній дискусії (в рамках навчальної групи).

Мають місце три можливі стратегії поведінки педагога в ході роботи з кейсом: 1. Викладач даватиме ключі до розгадки у формі додаткових питань або (додаткової) інформації. 2. У певних умовах викладач буде сам надавати відповідь. 3. Викладач може нічого не робити, (залишатися мовчазним) поки хтось працює над проблемою. Робота за цією технологією, як і за багатьма іншими передбачає два етапи: підготовчий і власне етап проведення.

Перший етап - це етап підготовки кейса. Тут формулюється завдання, тобто записується сама навчальна ситуація або береться до розгляду реальна ситуація і трохи спрощується (з урахуванням віку учнів). Потім визначаються питання, на які учням після аналізу всіх матеріалів треба буде дати відповідь. Другий етап - робота учнів з кейсом на занятті гуртка. Чотири найважливіші складові визначають якість викладання методом аналізу кейса.

1. Якість навчальних матеріалів - самого кейса і методичних рекомендацій щодо його використання. Добре складений кейс містить в собі проблеми для дискусії, дозволяє порушити питання, на які текст кейса не дає однозначно «правильної» відповіді. Такий кейс ставить питання, що вимагають від учня детального аналізу ситуації для формування власної позиції. Кейс містить в собі не одну лінію аналізу. Як правило, проблемна ситуація має кілька значущих аспектів. Якщо проблема в кейсі показана об'ємно, сам текст дозволяє виділяти складові частини проблеми, сегменти 18 інформації. Вміщені в кейсі відомості

повинні припускати як прямий опис управлінської ситуації, так і непрямі вказівки на проблемні зони. В такому випадку залишається місце для самостійної роботи учнів із визначення і формулювання проблемних зон. Кейс повинен давати можливість для вивчення конкретної теми навчального плану. Аналіз же - вимагати від учнів самостійної роботи з освоєння теоретичних моделей, управлінських інструментів, звернення до тенденцій сучасної практики тощо.

2. Якість роботи учнів. У першу чергу, виділимо значення мотивації до навчальної діяльності. Більшу частину роботи над кейсом учні проводять у самостійній підготовці, що включає в себе вивчення теоретичних матеріалів, матеріалів кейса, пошук додаткових відомостей, роботу з формулювання і аргументування власних позицій тощо. Другий важливий фактор - активність учнів на занятті, їх бажання, вміння і готовність брати участь у спільній роботі, вміння слухати і чути один одного. Це буде залежати від багатьох обставин, таких як, сформовані традиції поведінки на занятті, навик публічних виступів, терпимість до критики і протилежних думок та ін. Мають значення культурний і освітній рівень самої аудиторії, а також рівень професійних знань і досвід практичної діяльності.

3. Якість викладання. Чи вміємо ми ставити запитання так, щоб розвинути дискусію? Чи чуємо ми учнів? Чи знаємо способи управління групою? Чи можемо привести процес аналізу до формулювання значимих висновків? Чи достатньо ретельно підготовлені, щоб, з одного боку, йти до необхідних навчальних результатів, а з іншого - бути достатньо гнучкими на цьому шляху і не вганяти обговорення в жорсткі рамки? З огляду на керівну роль викладача в навчальному процесі саме на ньому основна відповідальність за результат. У його руках зосереджені всі можливості щодо забезпечення якості процесу: вибір відповідного і якісного кейсу, формування матеріалів для обов'язкової самостійної роботи учнів, створення робочої обстановки і мотивуючих умов. Саме викладач повинен вибудувати групову роботу, яка б відбулася і дала максимальний можливий результат.

4. Організаційні умови роботи над кейсом. Йдеться про зручність аудиторій, можливості організувати позааудиторні семінари, канали комунікації учнів та викладача тощо. Крім того, значний вплив можуть надати стандарти і процедури виставлення оцінок, формування рейтингів, правила заохочення і накладення штрафних санкцій, прийняті в навчальному закладі. Рішення кейсів рекомендується проводити в такому порядку:

1. Ознайомлення з сюжетом. (3-5 хвилин)

2. Проблематизація - виявлення в ході групової дискусії протиріччя в сюжеті, визначення того, в чому його «дивина». (3-4 хвилини)

3. Формулювання проблеми і відбір кращих її формулювань (фронтальний мозковий штурм із подальшою дискусією). (3-4 хвилини)

4. Висування гіпотетичних відповідей на проблемне питання (мозковий штурм всередині малих груп). (3-4 хвилини)

5. Перевірка гіпотез на основі інформації сюжету та інших доступних джерел (груповою роботою). До 15 хвилин. Необхідно надати учням можливість використовувати будь-яку літературу, підручники, довідники. У деяких випадках від викладача може знадобитися підготовка роздруківки з необхідною для вирішення кейса інформацією, яка відсутня в доступних для учнів підручниках і довідниках. Однак, обсяг такої роздруківки не повинен перевищувати 1-2 сторінок тексту.

6. Презентація рішення. Не більше 3 хвилин на групу.

7. Рефлексія ходу рішення кейса. (3-4 хвилини). Використання кейсів у процесі навчання вимагає підготовленості учнів, наявності у них навичок самостійної роботи, вміння працювати з текстом, комунікативної взаємодії, навичок вирішення проблемних питань. Непідготовленість учнів, нерозвиненість їх мотивації може призводити до поверхневого обговорення кейса.

Розподіл функцій між учнями та викладачем:

Фаза роботи	Дії викладача	Дії учня
До заняття	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підбираємо кейс. 2. Визначає основні та допоміжні матеріали для підготовки учнів. 3. Розробляє сценарій заняття. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Отримує кейс і список рекомендованої літератури. 2. Індивідуально готується до заняття.
Під час заняття	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організовує попереднє обговорення кейса. 2. Ділить групу на підгрупи. 3. Керує обговоренням кейсу в підгрупах, забезпечує учнів додатковими відомостями 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ставимо запитання, що поглиблюють розуміння кейса і проблеми. 2. Розробляє варіанти рішень, бере до уваги думки інших. 3. Приймає рішення або бере участь у його прийнятті.
Під час заняття	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оцінює роботу учнів. 2. Оцінює прийняті рішення та поставлені питання. 	Складає письмовий звіт про заняття за задоною формою.

Для проведення аналізу конкретної ситуації робота з матеріалами кейса залежить від їх обсягу, складності проблематики і ступеня обізнаності учнів з даною інформацією. Можливі такі альтернативні варіанти:

1. Діти вивчають матеріали кейса заздалегідь, також знайомляться з рекомендованою викладачем додатковою літературою, частина завдань щодо роботи з кейсом виконується вдома індивідуально кожним.

2. Вихованці знайомляться заздалегідь тільки з матеріалами кейса, частина завдань щодо роботи з кейсом виконується вдома індивідуально кожним.

3. Вихованці гуртка отримують кейс безпосередньо на занятті та працюють з ним. Даний варіант підходить для невеликих за обсягом кейсів, приблизно на 1 сторінку, що ілюструють будь-які теорії, концепції, навчальний зміст, і можуть бути використані на початку заняття з метою активізації мислення учнів, підвищення їх мотивації до тематики, яка досліджується. Підходи в організації освітньої діяльності при використанні методу кейсів (додаток А).

6. Що дає використання кейс-технології?

Кейс-метод дозволяє встановити оптимальне поєднання теоретичного і практичного аспектів навчання.

Кейс-технологія працює на розвиток:

1. Навчально-інформаційної (інтелектуальної) компетенції:

- засвоєння методів аналізу та критичного мислення;
- вміння працювати з текстом;
- створення авторського продукту;
- поява досвіду прийняття рішень, дій в новій ситуації, вирішення проблем;
- засвоєння методів збору даних.

2. Комунікативної (соціальної) компетенції:

- розвиток умінь самостійної роботи та роботи в групі;
- набуття комунікативних навичок;
- розвиток презентаційних вмінь;

- формування інтерактивних вмінь, що дозволяють ефективно взаємодіяти і приймати колективні рішення.

Кейс-метод - інструмент, що дозволяє застосувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань. Метод сприяє розвитку в учнів самостійного мислення, вміння вислуховувати і враховувати альтернативну точку зору, аргументовано висловити свою. За допомогою цього методу учні мають можливість проявити і удосконалити аналітичні та оціночні навички, навчитися працювати в команді, знаходити найбільш раціональне рішення порушеної проблеми. Методика сприяє розвитку різних практичних навичок. Усі разом вони можуть бути описані однією фразою - творче рішення проблеми, формування вміння аналізу ситуації і прийняття рішення.

Метод кейс-технології розвиває такі навички:

1. Аналітичні. До них можна віднести: вміння відрізнити дані від інформації, класифікувати, виділяти суттєву та несуттєву інформацію, аналізувати, представляти і добувати її, знаходити пропуски інформації і вміти відновлювати їх. Мислити ясно і логічно. Особливо це важливо, коли інформація невисокої якості.
2. Практичні. Формує вміння використовувати теоретичні знання у повсякденній практичній діяльності. Занижений порівняно з реальною ситуацією рівень складності проблеми, представленої в кейсі, сприяє формуванню на практиці навичок використання теорії, методів і принципів.
3. Творчі. Однією логікою, як правило, кейс-ситуацію не вирішити. Дуже важливі творчі навички в генерації альтернативних рішень, які не можна знайти логічним шляхом.
4. Комунікативні. Серед них можна виділити такі: вміння вести дискусію, переконувати оточуючих. Використовувати наочний матеріал та інші медіа-засоби; кооперуватися у групи; захищати власну точку зору; переконувати опонентів; складати короткий, переконливий звіт.
5. Соціальні. У ході обговорення напрацьовуються певні соціальні навички: оцінка поведінки людей, вміння слухати, підтримувати дискусію або аргументувати протилежну думку, контролювати себе тощо.
6. Навички самоаналізу. Незгода в дискусії сприяє усвідомленню та аналізу думки інших і своєї власної. Моральні й етичні проблеми, які виникають, вимагають формування соціальних навичок їх розв'язання. Технологія кейс-стаді робить основний акцент на самостійне мислення, здатність доносити свої думки до аудиторії і конструктивно відповідати на критику своїх опонентів. Кейс-метод дає можливість оптимально поєднувати теорію і практику, розвивати навички роботи з різноманітними джерелами інформації. Учасники навчального процесу не отримують готових знань, а вчаться їх добувати самостійно, прийняті рішення в життєвій ситуації швидше запам'ятовуються, ніж заучування правил. По-друге, процес вирішення проблеми, викладеної в кейсі - це творчий процес пізнання, який має на увазі колективний характер пізнавальної діяльності. Отже, учні вчаться дотримуватися правил спілкування: працювати в групах, слухати співрозмовників, аргументувати свою точку зору, збудувавши логічні схеми вирішення проблеми, яка має неоднозначне рішення. На уроці учні не нудьгуватимуть, а будуть думати, аналізувати, розвивати навички ведення дискусії. І навіть слабовстигаючі зможуть брати участь в обговоренні питань, тому що немає однозначних відповідей, які треба вивчити. Вони самі зможуть запропонувати відповіді. У житті учням знадобиться вміння логічно мислити, формулювати питання, аргументувати відповідь, робити власні висновки, відстоювати свою думку. Застосування кейс-методу дозволяє сформувати високу мотивацію до навчання. Він призначений для розвитку в учнів умінь самостійно приймати рішення і знаходити правильні та оригінальні відповіді на проблемні питання. Основна мета використання – формування життєвих компетентностей учнів.

Навички, вміння, досвід	Зміст
Виявлення, відбір і рішення проблем	Розвиток навичок аналізу і критичного мислення, формування готовності вирішувати складні питання.
Робота з інформацією	Осмилення значення деталей, які описані в ситуації, аналіз і синтез інформації та аргументів, робота з припущеннями і висновками, оцінка альтернатив.
Прийняття рішень, персональна відповідальність	Самостійність мислення, оригінальність, впевненість у собі, самоконтроль.
Навички спілкування	Уміння слухати та розуміти інших людей і вести доказову полеміку, уміння приймати різні позиції і точки зору.

Перевагою кейсів є можливість оптимально поєднувати теорію і практику, що представляється досить важливим при підготовці фахівця. Метод кейсів сприяє розвитку вміння аналізувати ситуації, оцінювати альтернативи, вибирати оптимальний варіант і планувати його здійснення. І якщо протягом навчального циклу такий підхід застосовується багаторазово, то у того, хто навчається, виробляється стійкий навик вирішення практичних завдань.

Переваги і недоліки методу кейсів:

Переваги	Недоліки
Активна навчально-пізнавальна діяльність учнів.	Надмірне захоплення ситуаційним аналізом може призвести до того, що всі знання будуть зводитися до знання безлічі ситуацій без певної системи.
Можливість роботи групи на єдиному проблемному полі.	
Можливість набуття навичок найпростіших узагальнень, можливість знайомства з реальним життям.	Потребує від викладача і учня певного досвіду, глибоких знань у проведенні дискусії та аналізу «кейсової» ситуації
Акцент навчання переноситься не на оволодіння готовими знаннями, а на його набуття, на співпрацю викладача і учня.	Вимагає більших затрат часу
	Викладач повинен вміти відмовитися від власних суджень та упереджень.

При підготовці до занять керівник гуртка виходить як зі ступеня доцільності використання кейс-технології, так і цілепокладання при формуванні компетентностей. Тут доречно згадати рівні цілепокладання по Б.С. Блуму: ознайомлення-розуміння-застосування-аналіз-синтез-оцінка. На основі таксономії Б.С.Блума Л.С. Ілюшин розробив конструктор завдань, який дозволяє створювати завдання різного рівня складності. Даний конструктор (додаток Б) являє собою набір ключових фраз, своєрідних кліше завдань, які пропонуються учневі. Надзвичайно важливим є формулювання завдань із кожного стовпчика. Кількість завдань на ту чи іншу операцію залежить від типу інформації, з якою працюватимуть учні. Так, якщо надходить значний обсяг нової інформації, то, очевидно, буде більше завдань на ознайомлення і розуміння, не виключаючи при цьому завдань на інші операції. Освоєння учнем компетентності вищого рівня цілепокладання повністю узгоджено з логікою аналітичної роботи над складними кейсами в оцінюванні побудови як тексту, так і самої ситуації, виявлення причиннонаслідкових зв'язків, варіантів вирішення проблеми, адекватних висновків. Дитина тут дає оцінку підсумку власного дослідження і рішень колег та опонентів на основі розроблених оціночних критеріїв. Важливе місце займають навчальні кейси з вираженими виховними завданнями з аналізом морально-етичних, морально-правових,

суспільно-політичних та інших ситуацій. Обговорення, аналіз і знаходження шляхів та способів вирішення проблем є важливими для включення учня в активну позицію співучасника суспільного життя країни в період навчання.

Висновки

Отже, кейс-технологія - не самоціль в роботі керівника гуртка, а адекватний інструмент формування компетентностей, що виходять за межі навчального простору. Ефективність навчання за допомогою кейс-методу очевидна, дитині надається можливість перевірити теорію на практиці, активізувати свої здібності, творчо мислити. З іншого боку, практична ситуація викликає інтерес до процесу навчання, оскільки стає ясно, яких теоретичних знань не вистачає для вирішення проблеми. Кожен педагог може знайти різноманітні сюжети для "кейсів" і наповнити їх необхідним вмістом - використання цього методу відразу принесе відчутні плоди. По-перше, на уроці, проведеному за такою технологією, не буває байдужих і практично неможливо "відсидітися" в стороні, по-друге, кожен вихованець, відчувши брак знань по темі "кейса", зробить для себе висновок, що ці знання не абстрактні, а необхідні для застосування на практиці, і тому, потрібно підійти до цього серйозно, по-третє, у дітей перед очима зміст "кейса", отже, можна повторити теоретичні основи, на які потім спиратися при вирішенні практичних питань.

Кейс-технології розвивають уміння:

- аналізувати і встановлювати проблему;
- чітко формулювати, висловлювати та аргументувати свою позицію;
- спілкуватися, дискутувати, сприймати й оцінювати вербальну і невербальну інформацію;
- приймати рішення з урахуванням конкретних умов і наявності фактичної інформації.

Кейс-технології допомагають:

- зрозуміти, що найчастіше не буває одного єдиного вірного рішення;
- виробити впевненість в собі і в своїх силах, відстоювати свою позицію і оцінювати позицію опонента;
- сформувані стійкі навички раціональної поведінки і проектування діяльності в життєвих ситуаціях;
- підвищити мотивацію навчання в учнів;
- розвинути інтелектуальні навички в учнів, які будуть ними затребувані при подальшому навчанні та у професійній діяльності. Ґрунтуючись на всьому вищевикладеному, можна зробити висновок про те, що застосування кейс-технологій є одним із затребуваних на сьогодні методів навчання учнів.

Список використаних джерел

1. Ситуационный анализ, или Анатомия Кейс-метода / под ред. д-ра социологических наук, профессора Сурмина Ю.П. - Киев: Центр инноваций и развития, 2002. - 286 с.
2. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті. – К.: КНЕУ, 1999.– 128 с.
3. ECCH the case for learning [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ecch.com/educators/casemethod/resources/freecasesoverview>.
4. Освітні технології. / Ред. О. М. Пехота — К.: А.С.К., 2002.- 256 с. 5. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології. Навчальний посібник. — К.: Прогрес, 2000. — 368 с.

**Підходи в організації освітньої діяльності
при використанні методу кейсів**

Тип кейса	Створення проблемної ситуації	Підготовка кейса	Зміст кейса	Вибір (створення) підсумкового рішення
Навчальний кейс (case-stated method). Stated – встановлений, зафіксований.	Викладач задає, визначає проблему.	Педагог готує кейс.	Кейс містить 2-3 готових варіанти рішення з даної проблеми.	Учням пропонується висловити свої думки. В результаті педагог сам вибирає і обґрунтовує варіант, залишаючи коментар точки зору учнів.
Аналітичний кейс (case-incident method). Incident – властивий, пов'язаний.	Викладач задає, визначає проблему.	Педагог готує кейс.	Кейс містить кілька варіантів рішення і певну кількість інформаційних джерел з даної проблеми.	Учні повинні вибрати варіант рішення і обґрунтувати його, спираючись на матеріали готового кейса.
Євристичний кейс (case-problem method). Problem – проблема, проблемна ситуація.	Викладач визначає проблему в загальних рисах, учні конкретизують проблему.	Викладач готує початковий кейс. Учні його доповнюють при необхідності.	Кейс містить певну кількість інформаційних джерел з даної проблеми, може містити деякі варіанти рішення, що ілюструють приклади та інше.	Учні повинні побудувати власне рішення, спираючись на матеріали готового кейса. Можливо, для обґрунтування своєї точки зору учні доповнюють кейс новою інформацією.
Науково-дослідницький кейс (case-study method). Study – дослідження.	Викладач визначає проблемний напрямок, учні самостійно визначають проблему.	Викладач готує початковий кейс. Учні його доповнюють.	Кейс містить певну кількість інформаційних текстів з даної проблеми.	Учні повинні пропонувати власне рішення. Для обґрунтування своєї точки зору або доповнюють готовий кейс новою інформацією, або, залежно від

				рішення, готують новий кейс.
--	--	--	--	---------------------------------

Додаток Б

Конструктор задач

Ознайомлення	Розуміння	Застосування	Аналіз	Синтез	Оцінка
Навіть основні частини...	Поясніть причини того, що...	Покажіть інформацію про... графічно	Розкрийте особливості...	Запропонуйте новий (інший) варіант	Ранжируйте... і... обґрунтуйте
Згрупуйте разом все...	Визначте в загальних рисах кроки, необхідні для того щоб...	Запропонуйте спосіб, що дозволяє...	Проаналізуйте структуру... з точки зору...	Розробіть план, що дозволяє (що перешкоджає)...	Визначте, яке з рішень є оптимальним для...
Складіть список понять, що стосуються...	Покажіть зв'язки, які спрямовані на...	Зробіть ескіз малюнка (схеми), який показує...	Складіть перелік основних властивостей..., що характеризують... з точки зору...	Знайдіть незвичайний спосіб, що дозволяє...	Оцініть значимість... для...
Розмістіть в певному порядку...	Побудуйте прогноз розвитку...	Порівняйте... і..., а потім обґрунтуйте	Побудуйте класифікацію... на підставі...	Придумайте гру, яка...	Визначте можливі критерії оцінки...
Викладіть у формі тексту...	Прокоментуйте положення про те, що...	Проведіть (розробіть) експеримент, який підтверджує, що...	Знайдіть в тексті (моделі, схеми тощо) те, що...	Запропонуйте нову (свою) класифікацію...	Висловіть критичні судження прою...

**Комунальний заклад позашкільної освіти
Центр дитячої та юнацької творчості
виконкому Жовтководської міської ради**

**Методична розробка
відкритого заняття гуртка**

Тема: «Виготовлення сувеніру «Український віночок»

**Керівник гуртка
«Рукоділья»
Корсуновська С.Л.**

2019-2020 н.р.

м.Жовті Води

Тема заняття: «Виготовлення сувеніру «Український віночок»

Мета заняття:

1. Навчаюча:

- продовжувати знайомити гуртківців з технікою квілінг;
- навчати гуртківців володіти різними методами скручування паперових стрічок, інструментами, пристосуваннями, необхідними у роботі; навчити виготовляти основні квілінгові форми.

2. Виховна:

- виховувати повагу до результатів своєї праці, та до праці своїх товаришів;
- виховувати естетичний смак; уміння добирати кольори для контрасту;
- виховувати уважність, старанність, терпіння в роботі.

3. Розвиваюча:

- створити умови для розвитку особистості кожного гуртківця, розкриття його творчих здібностей у даному виді діяльності;
- розвивати образне та просторове мислення, уяву, увагу;
- розвивати моторику рук.

Матеріали: стрічки для квілінгу, клей ПВА.

Інструменти: дерев'яні палички для клею, лінійка для квілінгу, інструмент для квілінгу.

Тип заняття: з використанням інтерактивних форм навчання.

Наочність, обладнання: зразок сувеніру, таблиця з правилами техніки безпеки, технологічні картки виготовлення квілінгових форм (див. додатки).

Хід заняття:

1. Організаційний момент:

- Привітання.
- Перевірка присутніх.
- Заповнення гурткового журналу.

2. Мотивація навчання, повідомлення теми та мети:

- Налаштування гуртківців на плідну роботу.
- Доведення до гуртківців теми та цілі заняття.

Слово керівника гуртка:

-Діти, зараз я вам прочитаю вірш, а ви мені скажете про що в ньому говориться.

На косах дівочих — барвистий віночок.

А у віночку — дванадцять квіточок.

Всі цвіти значення мають своє:

волошка — це ніжність,

ромашка — кохання несе,

безсмертник — здоров'я віщує,

калина — красу дарує...

І всі оберегом для дівчини є.

А стрічечок, як цих квіточок,

на косах дівочих яскравий рядочок.

Керівник гуртка просить відповісти на запитання дітей.

- *Так, у вірші говориться про український віночок.*

- *Український віночок... Оспіваний у піснях, оповитий легендами та переказами, опоетизований майстрами пензля і слова, він був і є одвічним символом добра та надії. Віночок — це плетене коло із квітів, листя, гілок. Український вінок символізує життя і кохання.*
- *Сьогодні ми з вами почнемо робити сувенір «Український віночок». А в нашій роботі ми будемо використовувати не живі квіти та гілочки, а вже добре знайомий вам матеріал- стрічки для квілінку.*
- *Наша кінцева робота матиме такий вигляд(керівник гуртка показує зразок)*

3. Робота над темою заняття.

Керівник гуртка залишає зразок на стенді, діти мають можливість гарно його розглянути.

Слово керівника гуртка:

- *Діти, ви звернули увагу з чого складається наш віночок?*

Відповіді дітей:....

- *Чи запам'ятали ви із вірша яка кількість квітів, вліталася у віночок?*

Відповіді дітей:...

-*На косах дівочих — барвистий віночок.*

А у віночку — дванадцять квіточок.

-*В нашому віночку ми на будемо використовувати всі перераховані у вурші квіти. Ми зробимо лише 3квітки.Які квіти ми будемо робити для нашого віночка?*

Відповіді дітей:...

Слово керівника гуртка:

- *Сьогодні ми з вами почнемо нашу роботу із квіток, а які квіти ми будемо робити скажете ви мені. Будьте уважні, слухаючи загадку:*

А ще у віночку квітка є-довіра,

Вона має сонце в середині.

В неї чисті білі пелюсточки-свашки,

Про дівочу долю розповість...(РОМАШКА)

-*Яку квітку ми будемо робити?*

Відповіді дітей:...

Слово керівника гуртка:

- *Діти, ми вже з вами разом знаходили в інтернеті інформацію про лікарські рослини. І дізналися, що ромашка-це лікарська рослина. Давайте зараз, ми пошукаємо інформацію про лікувальні властивості квітів ромашки.*

Діти в мобільних приладах шукають інформацію.

Відповіді дітей:...

Слово керівника гуртка:

- *Хто з вас може розповісти з яких елементів складається квітка ромашки?*

Відповіді дітей:...

- *Які квілінгові форми ми будемо виготовляти?*

Відповіді дітей:...

3.Практична робота по темі:

1)Продовження формування вмінь виготовляти основні квілінгові форми:

- демонстрація зразків квілінгових форм;
- пояснення послідовності виконання роботи.

Керівник гуртка розповідає і показує виконання основних деталей.

Слово керівника гуртка:

-Для виготовлення ромашки нам потрібно вісім половинок стрічок білого кольору, та половинку стрічки жовтого кольору.

-Ми беремо половинку стрічки білого кольору , накручуємо на вилочку, розмотуємо в лінійці, коло №6, виймаємо спіраль, кінчик стрічки намазуємо клеєм, заклеюємо , прищипуємо. Так ми робимо форму «крапля».

-Нам треба виготовити 8 білих краплинок- пелюсток квітки.

-Для виготовлення серединки квітки ми беремо половинку стрічки жовтого кольору, намотуємо на вилочку інструменту і не знімаючи заклеюємо. У нас виходить форма «щільна спіраль».

-Із отриманих елементів збираємо квіти. На нашій основі для роботи ставимо краплю клею, на неї кладемо серединку квітки. Обводимо клеєм серединку і приєднуємо до неї пелюстки. Пелюстки клеїмо гострим носиком до серединки, вони не завалюються один на один.

-Для нашого віночка нам треба виготовити 3 ромашки.

2) Застосування отриманих знань та вмінь:

Діти самостійно виконують роботу.

Гуртківці виготовляють деталі для композиції, потім викладають на основу і формують квіти з цих деталей, та за допомогою клею приклеюють їх.

Керівник, при необхідності оказує індивідуальну допомогу дітям.

4. Узагальнення, систематизація осмислення знань та навичок:

Слово керівника гуртків:

- Чи виникали труднощі при виконанні робіт? (Якщо виникали, то які?)

- Кому робота здалася цікавою, чим цікавою?

- Які основні квілінгові форми ви виготовляли?

- Хочете продовжити далі виготовляти віночок?

- На наступному занятті, ми продовжимо нашу роботу над сувеніром.

5. Підсумок заняття:

Керівник гуртка звертає увагу на акуратність та естетичне оформлення робіт, відзначає ступінь оволодіння технікою «Квілінг», відмічає вміння дітей проявляти творчість в оформленні робіт.

Додаток 23

Тема : ЗАСОБИ ГРАФІЧНОГО РЕДАКТОРА

Земляний А.М.
керівник гуртка
«Комп'ютерний геній»,
Центр дитячої та юнацької творчості
м. Жовті Води,
Дніпропетровської обл.

Цільова група:

вихованці 6 років, початковий рівень.

Тривалість: 2 × 30 хв.

Мета:

- ознайомити вихованців з поняттям графіки у текстовому редакторі Word;
- сформуванню вміння використовувати шаблони;
- закріпити знання про об'єкти;
- ознайомити з поняттям «орнамент»;
- розглянути електронні зразки малюнків;

- розвивати уяву, фантазію;
- виховувати старанність, уважність, цифрову компетентність

Оперативні цілі:

Після закінчення заняття вихованець

знає

- прийоми роботи з об'єктами (створення, копіювання, переміщення);

вміє

- використовувати набуті знання у процесі діяльності;
- працювати з папками, файлами;
- виконувати завдання за разком;
- запускати розвивальні програми;

може

- виразити власну думку;
- проаналізувати особисту діяльність, відповідно до вікових особливостей;
- реалізувати набуті навички у виконанні поставленого завдання.

Тип заняття: формування навичок і вмінь

Обладнання:

- ноутбуки;
- електронні завдання, завантажені розвивальні програми;
- роздатковий матеріал, зразки;
- кольоровий папір, клей, ножиці

ХІД ЗАНЯТТЯ:

I. Організаційний етап.

1. Вихованці розташовуються за столом поруч з ноутбуками.
 2. Привітання дітей.
 3. Визначитися з відсутніми.
 4. Запропонувати малечам встати із за столу, виконати рухливі вправи:
 - піднявши руки в гору, привітати один одного;
 - склавши долоньки, продемонструвати переміщення курсору /вверх, вниз, ліворуч, праворуч/
 - за допомогою «Веселого трамвайчика» відправитися у гості до художника :

По вулиці вузесенькій,
Біжить, біжить швидесенько.
Товстесенький, у смужечку,
Веселий наш трамвай.
Він на зупинках жмуриться,
Розтрушуючи зіроньки.
А діти у віконечок,
Прохають: «Покатай!»
- /промовляти двічі з пришвидшенням/
5. Вихованці повертаються до робочих місць.

II. Актуалізація опорних знань.

1. Перед початком роботи, методом «Ланцюжка» згадуємо техніку безпеки роботи на комп'ютері.

2. Контролюємо правильність розташування вихованців біля комп'ютера /відстань, осанка/.
3. Згадуємо основне обладнання ПК, концентруємо увагу дітей на екрані комп'ютера. Будь ласка, знайдіть папку з власним ім'ям. Перемістіть її у центр екрану. Який вигляд має ваша папка? /зірочка/. Зайдіть в папку, завантажте розвивальну гру «Пазли». Продемонструйте, як виконати завдання, обравши картинку, рівень складності, форму фрагментів з яких буде побудований пазл. Завершити гру, вийти з програми.

III. Мотивація навчальної діяльності.

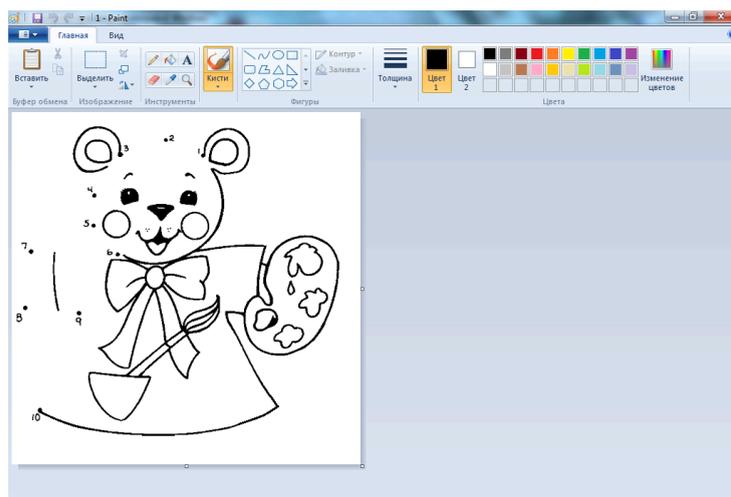
Сьогодні у нас не звичайне заняття, але лише ті хто будуть дуже уважними, хто виконає найкраще завдання в подальшому зможе створювати особисті електронні подарунки, за допомогою текстового процесору, і дарувати їх своїм друзям. А ще в чарівній скриньці на вас чекає сюрприз, але тільки після успішного виконання роботи. Ви готові до випробувань?

IV. Подання нового матеріалу.

1. Погляньте, до вашої папки залетів

яскравий метелик. За допомогою курсору виділіть об'єкт. Це також папка, відкрийте її. Зайдіть у файл №1. Погляньте, це чарівний художник, який розкаже вам про різну комп'ютерну графіку. Він відкриє секрети своєї майстерності і допоможе виконати завдання. Але спочатку нам необхідно йому допомогти. Зла чаклунки поцупила фарби. Давайте разом повернемо ведмедика – художнику первинний вигляд. Увага! За допомогою інструменту «Олівець» Апотім інструментом «Заливка» свій, неповторний ведмедик.

послідовно з'єднуємо цифри від 1 до 10. рс

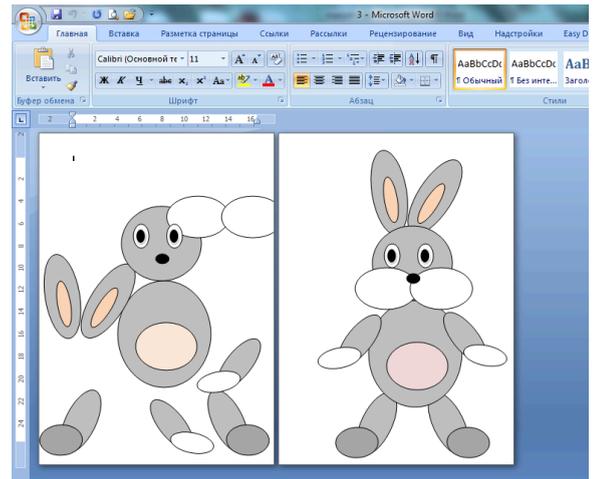
2. Переходимо до файлу №2.

Художник приготував для вас паперові олівці, хто швидше і краще буде виконувати завдання їх отримає, а в кінці заняття кожен порахує їх кількість і ми дізнаємося ім'я переможця. А зараз погляньте у файлі зображений орнамент, який виконаний з геометричних фігурок, немов аплікація. Спробуємо відтворити «близнюка» за допомогою інструменту «Палітра». І так ми працювали з вами в графічному редакторі, але створювати зображення можливо і в текстовому редакторі. У цих та інших програмах, види графіки також різні: Paint – растрова /точісна/, Word – векторна /об'єкти/.

V. Засвоєння нових знань і вмінь.

1. Відкриваємо файл №3. Це малюнок помічників художника - зайчики. Але знову бешкетує зла чаклунка. Я вважаю, ми зможемо подолати чари і повернути ведмедику помічників. Увага, завдання! Погляньте на другого зайчика, а тепер натисніть на вушко першого, об'єкт виділиться, методом буксировки перетягніть в потрібне місце вушко. Звертайте увагу курсор повинен мати вигляд чотири - направлено вказівника. Повторіть попередні дії, «зберіть» зайчика. /Оцінити виконання роботи, роздати паперові олівці/.

2. Продовжуємо виконувати практичні завдання. Відкриємо папку №4. Чим відрізняється папка від файлу? Погляньте які гарні малюнки – це петриківський розпис. На Дніпропетровщині у Петриківці багато років тому назад був заснований такий вид мистецтва. А ми з вами, використовуючи електронні можливості, зараз створимо рамочку для вітальної листівки в петриківському стилі. Роздивіться зразок. Праворуч на альбомному листочку зробіть таку ж рамку. Якщо не вистачає необхідного об'єкту - зробимо копію /клавіша Ctrl/.

3. Щоб закріпити дію копіювання перейдемо до файлу № 5. Надзвичайний малюнок створив художник. Запитання:

Що вам подобається?
А яка це пора року?
Якого кольору літо?
Давайте посадимо на галявину багато метеликів.

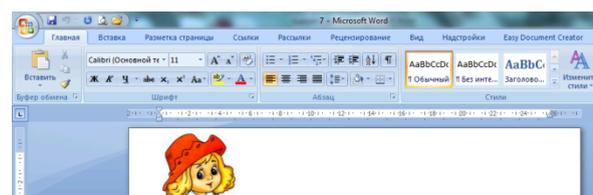
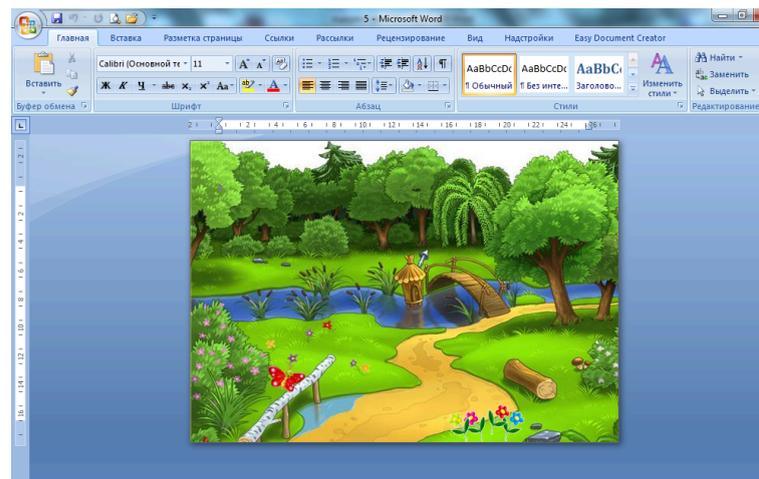
4. Фізкульт хвилинка. Потрібно зробити невеликий відпочинок. /Підняти дітей із – за столу.

/ Наш зайчик помандрував до лісу. А кого він там зустрів? Керівник називає звірів, діти їх зображають.

Гра «У оленя будинок великий».

Треба потурбуватися про наші оченята. Виконаємо декілька вправ:

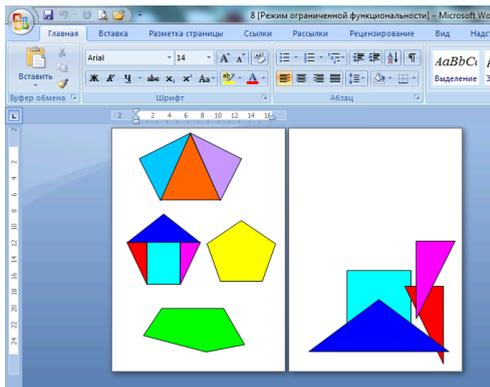
«Пальмінг» - заплющеними очима «Малюємо» фігури, долоньками прогріваємо очі;

електронна презентація №6.

- Давайте згадаємо, хто по доріжці через ліс біг до своєї бабусі з пиріжками? Так це Червоний Капелюшок. Відкриваємо файл №7. Нажаль вона не вміє рахувати і тому на може скласти пиріжки до кошика. А ви вмієте? Спробуємо. Тільки не забуваємо рахувати. Той хто виконає завдання швидше і правильно вкаже кількість пиріжків у кошику отримає паперового олівця.

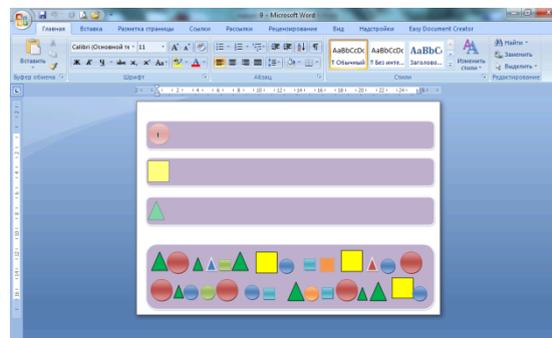
6. Переглянемо файл №8. Це геометричні фігурки. Зліва ми бачимо п'ятикутники. Перевіримо вашу увагу. Погляньте, яку фігуру можна скласти з квадрату та трикутничків, що розташовані праворуч на сторінці? Спробуйте скласти за зразком.

VI. Підведення підсумків заняття.

- Молодці! Ви сьогодні виконали багато різних, складних завдань. А чи зможете ви за допомогою долоньок та пальчиків показати геометричні фігурки: трикутник, ромб, коло. Гра «Колпак мой треугольный».
- З'ясуємо чому ви навчилися. Відкриваємо файл № 9. Зробіть вірну класифікацію об'єктів. У низу повинні бути трикутники, посередині – квадрати, угорі – кружечки.

3. А тепер із геометричних фігурок зробимо справжнє каченятко. Малюки переходять за парти. Отримують папір, клей, ножиці. Виконують завдання за зразком.

- З'ясуємо хто ж сьогодні на занятті був найспритнішим, найточнішим, справжнім комп'ютерним асом. /підраховуємо паперові олівці, переможцю даруємо повітряну кульку з надписом «АС»/
- Перевіряємо рефлексію:
Чи сподобалося?
Що було важко виконувати?
Кожен вихованець обираю собі паперове сердечко:
червоне – високий емоційний стан, все вийшло, справжнє задоволення;
жовте – хочу ще попрацювати, можу краще;
зелене – засмучений, є запитання, не все вийшло, не все встиг.
- Відкриємо чарівну скриньку. Це право ми надамо нашому переможцю. Ми сьогодні плідно попрацювали і за допомогу художник вирішив нашу працю оцінити в

європейській валюті. Кожен вихованець отримує шоколадний \$. Будь ласка _____ роздай валюту.

VII. Завдання.

На наступне заняття кожен виконає власний малюнок на аркуші формату А₅ олівцями, фломастерами, або фарбами. Оскільки сьогодні передостанній день зими, а попереду весна, то спробуємо намалювати квіти.

Я всім вдячна за співпрацю. На наступному занятті продовжимо працювати з електронною графікою. А зараз робимо коректний вихід з системи, спочатку закрив усі файли і папки. Оглянемо свої робочі місця.

До побачення. На все добре.

Додаток24

Заняття гуртка «Комп'ютерний геній»

Керівник : Земляний А.М.

ТЕМА: IDE ДЛЯ РОЗРОБКИ САЙТІВ

Земляний Анатолій Миколайович, керівник гуртка «Комп'ютерний геній»,
Центр дитячої та юнацької творчості м. Жовті Води Дніпропетровської обл.

Цільова група:

вихованці 13-14 років, початковий рівень.

Тривалість: 2 × 30 хв.

Мета:

- ознайомити вихованців з поняттям IDE ();
- сформувати вміння використовувати IDE та його функціонал;
- ознайомити з сучасними засобами створення і редагування HTML коду;
- ознайомити учнів з різними IDE;
- розглянути окремо таку IDE, як Adobe Dreamweaver;
- навчитися використовувати переваги IDE;

- закріпити знання мови гіпертекстової розмітки HTML.

Оперативні цілі:

Після закінчення заняття вихованець

знає

- Що таке IDE і чому його слід використовувати при розробці сайтів;

вміє

- використовувати набуті знання у процесі діяльності;
- працювати з функціоналом IDE і застосовувати цей функціонал на практиці;
- виконувати завдання за зразком;
- структуровано мислити при роботі над проектом;

може

- проводити аналіз та планування проекту;
- створювати власні інтернет-сторінки за допомогою IDE;
- реалізувати набуті навички у виконанні поставленого завдання.

Тип заняття: комбінований (формування навичок і вмінь)

Обладнання:

- комп'ютери; екран, проектор
- встановлені IDE, зокрема Adobe Dreamweaver, електронні завдання, завантажені приклади;
- роздатковий матеріал, індивідуальні завдання, пам'ятки;
- відеоуроки до IDE Adobe Dreamweaver.

ХІД ЗАНЯТТЯ:

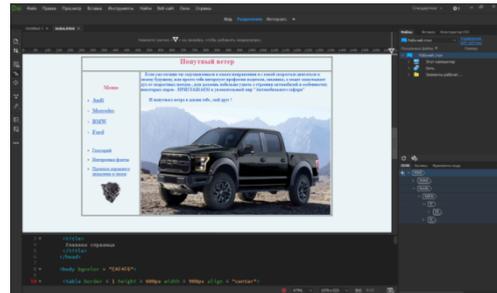
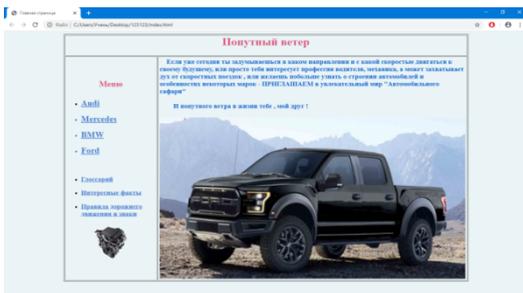
VIII. Організаційний етап.

1. Вихованці розташовуються за столом поруч з комп'ютерами.
2. Привітання дітей.
3. Визначитися з відсутніми.
4. Запропонувати учням встати із за столу, виконати рухливі вправи:
 - Нагадати дітям, що за комп'ютером потрібно сидіти, тримаючи правильну осанку;
 - Скласти руки у боки і виконати руби тулубом вбоки.
 - Виконати вправи шиї – обережно виконати вправу наклін голови вліво-вправо з боку в бік, вперед і назад.
6. Вихованці повертаються до робочих місць.

IX. Актуалізація опорних знань.

1. Перед початком роботи, нагадати техніку безпеки роботи на комп'ютері.
2. Контролюємо правильність розташування вихованців біля комп'ютера /відстань, осанка/.
3. Нагадати, що не можна торкатися екрану монітора голими руками та встановлювати сторонні програми без відома вчителя.
Будь ласка, на робочому столі знайдіть папку з власним ім'ям, якщо її немає – створіть таку папку і назвіть її своїм ім'ям. Перемістіть її у центр екрану. Ми вже вивчали створення власних сайтів, за допомогою так званого блокноту Notepad++. Сьогодні ми будемо вивчати IDE. У цій папці, що ми створили, сьогодні ми будемо розроблювати новий проект сайту, застосовуючи тільки IDE. Зайдіть у навчальну папку на робочому

столі, та за допомогою Adobe Dreamweaver перегляньте показовий проект, ознайомтесь із виглядом сайту через сам IDE та порівняйте результат у браузері самостійно – переконайтеся, що проект у IDE та браузері виглядає ідентично.

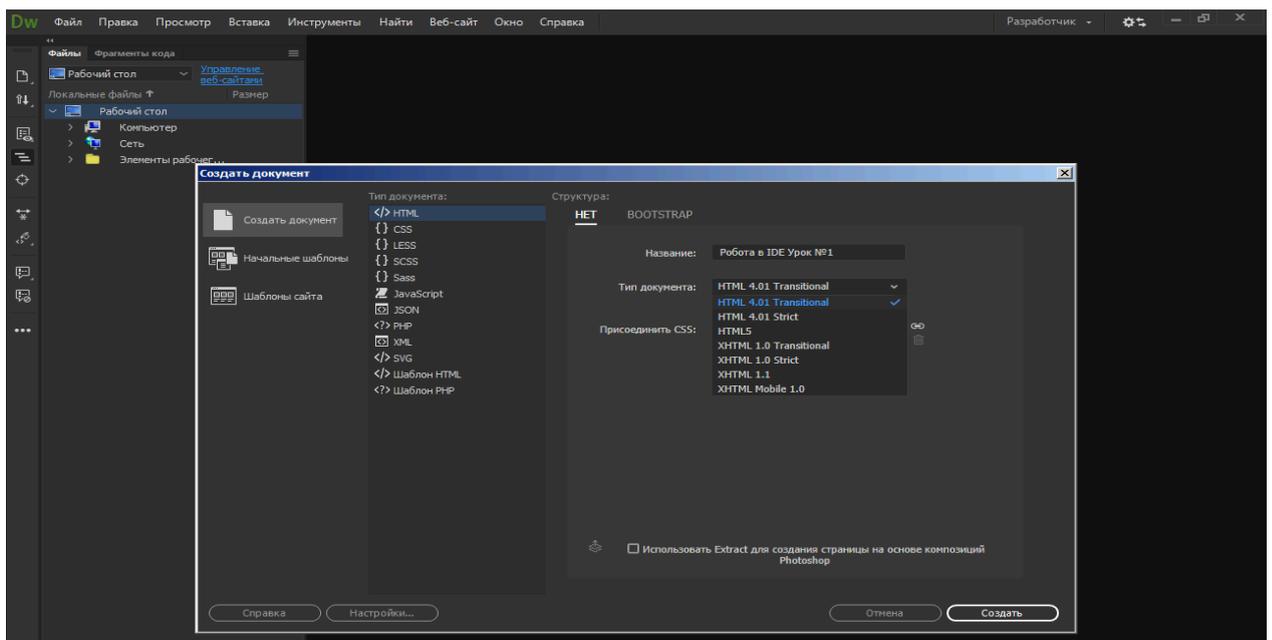

X. *Мотивація навчальної діяльності.*

Сьогодні у нас нова, яка Вам дуже сподобається, тому що ми починаємо вивчати новий інструмент, за допомогою якого створювати власні сайти стане значно простіше. Як ви бачите, ми відкрили один і той же зразок, який був, до речі, розроблений нашим учням, цю роботу відправляли на конкурс. На цю роботу було покладено багато часу і зусиль. Раніше ми працювали і розроблювали власні інтернет сторінки за допомогою звичайного блокнота. Там ми, запам'ятовуючи основні команди, писали код сайту, і завжди після написання ще однієї строки інструкцій, за допомогою браузера через перезавантаження сторінки дивились результат. Тепер цей процес буде пришвидшено у рази, непотрібно буде переключатись між вікнами, тепер Ваш результат буде зразу видно у окремому вікні програми відразу після введення нової команди. Також за допомогою вбудованих можливостей можна зразу на дизайн сторінці будувати таблиці, швидко виставляти розміри картинок на сайті, оперативно будувати структуру сайту. Вам ці нові можливості дуже сподобаються.

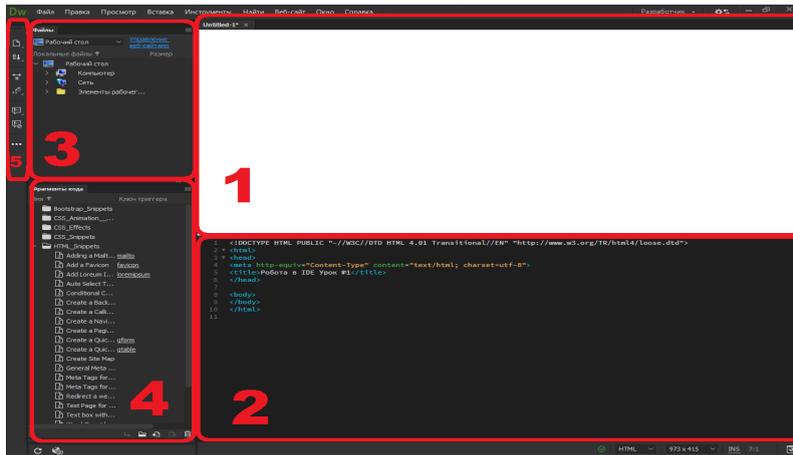
XI. *Подання нового матеріалу.*

1. Запустіть Adobe Dreamweaver.

Далі, потрібно створити проект. Для цього потрібно натиснути у меню програми Файл-Створити. З'явиться діалогове вікно, де можна уточнити параметри та властивості майбутнього проекту.

Так, як ми ще на початковому етапі вивчення мови гіпертекстової розмітки (HTML),

давайте виберемо пункт HTML 4.01 Transitional, та назвемо проект “Робота в IDE Урок №1”. Далі треба натиснути кнопку “Створити”.

Ми бачимо перед собою вікно, яке роділене на області. Давайте розберемо детальніше, що кожна область з себе представляє.

Область №1 – це область, де відображається кінцевий

результат обробки коду з області №2. Це ніби убудований браузер у програмі, але функціонал на ньому не закінчується. В області №1 можна змінювати розміщення елементів сайту, їх розмір, тощо. І це буде також відображатися на коді у області №2. Простіше кажучи, область №1 – це і редактор розміщення, і індикатор кінцевого результату.

Область №2 – тут у текстовому вигляді відображається код поточного файлу

Область №3– область, де можна вибрати файли проекту, щоб можна було між ними переключатись.

Область №4–це набагато цікавіша область, де можна з бібліотеки функцій вибрати готові рішення, та застосувати їх у швидкий спосіб, без необхідності шукати у довіднику потрібний тег.

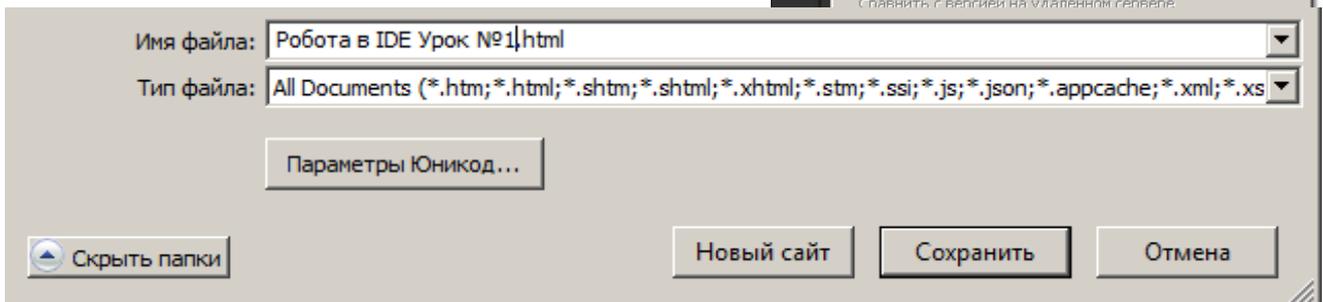
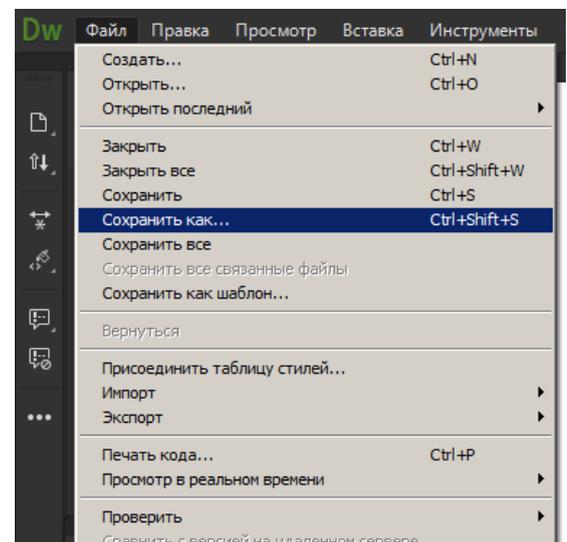
Область №5–додаткові інструменти для роботи з проектом, наприклад форматування програмного коду.

2. Ми створили проект, та дали йому назву. Цей проект поки що знаходиться у оперативній пам’яті, давайте збережемо його у нашу папку, яку ми нещодавно створили.Для цього потрібно натиснути у верхньому лівому кутку Файл-Зберегти як.

Дайте назву Робота в IDE Урок №1.html.

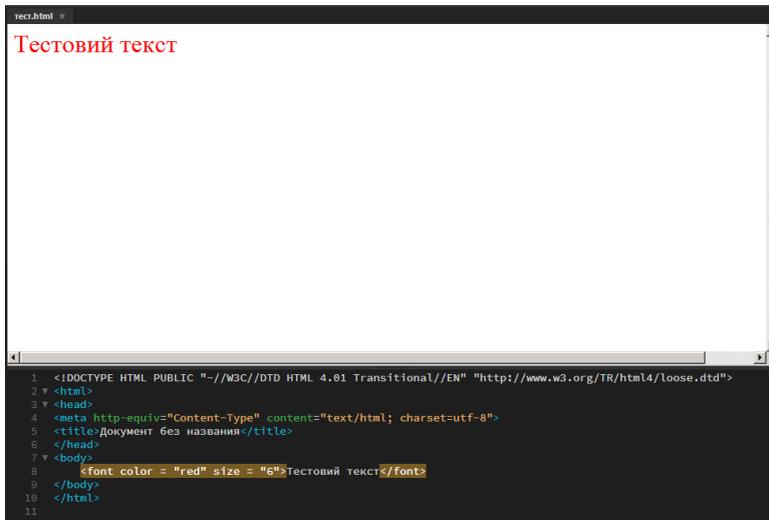
Як і завжди, зверніть увагу на те, що у кінці назви повинно бути закінчення .html.

Так, коли запустити цей файл, система знає, що цей файл потрібно відкривати за допомогою браузера. Збережіть файл у Вашу папку.

ХІІ. Засвоєння нових знань і вмінь.

1. Давайте оглянемо функціонал програми та навчимося використовувати її переваги на практиці. Для цього внесемо зміни у текстовий код, наприклад розмістимо кольоровий текст, застосовуючи тег .

Давайте додамо код програми такого вигляду

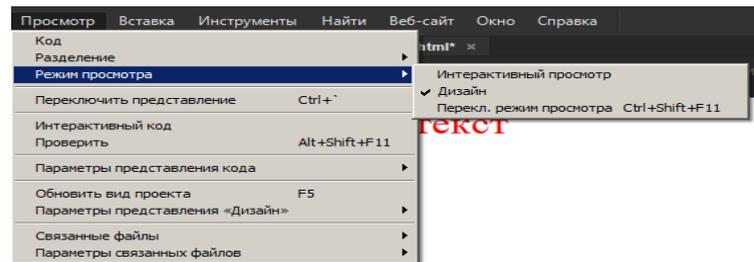
```
<font color = "red" size="6">Тестовий текст</font>.
```

Цей код у теорії додасть до нашої сторінки текст “Тестовий текст”, який має червоний колір, на розмір 6. Для того, щоб в області 1 (область відображення) відбулися зміни у

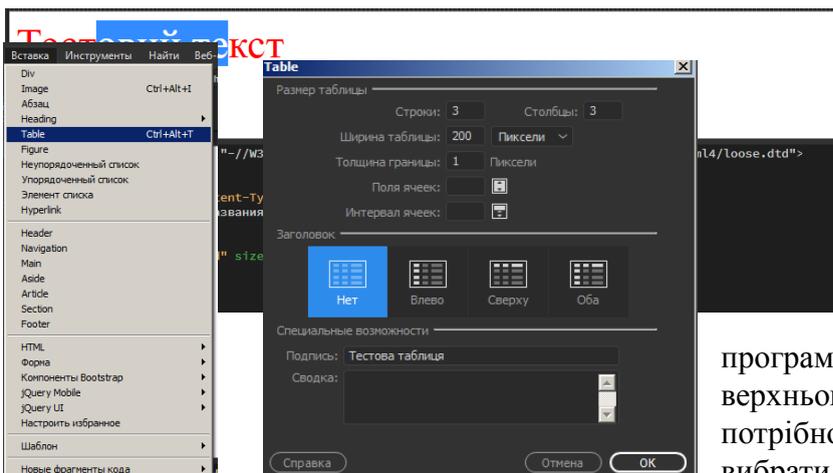
відповідності з програмним кодом, натисніть мишкою на області 1 або натиснути F5. Як бачимо зміни відбулися.

Цей текст можна змінювати прямо в області 1. Для цього потрібно спочатку вибрати у головному меню Вигляд-Режим просмотру- Дизайн.

Тепер можна змінювати текст прямо у області 1. Зверніть увагу, можна виділити текст у області 1, той текст також виділиться у області 2 програмного коду, причому саме та частина у відповідності, що і в області 1.

Можна редагувати таким чином текст прямо у області дизайну.

Продовжуємо далі ознайомлюватись із функціоналом

програми, давайте створимо таблицю, але не за допомогою написання програмного коду, а за допомогою

програмних засобів. Для цього у верхньому головному меню потрібно

вибрати пункт меню вставка, серед

інших пунктів потрібно вибрати пункт Table (таблиця). З’явиться меню у якому можна вибрати параметри таблиці. Давайте виберемо таблицю 3*3, з товщиною границі 1, та подивимось результат. Дамо назву “Тестова таблиця”

Зверніть увагу – миттєво біла створена таблиця, що має відображення у програмному коді – дуже швидко і оперативно! Тепер не потрібно витратити багато часу на запис коду у блокноті.

З'явиться контекстне меню, де можна з випадаючого меню вибрати спосіб розташування по горизонталі – по центру. Як бачимо текст у комірках змінив положення, а у області програмного коду також відбулися зміни з застосуванням відповідних тегів та атрибутів. За допомогою миші, можна потягнути за відповідний край таблиці, і змінити границі таблиці без необхідності підставляти цифри власноруч у програмний код.

- Давайте ще раз спробуємо редагувати текст, за допомогою убудованого функціоналу. Введемо текст у останню комірку, наприклад “Тестовий текст”, виділимо цей текст, правою клавішею миші викличемо меню, у якому ми змінило стиль написання тексту на “закреслений”. Подивимось на результат.

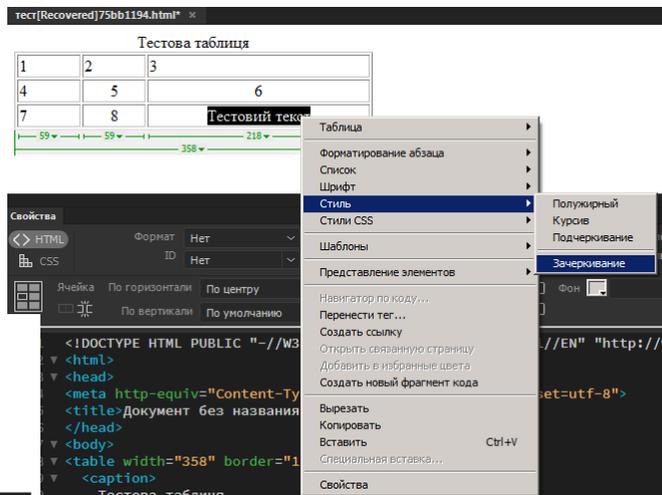
Тестова таблиця

1	2	3
4	5	6
7	8	Тестовий текст

```

<td align="center">8</td>
<td align="center"><s>Тестовий текст</s></td>

```


Як бачимо тест дійсно змінив свій стиль, і ця зміна також знайшла своє

відображення у програмному коді.

Це не єдині зміни, що можна проводити з текстом, можна також змінити шрифт, або перетворити написаний текст у список.

3. Фізкульт хвилинка.

Потрібно зробити невеликий відпочинок. /Підняти дітей із – за столу.

- Скласти руки у боки і виконати руби тулубом вбоки.
- Виконати вправи шиї – обережно виконати вправу наклін голови вліво-вправо з боку в бік, вперед і назад.

Початковою сходинкою до створення власного сайту є вивчення базової мови гіпертекстової розмітки, або HTML. За допомогою цієї мови можна створити просту сторінку з малюнками, текстом та структурувати його написання різними способами, наприклад за допомогою таблиць.

Як приклад можна навести один із сайтів, створених дітьми після розгляду та вивчення HTML на вільну тематику.

Попутный ветер	
<p style="text-align: center;">Меню</p> <ul style="list-style-type: none">• Audi• Mercedes• BMW• Ford • Глоссарий• Интересные факты• Правила дорожного движения и знаки 	<p>Если уже сегодня ты задумываешься в каком направлении и с какой скоростью двигаться к своему будущему, или просто тебя интересует профессия водителя, механика, а может захватывает дух от скоростных поездок , или желаешь побольше узнать о строении автомобилей и особенностях некоторых марок - ПРИГЛАШАЕМ в увлекательный мир "Автомобильного сафари"</p> <p style="text-align: center;">И попутного ветра в жизни тебе , мой друг !</p>

Конкретно ця сторінка про автомобілі, темою, яку вибрав один із учнів на свій розсуд, це її головне меню. Так виглядає сторінка для користувача - виразний текст, кольорове оформлення, меню із більш детальною інформацією та малюнками. Але за цією організацією інформації і способу її компонування ховається цілий список інструкцій, наприклад як ту чи іншу частинку тексту розміщувати у якій послідовності. Можна навіть навести текст коду, який знаходиться на стороні серверу.

```
- <html>
-   <head>
-       <title>
-           Главная страница
-       </title>
-   </head>
-   <body bgcolor = "EAF4F6">
-       <h3>Україна, м. Жовті Води, вул Маяковського буд. 59 "ЦДЮТ", Сагуйченко
-       Данил</h3>
-       <table border = 1 height = 600px width = 900px align = "center">
-           <tr>
-               <td colspan = 2 height = 40px align="center" valign = "middle">
-                   <h1><font color = "DD517B"><b>Попутный ветер</b></font></h1>
-               </td>
-           </tr>
-           <tr>
-               <td>
-                   <table border = 0 height = 480px width = 250px>
-                       <tr>
-                           <td align = "center" valign = "middle" height = 60px>
-                               <font color = "DD517B"><h2>Меню</h2></font>
-                           </td>
-                       </tr>
-                       <tr>
-                           <td align = "left" height = 180px>
```



```

- <img src = "image/index_image/ford1.jpg" height = 480px width = 840px>
- </td>
- </tr>
- </table>
-
- </td>
- </tr>
- </table>
- </body>
- </html>
-

```

Як можна побачити це вже не просто текст, а цілий візерунок інструкцій, уточнень, про які користувач навіть не підозрює, для нього це проста та можливо, щодо сучасного рівня інформаційних технологій, дуже примітивна інтернет-сторінка. Але вже тут потрібні знання та досвід застосування мови гіпертекстової розмітки, а також розуміння, як найкраще та інформативно представити інформацію, як вона буде виглядати для користувача та інше.

При створенні сайту, потрібно міркувати про багато речей, наприклад на яку тематику, та конкретно якого роду інформацію Ви хочете поділитися з іншими. Також необхідно не просто розмістити текст і малюнки, а також попрацювати с структурою сайту. Першим етапом є створення так званої карти сайту, де на початку розробник зазначає основні теми сайту, його тематичні сторінки, як має виглядати меню, яку кількість інформації слід розмістити на одній сторінці, яка структура розміщення інформації на взагалі, у вигляді таблиці, галереї та інше. Тобто багато роботи слід провести ще до написання перших рядків коду.

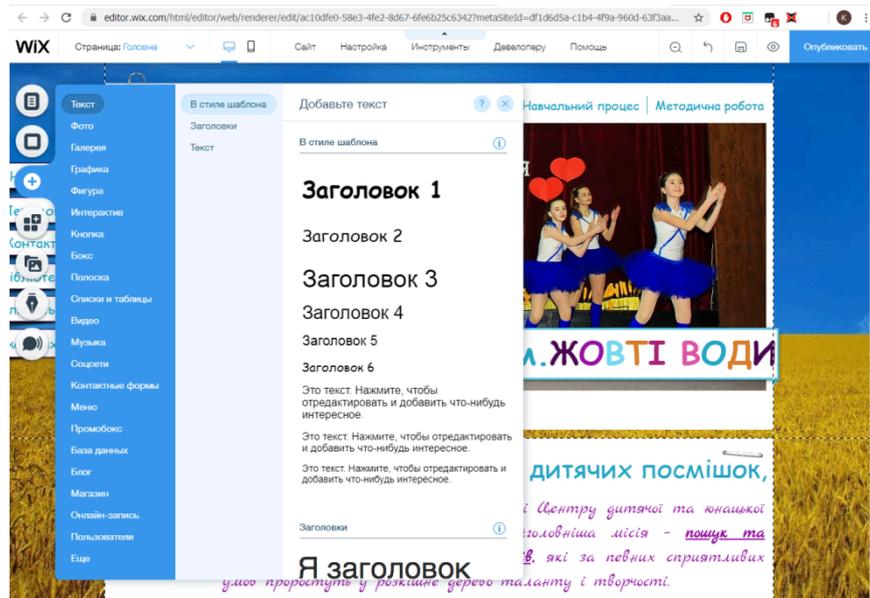
Персональний сайт – це гарний донести інформацію до інших, але інколи цього недостатньо, з часом з'явилась така необхідність не тільки читати інформацію, але і в режимі онлайн її обговорювати, спілкуватися із іншими людьми, додавати свої статті, щоб їх могли у швидкий спосіб побачити інші люди. У технічному аспекті це означає, що HTML технології не вистачає, щоб виконати такі умови. У процесі технологічного розвитку було розроблено багато інструментів, мов програмування, баз даних із своєю специфічною системою запитів, та інше, що дозволяє виконувати широкий спектр технічних потреб.

Звичайно дітям у рамках навчання дуже важко досягнути обсяг знань та матеріалу, який використовується у сучасних умовах. Інколи дитина, коли бачить таку кількість інформації, розуміє, що потрібно докласти занадто багато зусиль, і отримати дуже поміркований результат. Часті випадки, коли краще погратися у комп'ютерні іграшки і подивитися відео в інтернеті, аніж вчитися і вивчати мови програмування, і не одну мову. Проте є деякі рішення таких, дуже типових у навчанні проблем.

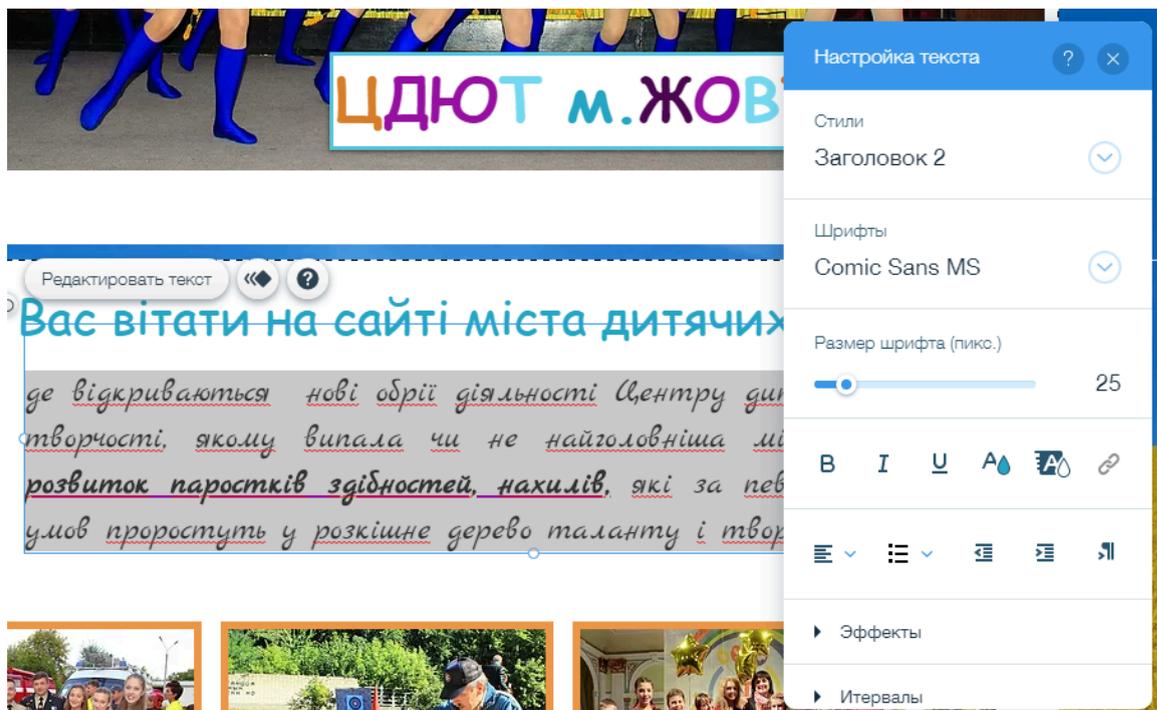
Якщо продовжити розмову про створення персональних сторінок, потрібно зауважити, що просто написання текстового коду замало. Це просто збірник файлів, який є на Вашому комп'ютері, які можна запустити за допомогою браузера на цьому ж комп'ютері. Для того, щоб ці сторінки змогли подивитися інші люди, потрібно застосувати додаткові програмні інструменти, одним з яких є HTTP сервер, наприклад Apache. Це спеціальна програма, яка здійснює доступ до Вашого сайту іншим користувачам. Для цього Ваш комп'ютер має бути у мережі завжди, щоб можна було на сайт зайти. Крім того потрібно розв'язати технічне питання – за якою інтернет адресою Ваш сайт буде у доступі, як до нього звернутися при наборі адреси. Для цього необхідно зареєструвати доменне ім'я. Крім того, щоб про цю сторінку взагалі було щось відомо, щоб користувачі у мережі змогли на наведену

тематику знайти Ваш сайт потрібно за допомогою спеціальних інструкцій на сайті зазначити ключову інформацію та тематику сайту, та чекати, коли пошукові системи знайдуть Вашу сторінку і занесуть до своєї бази цю інформацію.

- Як бачите це дуже багато додаткової роботи, з якою дитина інколи не може впоратись без додаткової і постійної допомоги. Це також зупиняє на шляху роботи та комунікації у мережі. Проте сучасні технології дають можливість усунути такі такі технічні проблеми. Наприклад є такі сервіси, як сайти-конструктори. Такі конструктори дають можливість швидко і зручно створити свою інтернет сторінку за шаблоном, або з нуля, мають дуже широкий функціонал та засоби розміщення та представлення інформації а дають швидкий результат. Для дітей це найкращий варіант, коли базові речі вивчені, але хочеться побачити у дуже легкому і доступному форматі роботи, що ти можеш створювати гарні і технологічні сайти, без серйозних знань мов програмування.
- Наприклад одним з таких сервісів-конструкторів є популярний сервіс <https://wix.com/>, який дуже часто використовується для ознайомлення з можливостями та технологіями, що використовуються у сучасних інтернет-сторінках. Прикладом одного з таких сайтів є сайт ЦДЮТ м Жовті Води. <https://centrtvorhosti.wixsite.com/cdtzv>. Тут можна навести приклад роботи із редагуванням і роботою на сайті, використовуючи інструментарій сайту-сервісу.

На сайт можна додати текст, фото, інтерактивні елементи, як кнопки, контекстні меню вибору, відео, музику, та навіть на сайті можна створити свою базу даних, та працювати з даними користувачів, зберігаючи їх надану інформацію.

Кожен з цих елементів можна налаштувати у дуже широкому спектрі. Наприклад текст.

Тут можна змінити стиль, розмір тексту, його колір, а також навіть як він з'являється на сторінці для користувача. При цьому після введених змін результат можна одразу побачити у режимі редагування. Така гнучкість і кількість можливостей надихає на цілу низку сміливих і творчих ідей.

Важливі переваги такої платформи є доступність для розробки і редагування у будь-якому місці. Все що потрібно зробити – знайти планшет або комп'ютер, зайти на свій акаунт в сервісі і можна працювати. Тобто не потрібно хвилюватися про збереження інформації, про пристрій відтворення і таке інше. Такі технології значно спрощують розробку, вирішуючи безліч проблем. Але більш важливо осягнути інше – наведений приклад є чимось на зразок хмарних технологій.

XIII. Підведення підсумків заняття.

1. Молодці! Ви сьогодні виконали багато різних, складних завдань. Ми ознайомились з IDE, без якого дуже складко швидко і оперативно виконувати розробку сучасних проектів. IDE дуже допомагають у написанні коду, і непотрібно кожен раз згадувати написання тих чи інших команд. Тим паче, що інколи ми не завжди вільно володіємо англійською мовою у такому віці, але за допомогою IDE ми можемо не зважати на такі перепони.
 2. Серед роздаткового матеріалу є вирізані з паперу смайлики – червоний засмучений – не все зрозуміло чи не цікаво. Жовтий – зрозуміло, але є питання. Зелений – все зрозуміло та цікаво.
 3. Учні зоставляють окремо смайлики, які вони вибрали та задають свої власні запитання
- Я всім вдячний за співпрацю. На наступному занятті продовжимо працювати з IDE. А зараз робимо коректний вихід з системи, спочатку закрив усі файли і папки. Оглянемо свої робочі місця. До побачення. На все добре.

Додаток 25

ТЕМА: Створення тривимірних моделей у САД-системах на прикладі створення карданної передачі автомобіля

*Синяков Олександр Олегович
Керівник гуртка
«Робототехніка . Електроніка»
Центру дитячої та юнацької творчості*

Цільова група:

вихованці 14-18 років, творчий рівень.

Тривалість: 4 45 хв.

Мета: формування у учнів стійкої зацікавленості до вивчення сучасних технологій створення тривимірних моделей у САД-системах на прикладі створення карданної передачі автомобіля

Завдання:

1. Познайомити учнів з видами механічних передач, їх особливостями, принципом дії, сферами застосування,
2. Навчитися користуватися засобами моделювання у САД системах та створенню збірок механічних вузлів
3. Створення умов для пробудження в учнях пізнавальної зацікавленості, виховання відповідальності і самостійності, формування творчих здібностей.

Цілі:

Після закінчення заняття вихованець

знає

- що таке карданна передача;
- особливості роботи карданної передачі;
- сфери застосування карданної передачі;

вміє

- використовувати набуті знання у процесі діяльності;
- створювати 3D моделі за допомогою САД систем на прикладі програми «Компас-3D»;
- створювати збірки з 3D моделей;

може

- реалізувати набуті навички у виконанні поставленого завдання.

Тип заняття: формування навичок і вмінь

Обладнання:

- ноутбуки;

1. **Організаційний етап.**
2. **Актуалізація опорних знань.**

Учням пропонується, опираючись на власний досвід та знання, відповісти на питання:

Для чого використовується карданний передача?

Які сфери застосування карданної передачі ви можете назвати?

Які особливості використання карданної передачі ви можете назвати?

3. **Подання нового матеріалу.**

Карданна передача — механізм, що складається з одного або декількох карданних валів карданних шарнірів і призначений для передачі крутного моменту між агрегатами, осі яких не збігаються і можуть змінювати своє положення, називається карданною передачею. Для компенсації зміни відстані між агрегатами трансмісії в карданній передачі використовують рухливі в осьовому напрямку шліцьові муфти.

Вимоги, що пред'являються до пристрою карданних передач:

- можливість передачі крутного моменту під великим кутом (до 45°);
- передача крутного моменту не повинна супроводжуватися великими додатковими динамічними навантаженнями в трансмісії;
- при будь-яких умовах експлуатації повинен забезпечуватися високий ККД передачі.

Карданні шарніри можна розділити:

- по кінематиці на синхронні (рівні кутові швидкості) і асинхронні (нерівні кутові швидкості);
- по конструкції на повні, підлозі карданні — жорсткі (кут до 2°) і пружні (кут до 12°).

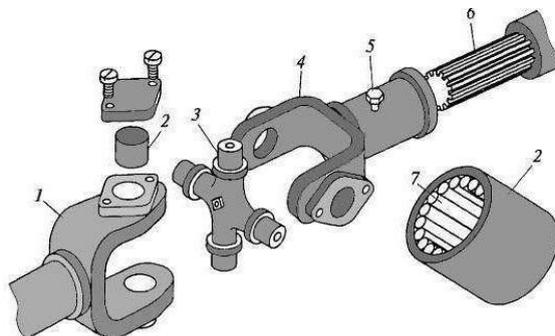
Конструкція карданної передачі ЗІЛ включає в себе:

- проміжний порожнистий карданний вал, на одному кінці якого приварена вилка, на іншому — шлицева втулка;
- ковзну шлицеву вилку;
- карданний вал, на кінцях якого приварені вилки карданних шарнірів;
- три карданних шарніра нерівних кутових швидкостей, що складаються з двох вилок і хрестовини з чотирма шипами під голчасті підшипники кріплення з вилками;
- проміжну опору, що складається з кронштейна опори, полушки опори, скоби кріплення подушки, шарикопідшипника з гайкою кріплення.

Розташування карданних передач на автомобілях:

а — легковому; б — вантажному; — фузових підвищеної прохідності; 1 — коробка передач; 2, 4 і 9 та 11 — карданні 3 і 10 — задні провідні мости; 5 — проміжна опора; 6 — роздавальна коробка; 8 — передній ведучий міст.

Трансмісія автомобіля з повним приводом складається їх декількох карданних передач з карданними шарнірами нерівних кутових швидкостей, також існують карданні передачі з карданними шарнірами рівних кутових швидкостей, які встановлені в приводі керованих провідних коліс.

Загальне пристрій карданної передачі:

Давайте з вами розглянемо будову основних частин карданної передачі.

Карданний шарнір неоднакових кутових швидкостей складається з двох вилок 1, сполучених хрестовиною 3. Одна вилка має фланець, а інша приварена до труби карданного валу або виконана з шлицьовим наконечником 6 для з'єднання з карданним валом. Шипи хрестовини встановлюються у вушка обох вилок на голчастих підшипниках.

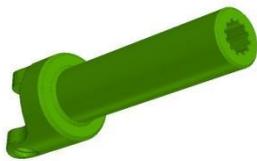
Підшипники розміщуються в корпусі 2 і утримуються у вушку вилки з допомогою кришки, яка кріпиться до вилки двома болтами, зі стопорами. В окремих випадках підшипники закріплюються у вилках. Щоб підшипник не потрапляла бруд і пил, в ньому є сальник. З допомогою масельнички порожнину хрестовини наповнюється мастилом, яка в підсумку змащує підшипники. Шліцьове з'єднання 6 змащується за допомогою масельнички 5.

Максимальний кут між осями валів не повинен перевищувати 20. Це пов'язано з тим, що робота при великих кутах значно знижує ККД використання карданних передач.

4. Засвоєння нових знань і вмінь.

Створимо 3D деталі карданної передачі:

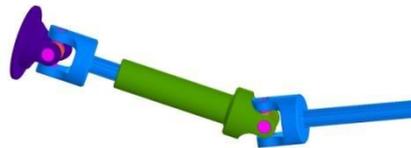
1. ковзаюча вилка,

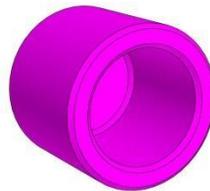
2. Шліцьова вилка,

3. Вилка з фланцем,

4. Хрестовина,

5. Втулка

Виконаємо збірку карданної передачі зі створених деталей:

5. Підведення підсумків заняття.

Додаток 26

Тема: QR-код в повсякденному житті

*Синяков Олександр Олегович, керівник гуртка
«Робототехніка електроніка»
Центру дитячої та юнацької творчості*

Цільова група:

вихованці 12-14 років, основний рівень.

Тривалість: 3 45 хв.

Мета: формування у учнів стійкої зацікавленості до вивчення сучасних технологій шифрування інформації, котрі активно впроваджуються в усі сфери повсякденного життя.

Завдання:

1. Познайомити учнів з поняттям «QR-код», історією створення, сферами застосування QR-кодів,
2. Навчитися користуватися додатками та web сервісами для створення на сканування QR-кодів
3. Створення умов для формування у дітей пізнавальної та життєвої компетностей, виховання відповідальності і самостійності.

Цілі:

*Після закінчення заняття вихованець
знає*

- що таке QR-код;
- особливості QR-коду;
- сфери застосування QR-кодів;

вміє

- використовувати набуті знання у процесі діяльності;
- сканувати QR-код за допомогою додатків для смартфона;
- створювати власні QR-коди за допомогою додатків для смартфона або спеціальних web сервісів;

може

- інтегрувати набуті знання і вміння в повсякденне життя для його полегшення;
- реалізувати набуті навички у виконанні поставленого завдання.

Тип заняття: формування навичок і вмінь

Обладнання:

- ноутбуки;
- смартфони

1. **Організаційний етап.**
2. **Актуалізація опорних знань.**

Учням пропонується, опираючись на власний досвід та знання, відповісти на питання:

Для чого використовується QR-код?

Які сфери застосування QR-кодів ви можете назвати?

Коли, на вашу думку, з'явився перший QR-код?

Які переваги і недоліки використання QR-кодів ви можете назвати?

3. **Мотивація навчальної діяльності.**

У сучасному світі щодня з'являються нові розробки та технології. Часом те, що вчора видавалося фантастикою вже сьогодні є простою річчю. Причому, частина винаходів у світовій історії робилися немов випадково (наприклад пеніцилін, мікрохвильова піч, супер клей тощо). Подібною є історія створення QR-кодування. Спосіб нанесення технічної інформації на деталі в точному машинобудуванні здобув поширення в багатьох інших

галузях. То в чому ж секрет популярності QR-кодування? Чому ця технологія здобула таке розповсюдження? Відшукаймо відповіді на ці запитання!

4. Подання нового матеріалу.

QR-кодування виникло із системи кодування штрих-кодів. В свою чергу винайдення штрих-коду сягає 30-х років ХХ століття.

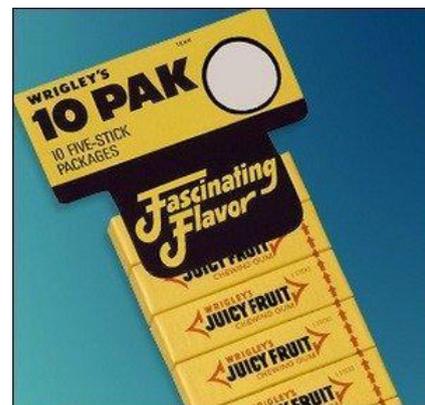
У 1948 році Бернад Сілвер і Норманн Джозеф Вудленд зробили перші кроки у розробці штрих-кодів. Вони розробляли автоматичну систему зчитування інформації про продукт та контроль якості. Спочатку Вудленд використовував ультрафіолетові чорнила для маркування товару, однак чорнила виявились занадто дорогими і ненадійними. Через деякий час Вудленд винайшов лінійний штрих-код, використовуючи відомі на той момент способи кодування інформації: азбуку Морзе і звукові доріжки. Вже 7 жовтня 1952 року Джозеф Вудленд та Бернад Сілвер запатентували свій винахід під назвою «Метод класифікації та відповідний пристрій»[1].

Своє перше застосування у промислових цілях штрих-код здобув у 1950-х роках. Американський інженер Давид Коллінз застосував кодування номерів вагонів у цілях логістики. Коллінзу прийшла ідея освітлювати номери вагонів і зчитувати їх за допомогою фотоелементів. Для спрощення зчитування інформації інженер запропонував записувати номери не тільки звичайними цифрами, але й спеціальним кодом, складеним з жовтих і синіх смуг. Уже у 1967-му році Асоціація залізниць США прийняла штрих-код під назвою «CarTrak», основою для якого служили розробки Коллінза [1].

У торгівельній сфері штрих-код вперше був використаний у вже в 1970-х. Норманн Джозеф Вудленд спільно з Джорджем Лаурером розробили версію найпопулярнішого на сьогоднішній день штрих-коду – «Універсальний товарний код» (UPC – Universal Product Code). 3 квітня 1973 року вважається офіційним днем народження штрих-коду.

Першим товаром, який пройшов під променем сканера на касовому апараті була упаковка жувальної гумки Wrigley, що складалася з 10 пачок жуйки Juicy Fruit. Вона була продана 26 червня 1974 року.

У Західній Європі для ідентифікації споживчих товарів з 1977 року стала застосовуватися аналогічна система під назвою «Європейський артикул» (EAN – European Article Number). Вже у 1980-х роках міжнародним стандартом у кодуванні товарної продукції став штрих-код EAN-13.

Тим часом у Японії, починаючи ще із 1960-х років спостерігався грандіозний підйом в економіці та торгівлі. Уже у 1978 році в країні було впроваджено власний варіант штрих-коду JAN (Japanese Article Number), що був сумісним зі стандартом EAN-8 [5].

Однак, використання «традиційних» штрих-кодів у Японії мало свої особливості. Обсяг інформації, що кодувався «звичайними» – лінійними штрих-кодами, виявився замалим. Виникла потреба пристосування «традиційних» штрих-кодів до підтримки японського ієрогліфічного письма Кандзі та силабічної абетки Кана.

На початку 1990-х років відома японська машинобудівна компанія DENSO (одна з дочірніх компаній концерну TOYOTA) ініціювала проект створення нового механізму

кодування інформації для нанесення технічної інформації на деталі. Її дочірня компанія DENSO WAVE, що виробляла сканери штрих-кодів, розпочала реалізацію цього проекту. Вже у 1994 році було презентовано абсолютно нову систему двовимірного кодування – QR-кодування [8].

Над розробкою нової технології працювали двоє інженерів – Масахіро Хара та Такаюкі Нагая.

Звичайно, що існували конкуруючі розробки (DataMatrix – 1989р, PDF 417 – 1991р). Однак розробники із DENSO WAVE підійшли до проблеми з діаметрально-протилежного боку. Більшість конкуруючих розробок намагалися вмістити якнайбільше інформації у своїх реалізаціях. Недоліком такого підходу був час декодування даних, що збільшувався прямо пропорційно до обсягу закодованої інформації. Масахіро та Такаюкі більш пріоритетною вважали зручність користування майбутньою технологією [8]. Адже уже саме використання двох вимірів для кодування інформації замість одного у «традиційних» штрих-кодах гарантуватиме значне збільшення обсягів закодованих даних.

Першою вимогою, яку поставили розробники до майбутньої технології, була можливість коректно зчитувати QR-код із різних кутів нахилу зчитувального пристрою відносно коду. Щоб це реалізувати, Масахіро Хара здійснив детальний аналіз існуючих технологій та підбір різноманітних шаблонів для майбутнього коду. Шаблон підбирався таким чином, щоб однозначно ідентифікувати код, незалежно від того під яким кутом він буде зчитуватись.

Ще однією ключовою вимогою стала можливість відновлення закодованих даних у разі втрати частини зображення. Над розв'язанням цієї проблеми працював Такаюкі Нагая. Він запропонував на етапі кодування включити до вхідних даних службову інформацію, яка вказуватиме на тип повідомлення та вид самого коду. Потім, на етапі декодування за допомогою цієї надлишковості можна діагностувати втрату даних. В разі цього застосовувався спеціальний набір кодів (коди Ріда-Соломона) для відновлення даних.

В результаті клопіткої праці розробників було створено абсолютно нову технологію, яка одразу ж була успішно застосована для внутрішніх потреб DENSO. Але технологія виявилась настільки вдалою, що зайняла свою нішу в інших сферах. Однією із причин цього була висока швидкість декодування. QR-код піддавався декодуванню в 10 разів швидше ніж інші розробки (в тому числі і «традиційні» штрих-коди [8]). Саме тому він і отримав свою назву (quick response англійською – швидкий відгук).

Окрім того, новостворена технологія надавала мала низку переваг:

- Можливість кодування достатніх обсягів даних [8] (цифрові та алфавітні символи, ієрогліфи Кандзі, Кана та Хірагана, символи, бінарні та хеш-коди).
- Значно менший розмір для друку в порівнянні із «традиційними» штрих-кодами для однакових обсягів даних.
- Можливість відновлення даних при відсутності певної частини коду.

- Можливість декодування коду при довільному повороті зображення у його площині [6].
- Висока швидкість декодування (в 10 разів швидше порівнюючи із іншими технологіями кодування [8]).
- Можливість декодування без використання спеціалізованих пристроїв. Підтримка широкого спектру платформ на яких доступні спеціальні програми-декодери[13].
- Можливість поділу одного QR-коду на послідовність кодів менших розмірів [14].

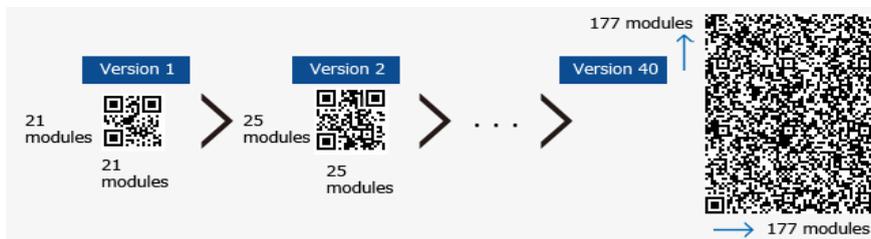
Розглянемо деякі із перелічених можливостей більш детально керуючись витягом зі специфікації QR-кодування [14]:

Характеристика	Опис та можливості	
Символьний розмір	Від 21×21 до 177×177 (із кроком +4)	
Тип і максимальний розмір вхідних даних (також підтримується змішаний тип)	Цифровий	Максимально 7089 символів
	Алфавітно-цифровий	Максимально 4296 символів
	Двійковий код	Максимально 2953 символів
	Ієрогліфи Кандзі	Максимально 1817 символів
Корекція помилок (надлишковість даних)	Рівень L	До 7% даних можна відновити
	Рівень M	До 15% даних можна відновити
	Рівень Q	До 25% даних можна відновити
	Рівень H	До 30% даних можна відновити
Структурний поділ	Можливість поділити один код на сукупність менших кодів з максимальною розмірністю 16×16 символів	

Для специфікації технології також вводиться спеціальна термінологія.

Версія QR-коду – умовний номер в діапазоні від версії 1 до версії 40. Кожна версія має різну кількість модулів. (Модулями називають чорно-білі точки, з яких складається QR-код.)

Модульна конфігурація залежить від числа точок, що містяться в коді, починаючи з першої версії (21×21 модулів) до версії 40 (177×177 модулів). Кожна конфігурація більшої версії, доповнюється 4-ма додатковими модулями по-горизонталі та вертикалі.

Кожна версія QR-коду має максимальний обсяг для кодування даних відповідно до їх кількості, типу, характеру і рівня корекції помилок. Тобто збільшення обсягів вхідних даних зумовлює використання більшої кількості модулів, що спричиняє збільшення розмірів вихідного QR-коду [8].

QR-кодування має можливість корекції помилок для відновлення даних якщо код пошкоджений або забруднений. Доступно чотири рівні корекції помилок (див. таблицю

вище). Збільшення цього рівня покращує здатність до корекції помилок, але спричиняє збільшення розміру вихідного QR-коду.

Можливість корекції помилок QR-код здійснюється шляхом додавання коду Ріда-Соломона до вихідних даних. Здатність корекції помилок залежить від обсягу даних, які повинні бути виправлені [6].

Розглянемо детальніше як саме зі звичайного рядка тесту отримується QR-код.

Алгоритм перетворення складається із таких етапів [15]:

1. *Аналіз даних*

Визначається тип вхідних даних (цифровий, алфавітно-цифровий, двійкові дані, ієрогліфи тощо). Відповідно до типу визначається свій метод для перетворення тексту в біти, причому кожен метод оптимізований для кодування даних в рядки з мінімальною кількістю бітів.

2. *Кодування даних*

Насамперед обирається рівень кореляції помилок (L,M,Q,H). Потім визначається мінімальна версія майбутнього QR-коду (від 1 до 40), розмірів якої буде достатньо щоб закодувати всі дані вхідного тексту. Спочатку заноситься службова інформація (4-бітний індикатор режиму, лічильник закодованих символів) за якою здійснюється власне кодування. В разі необхідності отриманий бітовий рядок доповнюється нулями до довжини кратної 8.

3. *Кодування корекції помилок*

Отриманий двійковий рядок розбивають на групи по 8 біт у кожній. Групи записують у десятковій системі числення і виконують ряд перетворень (детальніше [2] і [14]). В результаті перетворень отримується новий набір який забезпечуватиме відновлення даних пошкодженого коду.

4. *Структурування вихідного повідомлення*

Отримані на попередньому кроці коди корекції помилок та власне коди повідомлення спеціальним чином перемішуються, їхні біти інвертуються та, в разі необхідності, додаються нульові залишкові біти (remainder bits).

5. *Розміщення модулів в матриці.*

На цьому етапі матриця відповідних розмірів заповнюється спеціальними функціональними шаблонами (шаблони пошуку – три квадрати у кутах матриці, роздільниками, шаблонами вирівнювання) та власне двійковими даними, отриманими на попередніх кроках.

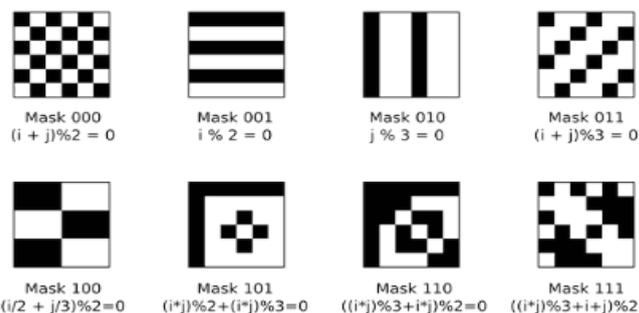
6. *Застосування масок*

До вже розміщених модулів на матриці застосовується набір бітових масок (усього вісім різних масок-шаблонів).

Для кожного варіанту спеціальним чином розраховуються штрафні очки. Остаточо обирається варіант, що набрав найменшу кількість штрафних очок[3; 15].

7. *Додавання метаданих*

На останньому етапі перетворень до матриці додається інформація

про рівень корекції помилок та маску, що були застосовані на попередніх етапах. Для QR-кодів версії 7 та вище додається спеціальний 18-бітний рядок із інформацією про версію.

Зчитування QR-коду здійснюється в оберненій послідовності (розпізнавання областей коду, декодування інформації про формат та версію, застосування маски, отримання даних, накладання кодів корекції, власне декодування). Детальніше [3].

Проаналізуємо, «шлях успіху» QR-коду. Найбільшого поширення він набув у себе на батьківщині – в Японії[17]. До 2000 року із прийняттям стандартів (AIM International – 1997, JEIDA-55 –1998, JIS X 0510 – 1999) QR-код успішно використовувався у логістиці на японських підприємствах [14]. Із прийняттям у червні 2000-го року стандарту ISO/IEC18004 система QR-кодування стала міжнародною. Вектор поширення цієї технології простягнувся зі сходу на захід. Це зумовлено тим, що ієрогліфічне письмо притаманне азійським країнам. Проте із появою перших мобільних телефонів із фотокамерою стався сплеск застосування QR-кодів [13; 14]. Можливість розпізнавати код без використання спеціального обладнання, лише використовуючи програму на мобільному телефоні, ще більше сприяла поширенню технології.

QR-коди почали наносити на продукцію замість/поряд зі «звичайними» штрих-кодами, використовувати в рекламі, в дизайнерських колекціях модного одягу. QR-код із промислового стандарту виріс у явище культури.

¿QR-Clock?

Внаслідок стрімкого поширення мобільних технологій з'явилася можливість миттєво заносити в свій телефон текстову інформацію, додавати контакти в адресну книгу, переходити за web-адресами тощо [11]. Технологію успішно застосовують в електронній документації, (існують електронні QR-білети, візитні картки), в інтернет-авторизації (яскравий приклад – інтернет-банкінг Приват24), торгівлі, креативній рекламі, музеях та міжнародному туризмі (наприклад QR-коди у Львові). В Японії навіть на кладовищах(!) використовуються QR-коди [17].

У 2014 році колектив розробників був удостоєний найвищої нагороди European Inventor Award у галузі телекомунікацій, що проводилась під егідою European Patent Organisation. Масахіро Хара й Такаюкі Нагая заслужено отримали нагороди за внесок у економічну і соціальну сфери людської діяльності. Саме так охарактеризували вплив винаходу в European Patent Organisation [18].

Однак існують і недоліки технології [4]. Наприклад у рядові випадків нанесення QR-коду може бути недоречним, доцільніше використати короткі написи або ілюстрації. Також можлива загроза при скануванні коду запускати шкідливий контент.

Але технологія не стоїть на місці! QR-код вже має ряд «нащадків» [17]:

- Micro QR-код – «урізана» версія стандарту. У випадках нанесення коду на поверхні невеликої площі MicroQR є ідеальним варіантом. Цей стандарт позбавлений деяких переваг «традиційного» QR-коду (відсутня можливість зчитування коду із довільного кута, менша кількість версій, відсутність корекції помилок у молодших версіях), але він уже активно використовується у різних сферах [12].

- iQR-код – покращена версія «традиційного» QR-коду, яка є відповіддю DENSO WAVE найближчому конкурентові – двовимірному DataMatrix коду та його модифікації DataMatrix ECC 200 [7]. До найбільш гучних нововведень слід віднести збільшення рівня стиснення даних, зменшення площі самого коду, підтримка генерування прямокутних кодів, збільшення об'ємів зберігання та фантастична можливість відновлення до 50% втраченої інформації [10].

- SQRC – захищена версія «традиційного» QR-коду. У цій версії розробники DENSO WAVE додали підтримку конфіденційності до технології кодування. Сам QR-код генерується на спеціалізованому обладнанні і на вигляд зовсім не відрізняється від «традиційного». Лише частину інформації можна розпізнати сканером звичайного коду. Для зчитування всієї інформації потрібен спеціалізований сканер та ключ-дешифратор [16].

[For 20-digit numerals]

DataMatrix

8×32modules

iQR
Code

7×29modules

Отже, підб'ємо підсумки. Ми детально розглянули основні сфери застосування та перспективами розвитку технології QR-кодування, зробили історичний огляд розвитку «батьківської» технології – штрих-кодування, визначили історичні передумови створення QR-коду, описали колектив розробників технології, розглянули основні можливості та внутрішні принципи роботи стандарту QR-кодування.

Окрім того, ми розглянули три перспективні розробки, які в майбутньому можуть доповнити або повністю замінити існуючу технологію. Можна стверджувати, що в найближчому майбутньому QR-кодування буде застосовуватись у все нових і нових сферах людської діяльності та швидкої заміни цьому стандарту поки що не передбачається.

5. Засвоєння нових знань і вмінь.

Вихованцям пропонується за допомогою,

Web сервісів:

- <https://www.qr-code.com.ua/>
- <https://mobizon.ua/qr-codes>
- <http://qrcodes.com.ua/>
- <https://www.qr-code-generator.com/>

або мобільних додатків:

- QR-генератор коду
- QR Code Generator & Scanner
- Зчитувач QR-кодів/QR-сканер, генератор QR-кодів
- QR Code Generator
- Advanced QR code generator

створити власний QR-код, в якому для прикладу будуть зашифровані їхні контактні данні (прізвище, ім'я, номер телефону, електронна пошта, школа та клас де навчаються).

Після чого їм пропонується обмінятися створеними QR-кодами і від сканувати коди один одного, за допомогою одного із додатків

Для **Android**:

- Google Goggles;
 - QuickMark;
 - Barcode Scanner;
 - Barcode2file;
 - QR Droid;
 - NeoReader;
 - ixMAT Scanner;
 - 2D-код;
 - Elinext UPC;
 - I-Nigma;
 - Viber (вбудовано як опція в меню);
6. **Завдання.**

Користуючись набутими знаннями створити кілька QR-кодів які б спростили виконання буденних справ наприклад (підключення до WI-FI мережі, замовлення очищеної води (для тих хто користується даною послугою)) та власні ідеї застосування QR-коду у побуті.

7. Підведення підсумків заняття.

Для чого використовуються QR-код?

Які сфери застосування QR-кодів ви можете назвати?

Коли, з'явився перший QR-код?

Які переваги і недоліки використання QR-кодів ви можете назвати?